ПРЕДВАРИТЕЛНИ ОТЗИВИ

Джоел Ричардсън е написал много важна и безкомпромисно директна книга. Аргументите му срещу теологията на заместването или суперсесионизма са мощни и солидни. Лично аз имам по-голям оптимизъм по отношение на скръбта в края на епохата. Въпреки това, основната идея на тази книга е правилна и вярна, и представлява прекрасен принос.
— ДАНИЕЛ ДЖЪСТЪР, TH. D. TIKKUN INTERNATIONAL, Йерусалим

Тази най-нова книга на Джоел Ричардсън е крайно наложителна и задължителна за четене за сериозния християнин. Неговата характерна ерудиция и усърдие са отдавна просрочени в този изключително важен аспект за всеки, който претендира името на Христос. Неизбежната поява на критицизъм само ще подчертае факта, че тези въпроси лежат в самия център на всички доктрини на библейската вяра и включват съдбоносно преразглеждане на есхатологичните въпроси на нашия непосредствен хоризонт. Наистина, основен принос за всички нас.
— ЧЪК МИСЛЪР, КЪЩА КОЙНОНИЯ

Тази книга превежда читателя през основополагащи библейски и исторически въпроси относно възстановяването на еврейския народ, както и петнистата и понякога славна история на тялото на Месия по отношение съдбата на Израел. Внимателена, уважителена, полезна, назидателена.
-АВНЕР БОСКИ, ФАЙНЪЛ ФРОНТИЪР МИНИСТРИС, БЕРШЕВА, ИЗРАЕЛ

Има множество светлинни точки, които осветяват платното, върху което е изобразена историята на църквата. Въпреки това, тези светлинни точки блестят на сенчест фон, изобразен в тъмночервен цвят. Жлъчността и жаждата за кръв, проявени от много нации към народа, който е родил Божия Син, са помрачили светлината на Бог и замъглили пътя на любовта, който Той дойде да разкрие. В това произведение Джоел разкрива историческите корени на тази омраза, както и Божия план за Неговия древен избран народ – Израел. Тази книга ще отвори очите ви и ще ангажира сърцето ви с любовта, която Бог има към онези, които Той първо избра и призова според Своите цели.
-БЪРТ ЙЕЛИН, ПАСТОР/РАВИН, РОЕХ ИЗРАЕЛ, ДЕНВЪР

Във време, в което става все по-популярно да се делегитимира Израел – независимо дали в пресата, в политиката или дори на амвона – идва тази освежаваща, укрепваща вярата и библейски центрирана книга, която ще предизвика всеки съвестен читател да приеме безрезервно Божието непроменимо сърце за Неговия народ. — СКОТ ВОЛК, ЗАЕДНО ЗА ИЗРАЕЛ

ПОСВЕТЕНА НА

еврейския народ, потомците на Авраам, Исак и Яков. Утеши се, Господ Иеова ще дойде със сила, И мишцата Му ще владее за него; Ето, наградата Му е с него, И въздаянието Му пред него.

КОГАТО

ЕВРЕИН

УПРАВЛЯВА СВЕТА

КАКВО БИБЛИЯТА НАИСТИНА КАЗВА ЗА ИЗРАЕЛ
В ПЛАНА НА БОГ

ДЖОЕЛ РИЧЪРДСЪН

БЛАГОДАРНОСТИ

Първата и най-голяма благодарност трябва да бъде, разбира се, на Исус от Назарет, Царя на царете, Господ на Господарите и копнежа на моето сърце. След Исус никой не заслужава моята благодарност повече от жена ми. Ти си жена с толкова дълбока красота, сила и характер. Аз съм благословен. Поздравлението „Хубаво, добри е верни слуго!“, което ще получиш от Него, ще бъде повече, отколкото някога можеш да си представиш. Така се надявам да видя погледа в очите ти в онзи ден. Ще бъде страхотно.

Много благодарности на шепата поддръжници, които са ме благославяли през последните няколко години. Вие наистина направихте тази книга възможна.

Благодаря и на Самюъл Клъф, Пол Блейк, Шейн Мередит, Стивън Холмс, Джули Лумис, Арън Мейндел, Дакс Кабрера, Авнър Боски, Брок Холет, Ник Ува и Дан Маккарти, за разглеждането на ранния ръкопис и направената оценка.

Накрая искам да изразя дълбоката си благодарност към Джоузеф и Елизабет Фара за вашата подкрепа. Благодаря и на целия екип на WND. Благодаря на Джеф Стоун, редакторския директор, за усърдната работа, както и за приноса и съветите ви относно ръкописа. Благодаря на Рене Чавес и Келси Уайт, моите редактори.

Голяма е наградата ви на небето! Благодарности също и на Марк Карис за приноса от твоя талант за дизайн. Винаги се рдавам на твоите неща. Благодаря и на Майкъл Томпсън и Аманда Превет, маркетинг координаторите. Какъв страхотен екип за работа. Благодаря отново и много благословения за всички вас.

ЧАСТ 1

КАКВО КАЗВА БИБЛИЯТА

НАИСТИНА ЗА ИЗРАЕЛ В ПЛАНА НА БОГ

1
ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕТО: НЕВЕЖЕСТВО И АРОГАНТНОСТ

Само три години преди смъртта си през 1546 г. Мартин Лутер, великият протестантски реформатор, написва антиеврейски трактат, озаглавен “За евреите и техните лъжи”. До този момент в продължение на повече от хиляда години християните в цяла Европа били обсъждали помежду си как трябва да се отнасят към евреите, живеещи сред тях. По времето на Лутер някои твърдели, че „проблемът“ с евреите изисква окончателно решение. Трактатът на Лутер предлага своето решение, изразявайки се доста недвусмислено. Ще позволя на собствените му думи да говорят сами за себе си:

„Какво тогава да правим ние, християните с тази проклета, отхвърлена раса евреи? . . . Първо, техните синагоги трябва да бъдат подпалени и всичко, което не изгори, да се покрие или насипе с пръст, така че никой никога да не може да види сгурия или камък от него. И това трябва да се направи за честта на Бог и на християнството, за да може Бог да види, че сме християни. . . .

Второ, техните домове също трябва да бъдат разрушени и унищожени. Защото там те извършват същите неща, които правят в синагогите си. Затова трябва да бъдат поставени под един покрив или в обор, като циганите, за да разберат, че не са господари в нашата земя, както се хвалят, а жалки пленници. . . .

Трето, те трябва да бъдат лишени от своите молитвеници и Талмуди, които поучават такова идолопоклонство, лъжи, проклятия и богохулство. . . .

Четвърто, на техните равини трябва да бъде забранено да продължават да поучават под заплаха от смърт. . . .

За да обобщим, скъпи принцове и благородници, които имате евреи във вашите владения, ако този мой съвет не ви устройва, тогава намерете по-добър, така че всички вие и ние заедно да се освободим от това непоносимо дяволско бреме – евреите. . . . След дявола християнинът няма по-нетърпим и мъчителн враг от евреина.” 1

Повечето християни, които четат думите на Лутер за първи път, биват шокирани. Трагично, но Лутер далеч не бил сам сред видните християнски лидери в омразата и злоупотребата си с евреите. Както ще видим, неговото отношение всъщност е било доста често срещано сред християните през по-голямата част от историята на Църквата.

Още по-трагично е, че приблизително петстотин години след като Лутер написва своя омразен трактат, Адолф Хитлер ще разчита в голяма степен на предложенията на Лутер като основа за собственото си „окончателно решение“, което ще доведе до смъртта на две трети от приблизително деветте милиона евреи, които живеели в Европа по това време. Как се стигнало до това? Как християнството, чиито привърженици твърдят, че следват еврейски Месия, се превърнало в доминирана от езичниците религия, която преследвала евреите, независимо къде се намирали те?

Как онези християни, които твърдели, че се покланяли на Бога на Израел, започнали да мразят децата на Израел толкова дълбоко, толкова страстно и толкова неумолимо? За да отговорим на този въпрос, трябва да започнем с думите на апостол Павел в глава 11 от неговото писмо до римляните. Именно там Павел издава най-тържествено предупреждение — специално предназначено за християните-езичници. Първо, Павел ги предупреждава да не бъдат арогантни към евреите, напомняйки на читателите си за все още валидното призвание и избиране на Израел – включително невярващия Израел – като Божи народ. Второ, той също така предупреждава вярващите от езичниците да не стават надменни относно собственото си положение пред Бога. Вместо това те биват увещавани да се „страхуват“. Нека да прочетем предупреждението на Павел:

“*Не се хвали между клоните;* но ако се хвалиш, знай, че ти не държиш корена, а коренът тебе. Но ще речеш: Отрязаха се клони, за да се присадя аз. Добре, поради неверие те се отрязаха, а ти поради вяра стоиш. Не високоумствувай, но бой се. Защото, ако Бог не пощади естествените клони, нито тебе ще пощади. Виж, прочее, благостта и строгостта Божии; строгост към падналите, а божествена благост към тебе, *ако останеш в тая благост; иначе, и ти ще бъдеш отсечен.” (Римл. 11:18-22)*

Това е изключително силно твърдение. Казано по друг начин, отказът да бъдат едновременно информирани и смирени относно невярващия Израел има много голяма вероятност да доведе до това вярващи езичници-християни да бъдат „откъснати“ от Бога. Думата, която Павел използва тук, е гръцката *еккопто*. Това е същата дума, която Йоан Кръстител използва, когато предупреждава идващите при него да се кръстят: „Брадвата вече е положена в корена на дърветата; затова всяко дърво, което не дава добър плод, *се отсича и се хвърля в огъня*” (Мат. 3:10; курсивът е добавен). В нощта, когато повярвах и предадох живота си на Исус, Господ използва точно тези думи, за да ме конфронтира относно греха ми, убеждавайки ме, че ако не се покаех, моята вечна съдба щеше да бъде в ада. Следователно не е изненадващо, че Павел призовава вярващите езичници да отдадат значение на и да размишляват върху „строгостта на Бог“.

Павел и Йоан Кръстител не били сами в издаването на такива строги предупреждения. Исус също използва точно същия термин като Йоан в Своето увещание: „Всяко дърво, което не дава добър плод, *се отсича и се хвърля в огъня*“ (Мат. 7:19; курсивът е добавен).

Днес, когато гледаме две хиляди години назад към предупреждението на Павел, веднага ни обзема мисълта за една ужасяваща реалност. Когато погледнем честно на доминираната от езичниците християнска църква през цялата й история, чак до наши дни, мнозинството от вярващите напълно не са успели да се вслушат в предупрежденията на Павел. Преобладаващата част от Църквата още от самото начало, стремглаво се спуска от върха надолу и изпада в погрешни идеи и арогантност към невярващия Израел. Колко бързо забравят те за обещанията на Бог и продължаващата роля на Израел в Неговия план! И резултатите са ужасяващи. Един от резултатите от невежеството на Църквата относно ролята на Израел в Божия план е абсолютната слепота на голяма част от Църквата по отношение на разгръщащите се пророчества. Много християни са чували за „синовете на Исахар“, споменати в 1 Летописи 12:32. Казва ни се, че те са били „мъже, които разбираха времената, та знаеха как трябваше да постъпва Израил“. Днес Църквата има отчаяна нужда от разбиране на времената и от способността да реагира правилно. Еврейските пророци, апостоли и самият Исус са ни дали един дар от извънмерна значимост, тъй като техните думи съдържат огромно количество информация относно това, на което ще станем свидетели в идните дни. На страниците на Писанието бъдещето, както и миналото, е изложено с много подробности върху божествено разкрита времева линия.

Разбирането на времената и разпознаването на това къде се намираме в тази времева линия е от огромна стратегическа полза за Църквата в стремежа й да изпълни своя божествен мандат. Но когато Църквата не успява да признае и разпознае непрекъснатата нишка на народа и земята на Израел, минаваща през цялата времева линия, то тази нишка бързо се изкривява и става неразбираема, което води до гъста мъгла от объркване, обгръщаща визията на Църквата. Такова е състоянието на Църквата днес.
Тази времева линия, великият стратегически план, който Господ е дал на Своя народ, по същество бива надраскана, обезобразена с отклонилите се от истината доктрини на Църквата, доминирана от езичниците. Не само огромни сегменти от Църквата нямат бегла представа къде се намират в момента в Божията пророческа времева линия; мнозина отхвърлят идеята, че такава ясна времева линия дори съществува. Ако Църквата трябва някога наистина да издуха мъглата, ако иска някога да си възвърне яснотата и пророческия дух, от които се нуждае, за да се ориентира в мрачните дни, които предстоят, тогава тя трябва както да идентифицира, така и напълно да отхвърли тези фалшиви доктрини и погрешни идеи, които са се промъкнали в Църква още от самото начало. Този процес на очистване трябва да започне с признаване на Израел като основна нишка, която минава през разгръщащия се Господен план-обещание за изкупление. Най-дълбоката ми надежда е, че тази книга ще постигне това по лесно разбираем начин, премахвайки почти две хиляди години объркване за всеки, който е готов да обърне на въпроса сериозното внимание, което той изисква.

Друг негативен резултат от невежеството на Църквата по отношение на Израел е нейната относителна импотентност и неспособност да произнесе ясно и точно пълното евангелско послание, най-вече пред еврейския народ. Твърде много християни гледат на Евангелието или „добрата новина“ в най-минималистичния й израз, нещо от рода на „Исус умря за греховете ти, така че някой ден, когато умреш, можеш да отидеш в рая завинаги“. Фактът обаче е, че добрата новина, както беше провъзгласена от Исус и апостолите, беше много повече от това. Тя включваше пълното Божие свидетелство, от сътворението до великите Божии завети, до изкупителната смърт и възкресението на Месията, до Неговото завръщане да съди земята и да възстанови царството на Израел. Всички тези неща и много други са неразделни части от Евангелието. Поради минимизирането и заобикалянето на пасажи с каквито и да било еврейски измерения на евангелското послание обаче, църквата е забравила толкова много от това, което Исус и апостолите всъщност били прокламирали. Откровено казано, както ни напомня заглавието на тази книга, ако Евангелието, което човек

проповядва, не кулминира с евреин, управляващ света, тогава това не е Евангелието на Новия Завет. Евангелието днес е сведено до опростена формула, чрез която човек може да се „спаси“, но е фундаментално отделено от идващото царство, за което сме спасени. Всеки път, когато Петър, Павел и Стефан проповядват Евангелието, те го правят, поставяйки слушателите в контекста на по-голямата библейска история, много конкретна история, вкоренена в Сътворението, Божиите завети и страданието на еврейския народ, и завършваща с деня на съда и царството Божие, което следва. Докато Църквата не възстанови пълната библейска история, която й е поверена, и не признае централната и настояща роля на Израел в тази история, тя ще остане относително безсилна в способността си да комуникира ефективно и напълно истинското Блоговестие, особено на еврейския народ.

Надеждата ми е, че тази книга ще помогне на християните да разберат по-добре Благовестието в неговия действителен еврейски контекст. Може би самият вие сте евреин и не вярвате, че Исус (Йешуа) е Месията, но сте попаднал на или ви е била дадена тази книга. Обещавам, че ако я прочетете докрай, ще откриете много повече неща, с които сте съгласен, отколкото бихте могъл да си представите. Трети резултат от невежеството и гордостта на Църквата спрямо Израел е дългата и кървава история на антисемитизма, демонстрирана не само от отделни християни, но често и от официалната санкция на Църквата. Това е факт, пред който малко християни имат желанието или смелостта да се изправят. Въпреки това според Павел алтернативата на това да се изправим пред греховете си - да останем в невежество и да търсим извинения за наистина злите действия на Църквата - ни поставя в опасност да бъдем отсечени. Като алтернатива, ако Църквата желае да ходи в пълнота и зрялост, тогава тя трябва първо да се изправи лице в лице със и покае за своето мрачно, антисемитско минало, доказателствата за което са огромни. Такива призиви за покаяние, разбира се, са лесни за отправяне, но не се приемат толкова лесно. Въпреки че съм абсолютно убеден, че една от основните нужди на Църквата в този час, когато наближаваме последните дни, е дълбоко, повсеместно и цялостно покаяние за дългата й история на омраза и малтретиране на еврейския народ, реалността е че в самия корен на нашите колективни грехове се намират някои много специфични доктрини, идеи и теологии, в които голяма част от Църквата днес все още вярва. Тези погрешни идеи не само са основополагащи за историческите традиционни църкви, но също така са и част от самата тъкан на протестантската Реформация и са били сърдечно подкрепяни от почти всички велики и видни реформатори. Тези доктрини – по-конкретно,

суперсесионизъм, претеризъм и амилениализъм, които ще обсъдим по-късно – няма да изчезнат сами или да бъдат изгонени от Църквата без огромна борба. Но отново трябва да помним много трезво алтернативата, за която говори Павел. Вярвам, че след като прочетете тази книга до края и я обмислите сериозно, ще разберете защо Църквата трябва фундаментално да отхвърли тези доктрини. За съжаление, арогантността на Църквата към Израел има също и последствия, на които тепърва ще бъдем свидетели – злодеяния, които предстоят да бъдат извършени за в бъдеще. Бог е определил в последните дни сърцата на всички хора да бъдат изпитани чрез техния отклик на „утеснението на Яков“ във време на несравнима скръб за еврейския народ (вижте Йерем. 30:7). Колкото и тъжно е да се отчете този факт днес, никой не може да отрече, че огромното мнозинство от европейските християни са изменили на еврейския народ по време на Холокоста. Какво кара някой да мисли, че ще реагираме по различен начин, ако още едно време на страдание сполети някога евреите? Към днешна дата малцина в Църквата са се ангажирали с извършването на болезнената и интроспективна „работа на душата“, необходима, за да идентифицират и изкоренят грешните доктрини и нагласи, които са поддържали толкова дълго. Именно тези възгледи са позволили на Църквата да седи безучастно или дори да заема одобрителна позиция, докато онези, които Господ нарича „зеницата на окото Си“ (Зах. 2:8), бивали буквално избивани с милиони. Писанията са ясни, че в последните дни световните събития ще кулминират с пълната ярост на Сатана срещу Божия план за възстановяване на нацията на Израел. Просто казано, ако Църквата не идентифицира и не прочисти напълно мисленето, което я е накарало да се провали толкова мизерно по време на Холокоста, тогава нейните бъдещи грехове и провали далеч ще надминат каквото и да било случило се в миналото. Разбира се, моля се, това да не бъде така. Моля се Църквата да постъпи както трябва следващия път. Моята най-сериозна молитва е тази книга да събуди някои, така че да заемат смирена позиция пред Господ по отношение на еврейския народ и дори още повече да бъдат събудени за нашата отговорност като последователи на Исус в предстоящите трудни дни. Въпреки че със сигурност се надявам, че мнозина, които четат това, ще се укрепят в убежденията, които вече имат по тези въпроси, намирайки по-голяма яснота и непоколебимост да вършат това, което е правилно в очите на Бог, аз също се моля други да бъдат затрогнати и предизвикани да преосмислят по-рано заемани позиции по отношение на еврейския народ, които не са в съответствие със Светото писание. Тъй като много повече от това просто да споря относно теологичните твърдения, искам тази книга да промени

сърца и да окаже влияние върху практиките и действията на християнската църква. Ако само един читател бъде променен и едно сърце се докосне до сърцето на Отец за Неговия народ, тогава писането на тази книга ще бъде много повече от заслужаващо си. Ако само една душа чуе посланието на тази книга и наистина се разкае за тези вярвания, за които Павел предупреди, че биха довели до „отсичане“, тогава това ще бъде едно от най-големите ми постижения.

2

РЕСТАВРАЦИОНИЗЪМ СРЕЩУ СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ

През последните две хиляди години преобладаващото мнозинство от християнската църква е поддържала мнението, че еврейският народ, поради отхвърлянето на Исус като Месия, на свой ред е бил отхвърлен от Бог като Негов народ. Въпреки че наистина е имало много групи като моравците, много пуритани и различни лутерански пиетисти, които търсели бъдещо възстановяване на Израел и спасението на еврейския народ, в по-голямата си част тези групи са малцинство в историята на Църквата. Едно от най-значимите движения, които драстично щяло да промени това, започва през 1827 г., когато няколко групи англикански християни се събират, за да се срещнат в Дъблин, Ирландия, за неформално изучаване на Библията и споделяне на Господната вечеря. Имайки убеждението, че Библията била техният краен източник на истина, тази група започнала да провежда официални срещи, които в крайна сметка довели до образуването на това, което станало известно като Плимутските братя. Тази група вярвала, че англиканската църква е изоставила много от древните доктрини на апостолската църква, особено тези отнасящи се до настоящата роля на Израел в Божия план и бъдещото славно възстановяване на еврейския народ и неговото царство. Това движение в крайна сметка прекосява океана до Съединените щати, където се разразява като горски пожар. С течение на времето големи сегменти от християнския свят започват да отхвърлят дългогодишния възглед, че Израел е бил изпъден и презрян от Бог и заменен от християнската църква. След възраждането на държавата Израел през 1948 г. тези цифри нарастват дори още повече. През последните години обаче старият спор изглежда бива разпален отново и без съмнение ще продължи да бушува до

завръщането на Исус. Тази глава ще представи накратко и ще обясни позициите на двата конфликтни лагера.

ЛАГЕРЪТ НА РЕСТАВРАЦИОНИСТИТЕ

Преди да определим конкретните принципи на това, което наричам „теология на възстановяването“ (реставрационизъм), е важно да обясним как този лагер гледа и тълкува Библията. Реставрационистите изхождат от убеждението, че Библията просто трябва да се приема за чиста монета. Тя изисква ясен, естествен прочит на Писанията, рационален буквализъм, ако щете. Реставрационистите вярват, че въпреки че части от Библията понякога са трудни за разбиране, тя със сигурност не е отвъд способността на обикновения човек да чете и разбира. Човек не се нуждае от възнесен гуру, който да го учи как да разбира Библията. Не казвам това, за да омаловажавам значението на учителите и отговорния научен подход в тялото на Христос – без съмнение, имаме нужда от по-отговорни библейски специалисти. Но Библията не е написана единствено за откъснати от света теолози, живеещи в “кулата от слонова кост”, които в последствие я преподават на обикновения човек. В крайна сметка Библията е написана за всеки обикновен вярващ, който усърдно и смирено се старае да разбира нейните думи, контекст и значение. Изхождайки именно от тази гледна точка относно Писанията реставрационистите се придържат към следните три есхатологични доктрини:

РЕСТАВРАЦИОНИЗЪМ ТЕОЛОГИЯ НА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО. 1 Този възглед вярва, че обещанията, дадени на синовете на Израел чрез великите завети, тепърва ще бъдат изпълнени. Когато Исус се върне, целият Израел ще бъде спасен и царството на Израел ще бъде възстановено в земята, която беше обещана на Авраам. Исус ще управлява над еврейския народ като техен цар и като суверен на цялата земя.

ФУТУРИЗЪМ. Този възглед разбира преобладаващия акцент на библейските пророчества като отнасящ се до бъдещите събития, заобикалящи завръщането на Исус. Можем да разделим тези събития на следните три категории: (1) събитията, които предхождат идването на Исус, (2) действителното завръщане на Исус и (3) установяването на царството на Исус за хиляда години. Този възглед се споделя от пророците, Исус, апостолите и най-ранните християни.

ПРЕМИЛЕНИАЛИЗЪМ. Това е възгледът, че всички описания в Библията на бъдещето Божие царство, което ще бъде установено тук на тази земя след завръщането на Исус, трябва да се приемат буквално. Както ще видим, това също е позицията на пророците, Исус, апостолите и най-ранните християни.

Реставрационистите твърдят, че само чрез тълкуването на Писанието през призмата на тези три гледни точки Библията като цяло и конкретно библейските пророчества имат истински смисъл. Всеки път, когато Църквата загуби израел-центрично, реставраторско, футуристично, премилениалистко разбиране на Писанията, тя не само бързо губи правилното разбиране за Господния пророчески календар; но също така губи и разбирането за самото Благовестие и се отклонява от изпълнението на своя първичен мандат на земята. Ще обсъдим всички тези неща по-подробно, придвижвайки се напред.

ЛАГЕРЪТ НА СУПЕРСЕСИОНИСТИТЕ

В рязък контраст с тези, които поддържат теологията на възстановяването, футуризма и премилениализма, са тези, които са склонни да възприемат един много по-небуквален, алегоричен подход към разбирането на Писаниията. Изхождайки от именно този възглед за Писанията този лагер се придържа към следните три богословски позиции:

СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ. Този възглед, известен като „теология на заместването“, твърди, че християнската църква е изместила или заменила Израел като Божия народ. Всъщност, според популярен документ, написан през 2002 г. и публикуван на уебсайта на богословската семинария в Нокс, „обещанията за наследство, които Бог даде на Авраам. . . не се отнасят за определена етническа група, а за църквата на Исус Христос, истинският Израел.”2 Документът бил подписан от стотици видни евангелски водачи, пастори и професори.

Според думите на Албертус Питерс, често цитиран суперсесионист: „Тъй като Видимата християнска църква представлява новозаветният Израел сега, тези, които ние наричаме „евреите“, са аутсайдери, отрязани клони, нямащи по-голяма връзка нито с обещания, нито с пророчества от която и да било Езическа група. Тези, които сега се наричат „евреи“,. . . нямат . . . никаква друга пророческа съдба, освен продължението на тяхното тъжно и горчиво състояние. . . Затворената книга на историята на Израел няма да бъде отворена отново.”3

Въпреки че не всеки съвременен суперсесионист е толкова директен или рязък при формулирането на възгледите си, Питърс много точно описва историческата суперсесионистка позиция. Според тази гледна точка, като „Новия Израел“, Църквата сега се е превърнала в наследник на всичките обещания и благословения (но не и на никое от проклятията), които преди са били дадени на Израел. Суперсесионизмът твърди, че липсата на вярност на Израел към Бога е била толкова неотстъпчива, че в крайна сметка Господ завинаги я е лишил от уникалното призвание и избор, които тя притежавала през целия период на Стария завет. Други термини, които понякога се използват за описание на суперсесионизма (от онези, които са се стремели да създадат по-малко неприемливи разновидности на суперсесионизъм), са „теология на изпълнението“ или „теология на включването“. Суперсесионизмът е в пряк конфликт с теологията на възстановяването.

ПРЕТЕРИЗЪМ. Това е убеждението, че по-голямата част от библейските пророчества вече са били изпълнени. Претеризмът тълкува повечето от пасажите, които говорят за „последните дни“ или „последните времена“ като намерили изпълнение в събитията около 70 г. сл. Хр., когато римските легиони унищожават Йерусалим и еврейския храм. Претеристите не са съгласни помежду си относно точно каква част от пророчествата вече са се изпълнили в миналото, така че някои се придържат към „частичен претеризъм“, докато други вярват в „пълен претеризъм“. Претеризмът най-често твърди, че няма бъдеща „голяма скръб“, няма „Антихрист“, няма „белег на звяра“, няма „голямо отстъпничество“ или много от другите неща, които често се свързват с последните дни преди завръщането на Исус. Всички тези неща често се разглеждат като изпълнили се през 70 г. сл. Хр. Пълният претеризъм стига дори дотам да твърди, че завръщането на Исус се е случило метафорично през тази година. Претеризмът е в остър конфликт с футуризма, както беше описано по-рано.

АМИЛЕНИАЛИЗЪМ. Хората, които поддържат тази гледна точка, отхвърлят идеята, че след завръщането на Исус ще има милениум (хилядагодишен период), в който Исус ще управлява народите от Йерусалим, седейки на престола на Давид, за да изпълни всички Божии обещания, дадени на Еврейския народ чрез Авраамовия завет. Амилениализмът тълкува различните препратки към хилядолетния период в Писанията алегорично или духовно. Тъй като тези пасажи не се тълкуват буквално, амилениализмът твърди, че по същество Църквата в момента се намира в Милениума. По-оптимистичен и триумфалистичен вариант на амилениализъм, наречен постмилениализъм, твърди, че Църквата се придвижва от преследването от първи век към триумфално и победоносно състояние, прогресивно завладявайки и християнизирайки света преди Исус да се завърне. И двете гледни точки (амилениализмът и постмилениализмът) са във фундаментален конфликт с премилениализма. От изключителна важност е да се разпознае факта, че докато всеки един от тези доктринални възгледи (суперсесионизъм, претеризъм и амилениализъм) се отнася до различни въпроси в Писанията, те всъщност са логически и неразделно свързани. Ако някой се придържа към суперсесионизма — и ако е логически последователен — той също ще се придържа и към претеризма и амилениализма. Също така е важно да се разбере, че тъй като тези доктрини са така тясно свързани, ако се демонстрира, че едната е в ясен и пряк конфликт с Писанията, тогава и трите се сриват заедно. Нека разгледаме връзката на суперсесионизма с претеризма и амилениализма.

СУПЕРСЕСИОНИСТКИТЕ КОРЕНИ НА ПРЕТЕРИЗМА

Ако човек се придържа към идеята, че Бог по същество е разлъчил Израел от статута му на избран Божи народ, както прави суперсесионизмът, веднага възникват някои очевадни трудности. Например, всички библейски пророкувани войни и битки, които се случват точно преди завръщането на Исус, се провеждат конкретно в и около Йерусалим и Израел. Както ще видим по-нататък, широк спектър от писания свидетелстват изчерпателно за този факт. Това е непреодолим проблем за суперсесионизма. В края на краищата какъв смисъл би имало народите на земята, водени от Сатана, да воюват срещу Израел, нация, която вече няма никакво специално значение за Бог? Ако Бог е приключил с Израел, тогава защо Сатана би имал толкова конкретно и целенасочено намерение да ги унищожи? Ако суперсесионизмът беше верен, тогава яростта на Сатана щеше да бъде насочена почти изцяло към християните, а не към Израел.

Това не само е в противоречие с настоящата глобална реалност, но и изобщо не е историята, която разказва Писанието. Претеризмът като метод за тълкуване на Писанията е създаден от необходимост да се подкрепи суперсесионизма. Това е просто прилагането на суперсесионизма към събитията, предшестващи завръщането на Исус.

Претеризмът се стреми да тълкува наново пророческите писания, които говорят за събирането на народите срещу Йерусалим в последните дни като вече изпълнили се в историята, най-често през 70 г. сл. Хр., когато римските армии разрушават Йерусалим и храма. В рамките на светогледа на суперсесионизма събитията от тази година определят момента в историята, когато Бог обявява окончателния си указ за развод с колективната нация Израел и прехвърля цялото си благоволение към християнската църква. Ако разгледате различните проповеди и книги на произволен брой учители суперсесионисти-претеристи, ще откриете изключително едностранно наблягане на 70 г. сл. Хр. и почти никакъв акцент върху нашата „блажена надежда“ (Тит 2:13), завръщането на Исус. Вместо да наблягат на предстоящото спасение и възстановяване на Израел (Деяния 1:6–7; Рим. 11:26), суперсесионистите-претеристи наблягат на предполагаемия развод и разпадането на националния Израел. Поради тази причина, сред различните имена, които човек може да използва за обозначаване на суперсесионизма, „теологията на развода“ би било едновременно и справедливо, и точно. Реалността, разбира се, не улеснява нещата за суперсесионистите-претеристи. От 1948 г. насам те неизбежно се сблъскват с неудобния проблем за чудотворното прераждане на Държавата Израел. Суперсесионистите-претеристи трябва да отхвърлят всяко предположение, че съвременната държава Израел има нещо общо със суверенитета или волята на Бог. Без съмнение, Израел наистина е трън в очите на тези, които се придържат към това мнение. Ще проучим тези въпроси много по-подробно, продължавайки нататък.

СУПЕРСЕСИОНИСТКИТЕ КОРЕНИ НА АМИЛЕНИАЛИЗМА Амилениализмът също е логично продължение на суперсесионизма. Докато претеризмът е просто прилагане на суперсесионизъм към събитията, които идват преди завръщането на Исус, амилениализмът е прилагането на суперсесионизъм към събитията, които следват завръщането на Исус. Причината отново е ясна. Докато всички пророци говорят с толкова много подробности и уточнения за времето, когато Исус, еврейският цар, ще управлява от престола на Давид в Йерусалим над възстановено еврейско царство, такава реалност не може да има абсолютно никакво място в суперсесионисткия свят, където Израел е бил завинаги отхвърлен от Бог.

Следващата диаграма показва връзката на суперсесионизма и реставрационизма (теологията на възстановяването) със съответните доктрини, които те логично изискват и произвеждат:

Диаграма:

НОВИЯТ ЗАВЕТ ТЪЛКУВА ЛИ НАНОВО СТАРИЯ?

Съществена разлика между двата лагера е основният начин, по който те тълкуват Библията и разглеждат връзката между Стария и Новия завет. Както вече беше посочено, реставрационизмът (теологията на възстановяването) възприема естествен подход към Библията, съответстващ на начина и реда, в който се разгръща откровението. Реставрационистите осъзнават, че за да разбере човек правилно Новия Завет, той първо трябва да разбере Стария Завет.

Суперсесионисткият метод на тълкуване обаче подхожда към Библията в обратния ред. Започва с Новия Завет и след това се стреми да тълкува или напълно преразглежда първоначалното значение на Стария Завет. Тъй като суперсесионистите започват с възгледа, че Бог е приключил с евреите, когато разглеждат многобройните обещания, дадени на еврейския народ из целия Стар Завет, те виждат ясен конфликт с Новия Завет. За да разрешат това, те се обръщат към гръцкия метод на алегоризиране или одухотворяване на всеки пасаж, влизащ в конфликт с техния суперсесионистки мироглед.

Въпреки че суперсесионизмът твърди, че „Израел“ в Стария Завет трябва да се тълкува по нов начин като предварителна метафора за Църквата, този процес на „претълкуване“ всъщност се прилага и за няколко други свързани с темата въпроси, като: (1) земята на Израел, (2) Йерусалим и (3) еврейският храм. Помислете за думите на Н. Т. Райт, виден теолог-суперсесионист, който обсъжда убеждението си, че Исус е променил значението на земята на Израел и на Божието царство:

“[Исус] не беше дошъл да *реабилитира символа на святата земя, а да го включи в едно различно изпълнение* на царството, което щяло да обхване цялото творение. . . . Исус прекара цялото си служение в предефиниране на това какво означава царството. Той отказа да се отрече от символичния език на царството, но го изпълни с такова *ново съдържание*, че, както видяхме, Той *силно подкопа еврейските очаквания.*”4

Коментирайки интерпретативния подход на Райт, Далтън Томас разяснява някои от дълбоко сериозните последици:

“Според Райт [обещанието на Стария Завет] е било изпразнено от първоначалната си субстанция и е било „изпълнено“ с друга; нещо “ново." Това, което било обещано на Авраам, никога нямало за цел да бъде разбирано по начина, по който било обявено, а по-скоро като „символ“, който бил „предефиниран“. Това „предефиниране“ е толкова радикално, че хиляди години на „еврейско очакване“ за изпълнение на непроменимото Божие слово и цели биват „мощно подкопани“5.

Според речника на Мериъм-Уебстър, значението на „подкопавам“ е „да отменя или съборя от основите“ или „да извратя или покваря чрез подкопаване на . . . вярата.“6 Макар че на много малко суперсесионисти им се нрави да го признаят, възгледът, който те поддържат, е именно този: усилие да се преобърнат, подкопаят и съборят обещанията на Стария завет към еврейския народ. Излишно е да казвам, че Исус не е дошъл, за да „подкопае“ старозаветните обещания на Бог. Първият път Той дойде, за да осигури изкупление за човечеството. Когато се завърне обаче, Той ще изпълни обещанията, дадени на Авраам, Исак, Яков и Давид, превръщайки ги от обикновени обещания в установена реалност.

Твърдо убеден съм, че съществува фундаментално единство на Писанията, съгласуваност между Новия и Стария Завет. Двата по никакъв начин не са в конфликт. Същият Бог, който е вдъхновил Стария Завет, е вдъхновил и Новия Завет. Както гласи старата поговорка: „Новото е скрито в старото; Старото е Новото разкрито.” Новият Завет разширява и разкрива по-пълно това, което е било представено в Стария Завет. Това е абсолютно вярно. Но има огромна разлика между това да се каже, че нещо е загатнато в Стария Завет, но по-пълно обяснено в Новия Завет, и това да се каже, че Новият Завет всъщност променя, отменя, „предефинира“, „подрива“ или „прехвърля“ старозаветните обещания на Израел. По този въпрос намирам, че съм напълно съгласен с Дж. Ч. Райл, реформирания тълкувател от деветнадесети век, който формулира съвършено проблема със суперсесионисткия метод за претълкуване на Писанията: „Това, срещу което протестирам, е навика да се алегоризират недвусмислените изказвания на Словото Божие относно бъдещата история на народа на Израел и да се привеждат незадоволителни обяснения относно пълнотата

на съдържанието, с цел то да се пригоди към Църквата на езичниците. Вярвам, че този навик не е оправдан по никакъв начин от Писанието и влече след себе си дълга верига от зли последици.”7.

Ще разгледаме тези „зли последици“, придвижвайки се напред. Засега обаче нека просто кажем, че работата на всеки отговорен учител на Божието Слово е да помогне на събратята по вяра да получат по-ясно разбиране на Писанията – а не да деконструира, тълкува наново и модифицира това, което те очевидно казват. Нека завършим с още един коментар от Дж. Ч. Райл. Вярвам, че това е много подходящо увещание за всички нас, към което ще се стремим да се придържаме в тази книга:

“Култивирайте навика да четете пророчествата справедливо относно буквалното значение на самото им име. Отхвърлете старата традиционна идея, че Яков, Израел, Юда, Йерусалим и Сион винаги трябва да означават Църквата на езичниците и че предсказанията за второто пришествие трябва да се приемат духовно, а предсказания за първото пришествие буквално. Бъдете справедливи, честни и безпристрастни. Ако очаквате евреите да приемат буквално 53-та глава от Исая, уверете се, че вие също приемате 54-та, 60-та и 62-ра глава буквално.”8

С други думи, ако очакваме евреите да приемат буквално пророчеството от Исая 53, което толкова ясно говори за страдащ Месия, който прави изкупление за греховете на Своя народ, тогава трябва да бъдем логически последователни и да приемем пророчествата от Исая 54, 60, и 62, които говорят за бъдещото възстановяване на еврейското царство по също толкова буквален начин. Суперсесионистите бързат да прилагат всички благословения на Израел към Църквата (себе си), но не прилагат присъдите на Израел – или дори самата заплаха от съд – към Църквата. В този смисъл суперсесионизмът е дълбоко непоследователен подход към тълкуване на Библията.

В следващите три глави ще видим как лагерът на реставрационистите и лагерът на суперсесионистите тълкуват великите Божии заветни обещания по два коренно различни начина.

3

АВРААМОВИЯТ ЗАВЕТ

Преди да бъде възможно за който и да било наистина да разбере значението на Новия Завет, има някои основни въпросни точки в Стария Завет, които трябва да бъдат разбрани на първо място. Разбира се, на първо място сред тези въпросни точки са четирите велики библейски завета. Говоря за (1) Авраамовия завет, (2) Моисеевия завет, (3) Давидовия завет и (4) Новия завет. Удивително е, че въпреки че заветите представляват самата основа на цялата библейска история, по-голямата част от християните знаят много малко за тях. Ако Църквата беше информирана правилно относно тези велики библейски завети – какви са техните цели, как те са свързани един с друг и по какво се различават – тогава целият дебат и противоречие между реставрационизма и суперсесионизма щеше да се разпаднат. Ще започнем с най-основния от заветите, този, върху който са изградени всички останали.

БОГ ДАДЕ ОБЕЩАНИЕ

За да разберете не само къде е започнала историята на Израел, но и къде започва целия Божий план за изкупление, осъзнайте, че той се обобщава в едно просто изявление: Бог даде обещание. Това обещание, справедливо е да се каже, е една от най-значимите и фундаментални теми на цялата Библия, доминираща както на страниците на Стария, така и на Новия завет. Заветът с Авраам не само е самата основа на Господния план за изкупление, но също така се е превърнал в обратната точка на историята – основният движещ фактор зад безспорно най-значимия глобален духовен и геополитически конфликт на земята днес.

Обещанието беше дадено на Аврам, който по-късно щеше да бъде преименуван на Авраам — поради което, разбира се, то започна да се нарича „Авраамовият завет“. Има три критични аспекта на Авраамовия завет, на които трябва да бъде обърнато внимание:

1. Авраамовият завет е обещание, дадено категорично на потомците на Авраам, чрез Исак, а след това и Яков (който по-късно бива преименуван на Израел).

2. Основният акцент на обещанието се отнасяше до едно много конкретно и буквално парче земя на тази планета.

3. Обещанието, дадено чрез завета с Авраам е продължаващо във времето, неотменимо и вечно.

Суперсесионизмът, трябва да се отбележи, в различна степен отрича един или дори всичките три от тези елементи на Авраамовия завет. Но както ще видим, обстойното библейско свидетелство относно всеки от тези въпроси е ясно, последователно и абсолютно.

ЗАВЕТА С АВРААМ

Както повечето, които са запознати с историята, знаят, че Господ извиква Аврам от земята Ур в Халдея, или казано на по-модерен език, Ирак. Известно време след напускането на Ур ни се казва: „Господнето слово дойде към Аврам във видение, казвайки: „Не бой се, Авраме; Аз съм твой щит, наградата ти е извънредно голяма.“ (Бит. 15:1). Разбира се, след като чува, че ще му бъде дадена „много голяма“ награда, Аврам пита Бог как би могъл да я получи, след като няма син, на когото да прехвърли наградата си. Господ отвърща и уверява Аврам, че неговата голяма награда няма да бъде дадена на някой си обикновен слуга в дома му, а всъщност ще бъде дадена на собствения му син от плът и кръв, „който ще излезе от твоите чресла” (ст. 4). Това, което се случва после, е поетично красиво. Господ извежда Аврам навън под нощното небе и го кара да „погледне към небесата” (ст. 5). Представям си, че небето тази нощ било осияно от светлината на десет милиона блестящи посланици на обещания. Преди двадесет години прекарах няколко нощи със семейство арабски бедуини в йорданската пустиня, на място, което се нарича Вади Рум. Името означава

„Долината на Луната“, защото нейните драматични, изпъкнали скалисти плата изглеждат като повърхността на Луната. Но въпреки, че съм виждал звездите през нощта от толкова разнообразни места като планински върхове, далеч от светлините на града до мили от брега в Атлантическия океан много преди изгрев, никога досега не съм виждал толкова удивително впечатляващ брой звезди, както когато седях на пустинния под във Вади Рум. Звездите там са гъсти като могъща река, която прелива върху бреговете си, безшумно носеща се по небето. Представям си, че това, което Аврам е видял онази нощ, не е било по-различно. Когато над него блестят безброй звезди, Господ казва на Аврам: „но оня, който ще излезе от твоите чресла, ще ти бъде наследник.. . . Погледни сега на небето и изброй звездите, ако можеш ги изброи. И рече му: Толкова ще бъде твоето потомство.” (ст. 4–5)

Според Писанията в този момент Аврам не само поярвал на Бог, че ще има син и много потомци, но Аврам също действително се доверил на Бог и възложил вярата си на този, който щял да излезе от собствените му чресла, постигайки всичко, което Бог току-що бил обещал. В резултат на доверието на Аврам, Господ „му го вмени за правда“ (ст. 6). Именно този епизод използва апостол Павел като основа в своите послания за огромното внимание, което обръща на спасението, постигнато чрез вяра. (Рим. 4:3; Гал. 3:6).

След това Бог кара Аврам да Му донесе „тригодишна юница, тригодишна коза, тригодишен овен, гургулица и млад гълъб” (Бит. 15:9). Аврам ги донася и според инструкциите ги „разрязва на две“ (ст. 10), като подрежда половините една срещу друга, създавайки фактически пътека между тях. Когато слънцето залязва, „дълбок сън нападна Аврама; и, ето, ужас, като страшен мрак, го обзе.” (ст. 12). Тогава, от тъмнината, Господ се появява в доста странната форма на „димяща пещ и огнен пламък” (ст. 17) и минава между парчетата на мъртвите животни.

Много важен аспект от тази история, с който всеки християнин трябва да се запознае, е, че само Бог ходеше по пътеката. Докато всичко това се случваше, Аврам беше изпаднал в „дълбок сън” (ст. 12). Въпросът е, че това не било двустранно споразумение. Това било едностранно и безусловно обещание, дадено от Бог на потомците на Авраам. Поради това, Бог ще бъде верен на Своето обещание. То не зависи от вярността на потомците на Авраам, на които е направено обещанието. Освен това, въпреки че обещанието щяло да премине през неговия син Исак – и сина на Исак, Яков – крайният наследник на обещанията всъщност бил Исус Месията. Той бил този, на когото Авраам възложил своята вяра. Ще обсъдим това много повече, докато вървим напред.

Интересно е, че докато християнските теолози най-често просто наричат този завет „заветът на Авраам“, сред евреите той често се нарича *Брит беин ХаБетарим,* което означава „заветът между частите“. Но каква беше причината Бог да разреже животните наполовина и да мине между тях? Защо Той използва такъв графичен и кървав показ?

БОЖИЯТ ЗАВЕТ НА СМЪРТ

Уолтър С. Кайзер младши е наистина светило сред консервативните евангелски старозаветни учени. Написвайки и публикувайки повече от четиридесет книги, д-р Кайзер в продължение на повече от двадесет години също служи и като академичен декан и професор по Стария завет в евангелското богословско училище „Тринити“ и след това като президент на теологичната семинария Гордън-Конуел. Той е уважаван от всички в богословската общност, така че за мен беше огромна чест да мога да посетя с д-р Кайзер, за да обсъдим, наред с други неща, въпроса за суперсесионизма/заместващата теология и Авраамовия завет.

Докато паркирах колата до семейната ферма на Кайзер, на по-малко от миля от бреговете на езерото Мичиган, Уолтър и съпругата му Маргарет седяха и си говореха на предната веранда, наслаждавайки се на прекрасен късен летен следобед. През двора се разхождаха няколко разноцветни лами, които очевидно също наричат фермата на Кайзер свой дом.

След като влезнах в къщата, за моя огромна радост, Маргарет веднага ме покани да разгледам личната библиотека на д-р Кайзер. Докато сканирах редиците от плътно подредени рафтове, си помислих за дълбокото влияние, което този човек е имал в областта на изучаването на Стария завет, и за многото ученици, които са били облагодетелствани от това да бъдат обучавани от него. Д-р Кайзер влезе, заобиколи рафтовете и след това се появи отново, за да ми подаде нов екземпляр от последните си две книги. Въпреки че е пенсиониран от официалната си роля на президент на Гордън-Конуел и сега е на осемдесет години, неговият ум, остроумие и прдуктивност остават съсредоточени както винаги. Влязохме в хола му и седнахме.

Скоро нашият разговор се насочи към въпроса за Авраамовия завет. С усмивка той си пое бързо дъх и след това като лазер се насочи директно към същината на въпроса, обръщайки се към силно графичния и категоричен начин, по който Бог даде обещанието си на Авраам: „В Битие 15 Самият Бог беше този, който вървеше между парчетата - каза той. „Те сключиха завет. Думата да сключиш завет е да „отрежеш“ завет. И те нарязаха парчетата, по една половина от животното от всяка страна,

образувайки пътека по средата. Така че имаше три нарязани животни и още две птици. И Бог мина между парчетата и каза в действителност: „Нека аз, Бог, умра като тези животни, ако не спазя това, което съм обещал тук.“ Така че, когато Църквата въведе заместващата теология и прегърна суперсесионисткия манталитет, поради който е седнала сега на стола, който принадлежеше на Авраам, Исак, Яков и неговите потомци, тя премахна това, което Бог беше обещал в залог на живота Си!” Той направи кратка пауза, след което завърши с: „Така че мисля, че Бог ще изпълни това.“

Избирайки да изпълни завета по такъв визуално кървав и графичен начин, Господ правеше изключително важно и дълбоко категорично изявление. Коментарите на д-р Кайзер потвърдиха всички мои схващания. Да вярваме, че Бог ще изпълни обещанията Си към Авраам, означава да потвърждаваме самата почтеност, надеждност и вярност на Бог към Неговото слово и Неговите обещания. Просто казано, ако някой християнин желае да се нарече дете на Авраам, тогава да вярва в нещата, в които е вярвал Авраам, е основно изискване. (Вижте Римляни 4:6; Галатяни 3:7; 1 Петър 3:6.) Бог ще даде земята на потомците на Авраам. Ако кажем, че Бог няма да изпълни буквално Своите обещания към верния остатък сред еврейския народ, как тогава можем като християни да направим пирует и да твърдим, че Му се доверяваме по отношение на собственото си спасение? Съгласен съм с д-р Кайзер и се надявам, че и вие също. Вярвам, че Бог ще изпълни обещанията Си. Той изпълнител на обещания.

Но какво точно обеща Бог? Това е мястото, където става съществено важно да изследваме Неговите действителни думи много внимателно.

КЪДЕ Е ОБЕТОВАНАТА ЗЕМЯ?

Когато приключи церемонията по сключване на завета, Господ определи района, който даваше на Авраам и неговите потомци. Границите на обещаната земя бяха определени с невероятна прецзност и тя обхващаше площ, много по-голяма от сравнително малкия сегмент земя, който днес се нарича Държавата Израел. Ето конкретната земя, която Господ обеща: „От египетската река до голямата река, реката Ефрат: кенейците, кенизейците, кадмонците, хетейците, ферезейците, рефаимите, аморейците и ханаанците и гергесейците и евусейците” (Бит. 15:18-21).

Въз основа на тези описания и други пасажи, където границите се повтарят, е лесно да се определи „обетованата земя“ според съвременните

национални и природни маркери. Обетованата земя се определя според следната граница:

Северозападната граница на обещаната земя е просто „Голямото море“ или „Западното море“. Това, разбира се, е Средиземно море (вж. Числа 34:6; Езекил 47:20).

Югозападната граница на обетованата земя се определя от „реката на Египет“ (на иврит: *Накхал Мицрайим*). Учените са разделени по отношение на идентифицирането на тази река. Някои библейски коментари я идентифицират като Вади ел-Ариш или „потока на Египет“ и някои паралелни пасажи изглежда потвърждават това (Изход 23:31; Езек. 47:19). Уади ел-Ариш изтича от южната граница на Таба, в непосредствена близост на юг от съвременния израелски град Ейлат, и се простира на север до град Ариш, който се намира на Средиземно море, на около четиридесет мили западно от Ивицата Газа на Синайския полуостров. С други думи, това би означавало, че обетованата земя не включва по-голямата част от Синайския полуостров. Има обаче някои проблеми с този възглед и по-вероятният възглед е, че потокът на Египет е това, което се нарича Пелузийски ръкав на Нил - ръкав, по който вече не тече вода. Ако това е така, тогава обещаната земя би включвала почти целия Синайски полуостров.

Северната граница на обетованата земя се простира от Средиземно море на север най-малко до Сидон (вероятно до Бейрут) в Ливан, а след това през Сирия на изток до река Ефрат (вж. Бит. 15:18; Втор. 11:24). ; Езек. 47:17; Исус Навин 1:4).

Източната граница на обетованата земя изглежда се простира от Ефрат на север, на югозапад през Сирия, по протежение на източната страна на Галилейското езеро (или „езерото Кинерет“, понякога превеждано „морето на Кинерет“ или „източното море“), включително голяма част от Южна Сирия и всички Голански възвишения. От южния край на Галилейското море граничните линии следват река Йордан, която тече на юг към Мъртво море. (вж. Числа 34:11–12; Езек. 47:18).

В рамките на различните пасажи, които подробно описват границите на обетованата земя, има някои ориентири, за които не можем да сме напълно сигурни, но общите параметри са доста ясни. И докато повечето вярват, че „обетованата земя“ включва само съвременната държава Израел, истината е, че обещанието също включвало голям сегмент от Синайската пустиня, голяма част от съвременен Ливан, голям сегмент от Южна Сирия, голяма част от Йордания, всички Голански възвишения, както и Западния бряг и Газа.

Карта на действителната обещана земя (илюстрация)

КОГА И КЪДЕ ЩЕ БЪДАТ ИЗПЪЛНЕНИ ОБЕЩАНИЯТА?

Всеки, който е запознат с географията и националните граници на Близкия изток, знае, че никога преди в историята на еврейския народ не е имало момент, в който те да са притежавали цялата земя, обещана от Господа чрез завета с Авраам. Тогава, когато разглежда това пророчество, вярващият е изправен пред четири възможни заключения:

1. Господ просто не е успял да спази обещанията Си.

2. Господ никога не е възнамерявал да спази обещанията Си буквално. Обещанията за земята винаги са имали за цел да бъдат разбирани духовно, означавайки благословенията от това да си в Христос.

3. Обещанието никога няма да бъде изпълнено буквално според уточненията, дадени от Господ, а вместо това ще бъде изпълнено духовно в „небето“ или в някаква небесна „Нова Земя“, която няма пряка връзка с настоящата земя или който и да е от регионите посочени в реалния завет.

4. Въпреки че Господ все още не е изпълнил буквално обещанията Си, Той остава ангажиран да го направи в бъдеще, когато се завърне.

От тези варианти единственият осъществим е четвъртият. Това е възгледът на теологията на възстановяването, който вижда Господ като истински верен пазител на обещанието. Само този възглед признава Господ за Бог, на чиято почтеност и Слово може да се вярва. Изпълнението на Господните обещания в рамките на Авраамовия завет към еврейския народ продължава да очаква своето предстоящо бъдеще изпълнение на тази насотяща земя.

НА ЗЕМЯТА ИЛИ НА НЕБЕТО?

Когато се сблъскват с изобилно ясните Божии обещания относно обетованата земя, за суперсесионистите-амилениалисти се налага да изпълняват малко теологична акробатика. Много от амилениалистите от старата школа твърдят, че Господ няма никакъв план да даде

действителна физическа земя на когото и да било, а просто планира да даде „небето“ на онези, които наследят Неговите обещания. Един такъв „небесен амилениалист“ е теологът Гари М. Бърдж, професор в колежа Уитън и явен защитник на суперсесионизма и амилениализма. В книгата си „Исус и земята“ Бърдж говори за Йерусалим, който Авраам очакваше с нетърпение като намиращ се „на небето - а не земен град“.1 В подкрепа на тезата си Бърдж цитира Евреи 11:13-16:

“Всички тия умряха във вяра, тъй като не бяха получили изпълнението на обещанията; но ги видяха и поздравиха отдалеч, като изповядаха, *че са чужденци и пришелци на земята.* А ония, които говорят така, явно показват, че търсят свое отечество; и ако наистина, така говорейки, са имали в ума си онова отечество, от което бяха излезли, намерили биха случай да се върнат. Но на дело желаят едно по-добро отечество, сиреч, *небесното*; затова Бог не се срамува от тях да се нарече техен Бог, защото им е приготвил град.” (Курсивът е добавен)

Прав ли е Бърдж? Каква идея има за цел да предаде този пасаж, когато казва, че Авраам е бил странник и изгнаник на земята, докато е търсел „небесен“ град? Отговорът всъщност е доста прост. Еврейският или библейският мироглед твърди, че когато Исус се завърне, Той ще унищожи настоящите грешни и покварени системи, както и сатанинските началства, които управляват и държат власт над земята и ще установи Своето собствено божествено управление над целия свят. Унищожаването на тези нечестиви системи и установяването на Неговото собствено божествено управление е това, което се има предвид под бъдещия век като „небесен“. Не се говори за местоположението на идващото царство, а за природата на идващото царство. Не се заблуждавайте: Писанията са съвсем ясни, че Исус наистина ще възстанови и изкупи настоящата физическа земя. Помислете колко ясно апостол Павел говори по този въпрос:

“Защото *създанието с усърдно очакване ожида* откриването ни като Божии синове. Понеже създанието *беше подчинено на немощ* (Гръцки: Суетност), не своеволно, но чрез Този, Който го подчини, с надежда, че и *самото създание ще се освободи от робството на тлението, и ще премине в славната свобода на Божиите чада.* Понеже знаем, че цялото създание съвокупно въздиша и се мъчи до сега. И не то само, но и ние, които имаме

Духа в начатък, и сами ние въздишаме в себе си и *ожидаме осиновението си, сиреч, изкупването на нашето тяло."* (Римл. 8:19-23; Курсивът е добаван)

Според Павел *това сегашно физическо творение* е това, което стене, нетърпеливо очаквайки времето, когато вече няма да бъде подложено на „суетност", а вместо това ще бъде „освободено . . . в славата на Божиите чада." Така както съществува пряка връзка между телата, които притежаваме в момента, и безсмъртните тела, които ще притежаваме след завръщането на Исус (вж. 1 Коринтяни 15:35-44), пряка връзка съществува и между настоящата и бъдещата земя, която Исус ще управлява, „освободи" и изкупи. Земята ще бъде под ново ръководство, така да се каже; старите земни и грешни системи ще бъдат премахнати, докато тя преминава под пълната власт и контрол на небесния Цар. Това е значението на „небесния" град, за който Авраам копнееше. Това по никакъв начин не означава, че наследството на Авраам ще се намира някъде другаде освен на тази действително съществуваща планета. Кротките ще „наследят *земята*", се казва в Матей 5:5 (курсив добавен). Ако Господ е обещал на потомците на Авраам действителната земя между реката на Египет и Ефрат, тогава това е точно това, което Господ ще им даде в бъдещия век.

ИЗМЕНЯЙКИ БОЖИИТЕ ДУМИ

Докато небесната визия на Бърдж за идващото царство е все още популярна сред някои амилениалисти, много други, тези, които са по-наясно с проблемите на класическия амилениализъм, наричат себе си „земни амилениалисти". Те твърдят, че Господ всъщност ще управлява на земята. Проблемът обаче е, че те също твърдят, че земята, която Той ще управлява, ще бъде коренно различна от земята, която Той действително е обещал. В своята книга "Да дойде Твоето царство", добре известният пастор и автор Сам Стормс, позовавайки се на завета с Авраам, заявява: „Вярвам, че това обещание ще бъде буквално изпълнено, но не само или дори не основно в земята на Ханаан."2 Почесах се по главата, когато прочетох това изявление. Как може да се каже, че обещанията ще бъдат изпълнени „буквално", но по начин, напълно различен от начина, по който Бог ги е изрекъл? Това е оксиморон. Суперсесионисти-амилениалисти като Стормс вярват, че след като Исус се завърне, ние веднага ще влезем във „вечното състояние" без междинен преходен период. Наследството, според

Стормс, няма да бъде просто обетованата земя, но всъщност цялата земя, макар и много различна земя от тази, на която се намираме сега. Но ако това е вярно, ако земята, която ще бъде осигурена от Господ, не съответства буквално на конкретната обещана земя, тогава защо изобщо Господ си е правил труда да дефинира толкова точно земята, използвайки такива буквални и природни гранични маркери като Ефрат, Великото море и реката на Египет? Защо Той ще използва всички тези много специфични маркери, ако нито един от тях дори няма да съществува? Например Стормс казва, че веднага след завръщането на Исус вече няма да има буквално море. Трябва да попитаме тогава, защо Господ би използвал конкретно „Великото море“ като отчетлива граница за обетованата земя, ако то дори няма да съществува по времето, когато Неговите обещания бъдат изпълнени? В това няма никаква логика. Няколко други подобни примера могат да бъдат разгледани. Това е само един пример за това как амилениалистката позиция просто не може да се съгласува с библейското свидетелство. Твърдейки, че Той няма да изпълни буквално това, което е обещал, амилениалистите описват Господ или като невероятно объркващ в най-добрия случай, или като измамник и празнословен нарушител на обещания в най-лошия.

За да защити своята теза, Стормс се позовава на аргумент, използван от Г. К. Бийл, друг добре известен суперсесионист-амилениалист. В книгата си „Храмът и мисията на църквата“ Бийл започва с описание на баща, който през 1900 г. дава обещание на малкия си син да му купи кон и файтон, когато порасне и се ожени. Години по-късно, когато синът му наистина е пораснал и се е оженил, той всъщност не му купува кон и файтон, а вместо това му купува автомобил. Тук започва огъването на всяка здрава логика:

“По време на ранните години на очакване синът си мисли за конкретния размер на файтона, неговите контури и стил, красивите му кожени седалки и размера и породата на коня, който би теглил файтона. Може би бащата е знаел от ранни експерименти другаде, че изобретяването на автомобила било на хоризонта, но пригодил обещанието към сина си по начин, който синът му щял да разбере. Години по-късно, когато синът се жени, бащата дава на двойката автомобил, който от тогава бил изобретен и произвеждан масово . . . Това не е ли „буквално“ изпълнение на обещанието?”3 (стр.46)

Отговорът е категорично не. По никакъв начин това не може да се счита за „буквално“ изпълнение на обещанието му. Нека споделя една по-точна

аналогия. Ако изрично обещая на сина си цял Колорадо Спрингс, но вместо това му дам целия щат Монтана, не съм изпълнил буквално обещанието си, колкото и по-голям да е моят подарък. Ако много конкретно обещая на дъщеря си Форд Фокус от 2006 г., но вместо това й дам Мазерати от 2014 г., аз не съм изпълнил обещанието си буквално. Превръщането на нещо в по-голямо или по-добро не го прави буквално. Ако Господ много конкретно е обещал на потомците на Авраам ханаанската земя „от Египетската река“ и „Голямото море до Ефрат“, но вместо това им дава един съвсем различен свят – такъв, който дори не включва тези водни тела – тогава Той не е изпълнил буквално обещанията Си. И все пак точно този вид позлатен, но въпреки това погрешен аргумент, толкова често минава за дълбоко съдържателен сред онези, които се стремят да защитят теологията на суперсесионизма и амилениализма.

Освен това, колкото и безобразно е да се изменя ясното значение на Господните обещания, както правят амилениалистите, още по-лошото е, че използвайки такива погрешни аргументи, те също и презират по-директния прочит на Библията. Британският учен Н. Т. Райт безсрамно се надсмива на буквалистичния метод на тълкуване на онези, които търсят буквалното изпълнение на Божиите обещания, използвайки насмешливта фраза „груб буквализъм“.

НА КОГО БЯХА ДАДЕНИ ОБЕЩАНИЯТА?

Сега, след като знаем къде ще се изпълнят обещанията, трябва да попитаме за кого ще се изпълнят те? Както вече видяхме, обещанията, дадени на Авраам, се отнасяха до неговите физически потомци. Но дали това включваше всички тях? Не, тъй като както показва Битие 25, Авраам имаше общо осем сина. Но според Писанията, обещанията били дадени само на потомците на единствения му син Исаак (вж. Битие 17:15–21; 21:9–13). Господ изрично каза на Авраам, че Исаак, а не Исмаил, ще бъде този, чрез който неговите потомци ще наследят обещаната земя. По-късно обещанието беше разширено до сина на Исаак, Яков/Израел (вж. Битие 28:13), но не и до брат му, Исав. Въпреки че е ясно, че Господ обича потомците на Исмаил, обещанията за земята от Авраамовия завет са дадени единствено на преките потомци на Яков, колективното семейство или нация Израел.

В опит да подкопаят настоящия ангажимент на Господ със съвременния еврейски народ, потомците на Авраам по линията на Исак и Яков, мнозина решени суперсесионисти и антиизраелски активисти се стремят да скрият или изкривят библейското свидетелство по тези въпроси. Карл Медеарис,

популярен автор, търсен оратор и явен поддръжник на анти-израелското движение, ни дава добър пример за доста самонадеян вандализъм на Писанията. В блога на неговото служение, в отговор на въпроса „Каква е вашата позиция относно Израел?“ Медеарис шокиращо отговаря: „Земята беше дадена на потомците на Авраам – неговите потомци са Исак и Исмаил. Потомците на Авраам в действителност живеят в земята. Бог е изпълнил това обещание!”4

Срещал съм Карл няколко пъти. Той е изключително приветлив човек и невероятен разказвач и съм уверен, че обича Исус. Но с болка казвам така директно, че неговата теология е наистина катастрофална и дори опасна. За съжаление, коментарът, който току-що цитирах, е само един пример за вида изопачаване на библейското свидетелство, което много суперсесионисти трябва да използват, за да оправдаят своята позиция.

И така, наистина ли обеща Бог, както твърди Медеарис, да даде земята както на Исаак, така и на Исмаил? Дори най-елементарният преглед на пасажите, които разглеждат тези въпроси, показва, че отговорът е не. Всъщност, ако се върнем към разказа в Битие 17, ще открием, че Авраам умолява Господ съвсем конкретно относно Исмаил, молейки за позволение той да бъде получателят на Господните обещания. Но Господ категорично отхвърля искането му:

“И рече Авраам на Бога; Исмаил да е жив пред Тебе. Но Бог каза: *Не, а жена ти Сара ще ти роди син, и ще го наречеш Исаак; и с него ще утвърдя завета Си за вечен завет, който ще бъде и за потомството му след него.* И за Исмаила те послушах. Ето, благослових го, и ще го наплодя и преумножа; дванадесет племена ще се родят от него, и ще го направя велик народ. *Но завета Си ще утвърдя с Исаака, когото Сара ще ти роди до година по това време.*” (Бит. 17:18-21, курсивът е добавен)

Години по-късно, когато Исмаил беше на четиринадесет, а Исаак беше още бебе, Сара видя, че Исмаил се подиграваше (или „гонеше“, както пише Павел в Галатяни 4:29) на по-малкия си брат Исаак: „затова рече на Авраама: Изпъди тая слугиня и сина й ; защото синът на тая слугиня няма наследство с моя син Исаак. Обаче тая дума се видя на Авраама твърде тежка, поради сина му Исмаил.“ (Бит. 21:10–11). Ако Исмаил всъщност беше сънаследник или съполучател на Господните обещания, тогава, разбира се, Господ щеше да се намеси противно на желанията на Сара. Но вместо това Писанията разкриват, че Той всъщност се съгласи със Сара и

заповяда на Авраам да изпъди завинаги Агар и нейния син, Исмаил, извън семейния лагер: „Но Бог каза на Авраама: Да не ти се види тежко за момчето и за слугинята ти; относно всичко, което ти рече Сара, послушай думите й, защото *по Исаака ще се наименува твоето потомство.* Но и от сина на слугинята ще направя да стане народ, понеже е твое чадо.“ (Бит. 21:12-13; курсивът е добавен. Вж. също Бит. 28:10-16).

Трудно би било да се каже по-ясно от това. Господ многократно казва на Авраам, че Исаак, а не Исмаил, ще бъде този, чрез който неговите потомци ще наследят обещаната земя. По-късно обещанието бива дадено на Яков/Израел (вижте Битие 28:13), но не и на брат му, Исав. Отново, макар да е ясно, че Господ обича всички хора, обещанията за земята от Авраамовия завет бяха само за колективното семейство или нация Израел.

ВЕЧНИЯТ ЗАВЕТ

Както казах по-рано, трудно е да се преувеличи същественото място и основополагащо значение, което Авраамовият завет и свързаните с него обещания за земята заемат в библейския разказ. Заветът с Авраам е основата, върху която е изграден целият Господен план за изкупление. Ето защо, дълго след смъртта на Авраам, Господните обещания биват повтаряни многократно в Писанията. Именно поради вярност към своя Завет Господ отговори на нещастието на синовете на Израел след дълго време на робство в Египет. Насред тяхното страдание, Господ се идентифицира пред Мойсей като този, който се е „явил на Авраам, Исаак и Яков“ и е установил Своя „завет с тях, за да им даде Ханаанската земя, земята, в която били пришелци при пребиванията си.” (Изход 6:3–4). И тогава, по много ясен и директен начин, Господ обещава да даде същата тази земя на „синовете на Израил“ като „вечно притежание“. (ст. 5–8). По-късно, в 1 Летописи 16:13-18 и Псалм 105:6-12 ни се казва, че Авраамовият завет е сключен със „Синовете на Яков, Неговите избрани“. Още по-важно е, че заветът е описан като „словото, което Той заповяда на хиляда поколения. . . на Израил като вечен завет.” В 3 Царе 8:35-36 Израел е описан като Господен народ, на когото Той е дал земята си като наследство. В Исая 14:1-3 обещанието за земята е определено като дадено колективно на „дома на Яков“ и на „дома Израилев“. В Езекил 11 Господ говори на „целия дом Израилев, на всички тях“ – много от които живеели в изгнание – и им обещава: „Ще ви събера от народите, Ще ви прибера от

страните гдето сте разпръснати, И ще ви дам Израилевата земя.” (ст. 15, 17). Чрез пророк Амос Господ говори за есхатологичното възстановяване на „Моя народ Израил” в „земята им, която им дадох” (Амос 9:14-15), който никога повече няма да бъде изкоренен.

Основното, което можем да запомним е, че всеки преглед на Стария завет ще разкрие яснотата, спецификата и водещият акцент на Божиите обещания, които Той повтаря отново и отново. Общо взето, само в книгата Второзаконие Господ повтаря обещанията за земята на Израел почти седемдесет пъти. Като цяло обещанията се повтарят по един или друг начин повече от двеста пъти в Писанията. Не може да има никакво съмнение, че обещанията за земята, дадени на децата на Израел, са сред най-изчерпателно повтаряните и изтъквани реалности в цялата Библия.

Разбирайки тогава важността на Авраамовия завет в библейското свидетелство, ние отново биваме смаяни и натъжени от коментарите на Карл Медеарис, чиито мнения този път идват от онлайн статия на CNN, озаглавена „Моето мнение: Исус би подкрепил кандидатурата за палестинска автономност“. Позовавайки се на Авраамовите заветни обещания, които, както току-що видяхме, доминират в библейските свидетелства, Медеарис пита: „Вместо да позволяваме на неясни обещания от Стария завет да диктуват нашата външна политика, какво ще стане, ако се придържаме към ясните Божии заповеди – обичайте ближния си, врага си и чужденеца сред вас – които се появяват в Изход, Левит и три от четирите евангелия?”5

Според Медеарис Авраамовия завет, в който Богът на небето и земята буквално прави обет на смърт, е малко повече от „неясно старозаветно обещание“. Подобно изявление е наистина немислимо. Ако ценим библейското свидетелство и думите на Бог, тогава обещанията на Господ към Авраам са всичко друго, но не и „неясни“. Отново, те са самата основа за целия план за изкупление. Медеарис също се стреми да създава конфликт там, където няма такъв. Заветът с Авраам и заповедите да обичаме ближните и враговете си не си противоречат. Да се предлага идеята, че са в противоречие, е просто фалшива (погрешна) дихотомия. Същият Бог, който сключи завета с Авраам, също даде заповедите да обичаме ближните си. В крайна сметка коментарите на Медеарис не трябва да са изненадващи, тъй като, както беше споменато в началото на тази глава, мнозинството от християните са до голяма степен невежи по отношение на заветите. Въпреки че Авраамовият завет може да е „неясен“ за много християни, съдейки от ударението, поставено върху това основополагащо Божие обещание, то е всичко друго освен неясно. Ето

защо е толкова важно Църквата да възстанови солидното разбиране на тези най-критични въпроси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В обобщение, сам Бог даде заветно обещание на Авраам. По-късно Той повтаря обещанието стотици пъти в Писанията. Основното обещание, което Той даде, беше много конкретно. Не беше нито абстрактно или неясно, нито изразено чрез труден за разбиране език. Бог обеща земята от Средиземно море на запад до река Ефрат на североизток, до реката на Египет на югозапад. Обещанието беше дадено на физическите потомци на Авраам съвсем конкретно чрез сина му Исак и след това чрез сина на Исак Яков/Израел. Въпреки факта, че Бог даде това обещание, заклевайки се в самия Си живот, суперсесионистите-амилениалисти твърдят, че Той никога не е бил планирал да го изпълни. Вместо това, твърдят те, Бог ще изпълни нещо много различно от това, което е посочил, или Той никога не е планирал да даде „земята“ на потомците на Авраам, а на съвсем друг народ. Започнахме тази глава, заявявайки, че е от абсолютно първостепенно значение за всички вярващи да разберат Авраамовия завет. Сега започваме да разбираме драматичните последици от оставането в неведение относно този най-основополагащ елемент от грандиозната библейска история.

4

МОИСЕЕВИЯТ И ДАВИДОВИЯТ ЗАВЕТ

МОИСЕЕВИЯТ ЗАВЕТ

Четиристотин и тридесет години след сключването на завета с Авраам, Господ направи друг завет с Израел, този път чрез Мойсей. Заветът на Моисей се различаваше значително от завета на Авраам. Докато Авраамовият завет беше безусловно, едностранно обещание, дадено от Бог, Моисеевият завет беше до голяма степен двустранно правно споразумение между Господ и целия Израел. Докато Авраамовият завет е дефиниран от това, че Господ многократно заявява „Аз ще“, Моисеевият завет е многократно дефиниран от „Ако ти . . . тогава Аз . . .”

Някои погрешно вярват, че в Моисеевия завет Господ по някакъв начин се е отрекъл от обещанието за земя, направено в Авраамовия завет. В това твърдение не сесъдържа никаква истина. В рамките на Моисеевия завет се съдържаха разпоредбите и изискванията не само за това как да завалдеят земята, но и за това как да останат в нея: „Сега слушай, Израилю, повеленията и съдбите, които ви уча да вършите, за да живеете, и да влезете и наследите земята, която ви дава Господ Бог на бащите ви. Да не притурите нищо на думите, които ви заповядвам, нито да отнемате от тях, за да пазите заповедите на Господа нашият Бог, които ви заповядвам.” (Втор. 4:1-2).

Ако от друга страна, израилтяните нарушеха различните закони, описани подробно в Моисеевия завет, тогава Господ щеше да ги премахне временно от земята. Например във Второзаконие 4 Моисей предупреждава синовете на Израел, че ако постъпват покварено в земята и изпаднат в идолопоклонство, че „непременно скоро ще изчезнете от земята, за превземането на която вие преминавате Иордан; няма да живеете дълго време в нея, а съвсем ще бъдете изтребени. Господ ще ви разпръсне между

племената, и ще останете малочислени между ония народи, всред които Господ ще ви отведе" (ст. 26–27). Но *след* такъв период на изгнание, заявява Мойсей, след време Бог ще си спомни обещанието Си, дадено им чрез завета с Авраам, и ще ги върне обратно в земята им: „Когато се намериш в скръб, и всичко това те постигне, ако най-после се обърнеш към Господа твоя Бог и послушаш гласа Му, то, понеже Господ твоят Бог е Бог милостив, той няма да те остави, нито ще те изтреби, *нито ще забрави завета, за който се е клел на бащите ти.*" (ст. 30–31; курсивът е добавен). Това е от абсолютно критично значение. Докато постоянното пребиваване на евреите в земята зависело от тяхното подчинение на законите, дадени в Моисеевия завет, Господ никога не е оттеглял първоначалното Си решение, направено чрез Авраамовия завет, да подари Своята земя на Своя колективен народ Израел. Но какво щеше да се случи, ако бяха непокорни и Господ ги изгонеше от земята? Това означаваше ли, че земята вече не беше тяхна? В никакъв случай. Дори ако станеха непокорни и Господ ги изгонеше от земята, „тяхното неверие ще унищожи ли Божията вярност? . . . Да не бъде!" пише апостол Павел. „но Бог нека бъде признат за верен, а всеки човек лъжлив, според както е писано:" (Римляни 3:3-4). Това, което се опитва да каже Павел е просто. Бог е дал безусловно обещание, а Бог не може да лъже. Обетованата земя принадлежи на синовете на Израел не поради тяхната доброта или вярност, а поради Божията вярност. Въпреки разпоредбите на Моисеевия завет, Господ никога не е променял решението Си или забравял обещанията Си. Библейската история показва, че чрез асирийските и вавилонските нашествия, потомците на Авраам наистина са претърпели последствията от своето неподчинение и са били изгонени от земята, само за да се върнат отново след време. По-късно, през 70 г. сл. Хр., чрез римляните, евреите отново биват изгонени от земята. Но в нашето собствено време ние станахме свидетели на това как еврейският народ отново се завръща в земята си.

„СТАРИЯТ ЗАВЕТ"

Един от най-обичайните начини, по които невежеството на Църквата по отношение на заветите става ясно, е чрез сливането на заветите на Авраам и Мойсей в един обобщен, съставен „стар завет". Прегледайте няколко суперсесионистки дискусии относно заветите и ще намерите многобройни неясни твърдения, че новият завет заменя „стария завет". Подобни твърдения обаче издават фундаментална липса на запознаване с действителните завети. Нека разгледаме само няколко примера.

Алекс Авад е пастор на баптистката църква в Източен Йерусалим, професор в Библейския колеж във Витлеем и един от основните организатори на конференцията "Христос на контролно-пропускателния пункт" (Christ at the Checkpoint), която се провежда два пъти годишно. На въпроса: „Какъв е проблемът с американските евангелисти?" Ауад отговаря: „Те проявяват по-голям интерес да подкрепят държавата Израел като Божи пророчески инструмент, отколкото да извикват несправедливостите, които се извършват спрямо палестинския народ. Посланието на християнството е универсално, което не е заинтересовано от етнос или територия. Новият завет, въведен с идването на Месията, направи стария завет "близо до изчезване"."1

Забележете неясното изказване, че „старият завет" е "близо на изчезване" поради новия. Гари Бърдж, професор по Нов завет в колежа Уитън, говори по подобен начин за „новия завет, който отменя стария", без да пояснява какво има предвид под „стария".2 Нито Бърдж, нито Авад правят разлика между заветите на Авраам и Мойсей – те просто са комбинирани в един „стар завет". Въпреки това, тъй като в тези изказвания и Авад, и Бърдж обсъждат конкретно въпроса за земята и Израел, а не разпоредбите на Моисеевия завет, трябва да приемем за дадено, че те твърдят, че Новият завет прави завета на Авраам близо до изчезване (остарял, *бел.пр.*) Както вече видяхме, всяко подобно твърдение е просто абсурдно. Писанията по никакъв начин не го позволяват. И все пак точно този вид невежество по отношение на Писанията е толкова често срещано сред онези, които се смятат за водещи гласове в нарастващото суперсесионистко, анти-израелско движение.

Човек би могъл наистина с право да каже, че чрез новия завет разпоредбите за праведност в Мойсеевия завет са „остарели" (вижте Евреи 7:22; 8:13), но никъде Новият завет дори не намеква за идеята, че заветът с Авраам е отхвърлен или анулиран. Всъщност Павел много конкретно отхвърля подобно твърдение: „И това казвам, че завет, предварително потвърден, от Бога, не може да бъде развален от закона, станал на четиристотин и тридесет години по-после, така щото да се унищожи обещанието. Защото, ако наследството е чрез закона, не е вече чрез обещание; но Бог го подари на Авраама с обещание." (Гал. 3:17-18).

Освен това, както ще видим в следващата глава, новият завет напълно потвърждава завета на Авраам. Именно чрез новия завет заветът с Авраам ще бъде изпълнен, но това време тепърва предстои. Преди да се обърнем към новия завет обаче, важно е първо да спрем и да разгледаме библейското свидетелство относно Давидовия завет.

ДАВИДОВИЯТ ЗАВЕТ

Давидовият завет беше предаден чрез пророк Натан на цар Давид. Подобно на Моисеевия завет, Давидовият завет също започва с повторение на обещанията за земята, дадени чрез завета на Авраам: „И ще определя място за людете Си Израиля и ще ги насадя, та ще обитават на свое собствено място, и няма да се преместват вече; и тези които, вършат нечестие няма вече да ги притесняват, както по-напред, и както от деня, когато поставих съдии над людете Си Израиля; и ще те успокоя от всичките ти неприятели.” (2 Царе 7:10-11).

Но как Господ ще даде почивка на Израил от враговете му в земята, която е обещал? Това ще се сбъдне само чрез Исус Месията. Защото непосредствено след думите по-горе, Господ обещава, че потомък на Давид ще наследи царската династия, която ще пребъдва завинаги:

“При това, Господ ти явява, че Господ ще ти съгради дом. Когато се навършат дните ти и заспиш с бащите си, ще въздигна потомеца ти подир тебе, който ще излезе из чреслата ти, и ще утвърдя царството му. Той ще построи дом за името Ми; и Аз ще утвърдя престола на царството му до века . . . И домът ти и царството ти ще се утвърдят пред тебе до века.” (ст. 11б-16)

По-късно заветът бива обобщен в 1 Летописи 17:11–14 и 2 Летописи 6:16. Излишно е да казвам, че този завет ще бъде изпълнен, когато Исус, потомък на Давидовата линия, заеме престола на Давид в Йерусалим. Ето защо евангелието на Матей започва, заявявайки, че Исус е „Синът на Давид“ (Матей 1:1). Петър също проповядва, че Исус е изпълнение на Божия завет с Давид (Деяния 2:29-36). Именно чрез Исус Месията обещанията за земята от Авраамовия завет и обещанията на Давидовия цар ще намерят заедно своето изпълнение. Днес, ние продължаваме да очакваме това бъдещо изпълнение.

Трябва също така да подчертаем факта, че подобно на Авраамовия, Давидовият завет е безусловен. Не е анулиран или „изпълнен“. Сигурността на дадените обещания се основава единствено на Божията вярност и изобщо не зависи от покорството на Давид или Израел. Изпълнението на Божиите обещания е нещо, което Той ще извърши според Неговата вечна вярност.

ОБОБЩЕНИЕ

В обобщение, заветите на Авраам и Давид са безусловни, едностранни обещания, направени от Бог към човек, докато заветът на Мойсей е условно и двустранно споразумение между Бог и човек. От абсолютно съществено значение е Църквата да осъзнае огромната разлика между Божиите обещания, изразени в заветите на Авраам и Давид, и двупосочния договор на Моисеевия завет. Според Карл Медеарис, „обещанията на Бог към Израел от Второзаконие до пророческите книги винаги са били условни.“3 Това просто не е вярно. Обещанията, които Бог даде на Авраам, Исак, Яков и Давид – на народа на Израил – са безусловни. Когато Бог дава обещание, Той го спазва. Двустранните споразумения може да са условни, но Божиите едностранни обещания не са. Небето и земята може да преминат, но Божиите обещания никога няма да се отпаднат.

Първоначалното обещание за земята, направено чрез завета с Авраам, се превръща в основополагащото обещание, върху което бива изграден всеки друг завет от онова време и нататък. Моисеевият завет предоставя на Израел условията и разпоредбите, необходими за поддържане на непрекъснато обитаване в земята. Давидовият завет, изграден върху Авраамовия завет, обещава цар, който ще управлява над Израел по времето, когато той наследи земята. Както ще видим в следващата глава, новият завет е изграден върху основата на заветите на Авраам и Давид и също така е сключен конкретно с народа на Израел.

Завършваме тази глава с проста диаграма, описваща разликите между трите завета, които разгледахме досега:

Диаграма:

5

НОВИЯТ ЗАВЕТ

Сега, след като вече прегледахме заветите на Авраам, Мойсей и Давид, нека се обърнем към последния завет, известен като „новия завет“. Както ще видим, новият завет е кулминацията и грандиозният завършек на всички останали завети. Новият завет не заменя заветите на Авраам или Давид; вместо това, той ги надгражда и установява. Именно чрез новия завет Господ ще даде на Своя народ Израел ново сърце и нов дух, за да могат да получат безусловните обещания, дадени в заветите на Авраам и Давид.

Въпреки че мнозина биха могли да предположат, че новият завет може да се отркрие само в Новия завет, той всъщност бива обявяван и споменаван многократно в Стария завет от пророците Исая, Еремия и Езекиил.

НОВИЯТ ЗАВЕТ В ИСАИЯ

Първото обявяване на новия завет се намира в пророк Исая. Този завладяващ пасаж, преди новият завет да бъде обявен, бива предшестван от напълно апокалиптично описание на времето на завръщането на Господа, когато Господ ще извърши справедливост от името на Своя народ, Израил, и отмъщение срещу неправедните езичници. „Той се облече с правда като с броня, И тури на главата си спасение за шлем; Облече и одеждите на възмездието за дреха, И загърна се с ревността като с мантия. Според дължимите им възмездия, така ще отплати, Яростта, на

противниците Си, възмездие на враговете Си; Ще даде възмездие на островите.” (Исайя 59:17-18).

Първият елемент от пророчеството, който трябва да бъде подчертан, е фактът, че то обхваща времето на Господното „отмъщение“ и „възмездие“ срещу „Неговите противници“. В Исая този език винаги се използва, за да посочи в крайна сметка времето на завръщането на Господа и Деня на Господа (вж. Исая 34:8; 35:4; 61:2; 63:3-4). Господното отмъщение сред народите обаче ще има напълно изкупителен ефект. Исаия ни съобщава, че в резултат на Неговите наказания народите ще се обърнат към Него и ще се боят от името Му: “Така ще се убоят от името на Господа живеещите на запад, И от славата Му живеещите при изгрева на слънцето; Защото ще дойде като стремителен поток, Затласкан от Господното дихание;” (Исайя 59:19). Изхождайки именно от този контекст Писанията за първи път обявяват новия завет. Въпреки че тук не е споменат конкретно като „новия завет“, той със сигурност е нов завет и все пак отнасящ се до бъдещето в дните на Исая, изключващ който и да е от предишните завети. Този нов завет бил различен от другите завети, първо, защото бил свързан с идващия Месия Изкупител, който щял да дойде на планината Сион, и второ, защото включвал обещанието Господният Дух да остане завинаги с народа на Израил. Обърнете специално внимание на този пасаж, тъй като ще се върнем към него в края на тази глава:

“А като Изкупител ще дойде в Сион И за ония от Якова, които се обръщат от престъпление, казва Господ. А от Моя страна, ето Моят завет с тях, казва Господ: Духът Ми, който е на тебе, И словата Ми, които турих в устата ти, Не ще липсват от устата ти, Нито от устата на потомството ти, Нито от устата на тяхното потомство*. От сега и до века, казва Господ.” (Ис.59:20-21)

Както ще видим, както пророк Йеремия, така и пророк Йезекиил говорят за същия този завет, описвайки го с много подробности. И всеки път, когато споменават или загатват за новия завет, те повтарят темите за това как Господ поставя Духа Си, думите Си или сърцето Си в Израел с цел неговото спасение.

НОВИЯТ ЗАВЕТ В ЙЕРЕМИЯ

Чрез пророк Йеремия Господ разкрива, че крайната цел, поради която Той сключи Авраамовия завет е много по-голяма от простото притежание на земя. Именно в пророчествата на Йеремия Господ за първи път недвусмислено използва израза „нов завет“. В този нов завет ние откриваме, че причината Господ да даде обещаната земя на еврейския народ беше да им осигури място, където да могат да живеят в общение с Него завинаги. Но за да стане това реалност, Господ обеща да напише закона Си върху сърцата им, за да могат да Му служат с абсолютно и пълно послушание. Нека прочетем целия пасаж, тъй като това е един от най-важните пасажи в целия Стар завет:

“В същото време, казва Господ, Ще бъда Бог на всичките Израилеви родове, И те ще Ми бъдат люде . . . Ето, идат дни, казва Господ, Когато ще направя с Израилевия дом и с Юдовия дом Нов завет; Не такъв завет, какъвто направих с бащите им В деня, когато ги хванах за ръка, За да ги изведа из Египетската земя; Защото те престъпиха Моя завет, Поради което Аз се отвърнах от тях, казва Господ. Но ето заветът, Който ще направя с Израилевия дом След ония дни, казва Господ: Ще положа закона Си във вътрешностите им, И ще го напиша в сърцата им; Аз ще бъда техен Бог, И те ще бъдат Мои люде; И няма вече да учат Всеки ближния си и всеки брата си, И да казват: Познайте Господа; Защото те всички ще Ме познават, От най-малкия, до най-големия между тях, казва Господ; Защото ще простя беззаконието им, И грехът им няма да помня вече.” (Йер. 31:1, 31-34)

От съществено значение е да се отбележи, че конкретните получатели на този нов завет са „всички семейства на Израел“, „домът на Израел“ и „домът на Юда“, които Господ също нарича „Моят народ“. Взимайки предвид състоянието на глобалното еврейство днес, съставено от толкова много хора, живеещи в бунт срещу Бог и огромната част от които не живеят като слуги на техния Месия, става ясно, че това обещание тепърва предстои да бъде изпълнено. Господ изрично казва, че новият завет няма да бъде като Моисеевия завет, в който домът на Израел беше неверен. Но подобно на завета с Авраам, новият завет ще бъде нещо, което сам Господ ще наблюдава и изпълни в пределите на Своя народ. Подобно на Авраамовия и Давидовия завет, новият завет също беше безусловно обещание, дадено от Бог на Израел. Сам Господ щеше да постави Своя закон в сърцата им. Тогава Той щеше да прости греховете им и да забрави

беззаконията им. По този начин след това те щяха да „познават Господа . . . от най-малкия до най-големия.” Чрез новия завет Господ ще направи възможно за Своя народ да живее според святостта, която изисква общението с Бог. В следващата глава Йеремия отново пророкува относно времето, когато Израел щеше да бъде събран отново в земята си.

“Ето, ще ги събера от всичките страни гдето бях ги изпъдил в гнева Си, в яростта Си, и в голямото си негодувание; и, като ги върна в това място, ще ги населя в безопасност; и те ще Ми бъдат люде, и Аз ще им бъда Бог; и ще им дам *едно сърце* [LXX: “ново сърце”] да ходят *в един път*, за да се боят от Мене винаги, за тяхно добро и за доброто на чадата им подир тях; и *ще направя с тях вечен завет*, че няма да се отвърна от да ги диря, за да им правя добро; и ще туря в сърцата им страх от Мене, за да не отстъпят от Мене; дори ще се радвам над тях да им правя добро, и ще ги насадя с вярност в тая земя, с цялото Си сърце и с цялата Си душа. Защото така казва Господ: Както докарах върху тия люде всичко това голямо зло, така ще докарам върху тях и всичкото добро, което съм им обещал.” (Ерем. 32:37-42; курсивът е добавен)

Помислете за силата и уместността на това конкретно пророчество. Йеремия описва повторно събиране в земята, което не може да се свърже със състоянието на Израел след завръщането им от вавилонското изгнание или дори със сегашното състояние на Израел. Според Йеремия предстои повторно събиране на евреи в земята на Израел, което ще бъде придружено конкретно от следните условия:

• Израел ще „живее в безопасност“.

• Те ще получат „ново сърце“ (LXX).

• Те ще се „боят от [Господ] винаги“.

• Господ ще „вложи страха от [Него] в сърцата им“.

• Господ „ще се радва над тях, да им прави добро и вярно ще ги насади в тази земя с цялото Си сърце и с цялата Си душа“.

Въпреки че днес в Израел има нарастващ остатък от вярващи (месиански) евреи, преобладаващата част нито са получили „ново сърце“, нито обединено сърце, което да се бои от Господа. Всъщност посетителите често биват смайвани, когато отиват в Святата земя за първи път и откриват, че тя толкова много наподобява на други нации в пълната й липса на святост. Човек може да се изненада, например, излезайки от таксито в Тел Авив и да се оказвайки се заобиколен от нощни клубове, стриптийз клубове, пристрастени към наркотици младежи и проституция. За да бъда ясен, не се опитвам да кажа, че Израел е много по-зле в това отношение от собствената ми нация или толкова много други; Просто подчертавам факта, че състоянието на Израел днес, повече от шестдесет и пет години след раждането на нацията, просто не съответства на повторното събиране, описано от Йеремия. Пророчеството на Еремия за повторното събиране се намира в един напълно есхатологичен контекст, в който хората са получили ново сърце и по този начин Господ казва, че ще „сключи с тях вечен завет“. Този ден е все още в бъдещето. Пророк Йеремия прави съвсем ясна връзка между постоянното притежание на обещаната земя от Израел с обещанието за ново сърце. Именно в тези пасажи се вижда, че заветът с Авраам и новият завет се сливат в едно като единствената и крайна цел на Господния великолепен план за изкупление на Неговия народ.

НОВИЯТ ЗАВЕТ В ЙЕЗЕКИИЛ

Още по-късно пророк Йезекиил също говори за онова време, когато нацията на Израел ще получи както нов дух, така и ново сърце, заедно с желанието и способността да ходи в пълно покорство и святост пред Бог: „Аз ще им дам едно сърце и ще вложа вътре в тях нов дух; и като отнема каменното сърце от плътта им, ще им дам крехко[a] сърце, за да ходят в наредбите Ми и да пазят законите Ми, и да ги вършат. И те ще бъдат Мой народ и Аз ще бъда техен Бог.” (Езек. 11:19-20).

След това в глава 36 Езекил отново повтаря същото обещание. Този път обаче, подобно на Йеремия, Йезекиил също ясно свързва обещанието за земята на Авраамовия завет с обещанието за ново сърце, свързано с новия завет. И забележете отново, това обещание е адресирано до „дома на Израел“:

“Затова кажи на Израилевия дом: Така казва Господ Йехова: Аз не правя *това* заради вас, доме Израилев, а заради Моето свято име, което омърсихте между народите, при които отидохте. Аз ще осветя великото Си име, което е било омърсено между народите, което вие омърсихте между тях; и народите ще познаят, че Аз съм Господ, казва Господ Йехова, когато се осветя у вас пред очите им. Защото ще ви взема от народите и ще ви събера от всички страни, и ще ви доведа в земята ви. Тогава ще поръся върху вас чиста вода и ще се очистите; ще ви очистя от всичките ви нечистотии и от всичките ви идоли. Ще ви дам и ново сърце и нов дух ще вложа вътре у вас, и като отнема каменното сърце от плътта ви, ще ви дам меко сърце. И ще вложа Духа Си вътре у вас и ще ви направя да постъпвате според наредбите Ми, да пазите законите Ми и да ги извършвате. Ще живеете в земята, която дадох на бащите ви; и вие ще Ми бъдете народ и Аз ще бъда ваш Бог.” (Езек. 36:22-28)

Този пасаж внася наистина значителна светлина относно концепцията за новия завет в книгите на Новия завет и как той вероятно бил разбиран от апостолите и първите еврейски вярващи. Докато толкова много християнски теолози гледат на новия завет, сключен чрез кръвта на Исус, като осигуряващ единствено опрощаване на греховете, това, което този пасаж толкова силно разкрива е, че новият завет е неразделно свързан с обещанието за земята от Авраамовия завет. Това е новото сърце и новият дух, обещани чрез новия завет, които ще дадат сила на народа на Израел да живее по начин, достоен да наследи земята, както било обещано на Авраам. Крайната цел на Господ винаги е била да има народ, който Го обича напълно и Му служи с радост и от сърце, особено в земята, която Той обеща да им даде. Това продължава да бъде Божието намерение днес и в идните дни Господ ще се погрижи всички тези обещания да бъдат напълно изпълнени.

НОВИЯТ ЗАВЕТ В КНИГИТЕ НА НОВИЯ ЗАВЕТ

Докато новият завет е обявен в Стария завет, действителното му откриване е записано в Новия завет, когато тялото на Исус Месията бива “разчупено” за греховете на Неговия народ:

“И като взе чаша, благодари *на Бога* и каза: Вземете това и го разделете помежду си; защото ви казвам, че няма вече да пия от плода на лозата, докато не дойде Божието царство. И взе хляб и като благодари *на Бога*, разчупи го, даде им и каза Това е Моето тяло, което се дава за вас; това правете за Мое възпоменание. Така взе и чашата след вечерята и каза: Тази чаша е новият завет в Моята кръв, която за вас се пролива.” (Лука 22:17-20)

Именно в новия завет имаме голямото пророческо кресчендо на предишните Господни обещания и завети. Докато Сам Господ сключи завет на смърт с Авраам, категорично заявявайки, че няма да се откаже от думата Си, именно в новия завет Сам Господ претърпя смърт, полагайки Своето човешко тяло като жертва и правейки обещанието възможно. Докато Господ използва многобройните различни жертви на Мойсеевия завет, за да помогне на каещите се да погледнат на ужасяващия резултат от греха и голямата цена на живота, необходима за отстраняването му, на кръста Сам Господ извърши окончателното заплащане за греховете на Неговия народ Израел.

ТАЙНАТА НА ВКЛЮЧВАНЕТО НА ЕЗИЧНИЦИТЕ

До този момент видяхме, че всички завети – включително новият завет – са направени изрично с и за Израел. В нито един от пасажите, които разгледахме досега, езичниците не са посочени явно като първи получатели на обещанията. Докато за езичниците винаги било възможно да намерят спасение (вижте Йезекиил 18:20-21), преди апостолската епоха, освен в случаите, когато те сами се присъединявали към народа на Израел, това по принцип било изключително рядко. Апостол Павел, описвайки духовното състояние на езичниците преди кръста, казва, че те са „съдовете, *предмети* на Неговия гняв, приготвени за погибел,“ (Рим. 9:22) и са „отстранени от Израилевото гражданство и чужденци към заветите на обещанието, без да имат надежда и без Бога на света.” (Еф. 2:12). Точно поради това обявяването на Евангелието за достъпно и за езичниците, както е записано в Новия завет, било толкова революционна концепция за мнозина. Ето защо Петър и всички ранни вярващи евреи били толкова шокирани, когато Духът се излива върху Корнилий и неговото нееврейско семейство (вж. Деяния 10-11). Въпреки че в началото много от вярващите евреи били изпълнени със съмнения, след като Петър обяснява как Светият

Дух бил даден на цялото езическо семейство на Корнилий, както било обещано в новия завет, ни се казва, че скептиците „Като чуха това, те престанаха *да възразяват* и славеха Бога, като казваха: И на езичниците Бог даде покаяние за живот.” (Деяния 11:18). Въпреки че стичането на потока от езическите тълпи било загатнато в Пророците, шлюзовете все още не се били отворили истински до този момент. Ето защо Павел говори за включването на езичниците като за „*тайната* на Христос, която в други поколения не беше известна на човешкия род, както сега чрез Духа се откри на Неговите святи апостоли и пророци, а именно, че езичниците са сънаследници, като съставляват едно тяло, и са съпричастници на Неговото обещание в Христос Исус чрез благовестието,” (Еф. 3:4-6; курсивът е добавен).

Добрата новина е, че всеки човек, независимо дали е евреин или езичник, е добре дошъл в Божието семейство чрез покаяние и упование на Исус (Марк 1:15, 6:12, Йоан 3:16, Деяния 2:21, 2 :38, 3:19, 10:42–43, 17:30, 26:20). Обръщането към юдаизма, обрязването и придържането към Моисеевия закон не са изисквания за спасение (Деяния 15).

РИМЛЯНИ 11: ТАЙНАТА ЗА ИЗРАЕЛ

В този момент сред много християни настъпва объркване относно това как Израел се вписва в Божиите планове. И може би това е разбираемо, тъй като според Писанията в днешно време има две духовни реалности, които може да изглеждат в конфликт. Първо, Писанията са ясни, че само остатъкът от Израел ще бъде спасен (виж Римляни 9:27). Но в същото време съществува и реалността, че „целият Израел ще бъде спасен“ (Римляни 11:26). Само остатък ще бъде спасен, но целият Израел ще бъде спасен? Как се разрешават тези две привидни противоречия? Павел адресира този въпрос съвсем директно в Римляни 9-11, което представлява най-важната част от Писанието, конкретно засягаща тези въпроси. Начинът, по който Павел разрешава проблема с тези две привидно противоречиви реалности е като отбелязва факта, че от времето на публичното служение на Исус, Господ е избрал да закорави частично и временно мнозинството от еврейския народ към Евангелието и самоличността на техния собствен Месия. В подходящото време обаче – по-конкретно, когато самият Исус се завърне – това частично и временно закоравяване ще бъде окончателно премахнато и „целият Израел“ в този момент ще се спаси. Обяснението на Павел кулминира с критически важното му обяснение на „тайната“ на тази разгръщаща се реалност. Римляни 11:25-27 са едни от най-важните стихове в цялото Писание, които трябва да бъдат разбрани, ако някой иска

да схване правилно Божиите планове както за евреите, така и за езичниците. Павел започва, като предупреждава езичниците да не остават неинформирани относно тази „тайна“:

“Защото, братя, за да не се мислите за мъдри, искам да знаете тази тайна, че частично закоравяване сполетя Израил, *само* докато влезе пълното *число* на езичниците. И така целият Израил ще се спаси, както е писано: “Избавител ще дойде от Сион; Той ще отстрани нечестията от Яков; и ето завета от Мене към тях, когато отнема греховете им.“”

Има пет ключови компонента от посланието на Павел, които трябва да разпознаем.

1. Закоравяването на Израел е частично – то не засяга всички евреи.

2. Това частично закоравяване на Израел е временно, а не постоянно.

3. Това закоравяване ще бъде отмахнато в много точно определено време в бъдещето.

4. Той ще бъде отмахнато конкретно след като „влезе пълното *число* на езичниците.“

5. По това време „целият Израел ще се спаси“.

ВЪЗРАЖЕНИЯ НА СУПЕРСЕСИОНИТЕ

В книгата си “Нека Дойде Твоето Царство” (Kingdom Come) Сам Стормс, представяйки традиционната суперсесионистка перспектива, се опитва да деконструира идеята, че именно това е, което Павел е имал предвид, и твърди, че когато Павел казва „всички“, той има предвид само относително малкия процент евреи които са дошли до вярата през цялата история. Той отрича каквото и да било „бъдещо възстановяване на маса от етнически евреи.”1 Стормс отделя цяла глава – *тридесет и две страници* – за да аргументира тезата си.

По-голямата част от аргумента на Стормс се върти около учението на Павел, че не всички евреи са истински Израел: „Защото не всички са Израел, които произлизат от Израел“ (Римляни 9:6). Неговият аргумент е, че макар някой ден да има съживление сред евреите, сегашното им състояние на само малък остатък от вярващи, по всяка вероятност ще бъде постоянно. Стормс твърди, че е малко вероятно закоравяването на Израел да бъде отмахнато в определен период от време. По-точно, той защитава идеята, че Павел не учи, че „масовото обръщане на евреите към вярата в Христос ще настъпи във връзка със завръщането на Христос в края на историята.”2

Има няколко непреодолими проблема с този суперсесионистки аргумент. В Римляни 9-11 апостол Павел недвусмислено, систематично и напълно опровергава сяко твърдение, че Бог е отхвърлил колективния, национален Израел и потвърждава идеята, че масово обръщане на „целия Израел“ ще настъпи, когато Исус се завърне. Нека разгледаме някои от вдъхновените аргументи на Павел.

ДИЛЕМАТА НА ПАВЕЛ

За да разберем Римляни 11, трябва да осъзнаем факта, че Павел се опитва да обясни очевадния проблем – дори скандала – на състоянието на еврейския народ по неговото време, когато по-рано мнозинството било отхвърлило Исус, техния пророкуван Месия. Докато много евреи идвали във вярата, реалните завети говорят за това, че Господ ще спаси целия Израел в колективен смисъл. Павел се стреми да адресира трудността да се съгласуват езикът на заветите със скандала на юдейското неверие, обсъждайки разликата между състоянието на евреите по негово време и тяхното състояние в края на епохата, когато Исус се завърне. Нека започнем с обсъждане на въпроса за индивидуалното срещу колективното призвание и спасение.

За да разберем наистина „тайната на Израел“, е от абсолютно критическо значение да разберем, че в дните на Павел, както и в нашите, всеки, който – независимо дали е евреин или езичник – идва при Господа в покаяние и упование на Исус, ще бъде спасен и присъединен към семейството на Бог. Всъщност това е единственият начин някой да бъде спасен някога. Но Павел също знаел, че конкретния подбор на думи в заветите говори за призоваване на Израел на колективно, национално ниво. Това призвание почива върху потомците на физическата кръвна линия на Авраам, Исаак и Яков, точно според начина, по който Господ даде Своите обещания в

Авраамовия, Давидовия и новите завети. Обещанията на Бог не бяха дадени на отделни идивиди, но винаги на целия народ на Израел. В следващите примери помислете на кого точно са дадени обещанията:

• “синовете на Израел” (Изх. 6:2–8; Езек. 43:7; 44:9)

• „всички израилеви семейства“ (Ерем. 31:1)

• „домът на Израел“ и „домът на Юда“ (Ис. 14:1–3; Йер. 31:31; Евр. 8:8)

• „целият Израилев дом, всичките“ (Езек.11:15; 20:40; 39:25; 45:6)

• „синовете на Яков, Неговите избрани“ (1 Летописи 16:13– 18; Пс. 105:6–12)

• дома на Давид и върху жителите на Ерусалим (Зах. 12:10-11)

Могат да се цитират множество други примери. През стотиците пъти, когато Бог се заклева за бъдещото спасение на Израел, думите Му винаги са били насочени към колективен народ. Отговорът на Павел на този проблем бил да направи разлика между своето време, в което някои хора се присъединявали индивидуално към тялото на Месията, и последните дни, когато Исус се завръща и целият дом на Израел бива спасен.

КОГА ЩЕ СЕ СПАСИ „ЦЕЛИЯТ” ИЗРАЕЛ?

Структурата на аргумента на Павел в Римляни 11 ясно контрастира настоящото състояние на евреите по негово време с тяхното бъдещо състояние по време на завръщането на Исус. Така днес можем да кажем заедно с Павел, че „понастоящем [има] остатък според Божия милостив избор” (ст. 5). Потокът на мислите му обаче се придвижва напред към ясна кулминация, като Павел ликуващо заявява, че след като временното закоравяване бъде премахнато, „целият Израел“ ще бъде спасен! Нека обсъдим някои от причините, поради които знаем, че Павел е имал предвид масово обръщане към вярата на децата на Израел, точно когато Исус се завърне.

ИЗБАВИТЕЛЯТ ЩЕ ДОЙДЕ ОТ СИОН

Първо, знаем, че Павел говореше за времето на завръщането на Исус, понеже цитира Исая 59:17-18, където Бог сключи завет с Израел, обещавайки да постави Духа Си върху тях и думите Си в устата им завинаги. Когато Павел цитира този пасаж, той го свързва директно със спасението на целия Израел. В Римляни 11:26, след като казва, че целият Израел ще бъде спасен, Павел незабавно цитира Исая 59:20-21, част от която гласи:

(1) завръщането на Исус; (2) последващото избавление на Израел и от двата им врага; (3) избавлението на Израел от техните грехове; и най-важното, (4) Бог сключва завет с Израел, обещавайки, че Неговият Дух ще почива върху тях завинаги. Този завет, разбира се, е новият завет, чрез който Бог ще даде на целия Израилев дом ново сърце и нов дух. Нищо чудно, че Павел цитира този пасаж!

ВЪЗСТАНОВЕНОТО ИЗРАЕЛСКО ЦАРСТВО

Пророчеството обаче не свършва дотук. В глава 60, която непосредствено следва, пророчеството продължава да се влива директно в описание на бъдещото възстановяване на царството на Израел! Точно така. Непосредствено след идването на Месията-Избавител в Сион, Исаия описва възстановеното и прославено царство на Израел като център на глобалното управление, тъй като други нации са привлечени от нейното ръководство: „Народите ще дойдат при светлината ти и царете – при бляскавата ти зора.” (ст. 3). Езическите народи по цялата земя са описани като идващи да изразят признанието си, да покажат почит и да донесат дарове на царството на Израел:

“Тогава ще видиш и ще се зарадваш[b], и сърцето ти ще затрепти и ще се разшири; защото изобилието на морето ще се обърне към теб, имотът на народите ще дойде при тебе.” Езичниците дори са описани като помагащи за възстановяването на самото царство, предлагайки себе си като работници за неговото възстановяване и прославяне: “Чужденците ще съградят стените ти и царете им ще ти служат . . . Портите ти ще бъдат винаги отворени, няма да се затворят нито денем, нито нощем, за да се внася в теб имотът на народите и да се довеждат царете им. Защото онзи

народ и царство, които не биха ти служили, ще загинат; онези народи дори съвсем ще бъдат съсипани.” (ст. 10-12)

Околните народи дори ще помагат за възстановяването на еврейския храм, където Господ е изобразен като присъстващ физически: „Славата на Ливан ще дойде при теб, елха, явор и кипарис заедно, за да украсят мястото на светилището Ми и за да прославят мястото на нозете Ми.” (ст. 13). Бившите врагове на Израел ще дойдат и ще се поклонят, признавайки, че Израел наистина е избраният от Господ народ: „Онези, които са те угнетявали, ще дойдат наведени пред теб. И всички, които са те презирали, ще се поклонят до стъпалата на краката ти и ще те наричат град Господен, Сион на Святия Израилев.” (ст. 14).

Когато Павел довежда своята аргументация за бъдещото спасение на целия Израел до нейния драматичен край, той обвързва бъдещото отмахване на временното закоравяване на Израел и тяхното бъдещо спасение с описанията на Исаия относно следните неща:

• завръщането на Исус

• избавлението на Израел от техните и от Божиите врагове

• избавлението на Израел от техните грехове

• Божият Дух почива върху тях завинаги

• спасението на целия Израел

• Божието възстановяване на царството Израел на еврейския народ

Всички тези събития ще се случат в рамките на един и същ период от време. Павел не би могъл да бъде по-категоричен в изказването на това мнение. Всеки старозаветно грамотен евреин от онова време би разбрал напълно това, което имал предвид Павел.

ТЕ ЩЕ ПОГЛЕДНАТ НА ТОЗИ, КОГОТО ПРОБОДОХА

Друга ключова причина, поради която знаем, че Павел поставя спасението на целия Израел в бъдещето, е че есхатологичното, колективно спасение на

евреите вече е било обявено от пророк Захария и от самия Исус! С други думи, дори и Римляни 11 да не съществуваше, учението, че целият Израел ще се спаси, когато Исус се завърне, е ясно установено в други части на Библията. Нека започнем с пророчеството на Захария. В първия пасаж Захария говори за „Отрасъла“, което на практика всички християнски коментатори признават като препратка към Исус Месията. След това Захария заявява, че този Отрасъл ще направи така, че греховете на земята на Израел да бъдат очистени и изкупени за един ден, след което веднага ни се казва, че този ден, този конкретен период от време, съвпада с хилядолетната ера на мир в Израел: „Слушай сега, първосвещенико Исусе, ти и другарите ти, които седят пред тебе (понеже *и* те са хора, *поставени* за знамение), защото, ето, Аз ще доведа Слугата Си, Отрасъла. Защото ето камъка, Който положих пред Исус, на *този* единствен камък има седем очи; ето, Аз ще изсека издълбаното на него, казва Господ на Силите, и ще изгладя беззаконието на тази земя в един ден. В онзи ден, казва Господ на Силите, ще поканите всеки ближния си под лозата си и под смокинята си.“ (Зах. 3:8-10).

По-късно в пророчеството на Захария, пророкът описва покаянието, което ще се случи сред жителите на Ерусалим и „дома на Давид“, когато те разпознаят Този, когото са пронизали: „а на Давидовия дом и на йерусалимските жители ще излея дух на благодат и моление; и те ще погледнат към Този, Когото прободоха; и ще плачат за Него, както някой плаче за едничкия си син, и ще скърбят горчиво за Него, както някой скърби за първородния си. В онзи ден ще има голямо жалеене в Йерусалим” (Зах. 12:10-11).

Пророчеството на Захария продължава да описва колективно покаяние, което се разпространява из нацията на Израел, до всеки клан и семейство. След това, в същия поток на мисли, глава 13 описва как Господ премахва греховете на Израел: „В онзи ден ще се отвори извор за Давидовия дом и за жителите на Йерусалим за греха и за нечистотата“ (ст. 1). Това е пасаж с дълбоко значение. Народът на Израел ще гледа към Господа, когото те (и всички ние) са пронизали, и в резултат на това ще скърбят, което ще доведе до изливането на духа на благодат върху тях и избликването на извор за опрощаване на греховете! Дори ако Павел никога не беше написал Римляни 9-11, Захария вече щеше да установи факта, че именно по времето на завръщането на Исус, шлюзовете на покаяние, прошка и благодат ще се отприщят и излеят върху Израел!

И все пак, ако някой е склонен да твърди, че Захария не говори за тези неща, тогава тълкуването на този пасаж от самия Исус би трябвало да разреши въпроса. Той разшири пророчеството на Захария в Неговата беседа на Елеонския хълм и след това отново в книгата Откровение, като не остави абсолютно никакво съмнение относно неговото време. Първо Исус каза: „тогава ще се яви на небето знамението на Човешкия Син; и тогава ще *се разплачат всички земни племена* и ще видят Човешкия Син да иде на небесните облаци със сила и слава голяма; и ще изпрати Ангелите Си с гръмогласна тръба, и ще съберат избраниците Му от четирите вятъра, от единия до другия край на небесата.” (Мат. 24:30-31; курсив добавен).

Забележете, че когато Исус говори за Своето завръщане, Той цитира част от Захария 12, в която се говори за всички племена на света или земята, които скърбят, когато Го виждат да се завръща от небето върху облаците. Обърнете внимание, че Исус изрече тези думи преди разпъването Си. И все пак дори преди да бъде арестуван, Той знаеше, че Той е Онзи, описан в пророчеството на Захария като Този, „Когото прободоха“.

Думите на Исус в книгата Откровение допълнително свързват пророчеството на Захария със завръщането на Исус: „Ето, иде с облаците; и ще Го види всяко око, и онези, които го прободоха; и всички земни племена ще заридаят за Него. Така е. Амин.” (Откр. 1:7). Разгледани заедно, тези три пасажа разкриват, че следните събития са неразривно свързани помежду си:

• завръщането на Исус на облаците (Мат. 24:30; Марк 13:26; Лука 21:27; Деяния 1:9–11)

• всички племена на Израел гледат към Него, докато Той се завръща в слава

• племената на Израел признават Исус за този, когото те (и всички ние) пронизаха

• племената на Израел се покайват и скърбят

• духът на благодат се излива върху тях

• Господното очистване на греховете на този народ „в един ден“

Апостол Павел познаваше пророчествата на Захария и знаеше, че Исус ги беше свързал със Своето завръщане. Той също така знаеше, че завръщането на Христос щеше да доведе до изливането на духа на покаяние и благодат върху всички племена на Израел и националното очистване от грехове за един ден (Исая 27:9). Няма съмнение, че Павел в Римляни 11 просто излага тези предварително установени библейски истини!

Най-разочароващото е, че във всички дискусии на Стормс по този въпрос и на Римляни 11, той нито веднъж не споменава Захария 12, Матей 24:30 или Откровение 1:7. Не са ли всички тези текстове изключително уместни за дискусията?

ПОГРЕШНАТА ЛОГИКА НА Н. Т. РАЙТ

В евангелския свят британският учен Том „Н. Т." Райт е същинска рок звезда. Няма съмнение, че той е изключително красноречив, надарен и иновативен мислител. Но дори и най-брилянтният ум е в извънредно неизгодно положение, когато защитава нещо, което не е истина. За съжаление, Райт е непоклатим суперсесионист, въпреки че неведнъж изненадващо е отричал подобен етикет; в други случаи той енергично е защитавал тази позиция. Когато бива конфронтиран относно неговия суперсесионизъм, Райт се обръща към Филипяни 3:3, където Павел заявява: „защото ние сме обрязаните, които с Божия Дух се кланяме и се хвалим с Христос Исус, и не уповаваме на плътта.“ Относно това изявление Райт триумфално заявява: „Павел, смайващо, изтръгва фразата „обрязването“ от етническия Израел и претендира, че принадлежи на тези, които са в Месия. . . . Това, между другото, е в основата на правилния отговор за онези, които прокарват идеята, че аз и други сме виновни за налагането на нещо, наречено „суперсесионизъм“ на Павел. Ако такива критици можеха да демонстрират, че са чели Филипяни 3.3. . . те биха могли да залужат да бъдат взети по-насериозно.”3

Като оставите настрана пренебрежението, с което Райт говори за всеки, който би се осмелил да оспори неговата перспектива, току-що разгледали позицията на Павел, изразена в Римляни 11, какво бихте казали, че е очевидният проблем с неговата логика тук? Отговорът е лесен. Райт прилага изобличението на Павел към определена група евреи от неговото време към целия „етнически Израел“. Самият Павел нарича всяко подобно твърдение „арогантност“, хвалба на дивите маслинови клони (езичници), които са били милостиво присадени към естествените, култивирани клони, които са били отрязани (етнически Израел). Той предупреди, че такова

снизхождение може потенциално да доведе до това, човек действително да бъде отсечен от Бога. Защо Църквата продължава така категорично и упорито да отказва да се вслуша в предупреждението на Павел? Въпреки че е вярно, че много, но не всички, евреи от времето на Павел отхвърлиха Исус, това общо закоравяване на еврейското сърце към истината, както видяхме, беше само частично и временно. Райт взима изобличението на Павел, отправено към някои евреи от неговото време и го изопачава да значи, че целият „етнически Израел“, до последния ден, е бил завинаги отхвърлен, като самата им идентичност е била „отнета“. Колкото и скандално и очевидно небиблейско да е това, с малко усукване, завъртане и ловкост, мнозина се поддават на наистина подлата лъжа на Сатана, известна като суперсесионизъм.

БОЖИИТЕ ВЪЗЛЮБЕНИ ВРАГОВЕ И ТЯХНОТО НЕОТМЕНИМО ПРИЗВАНИЕ

Нека отново повторим, първо, че никой няма да бъде спасен без вяра в Исус. И второ, Господ не прави разлика между евреин или езичник по отношение на Неговото предложение за спасение. То е отправено към и предоставя свободен достъп за всички: „Защото Писанието казва: „Никой, който вярва в Него, няма да се посрами.“ Защото няма разлика между евреин и грък; защото същият Господ е Господар на всички, изобилстващ с богатства за всички, които Го призовават; защото „всеки, който призове името Господне, ще се спаси“ (Римляни 10:11-13). Но Павел също така ни информира, че въпреки че мнозинството от евреите днес са „врагове“ на Евангелието, поради верността на Бог към Неговите заветни обещания, „те са възлюбени“. Все пак остава един специален, уникален и неотменим призив към Израел като общ народ: „Колкото за благовестието, те са неприятели, *което е* за ваша *полза,* а колкото за избора, те са възлюбени заради бащите. Защото даровете и призванието от Бога са неотменими.” (Рим. 11:28-29).

Павел не би могъл да бъде по-ясен. Той изрично заявява, че призивът на Израел е „неотменим“. Не се заблуждавайте: в безочливо и пряко противоречие с думите на Павел, суперсесионистите твърдят, че Бог наистина е отменил Своето призвание и избор на колективен етнически Израел. Всъщност още един термин, който би било напълно справедливо да се използва за обозначаване на суперсесионизма или заместващата теология, може да бъде „теология на отмяната“, тъй като тя е точно това. Реставрационистите потвърждават категоричните думи на апостол Павел, признавяйки реалността на бъдещо възстановяване на Израел. Ние

отричаме, че призивът на Израел е бил отменен. Няколко пъти в Римляни 11 той повтаря, че Бог не е отхвърлил колективния Израел: „Отхвърлил ли е Бог Своя народ? Да не бъде! . . . Не е отхвърлил Бог народа Си, който е предузнал . . . Тогава казвам: Спънаха ли се, за да паднат? Да не бъде!" (Римляни 11:1, 2, 11).

Когато Павел два пъти пише: „Да не бъде!" (mē ginomai), той всъщност използва възможно най-силната конструкция на гръцкия език, за да се изправи срещу абсолютната нелепост на суперсесионисткото твърдение, че еврейският народ като цяло, като нация, е бил отхвърлен. В съзнанието на Павел идеята, че Богът на Израел завинаги е отхвърлил Израел, била пълен абсурд.

СЕМЕТО НА АВРААМ

Суперсесионистите многократно повдигат възражението, че обещанията даже не са били дадени на Израел, а единствено на Исус. За да аргументират това твърдение, те почти винаги цитират Галатяни 3:16: „А обещанията се дадоха на Авраам и на неговия потомък. Не казва: „и на потомците", като на мнозина, но като за един: „и на твоя потомък", Който е Христос."

Преди да обясним какво наистина казва Павел, важно е първо да обясним какво не казва той. Павел в никакъв случай не казваше, че трябва да вземем всеки пасаж в Стария завет, където Божиите обещания са изразени към „потомците" на Авраам и да го четем като „потомък" или „потомство" в единствено число, отнасяйки се само до Исус. Всъщност срещнах човек, който твърдеше, че въз основа на думите на Павел тук, можем просто да се върнем към многото разкази в Стария завет, където Бог дава обещанията на патриарсите, и където и да намерим думата „семе" или „потомък, " можем просто да вмъкнем името Исус там. Помислете колко абсурдно би било това, ако наистина го направехме.

Докато се сключваше заветът с Авраам, Бог пророкува относно бъдещо време, когато „потомците" на Авраам чрез Исаак и Яков щяха да станат роби в Египет: „Тогава Господ каза на Аврам: Знай, че твоите *потомци* [семе] ще бъдат чужденци в чужда земя и ще бъдат поробени; и ще ги потискат четиристотин години. Но Аз ще съдя народа, на когото ще робуват; и след това ще излязат с голямо имущество." (Бит. 15:13-14; курсивът е добавен). Какво би станало, ако просто вмъкнехме името „Исус" на мястото на „семе"? Това би било глупаво. Не Исус е бил роб в Египет, а древните синове на Израел. Или когато Господ каза на Авраам: „Погледни към небето и преброй звездите, ако можеш да ги преброиш. Така ще бъде

твоето потомство [потомството]" (Бит. 15:5), дали той говори само за Исус, или за потомците на Авраам колективно? Отговорът е очевиден. Могат да се цитират безброй други примери.

По никакъв начин Павел нямаше предвид, че Господ никога не е давал обещание на многобройните физически потомци на Авраам, Исаак и Яков – тоест национален, колективен Израел. Пределно ясно е, че Той много пъти прави точно това. Дадохме няколко примера. Като напълно грамотен по Стария завет евреин, апостол Павел е напълно наясно с този факт.

Тогава какво какво всъщност кава Павел тук?

Първо, Павел идентифицира кои конкретни потомци на Авраам са получатели на обещанието и кои не. Библейските специалисти са съгласни, че Павел тълкува еврейската дума zera („потомък" или „семе") като сборно единствено число. Това означава, че въпреки че Авраам имаше общо осем сина (Бит. 25), Божието обещание беше само за потомците на единствения му син Исаак (Бит. 17:15-21; 21:9-13), а след това и за потомците на Исааковия син Яков, сиреч Израил. Така, когато Павел каза, че обещанията са били изречени на „семето" (потомството) на Авраам, а не на „семена", първо, той изрично изключва другите потомци на Авраам, като сина му Исмаил или внука му Исав, и напомня на своите читатели на кого бяха направени обещанията, а именно на „дома на Израел".

Второ, Павел разширява това ограничение на обещанията, като подчертава факта, че обещанията към Израел в крайна сметка ще бъдат получени само от онези, които имат вяра в Исус (потомък на Авраам, Исаак и Яков), който ще управлява като еврейския цар над еврейския народ, когато най-накрая наследят земята, която Бог многократно им е обещавал. Така че именно чрез Исус, абсолютният „потомък", потомците на Авраам ще наследят обещаната земя.

И накрая, Павел казваше, че всеки може да се наслади на благословенията на бъдещето еврейско царство, ако демонстрира същия вид вяра, която показа Авраам, вярвайки в Исус, обещаното Семе.

ИСТОРИЯТА НА СУПЕРСЕСИОНИЗМА СРЕЩУ ИСТОРИЯТА НА ТЕОЛОГИЯТА НА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Продължавайки с разглеждането на явните разлики между картината, която рисуват суперсесионистите и тази на реставрационистите, трябва да се запитаме коя история от двете най-добре свидетелства за характера на Бог. Коя предава по-добре идеята за верността, постоянството и милостта на Бог?

Ако има едно единствено нещо, което книгата Деяния изяснява, то е, че новият завет отваря широко вратите на Божието царство и прави бъдещото му наследство безпрепятствено и широко достъпно за всички хора. И суперсесионистите, и реставрационистите са съгласни с това. Реставрационизмът обаче потвърждава, че докато Господ наистина е направил Своите обещания и благословения достъпни за всички хора, Той го е направил, без да отхвърля еврейския народ като цяло. В крайна сметка те са тези, на които обещанията са били дадени първоначално.

Реставрационизмът утвърждава идеята, че новият завет представлява разширяване и разцъфване на първоначалните планове на Господ за включване на езичниците. Обещанията са много по-големи, отколкото някога бихме могли да си представим! По никакъв начин, обаче, новият завет не представлява отмяна или промяна в първоначалните Му планове към колективния Израел. За съжаление, суперсесионизмът, макар да признава универсализирането на благословенията, също така разглежда новия завет като радикална отмяна на обещанията на Авраамовия завет към Израел. Нека се запитаме честно кой възглед представя по-добре Бог, който нарича нарича Себе Си "Бога на Израел" повече от двеста пъти в Писанията, и коя позиция описва един верен и надежден Бог? Както вече казах, твърдейки, че Бог е отхвърлил Израел като нация, привържениците на суперсесисионизма неволно представят Бог като неверен, непостоянен, променящ ума Си нарушител на обещания. Ако четете това и в момента се придържате към някаква форма на суперсесионизъм, аз ви призовавам с цялата си искреност да обмислите наистина какви идеи за Божия характер се предават, когато поддържате възгледа, че Бог наистина не е имал предвид това, което е казал и че Неговите думите трябва да бъдат фундаментално преосмислени или прочетени образно, за да бъдат разбрани правилно. Опитайте се да си представите как биха ви накарали да се почувствате подобни твърдения, ако бяхте евреин. Призовавам ви да обмислите простата и ясна позиция на реставрационизма с нейното послание отнасящо се до един верен Бог, който казва какво има предвид и на когото може да се има абсолютно доверие, че ще изпълни всичко, което е обещал.

Суперсесионистите трябва не само да тълкуват наново думите на Стария завет, но те също трябва и да минимизират или дори да отричат думите на Павел относно спасението на целия Израел, тълкувайки ги като нищо повече от процеждането на еврейските вярващи, които са се присъединявали към Църквата през историята. За тях това само по себе си е достатъчно, за да обхване пълното значение на „целия Израел". Какво тривиално и кухо отражение на славата, описана от Исаия! Колко тъжно би

било суперсесионисткото тълкувание за всеки, чиито очаквания и визия за изкупление са били формирани от изключително мощните думи на пророците, които говорят за такова славно възстановяване на еврейското царство. Контрастът между великолепната визия на реставрационизма и тъжното задоволство от статуквото на суперсесионизма не е по-очеваден никъде другаде освен в съответните им интерпретации на тази глава. От една страна, след като отделя цяла глава, за да излага аргументи, че сегашният остатък от евреи е най-вероятно всичко, на което някога ще бъдем свидетели да идва, завършвайки своите аргументи, най-доброто, което успява да събере Стормс в своя защита е следното:

"Римляни 11 не предоставя изрична подкрепа за очакването, че масата етнически евреи, все още живи при второто пришествие на Христос ще бъдат доведени по възхитителен начин в Божието царство . . . Римляни 11, доколкото разбирам главата, просто не казва дали такова масово обръщане на евреите към вярата в Христос ще се случи или не, съпровождайки завръщането на Христос в края на историята. Човек може, всъщност със сигурност трябва да се моли това да се случи (както трябва да се моли и за обръщането на всички групи хора по света). Но не вярвам, че Римляни 11 ни дава библейско основание да декларираме, че това със сигурност ще се сбъдне."4

Какво невероятно заливане със студена вода. Никъде в думите на Павел няма да откриете песимизма и примирението на Стормс. Вместо това, след като обявява добрата новина, че наистина „целият Израел ще се спаси", Павел избухва в ликуваща радост: „О, колко дълбоко е богатството на премъдростта и знанието на Бога! Колко са непостижими Неговите съдби и неизследими пътищата Му! Защото: „Кой е познал ума на Господа или кой Му е бил съветник?", или: „Кой от по-напред Му е дал *нещо,* за да му се отплати?" Защото всичко е от Него, чрез Него и за Него. На Него да бъде слава навеки. Амин." (Римляни 11:33–36). Заедно с Павел всеки вярващ трябва да извика на глас: „Амин и амин!".

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Днес Бог призовава всички човеци да се покаят чрез Исус Христос, независимо дали са евреи или езичници. Още по-прекрасен обаче е фактът, че в предстоящите дни, когато Исус се завърне, Той ще изпълни

обещанията Си към еврейския народ и те „всички“ ще бъдат спасени, точно както Той го предсказа. Господ ще вземе онези, които през цялата история по толкова много начини са били Негова „мисия невъзможна“, Негови „възлюбени врагове“ и чрез тях Той ще демонстрира Своята вярност пред всички нации. Всъщност Павел ни информира, че присъединяването на евреите във вярата ще доведе до глобално, хилядолетно съживление: „А ако тяхното падане значи богатство за света и тяхната загуба – богатство за езичниците, колко повече *ще означава* тяхното пълно *възстановяване!* . . . Защото ако тяхното отхвърляне *значи* примирение на света, какво *ще бъде* приемането *им,* ако не оживяване от мъртвите?” (Римляни 11:12, 15). Това ще бъде моделът: първо ще видим да идва пълният брой езичници в настоящата епоха, последван от завръщането на Исус, след това спасението на целия Израел, след което ще дойде изкуплението на цялата земя. Вижте красотата, великолепието и мъдростта на Господните планове! Въпреки че в момента може да изглежда като донякъде провлачен и дори объркващ танц, който Господ е отредил, в крайна сметка не само целият Израел, Неговият първороден, Неговият избран народ ще Му служи, но и безброй много Езичниците ще се присъединят към еврейския народ, за да служат на Господа заедно. О, как копнея за този ден!

6

КАК ТРЯБВА ДА СЕ ОТНАСЯТ ВЯРВАЩИТЕ ЕЗИЧНИЦИ КЪМ НЕВЯРВАЩИТЕ ЕВРЕИ?

Преди да продължим, от голямо значение е да спрем, за да размишляваме относно и обсъдим решаващия въпрос за това как християните-езичници трябва да се отнасят към еврейския народ днес, особено тези, които не вярват в Исус. Павел положи големи усилия да увещава и предупреждава вярващите-езичници за това как трябва да се отнасят към еврейския народ, независимо дали са вярващи или невярващи. Обобщавайки наставлението си, той искаше от езичниците да бъдат смирени, информирани и да показват почит там, където се полага почит.

В Ефесяни Павел предупреждава вярващите-езичници винаги да помнят и отдават значение на факта откъде идват те. Преди който и да било християнин да може наистина да оцени това, което има сега в Христос, той трябва първо да разбере откъде е дошъл, както и жертвите, които са били направени, за да отворят пътя за неговото влизане в царството. Павел описва това по доста изчерпателен начин в писмото си до ефесяните, където пише, че християнските езичници преди са били „отделени от Христос, отстранени от Израилевото гражданство и чужденци към заветите на обещанието, без да имат надежда и без Бога на света“ (Еф. 2:12). Смятам, че много малко християни днес разбират напълно, че преди

идването на Христос, освен ако един езичник не избирал да се присъедини към Бога на Израел, той нямал „никаква надежда“ за спасение и бил „без Бог“. Чрез разбирането на този контекст можем да оценим напълно безплатния дар на спасение и вечен живот, който сега притежаваме.

В Римляни 11 Павел предупреждава езичниците да проявяват почит към евреите, мнозинаството от които, въпреки че били (и продължават да бъдат) „врагове“ на Евангелието в рамките на Божия суверенен план, са били закоравени лично от Бог, за да могат да влязат езичниците. Така езичниците трябва да проявяват почит там, където се дължи почит, и да не гледат с пренебрежение на онези евреи, които са били „отрязани“. Да постъпват иначе означава да бъдат „арогантни“, „надути“ и неблагодарни за незаслужената благодат, която е дошла при тях. Това излага човек на риск да бъде „отсечен“ от Христос. Показването на почит там, където се дължи почит, е въпрос, който Господ приема много сериозно.

По време на скорошно посещение в Израел присъствах на празника на Петдесетница (Шавуот на иврит) на място в непосредствена близост до Йерусалим. Това национално събиране се провежда всяка година с месиански вярващи от цялата страна, които се събират, за да се покланят и да празнуват заедно. В разгара на празненствата имах възможността да седна с Авнер Боски. Авнер е високоуважаван месиански еврейски лидер от Израел, който притежава не само дълбока теологична яснота, проницателност и интелект, но и чувство за хумор и пъргаво остроумие като малко други, които някога съм познавал. Авнер също е мой бивш учител и повече от всеки друг му отдавам заслугата, че пръв отвори очите ми за изцяло израелоцентричния акцент на Писанията. По средата на нашия разговор се обърнахме към темата за това как вярващите езичници трябва да се отнасят към еврейския народ. Коментарите на Авнер доста добре уловиха простотата на въпроса: „Въпросът за Божия избор на еврейския народ и как езичниците трябва да се отнасят към еврейския народ, наистина е въпрос на това, което наричам „придворен етикет“, ми каза той. „Това е начинът, по който трябва да се държим в дворовете на краля. Така че, когато отдаваме почит на нещата, на които Бог отдава почит, ние се привеждаме в съгласие с Него; ние се привеждаме в съответствие с реалностите на царството.”

Не е ли това нещо, което всички ние трябва да желаем? Не е ли вярно, че целта на всеки един би трябвало да бъде да се приведе в съгласие с Господа, да приеме березервно нещата, които са Му угодни, и да отдаде почит на онези неща, които Самият Той почита?

За да представя още по-добре настоящата ситуация относно Израел и Църквата в перспектива, бих искал да споделя една притча. Положих

усилия да я оформя по модела на много от притчите на Исус в Новия завет. Надявам се, че ще помогне на някои да разберат по-добре това, което вярвам, че ни казва Павел и което толкова много християни продължават да пропускат днес.

ПРИКАЗКА ЗА ДВАМА СИНА

Имало едно време един баща, който имал един син. Бащата бил възпитал единствения си син от много малък в пътищата Господни. Той се молел над детето си като бебе и го приспивал с духовни песни от Писанията. Докато момчето растяло, бащата четял на сина си библейски истории и го учел на Светото писание. Той го обучил да различава доброто от злото. Синът станал изкусен ученик на Божието Слово дори в ранна възраст.

Когато момчето навършило шестнадесет години, бащата чул за друг младеж, който отчаяно се нуждаел от дом и семейство. Въпреки че знаел, че това момче имало много труден живот и продължавало да има много проблеми, след като обмислил в молитва решението си, той почувствал, че било редно да осинови този младеж в семейството си. Но едва след като момчето било поживяло известно време със семейството, бащата научил пълната история за миналото на новия си син. Той открил, че на единадесетгодишна възраст осиновеният му син вече бил потопен в културата на наркотиците. На тринадесет вече се дрогирал всеки ден. На петнадесет той вече използвал и продавал почти всяка налична дрога. И разбира се имало кражби, вандализъм, насилие и много повече. Още преди да влезе в дома, на осемнадесет години момчето вече било арестувано няколко пъти.

Но тогава се случило неочакваното. След като чул за първи път Божието Слово, осиновеният син се покаял за греховете си, за предишния си живот и повярвайки в Исус Христос, той изцяло посветил живота си на Господа. Трансформацията била чудна гледка и със сигурност зарадвала сърцето на бащата неизразимо. Но това не било единственото неочаквано нещо, което се случило

В същото време, когато осиновеният син дошъл във вярата, биологичният син, който бил възпитан в пътищата на Господа, внезапно напуснал дома. Започнал да пие и да се дрогира и скоро сякаш напълно поел по пътя на предишния живот на осиновения си брат. Не след дълго той дори надминал покварата на брат си. Станал безразсъден в греховете си и всъщност започнал да проституира. Когато бащата научил за всичко това, сърцето му било неизразимо разбито. Когато новоповярвалият осиновен син научил за нечестието на брат си, той го потърсил, смъмрил го

за греховете му и му изнесъл лекция относно поведението му. Но когато той отказал да се покае, в пристъп на самодоволна ярост осиновеният брат пребил биологичния син до смърт.

Сърцето на бащата било наскърбено. Първо той преживявал неописуемата болка да гледа сина си, в когото бил вложил цялото си сърце и душа да се обръща към пътищата на света и да се предава на пълна деморализация, умирайки накрая в състояние на дълбока поквара. По същия начин той бил дълбоко опечален поради осиновения си син. Защото макар че се бил зарадвал много, когато синът му се покаял за греховете си, сърцето му било двойно наскърбено, че след като получил такава прошка, милост и благодат, момчето станало толкова самодоволно и арогантно, че всъщност убило собствения си брат. Бащата арестувал осиновения син и той бил осъден на доживотен затвор. Той останал там до края на живота си, погълнат от най-горчиво съжаление.

Разбира се, тази притча е просто най-доброто ми усилие да създам история, която отразява връзката между Бог Отец, Израел и Църквата, съставена от мнозинство от езичници през последните две хиляди години. Що се отнася до Израел, Библията ги нарича първородните на Господ (вж. Изход 4:22; Еремия 31:9). Те били хората, които Господ бил издигнал и на които бил дал заветните обещания, Неговия Закон, Храма и собствената им земя. На тях принадлежали чудесата, историята, поръчението, дори самият Месия! Ако разберете произхода и историята на отношенията на Господ с Израел, тогава можете да видите колко дълбоко шокиращ, скандален и болезнен е фактът, че мнозинството от еврейския народ са отхвърлили Исус и са избрали да не следват собствения си Цар. Авнер Боски ми го каза по следния начин: „Така че, ако кралица Елизабет беше отхвърлена в собствената й страна, това би било трагедия. Дори да е приета в Америка, това пак би й причинило голяма болка. Същото е вярно и за Йешуа, за Исус. Исус е Месията на еврейския народ. Терминът Месия е еврейски термин, Машиах. Само когато го преведете на гръцки, ще получите думата Христос. Но всъщност това е титла; това означава потомък на семейството на Давид. А Давид е нашата царска династия."

Точно поради това Павел бил толкова дълбоко наскърбен от ситуацията, че изразил желанието си той да бъде отсечен вместо Израел: „Защото бих желал сам аз да съм отлъчен от Христос заради моите братя, моите сродници по плът, които са израилтяни, на които *принадлежат* осиновението и славата, и заветите, и даването на закона, и богослужението, и обещанията, чиито са и отците и от които *се роди* по плът Христос, Който е над всички Бог, благословен до века. Амин." (Римляни 9:3–5).

Можем също да разберем защо Павел смъмри всички езичници, които гледат отвисоко на невярващия Израел, дори ги предупреди, че питаенето на такова неблагодарно и арогантно сърце ги излага на голям риск да бъдат отсечени от Бог:

“Но ако някои клони са били отрязани и ти, като беше дива маслина, си бил присаден между тях и си станал съучастник с тях в тлъстия корен на маслината, не се хвали срещу клоните; но ако се хвалиш, *знай,* че не ти държиш корена, а коренът – тебе. Но ще кажеш: Бяха отрязани клони, за да се присадя аз. Добре, поради неверие те бяха отрязани, а ти поради вяра стоиш. Не високоумствай, но се бой. Защото ако Бог не пощади естествените клони, няма да пощади и тебе. Виж тогава благостта и строгостта на Бога: строгост към падналите, а божията благост към теб, ако останеш в тази благост; иначе и ти ще бъдеш отсечен. (Римляни 11:17-22)

Но вместо да се вслуша в предупрежденията на Павел, мнозинството или християнската църква през цялата история са прегръщали суперсесионизма и наистина са гледали отвисоко на еврейския народ, твърде много пъти дори ставайки насилствени и убийствени спрямо тях. Дългата история на християнския антисемитизъм е голямото петно върху християнския свят, което не може да бъде изтрито. Но докато християните днес не могат да променят миналото, ние можем да обърнем внимание на предупрежденията на Павел, да се покаем за всички форми на суперсесионизъм и да се отнасяме към евреите по начин, който Господ очаква: показвайки милост, любов и почит. Това ще бъде съвсем естествено, ако осъзнаем факта откъде сме дошли.

Трябва да спомена, че в много отношения аз съм осиновеният син в притчата. В резултат на развод и минимален родителски надзор, на единадесет години аз вече употребявах наркотици. Целият период на моите предтийнейджърски и тийнейджърски години беше плъзгане надолу към унищожение. Бях арестуван седем пъти до деветнадесетгодишна възраст. Не мога да преброя колко пъти съм смесвал наведнъж различни наркотици, алкохол и дори инхаланти в тялото си или колко пъти съм бил толкова пиян, че не съм бил в състояние да си спомня как съм шофирал до вкъщи или съм се сбил предната вечер. Няма да излагам всички подробности. Знам, че много други, които четат това, имат свои тъмни предистории, а някои са *много* по-лоши от моята. Мисълта ми обаче е, че

когато погледна назад към самото начало на живота си, дори след тези двадесет и повече години откакто станах вярващ, аз все още съм дълбоко наясно с факта, че наистина е щяло да бъде в реда на нещата да умра на много млада възраст. Ако наистина бях пожънал плодовете на собствените си ранни избори, щях да съм или в затвора, или в ада в момента. Но вместо да срещна ранна смърт, на деветнадесет години срещнах Господа. Но това не беше защото аз Го търсех. Вместо това Той избра да ми се разкрие. Аз съм въплъщение на пасажа от Исая (цитиран от Павел в Римляни 10:20), където Господ казва: „намериха Ме ония, които Ме не дириха" (Исая 65:1). Точно в момента, в който трябваше да бъда изпратен директно в затвора, в гроба или в ада, почти от нищото, Господ се намеси, покани ме да бъда Негов последовател и ми предложи вечен живот. И аз приех предложението. *Оттогава до сега Той продължава да проявява огромна милост към мен.*

Каква връзка има всичко това с еврейския народ? Много просто. Когато поглеждам огромното мнозинство от евреите днес, които не Го познават, не мога да не се почувствам благодарен и дълбоко задължен към тях, знаейки, че без тяхната история, без техния Бог, техния Месия, и дори без тяхното закоравяване, поради техните огромни жертви и необозрима загуба, аз самият никога не бих могъл да вляза в благословенията, на които се радвам сега. И така, разбира се, аз копнея те да познаят своя Бог, точно както аз Го познах. Без съмнение фактът, че не всички Му служат, оскърбява сърцето на Господ повече от това, което някога бихме могли да започнем да проумяваме. И затова се моля да получа само капка от тази болка от сърцето на Господа, за да ме накара да падна на колене в молитва за тяхната защита и спасение. Моля сърцето на Господа да ме мотивира към правилно действие и да напълни устата ми с думите, необходими, за да събудя някои преди деня, в който всички ще дойдат при Него. Това обаче не е само лично откровение за мен. Вярвам, че това е само малка част от начина, по който Господ иска всички християни-езичници да се отнасят към еврейския народ. Бащата желае всички ние да останем смирени, всички да бъдем надлежно информирани по тези въпроси и да показваме подобаваща почит там, където се полага почит. Смятам, че всичко това е съвсем удачно и вярвам, че вие споделяте мнението ми.

ПОДКРЕПА НА МЕСИАНСКИТЕ ЕВРЕИ

Смятам, че също така е необходимо да се каже, че е дълг на вярващите езичници да показват специална подкрепа на месианските евреи. Ако апостол Павел е прав, че вярващите езичници трябва да почитат

невярващите евреи (тези клони, които са били отрязани), тогава колко повече те трябва да почитат вярващите евреи (естествените маслинови клонки)? Вярващите езичници трябва да разберат какво абсолютно малцинство са еврейските вярващи в по-голямото, глобално тяло на Месията. Има приблизително 2 милиарда християни по света и само 1 милион от тях са вярващи месиански евреи.1 От шестте милиона евреи в Израел има само около 20 000 месиански евреи.2 Независимо къде се намират, месианските евреи са малцинство. Вярващите евреи често са преследвани от евреите и погрешно разбирани от много християни от езичниците. Много евреи дори не смятат месианските евреи за „истински евреи“. Много ортодоксални евреи дори биха стигнали толкова далеч, че да кажат, че самият термин „месиански евреин“ е оксиморон, тъй като евреи са само тези, които практикуват юдаизма.3 Те имат голяма нужда от разбирането и подкрепата на по-голямата езическа християнска общност.

Вярващите евреи имат уникална роля в тялото на Месия, която никой друг не може да изпълни. Вярващите евреи са уникално квалифицирани, наред с други неща, да помогнат на вярващите-езичници да разберат по-добре еврейските корени на тяхната вяра, да практикуват по-библейски вкоренена вяра и да разберат природата на идващото месианско царство. Освен това те служат като местни посланици в еврейската общност и са в състояние да изпълнят призива да проповядват Благовестието на евреите много по-добре от повечето езичници. Абсолютно съм убеден, че всяка църква трябва да осинови поне едно месианско еврейско служение или църква, които да подкрепя чрез молитва, финанси и насърчение.

В края на пророчеството на Малахия, в последните два стиха на Стария завет, Господ даде следното обещание: „Ето, Аз ще пратя при вас пророка Илия, преди да настъпи денят Господен – велик и страшен. И той ще обърне сърцата на бащите към децата, и сърцата на децата към бащите им, та, след като дойда, да не поразя земята с проклятие.” (Малахия 4:5-6). Въпреки че съществуват различни предположения относно смисъла на това, което се пророкува тук, аз вярвам, че едно от основните намерения на Господното сърце е здравословният баланс и връзка между „бащите“, тези вярващи евреи, пръснати из тялото на Месията, и „децата“, този огромен брой вярващи езичници по цялата земя, да бъдат напълно възстановени. Нека очакваме с нетърпение дните на Илия, когато ще настъпи пълното възстановяване, но същевременно нека не чакаме първо да дойдат тези дни, за да можем да покажем подходящата почит към бащите (и майките), липсвала твърде дълго време в Църквата досега.

7

БЪДЕЩЕТО БОЖИЕ ЦАРСТВО

Когато Исус започна публично Си служение, Той обикаляше из „цяла Галилея, като поучаваше в синагогите им и проповядваше благовестието на царството“ (Мат. 4:23; 9:35). По-късно, в последната Си проповед преди разпъването и смъртта Си, Той пророкува, че „това благовестие на царството ще бъде проповядвано по целия свят за свидетелство на всичките народи, и тогава ще дойде краят“ (Матей 24:14). Думата „благовестие“ е гръцката дума euaggelion и също често се превежда просто като „добра новина“ или „радостна вест“. Каква точно е тази добра новина относно царството, което Исус проповядваше? Какво точно е „благовестието на царството“? Предполагам, че мнозина в Църквата днес всъщност не знаят как да отговорят правилно на това. За твърде много християни Благовестието в общи линии представлява следното: Исус Христос умря за твоите грехове, така че когато ти умреш да можеш да отидеш на небето. Но Библията всъщност не учи това. Въпреки че със сигурност е вярно, че ако някой вярващ умре днес, неговият или нейният дух ще продължи да бъде с Исус (вж. 2 Коринтяни 5:8 и Откровение 20:4), истинската „надежда“ на всички християни не е да съществува вечно в безплътно състояние на небето. Надеждата на всеки вярващ е да преживее възкресението на тялото и да участва в едно предстоящо, физическо и земно царство, за което се говори в цялата Библия. В тази глава ще се обърнем към Писанията, за да проучим какво точно казва Библията относно това бъдещо, земно, физическо царство. Нека разгледаме точно какво имаше предвид Исус, когато провъзгласи на хората Благовестието на царството.

ЦАРСТВОТО НА СПРАВЕДЛИВОСТТА

Безспорно един от най-важните проблеми, които непрекъснато горят в сърцето на Бог, е въпросът за справедливостта. Въпреки че има

предостатъчо огромни несправедливости по цялата земя, нека просто се докоснем до няколко от по-фрапиращите примери. Според Световната здравна организация всеки ден приблизително 125 000 от най-невинните малки агнета, които този свят може да принесе в жертва, представляващи самото определение за „беззащитните“, биват заклани, преди изобщо да поемат първата си глътка въздух.1 Това се равнява на 40 до 50 милиона аборта всяка година. Днес има близо 30 милиона, предимно много млади жени и деца, които са затворници в търговията със сексуални роби. Всеки ден тези момичета са подложени на най-невъобразимо насилие: сексуално, физическо и психологическо. Като баща на четири дъщери, не мога да си представя яростта, която гори в сърцето на Бог Отец над това неумолимо зло. Господ чува всяко стенание, всяко ридание, всеки вик. Писанията свидетелстват за факта, че Господ е изпълнен със състрадание към поробените, обезчестените, съкрушените, страдащите, потиснатите, депресираните, презрените, отхвърлените, наскърбените, забравените, болните, бедните, и слабите. Това са нещата, за които Господ многократно казва, че ще изцели и окончателно доведе до решителен край, когато се завърне. Нека разгледаме една много малка извадка от пасажи, които говорят за справедливостта, която Господ ще извърши конкретно, когато се завърне – в Деня Господен:

• „Ето Моя Слуга, когото подкрепям, Моя избраник, в когото благоволи душата Ми; положих Духа Си на него; той ще въздаде правосъдие за народите.” (Исая 42:1)

• „а с правда ще съди сиромасите и с правота ще решава *в полза* на страдащите на земята;” (Исая 11:4)

• „В оня ден, казва Господ, Ще събера куците, И ще прибера изтласканите.“ (Михей 4:6)

• „Страдащите също ще умножат радостта си в Господа и сиромасите между хората ще се развеселят в Святия Израилев.” (Исая 29:19)

• „Тогава очите на слепите ще се отворят и ушите на глухите ще се отпушат, тогава куцият ще скача като елен и езикът на немия ще пее. (Исая 35:5–6)

• „Ще избавя куците, ще прибера изгонените, И ще направя ония за хвала и слава, Чийто срам е бил в целия свят.” (Соф. 3:19 nkjv)

• „Ще се смили за сиромаха и немотния, И ще спаси душите на немотните.” (Пс. 72:13)

• „Ще потърся изгубените, ще върна разпръснатите, ще превържа ранените и ще укрепя немощните.“ (Езек. 34:16)

Излишно е да казвам, че списъкът би могъл да продължи безкрайно. Денят Господен е Ден на справедливост! Мисля си за огромния брой млади християни днес, които са толкова запалени по въпроса за справедливостта, но които нямат абсолютно никакъв интерес към темата за последните времена. И въпреки това най-основната тема на последните времена е Денят Господен и самата същност на този ден е въпросът за справедливостта! Този ден не само ще бъде ден на справедливост, но ще бъде и самата същност на царството, което Той ще установи, когато се завърне. Няма да има повече плач, няма да има повече скръб, потисничество, робство, трафик на хора, аборти, експлоатация, война. Това е добрата новина, за която Исус говореше, когато обикаляше Галилея, прогласявайки „евангелието на царството“.

НОВО ГЛОБАЛНО ПРАВИТЕЛСТВО

Исус не само ще издигне от пепелта онези, чиито животи са били стъпкани, но Той също така ще вземе онези, които несправедливо са потискали другите, тези, които са се възвеличавали, и тези, които са използвали другите като стъпала, за да си проправят път към върха, и ще ги бутне долу. Според Писанията, когато Исус се завърне, Той ще смири онези, които са горди, и ще събори онези, които са се надигнали: „И гордите погледи на човеците ще се смирят, И високоумието на човеците ще се сведе; А само Господ ще се възвиси в оня ден. Защото Господ е приготвил ден за всеки горделив и надменен човек , и против всичко, което се надига, (и те ще бъдат смирени)” (Исая 2:11-12 niv). Основната цел на всяка лидерска позиция, особено в правителството или Църквата, е да служи. И все пак днес мисля, че е справедливо да се каже, че много, ако не и повечето, политици и лидери в църквите търсят и поддържат позиции на власт не предимно с цел истинско служене на другите, а за да си осигурят по-голямо богатство, власт и контрол. Не всички, но със сигурност мнозинството. Това е вярно почти откъдето и да го погледне човек. Но със сигурност има и крайни случаи. Мисля си за баснословното богатство и пищния излишък на лидерите на Кралство Саудитска Арабия. Мисля си за

също толкова натруфеното и напълно вулгарно превъзнасяне на Ким Юнг-ун, настоящия диктатор на Северна Корея, който бива третиран като бог, докато Неговият народ изнемогва в условия, които са повече от ужасяващи. Дори в Съединените щати издигането до поста президент се е превърнало в гаранция за огромно богатство за цял живот. Злоупотребата с власт за егоистична изгода за сметка, а често и на гърба на хората, е проблем, който е често срещан в целия свят в почти всяка сфера на обществото. Как ще отговори Исус на това, когато се завърне? Мнозина са запознати с Псалм 110 поради изключително важното месианско пророчество, което съдържа той: „Господ казва на моя Господ: „Седни от дясно Ми, докато положа враговете Ти за Мое подножие“ (Пс. 110:1). Но рядко бива обсъждана от амвоните последната част от пророчеството, която казва, че когато Месията се завърне, Той ще избие неправедни владетели и политици по цялата земя: „Господ, стоящ отдясно ти, Ще порази царете в деня на гнева си. Ще извърши съд между народите, ще напълни земята с трупове, Ще смаже главата на враговете по широкия свят.” (ст. 5–6).

Точно така! Когато Исус се завърне, Той всъщност ще избие множество неправедни, егоистични политици, диктатори и лидери по цялата земя. И не само ще изчисти земята от потиснически и егоистични водачи, но и ще ги замени с онези, които са се доказали верни и смирени в малките неща от живота си. „Хубаво, добри и верни слуго! Понеже на твърде малкото се показа верен, имай власт над десет града.“, ще заяви Той (Лука 19:17 niv). Това е още една част от посланието, което Исус провъзгласяваше, когато обикаляше Галилея и проповядваше „благовестието на царството“.

ВЕЛИКАТА РАЗМЯНА НА МЕСТАТА

Тъй като идването на Божието царство води до това възвисяване на смирените и смирението на възвишените, аз наричам Деня Господен „великиата размяна на местата“. Светът днес е толкова фундаментално несправедлив, че само чрез една такава велика размяна на местата той може да бъде направен справедлив. Така че Денят Господен ще бъде денят, когато всички грешки ще бъдат поправени и голяма част от настоящата система ще бъде фундаментално обърната с главата надолу. Ето защо всеки искрен християнин трябва да вземе присърце увещанието на апостол Павел, който казва:

“<Не правете> нищо от партизанство или от тщеславие, но със смиреномъдрие нека всеки счита другия по-горен от себе си. Не гледайте всеки <само> за своето, но всеки и за чуждото. Имайте в себе си същия дух, който беше и в Христа Исуса; Който, като беше в Божия образ, пак не счете, че трябва твърдо да държи равенството с Бога, но изпразни себе си, като взе на Себе Си образ на слуга и стана подобен на човеците; и, като се намери в човешки образ, смири Себе Си и стана послушен до смърт, даже смърт на кръст.” (Филип. 2:3-8)

Онези, които са приели съвета на Павел в тази епоха и подражавайки на Христос са избрали да служат - те ще бъдат издигнати. Онези, които отхвърлят съвета на Павел и се превъзнасят, ще бъдат смирени и дори хвърлени в огненото езеро. Царството, което ще бъде установено, когато Исус се завърне, ще бъде изградено върху основата на справедливостта. Посланието, което Исус провъзгласяваше, беше послание на строго предупреждение към гордите, към самоизтъкващите се и към потисниците. Но за смирените, съкрушените и потиснатите, които възлагаха надеждата си само на Бог, посланието беше единствено *добри новини*.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЗЕМЯТА

По време на Голямата скръб, Библията говори за огромни природни бедствия, включително голям брой земетресения, които ще доведат до срутване на цели градове и огромни топографски промени по целия свят:

“И произлязоха светкавици и гласове и гръмове, и стана силен трус, небивал откак съществуват човеци на земята, такъв трус, толкоз силен. И великият град се раздели на три части, и градовете на народите паднаха; и Бог си спомни за великия Вавилон, да му даде чашата с виното на яростния Си гняв. И всеки остров побягна и планините не се намериха. И едър град, <тежък> около един талант, падаше от небето върху човеците; и човеците похулиха Бога поради язвата от града, защото язвата от него беше твърде голяма.” (Откр. 16:18-21)

Така че в този контекст, след като Исус се завърне, праведните ще започнат обновяването на земята: „И ще се съградят отдавна запустелите места, Ще се издигнат досегашните развалини. И ще се обновяват пустите

градове Опустошени от много родове.” (Ис. 61:4). Сега може би си казвате: „Какво? Ние трябва да възстановим земята? Това изглежда *много* работа!“ Но спрете и помислете за удивителното естество на това, кето е описано тук. Колко хора, които четат това, биха се възползвали от възможността да бъдат част от официалния архитектурен и инженерен екип на царството на Исус или Неговия официален Глобален комитет по градинско планиране? Какъв основен архитектурен стил ще се използва през това време? Дали Исус ще ни нареди просто да строим домове от бетонни блокове в традиционен близкоизточен стил, или ще Му се хареса да строи викториански имения с богато украсени детайли, или пък готически замъци, или домове в стил Хобит с органичен стил Арт Нуво? Или пък ще бъде използвана изцяло нова форма на архитектура, която човечеството не е виждало досега? Всичко това може да звучи малко глуповато в своите спекулации, но аз всъщност вярвам, че е добре да потъваме в подобни мечтания, докато медитираме върху природата на бъдещата епоха. Защото наистина тази реалност, тази на нашето участие в обновяването на земята в партньорство с Царя на царете, е толкова реална, колкото и днешната ни ежедневна еднообразна работа. Този вид мечтание до голяма степен е надеждата на Благовестието.

Но колко често тези съществени и физически реалности на бъдещия век изобщо се обсъждат в църквите, когато се проповядва Благовестието? Поне според моя опит, почти никога. Но истината е, че когато чуваме тези неща, нещо в сърцата ни подскача и се радва. Да бъдем свободни да използваме пълния си потенциал, както ни е създал нашият Създател, за да създаваме най-ослепителните и царствени градини, домове и пейзажи, ни прави много по-развълнувани от идеята вечно да се реем около облачно, небесно царство, с което не можем да се свържем истински. Ние не можем наистина да се идентифицираме с безплътното състояние точно поради причината, че сме създадени да имаме безсмъртни и прославени тела и да живеем на прославена и освободена земя! Ето защо именно такива веществени, физически и реални описания резонират дълбоко в нас. Това е, за което сме били създадени. И ако се обърнем към Исус за очистване на нашите грехове и останем твърди във вярата си, точно това е, което ще наследим. Когато Исус проповядва добрата новина за царството на хората от Галилея, това са нещата, за които говори Той!

ЩЕ ИМА ГРАДИНАРСКА РАБОТА

Ако попитате почти всеки, когото познавате, какво би предпочел – да ходи на ежедневната си работа или да работи навън в градината си – огромно

мнозинство биха предпочели просто да „играят“ в градините си. Има нещо дълбоко успокояващо в работата, която човек върши в градината. Има първично, дълбоко удовлетворение, което идва от наслаждаването на плодовете на собствения труд и партньорството с природата за създаване на красота и сладост.

Преди няколко години взех няколко дървени стълба, всеки с дължина около двадесет фута, и направих масивно типи (шатра на северноамериканските индианци бел. пр.) на един хвърлей камък пред задния ми прозорец. Засадих смес от утринна слава и фасул навсякъде около типито, с изключение на предната част, за да има свободен вход. Планът беше до края на лятото да имаме извисяваща се пирамида от цветя, която да служи и като крепост за децата ми. И докато се криеха вътре, можеха да ядат зелен фасул на воля. Мислех си, че това е идеалният план. Проблемът беше, че тази година по някаква причина нищо не растеше добре, така че моята „бобена пирамида на славата“ имаше само частичен успех в най-добрия случай. Такъв е животът в днешния век. Може би ще опитам отново някой път с по-добър успех. Но в бъдещия век пророкът Амос ни информира, че всичките ни градинарски приключения ще бъдат абсолютен успех:

“Ето, идват дни, казва Господ, Когато орачът ще стигне жетваря, И линотъпкачът сеятеля, От планините ще капе мъст, И всичките хълми ще се стопят. И аз ще върна от плен людете Си Израиля; Те ще съградят запустелите градове и ще ги населят, Ще насадят лозя и ще пият виното им, И ще направят градини и ядат плода им. И те няма вече да се изтръгнат от земята, Която им дадох, казва Господ твоя Бог.” (Амос 9:13-15)

Образът на орач, изпреварващ жътваря, просто означава, че ще има такова изобилие от плодове и зеленчуци за реколта, че този, който бере плодовете, все още ще жъне, когато дойде време да се оре полето за реколтата през следващата година. Никога няма да има неработна година, когато жегата или дъждът, или влажността, или каквото и да е било друго нещо е твърде много или недостатъчно. Господ ще вдъхва живот на и благославя всяка стъпка от процеса. Жителите на земята са изобразени като садящи лозя и наслаждаващи се на виното, като садящи градини и наслаждаващи се на плодовете. „В оня ден, казва Господ на Силите, ще поканите всеки ближния си под лозата си и под смоковницата си.“

(Захария 3:10). Когато Исус проповядваше добрата новина, Той просто излагаше това, което вече е било провъзгласено чрез писанията на еврейските пророци. Той обясняваше всички добри неща, които Господ е подготвил за всеки, който се покае за греха и се обърне към Него. Това са нещата, за които Исус говори, когато провъзгласява Благовестието на царството!

КРАЙ НА ВОЙНТЕ

Аз не съм пацифист. Вярвам, че в един свят, изпълнен със зло, за съжаление има време, когато са необходими войни и насилствен отговор. Но също така знам, че войната никога не е нещо, за което да копнеем или на което някой трябва да се радва. Когато се замисля за броя на американските ветерани, които сега страдат от посттравматично стресово разстройство или се самоубиват ежедневно, аз мразя войната. Когато погледна към продължаващата касапница и смърт в нациите на Ирак и Сирия, аз мразя това. Ето защо всеки, както войникът, така и пацифистът, би се съгласил, че всички ние можем да се радваме на бъдещия век, когато „<Христос> ще съди между много племена, И ще решава между силни народи до далечни <страни>; И те ще изковат ножовете си на палешници, И копията си на сърпове; Народ против народ няма да дигне нож, Нито ще се учат вече на война.” (Михей 4:3). Сам Исус ще бъде Царят на земята. Той ще разреши споровете между народите и вече няма да има войни. Вместо да произвеждат ракети, хората на земята ще сглобяват земеделски инструменти. Никога повече дете няма да лежи в леглото и да трепери през нощта, докато земята бучи под леглото му от обстрела на близка мишена. Никога вече баща или майка няма да отидат на война и да не се върнат у дома. Няма повече протези на крайници или травматични мозъчни наранявания. Няма да има повече „импровизирани взривни устройства“. Всички ужаси на войната завинаги ще останат в миналото. Това е природата на бъдещия век. Когато Исус провъзгласяваше на хората Благовестието на царството, това беше неразделна част от Неговото послание.

ВЪЗКРЕСЕНИЕТО НА ТЯЛОТО

За мнозина идеята за физическа, земна вечност е изцяло нова концепция. И все пак учението както за възкресението на тялото, така и за изкуплението на земята може да бъде намерено из цялата Библия. Задгробен живот, който включва непрекъснато реене в духовното

измерение е учение на Гръцката философия. Въпреки че това вярване в много отношения се е превърнало в доминиращ начин на мислене в Църквата, то всъщност е изопачаване на истинската библейска надежда. Въпреки че бъдещото физическо възкресение е нещо различно от това, което мнозина винаги са били учени, все пак има нещо, което дълбоко резонира във всички нас, когато говорим за неща като градинарство в прославено, изкупено, възстановено творение. Нещо в нас подскача с нетърпеливо очакване, когато говорим за тези неща много повече, отколкото когато говорим за вечно реене в безплътно състояние в облаците. Ранди Алкорн, автор на книгата "Небе", много точно обяснява тази динамика:

"Никога не съм срещал някой, който иска да бъде призрак. Възкръсналият Исус успоки изплашените си ученици: „Докоснете ме, Аз не съм призрак." И въпреки това ние си представяме задгробния живот, в който се превръщаме в призраци – същото нещо, от което неговите ученици се страхуваха и Исус ги увери, че Той не беше.

Телата ни и дадените ни от Бога апетити и вкусови рецептори не ни позволяват да желаем да ядем чакъл. Защо? Защото не сме създадени да ядем чакъл. Да се опитваш да развиеш апетит за безплътно съществуване в нефизическото небе е като да се опитваш да развиеш апетит за чакъл. Няма да се получи. Нито пък е нужно.

Това, за което Бог ни е създал да желаем и следователно това, което желаем, е точно това, което Бог обещава на онези, които следват Исус: възкресеният живот във възкресено тяло, с възкресения Христос на възкресената земя. Нашите желания отговарят точно на Божиите планове. Не че искаме нещо, а след това се занимаваме със самозалъгване, че това, което искаме, съществува. Точно обратното – причината да го искаме е точно защото то съществува или ще съществува. Възкресените хора във възкресената вселена не е наша идея – тя е Божия."2

Когато Исус провъзгласяваше Благовестието на царството, Той провъзгласяваше точно това. Исус призоваваше всички да се покаят в светлината на деня на Страшния съд, когато всички ще наследим или възкресението на праведните за живот, или възкресението на неправедните за вечно осъждане.

АМИЛЕНИАЛИСТКОТО ИЗОПАЧАВАНЕ НА БИБЛЕЙСКОТО СВИДЕТЕЛСТВО

През по-голямата част от историята на Църквата, християните са били учени две неща за бъдещата ера. Първо, те са били учени, че надеждата и съдбата на християните намират израз в едно небесно, безплътно състояние, а не на земята. Второ, християните са били учени, че тъй като Бог е приключил с евреите, задаващото се Божие царство няма да има никакви ясно еврейски характеристики. Това вярване е това, което се нарича амилениализъм. То е било преобладаващото вярване на повечето християни през голяма част от историята на Църквата. От публикуването на труда на учения Антъни Хукема (починал през 1988 г.) насам обаче, много християнски теолози започнаха да виждат грешката, която са направили и сега признават, че Божието царство всъщност ще бъде на земята. Това е хубаво! Прекрасно нещо е да видиш християнски теолози да отхвърлят гръцката поквара на християнската теология и да се връщат към свидетелството на Писанието. Но не е достатъчно. Защото въпреки че признават грешката си по отношение на земната, материална природа на бъдещето царство, амилениалистите продължават да твърдят, че по никакъв начин идващото Божие царство няма да бъде еврейско царство. В следващата глава ще обсъдим какво казва Библията относно *много* еврейската природа на идното царство.

8

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ЕВРЕЙСКОТО ЦАРСТВО

Колкото и прекрасни и славни да са всички различни описания на бъдещето царство, които разгледахме в последната глава, те са само малка част от картината, която Библията описва. Освен че то е един възстановен Едем, прославена аграрна утопия, също така е абсолютно важно да признаем, че Библията също описва и едно прославено еврейско царство. Както ще видим, библейското свидетелство е задълбочено, последователно и ясно, че след като Исус се завърне, Израел ще съществува като национално царство, с много други различни нации по целия свят, обединяващи се около него като глобален лидер. В сърцето на нацията на Израел ще бъде Йерусалим, а Храмът в сърцето на Йерусалим, от който Исус, еврейският Цар, ще управлява над Своя народ. Докато езическите нации ще получат и ще се възползват напълно от всички благословения на тази епоха, многобройни пасажи, описващи това време, описват една напълно различна еврейска нация в центъра на света. Следващата диаграма изобразява глобалния ред през хилядолетието, както е описан в Писанията.

Диаграма: Структура на хилядолетното царство

Въпреки че следният преглед далеч не е изчерпателен, нека разгледаме само някои от по-важните пасажи, които говорят за ясно еврейския характер на бъдещата епоха.

ТРОНЪТ НА ДАВИД

Първата характеристика на бъдещата епоха, която трябва да подчертаем, тема, която се повтаря в цялото Писание, е Исус Месията, седнал на „трона на Давид“, който се намира на планината Сион в Йерусалим. Разбира се, в цялото Писание терминът „тронът на Давид“ е очевидно препратка към

седалището на властта на еврейската царска династия. Думата Сион, първоначално отнасяща се до хълма на югоизточния край на Ерусалим, където се намирал „градът на Давид“ (вж. 2 Царе 5:7–9), в последствие се превърнала в синоним алтернативно на храма, цял Йерусалим или дори цял Израел. Всеки опит тези термини да се разбират като отнасящи се до нещо различно от Давидовата (еврейска) царска династия означава да се пропусне ясното им значение, както е предадено в Писанията. Вече прегледахме Давидовия завет, в който Бог обеща на цар Давид, че неговият трон ще бъде установен като вечен, като обещаният „потомък“ на Давид ще управлява от него завинаги:

“При това Господ ти известява, че Той ще ти съгради дом. Когато се навършат дните ти и заспиш с бащите си, ще въздигна потомеца ти след тебе, който ще излезе от чреслата ти, и ще утвърдя царството му. Той ще построи дом за името Ми; и Аз ще утвърдя престола на царството му до века. Аз ще му бъда Отец и той ще Ми бъде син. Ако извърши беззаконие, ще го накажа с тояга, *каквато е* за човеци, и с удари, *каквито са* за човешкия род; но Моята милост няма да го остави, както я отнех от Саул, когото премахнах пред теб. И домът ти и царството ти ще се утвърдят пред тебе довека. Престолът ти ще бъде утвърден довека.” (2 Царе 7:11-16)

Давидовият завет, обещанието за възстановено еврейско царство, се повтаря многократно в Писанията. В Псалм 110 Бог казва на Месията: „Седни от дясно Ми, докато положа враговете ти за Мое подножие.“ Господ ще ти изпрати от Сион жезъла на твоята сила, казвайки владей сред враговете Си.““ (ст. 1–2).

Друго известно месианско пророчество в Исая информира, че обещано дете ще се роди, за да управлява вечно на престола на Давид:

“Защото ни се роди Дете, Син ни се даде; И управлението ще бъде на рамото Му; И името Му ще бъде: Чудесен, Съветник, Бог могъщ, Отец на вечността, Княз на мира. Управлението Му и мирът непрастанно ще се увеличават *На Давидовия престол* и на неговото царство, За да го утвърди и поддържа, Чрез правосъдие и чрез правда, *от сега и до века.* (Исая 9:6-7; курсивът е добавен)”

По-късно Исая също заявява, че „И с милост ще се утвърди престол; И на него ще седи, с истина, в Давидовия шатър“ (Исая 16:5).

Друго повторение от дълбоко значение на обещанията, дадени на Израел и Давид, се намира в пророчествата на Йеремия:

“Ето, идат дни, казва Господ, Когато ще изпълня онова добро слово, което говорих За Израилевия дом и за Юдовия дом. В ония дни и в онова време Ще направя да израсте на Давида праведен Отрасъл; И той ще извърши правосъдие и правда на земята. В ония дни Юда ще бъде спасен, И Ерусалим ще обитава в безопасност; И ето името, с което ще се нарича: Господ е наша правда.” (Еремия 33:14-16)

Този пасаж съдържа важни елементи от заветите на Авраам и Давид. Първо, споменаването на „дома на Израил и дома на Юда“ може да се припише и на двата завета. И второ, фразата „Давидов клон“ е друга ясна препратка към обещания потомък на цар Давид, за който изрично се казва, че ще управлява и защитава целия Израел и Юда. Трябва да вземем под внимание споменаването както на северното, така и на южното царство. Исус не само ще управлява над „дома на Израел“, но и над „дома на Юда“, като заедно те ще бъдат напълно възстановеният и обединен „цял дом на Израел“.

АМИЛЕНИАЛИЗЪМ И ДАВИДОВИЯТ ЗАВЕТ

Трябва да разберем, че амилениализмът тълкува всички тези пророчества относно бъдещо възстановено еврейско царство по алегоричен или небуквален начин. Например, според Н. Т. Райт, град Йерусалим „е бил просто предходна метафора.”1 Независимо дали говорим за Израел, земята, Храма, Йерусалим или еврейското царство, според амилениалистката гледна точка, нито едно от тези неща не трябва да се приема буквално. Почти всички те се тълкуват като метафори, сочещи към нещо много по-добро, да, но доста различно от техните исторически еквиваленти. Въпреки че е вярно, разбира се, че нещата, които предстоят, ще бъдат нещо много по-добро от, например, историческия еврейски храм или древното еврейско царство, да се каже, че те ще бъдат нещо напълно различно от това, което Бог е обещал, честно казано, означава да Го

обвиним в измамничество. Това, което Бог е обещал, Той ще го изпълни. Това не означава, че Библията не използва метафори или символичен език. Но когато се разгледа внимателно колко далеч трябва да стигнат амилениалистите, за да претълкуват толкова често срещани библейски теми по символичен начин, лишен от каквито и да било ясно еврейски характеристики, това наистина може да започне да граничи с абсурда. Нека приемем сериозно коментарите на Дейвид Барон, месианският еврейски екзегет от осемнадесети век, който предупреждава да не се отива твърде далеч в „одухотворяването на пророчествата – тълкуването на Израел и Сион като Църквата“:

“Признавам, че в тази система на тълкуване няма никаква логическа последователност, и тя прави Словото Божие най-безсмислената и неразбираема книга в света. Например тук четем: „Ще върна отново пленничеството на Моя народ Израел и Юда. . . и ще ги върна в земята, която дадох на бащите им.” (Ерем. 30:3 kjv) Ако Израел е Църквата, какво е Юда? Ако Юда е Църквата, какво е Израел? Кое е „пленничеството“, което е изтърпяла Църквата? И къде е „земята“, от която Църквата е била изгонена и в която ще се върне?”2

Могат да бъдат разгледани стотици други подобни примери, някои от които ще разгледаме, докато продължаваме напред. Казано по-просто, амилениалистката перспектива просто не може да се примири с каквото и да е праволинейно четене на Писанията, които многократно потвърждават бъдещо възстановяване на еврейското царство. Никъде в книгите на Новия завет няма дори и най-малък намек за това, че новият завет замества или отменя обещанията, дадени на цар Давид относно бъдещо възстановяване на неговото царство.

Приемайки в буквален смисъл тези пророчества, говорещи за Месията, който един ден ще управлява като еврейски цар на престола на Давид, мъдреците от Изтока дойдоха и попитаха: „И казаха: Къде е *Юдейският цар*, който се е родил? Защото видяхме звездата Му на изток, и дойдохме да Му се поклоним.” (Мат. 2:2; курсив добавен). Разбира се, влъхвите бяха прави. Царят на евреите беше роден! По-късно, точно преди разпъването Си, „А Исус застана пред управителя; и управителят Го попита, като каза: Ти Юдейският цар ли си? А Исус му рече: Ти казваш“ (Мат. 27 :11). Да, Исус напълно разбира и потвърждава, че Той е Царят на еврейския народ, който един ден ще управлява като цар над възстановено еврейско царство

– такова, което ще продължи „*от сега и до века*“. Не можем да твърдим, че обявяваме Благовестието по начина, по който е било разбирано и провъзгласявано от апостолите, ако не провъзгласяваме бъдещото идване на еврейския цар, който ще управлява света от Йерусалим. Да провъзгласяваш нещо по-малко от това означава да омаловажаваш и изкривяваш посланието на Благовестието.

ИЗРАЕЛ ЩЕ БЪДЕ ИЗДИГНАТ КАТО НАЧАЛНИК СРЕД НАРОДИТЕ

Не само че евреин ще се завърне, за да управлява света, но и като Цар на еврейския народ, Той ще управлява над възстановено еврейско царство, което на свой ред ще бъде издигнато над всички други нации. В пророчеството на Исаия намираме поне две от най-значимите и съществени пророчества, които описват задаващото се еврейско царство. Първото се намира в глава 2, която започва със „Словото, което Исаия, синът на Амос, видя за Юда и Йерусалим“. Съдържанието на пророчеството започва така:

“В последните дни Хълмът на дома Господен Ще се утвърди по-високо от всичките хълмове, И ще се издигне над бърдата; И всичките народи ще се стекат на него. И Много племена ще отидат и ще рекат: Дойдете, да възлезем на хълма Господен, В дома на Яковския Бог; Той ще ни научи на пътищата Си, И ние ще ходим в пътеките Му, Защото от Сион ще излезе поуката, И словото Господно от Ерусалим. Бог ще седи между народите, И ще решава между племената; И те ще изковат ножовете си на палешници, И копията си на сърпове; Народ против народ няма да вдигне нож, Нито ще се учат вече на война.” (Исая 2:1–4)

Ключовата фраза, върху която трябва да се съсредоточим, е: „В последните дни Хълмът на дома Господен Ще се утвърди по-високо (от англ. превод *началник на* бел. пр.) от всичките хълмове.“ Из цялото Писание „планина“ се използва за обозначаване на царство или нация (вж. Еремия 51:25; Даниил 2:35; Авдий; Псалми 30:7; 72:3; и Откровение 17:9-11). Така че царството на Дома на Бог ЯХВЕ (което преди това било отъждествявано с Юда и Ерусалим) ще бъде лидерът сред всички останали нации на земята, които ще идват, „стичайки се“ към Йерусалим. Законът за цялата земя ще излиза от Израел. Това, което този пасаж прави съвсем

ясно, е, че през пресдстоящото хилядолетие ще продължат да съществуват отделни нации и Израел ще бъде техен високопоставен водач.

Пророк Амос също описва бъдещото възстановяване на еврейското (Давидово) царство, което ще „завладее ("притежава" в англ. превод, *бел. пр.*)" много други нации: „„В оня ден ще въздигна падналата Давидова скиния, И ще зазидам проломите й; Ще въздигна развалините й, И ще я съградя *пак* както в древните дни, За да завладеят останалите от Едом И всичките народи, които се наричаха с името ми", Казва Господ, който прави това." (Амос 9:11-12). („Завладяването" ("Притежаването") на други нации тук просто се отнася до тяхното водачество над тези нации.)

Последните седем глави от пророчеството на Исаия също имат да кажат много неща за бъдещата епоха. Глава 60, която говори за задаващото се еврейско царство, започва със сърдечен призив за радост: „Стани, свети, защото светлина дойде за тебе, И славата Господна те осия. Защото, ето, тъмнина ще покрие земята, И мрак племената; А над тебе ще осияе Господ, И славата Му ще ти са яви." (ст. 1–2). За пореден път, Израел е описан като център на земята, като други нации са привлечени от нейното водачество: „Народите ще дойдат при светлината ти, И царете при бляскавата ти зора." (ст. 3). След това чужденците са изобразени да довеждат евреи от народите си в дома им Израел: „Дигни наоколо очите си и виж: Те всички се събират, идат при тебе; Синовете ти ще дойдат от далеч. И дъщерите ти ще бъдат носени на ръце" (ст. 4). След това имаме една славна картина на езичници от целия регион и от цялата земя, идващи да платят данък, да покажат почит и да донесат дарове на царството на Израел:

"Чужденците ще съградят стените ти, и царете им ще ти служат; Защото в гнева Си те поразих, Но в благоволението Си ти показах милост. Портите ти ще бъдат винаги отворени, Не ще се затворят ни денем ни нощем, за да се внася в тебе имота на народите, и да се докарват царете им. Защото оня народ и царство, който не би ти служили, ще загине; Ония народи дори съвсем ще се съсипят. Славата на Ливан ще дойде при тебе, елха, явор и кипарис заедно, за да укрепят мястото на светилището Ми, И за да прославя мястото на нозете Ми." (ст. 10-13)

Дори онези, които са били най-големите врагове на Израел, ще дойдат и ще се поклонят пред Израел, признавайки, че те наистина са народа, който Господ е избрал, чрез който Той ще прослави името Си. Представете си

море от представители, идващи от Ливан, Саудитска Арабия, Сирия, Йордания, Иран и други нации в целия регион, които идват и се „покланят“ на Израел, заявявайки, че Йерусалим наистина е градът на Всемогъщия Бог ЯХВЕ:

„Синовете на ония, които са те угнетявали, ще дойдат наведени пред тебе. И всички, които са те презирали, ще се поклонят до стъпалата на нозете ти, и ще те наричат град Господен, Сион на Светия Израилев. Наместо това, гдето ти бе оставен и намразен, тъй щото никой не минаваше през тебе, Аз ще те направя вечно величие, Радост за много поколения.” (стихове 14–15).

Наскоро разговарях с двама мюсюлмани, чиито деца ходят на училище в същия клас с една от дъщерите ми. Аз седях там и четях книга на британския библейски учител Дейвид Поусън, озаглавена „*Защита на християнския ционизъм*“. Това привлече вниманието на тези двама мюсюлмани и започна приятелски, макар и малко неловък разговор. И двамата изразиха, че за мюсюлманите думата *Сион* е изпълнена с безмерно негативни конотации. Всъщност това е най-лошата дума, която те знаят. Е, разбира се, аз се опитах да обясня действителното библейско значение на термина *Сион*, за да облекча техните ирационални страхове и междувременно да споделя малко от Благовестието с тях, но това не помогна особено, за да успокои силното им безпокойство породено от думата *ционизъм*, напечатана сензационно върху корицата на моята книга. Докато разговаряхме, виждах омразата, която предизвиква тази дума, и си помислих за този пасаж от Исаия и колко наистина дълбоко въздействащ е той. Представете си облак от покаяли се (бивши) мюсюлмани, идващи в Израел, при еврейския народ, и заявяващи, че Йерусалим е „градът на Господа, Сионът на Светия Израилев“. Това е наистина покъртително! Това ще бъде чудо на чудесата, изключителен момент на помирение! И все пак то е точно това, което Исаия казва, че ще се случи в бъдещия век след завръщането на Исус. Ела, Господи Исусе!

И накрая, в Исая 61 отново ни се казва, че през този период евреите, заедно с онези, които са дошли от околните народи, ще възстановят Израел, голяма част от който ще бъде унищожен или на който ще бъдат нанесени сериозни щети през последните три и половина години на скръбта (ще обсъдим това много по-подробно по-късно):

“И те ще се съградят отдавна запустелите места, ще издигнат досегашните развалини. И ще обновяват пустите градове опустошени от много родове. Чужденци ще останат и ще пасат стадата ви, и чужденци (странници в англ. Превод, *бел.пр.*) ще бъдат ваши орачи и ваши лозари. А вие ще се казвате свещеници Господни; Ще ви наричат служители на нашия Бог; ще ядете имота на народите, и ще наследите тяхната слава.” (Исая 61:4-6)

Както можете да видите, „странниците“ (библейски термин, използван за чужденци) ще помогнат на Израел в рекорнструкцията на царството. Израел е представен като високопоставена държава, получаваща и наслаждаваща се на богатството на нациите.

ХИЛЯДОЛЕТНОТО ХОДЕНЕ НА ПОКЛОНЕНИЕ

Пророк Захария, след като описва военното събиране на народите срещу Ерусалим в последните дни, последвано от завръщането на Исус на Елеонския хълм, след това продължава своето пророчество, описвайки в подробности великолепното ходене на поклонение, което ще се провежда всяка година, когато много народи ще пътуват до Йерусалим, за да се поклонят на Исус и да отпразнуват празника на шатрите или колибите (на иврит: *Сукот*). Всяка година тълпи от хора от всички народи ще отиват в Ерусалим с тази цел. Помислете за тази дълбоко въздействаща картина на идващото еврейско царство:

“И всеки, който остане от всичките народи, които са дохождали против Ерусалим, ще възлиза от година на година да се кланя на Царя, Господа на Силите, и да празнува празника на колибите. И ако някои от домочадията на света не възлязат в Ерусалим да се поклонят на Царя, Господа на Силите, На тях не ще има дъжд. Дори ако не влезе египетското домочадие и не дойде, то и на тях не ще има дъжд; Тях ще сполети язвата, с която Господ ще порази народите, Които не влизат Да празнуват празника на колибите.” (Захария 14:16-18)

Исаия също засяга тази тема, като говори за славата на народите, вливаща се в Йерусалим като поток: „Ето, ще простирам към нея мир като река, и славата на народите като прелял поток;” (Исая 66:12). През това време „И Много племена ще отидат и ще рекат: Дойдете, да възлезем на

хълма Господен, В дома на Яковония Бог Той ще ни научи на пътищата Си, И ние ще ходим в пътеките Му“ (Исаия 2:3). Когато Исус обявявал *Благовестието на царството,* едно от многото чудесни неща, за които вероятно говорел Той, било предстоящото годишно ходене на поклонение в Ерусалим, „градът на великия Цар. (Мат. 5:35).

ГОЛЯМАТА ИСЛЯМСКА ИМИТАЦИЯ

Разбира се, за мен е трудно да размишлявам над тази картина на народите, които се стичат всяка година в Йерусалим, за да се покланят на Исус, без умът ми да се обръща към това, което в толкова много отношения представлява голямата имитация на днешната епоха: ислямският хадж в Мека. Един от петте основополагащи „стълба“ на исляма е, че всеки вярващ мюсюлманин, който е в състояние да събере необходимите средства, трябва поне веднъж в живота си да направи религиозно поклонение в Мека. В резултат на колосалния брой мюсюлмани, изпълняващи хадж всяка година, Голямата джамия в град Мека е най-посещаваното място на земята.

Съществува поредица от предания (на арабски: *ahadeeth*), които включват пътуване до Мека, с цел целуване на черен камък, вграден в ъгъла на светилището, известно като Кааба („кубът“). Мюсюлманската традиция твърди, че този черен камък е паднал от небето: „Пратеникът на Аллах (с.а.с.) каза: „Черният камък слезе от рая.“3 Това прилича поразително много на традицията, съществувала в Ефес през първи век, свързана с образа на Артемида: „След като успокои тълпата, градският чиновник каза: Ефесяни, кой е оня човек, който не знае, че град Ефес е пазач на капището на великата Диана и на падналия от небето идол?” (Деяния 19:35). Не е изненадващо, че главата на статуята на Артемида също е направена от издълбан черен метеорит, точно като черната скала, вградена в ъгъла на Кааба.

Мюсюлманите вярват, че камъкът има способността да поглъща и опрощава греховете на онези, които го целуват или докосват: „Когато черният камък слезе от рая, той беше по-бял от мляко, но греховете на синовете на Адам го направиха черен.”4 И така, според тези свещени предания, когато мюсюлманин идва да докосне черния камък по време на своето поклонение, всичките му грехове, извършени до този момент от живота му, се смятат за заличени: „Пратеникът на Аллах . . . каза: „Докосването [на Черния камък] е изкупление за греховете.“5

Колко странно, че се казва, че Черният камък ще оживее, притежавайки очи и уста, и всъщност ще застане като свидетел в Деня на възкресението

и съда, осъждайки или оправдавайки онези, чиито грехове е погълнал: „Пратеникът на Аллах . . . каза относно камъка: „Кълна се в Аллах, Аллах ще го представи в Деня на възкресението и той ще има две очи, с които ще вижда, и език, с който ще говори, и ще свидетелства в полза на онези, които са го докоснали с искрено сърце.'"6

И така, от една страна, Библията казва, че идва денят, когато всички хора ще ходят на годишно поклонение в Ерусалим, за да се покланят на Исус, който ще седи в центъра на храма, разположен в центъра на Йерусалим. И от друга страна, тук днес, мюсюлмани от всички нации идват в Мека всяка година, за да целунат Черния камък, който се намира в центъра на Ал-Масджид Ал-Харам, Голямата или Свещената джамия. Това, разбира се, си е чисто идолопоклонство и явен остатък от езическите корени на исляма. Ислямският хадж несъмнено е големият сатанински фалшификат на истинското поклонение, което Бог е определил за всички нации, които ще се стичат към Йерусалим всяка година, за да се покланят на Царя Исус!

ЕВРЕЙСКИЯТ ХРАМ ЩЕ БЪДЕ ВЪЗСТАНОВЕН

Може би една от най-подробните и невероятни части от Писанието, която описва бъдещото, месианско, хилядолетно царство на Израел - по-конкретно, възстановен еврейски храм - се намира в Езекил 40-48. Този текст, едно продължително пророчество, също е и един от очевидно най-трудните за амилениалистите, които отричат, че ще има буквално, бъдещо, месианско, хилядолетно царство в Израел. Тъй като тези девет глави съдържат огромно количество подробни уточнения, всяко усилие да бъдат тълкувани символично или метафорично неизбежно ще доведе до цирк от фантастични тълкувания и спекулации, които биха накарали дори Ориген да се изчерви. Първият сегмент от видението започва в глави 40-43, където Йезекиил бива заведен на ръководена от ангели обиколка на бъдещ еврейски храм в Йерусалим. Помислете само за следната кратка извадка:

"И ето извън дома една стена околовръст, и в ръката на човека мярка от тръстика дълга шест лакти, всеки лакът дълъг лакът и длан; и като измери широчината на зданието, тя беше една тръстика, и височината една тръстика. Тогава дойде при портата, която гледаше към изток, и се изкачи по стъпалата й; и като измери прага на портата, широчината му беше една тръстика, и широчината на другия праг една тръстика. И всяка

стражарска стая бе една тръстика дълга и една тръстика широка; и разстоянието между стаите бе пет лакти; а прагът на портата, при предверието на портата към дома, бе една тръстика.” (Езе. 40:5–7)

Тук имаме един удивително подробен етажен план за храм, чиито божествено проектирани контури някой ден ще се издигат над хилядолетния град Йерусалим. Но ако това кратко описание все още не е достатъчно вдъхновяващо, вярвам, че красотата на следващите описания ще го направи. В глава 44 има препратка, която мнозина лесно могат да подминат. Говорейки за задълженията на онези, които са призовани да бъдат свещеници от племето на Леви, стих 11 казва: „те ще колят всеизгаряния и жертвите на людете, и те ще стоят пред тях, за да им слугуват.“ Разбирам, че това може да не се хареса на всеки, който го чете, но в моя случай ароматът на добро барбекю е нещо наистина великолепно. Един от моите съседи има така нареченото Big Green Egg (Голямо Зелено Яйце) - по същество голяма, зелена порцеланова готварска печка, която може да се използва като скара, фурна или пушилка. Понякога той бавно опушва месо от сутрин до вечер. Блаженият аромат обгръща целия квартал - малко напомняне за аромата, който ще се разнася ден и нощ, излъчвайки се от бъдещия еврейски храм. Нека всички вегетарианци извикат: "Алелуя!"

Но освен аромата на месото на скара, ще се разнася и аромат на тамян. Конкретната рецепта за тамяна, който трябва да бъде принесен на олтара, е описана в Изход: „Рече още Господ на Моисея: Вземи си аромати, - стакти, ониха, галбан, - тия аромати с чист ливан; по равни части да бъдат. И от тях да направиш, тамян, смесен според изкуството на мироварец, подправен със сол, чист, свят.“ (Изход 30:34-35).

Винаги съм имал слабост към автентичните тамяни от смола, използвани от монасите и свещениците в католически или православни църкви и манастири. Докато тамянът е най-често срещаната и доминираща смола, използвана в повечето смеси, всъщност десетки деликатни и сложни смоли и подправки биват използвани. Колкото и да се опитват хората, с целия им напредък в познаването на химическия състав, изкуствените аромати и синтетичните аромати, те просто не могат да се мерят с деликатността, сложността и разнообразието от вкусове и аромати, които Господ прави да извират от земята. Кой може да възпроизведе уникалния аромат на чесън, джинджифил, галанга или ямайска канела, или аромата на цвят от жасмин

или гардения? Разбира се, ние сме склонни да мислим за зрението и звука като за най-мощните сетива. Всички знаем, че една снимка, колкото и чудесно да е композирана, никога не може да улови напълно силата на това да бъдеш свидетел на великолепно цветен залез в пустинята. Нито един аудиозапис не може наистина да улови живия многослоен резонанс на любимата ви музика, изпълнявана или изпята на живо. В уханията и ароматите има толкова възбуждаща сила, която да раздвижи нечии спомени, емоции и въображение, колкото и във всяко едно от тези други неща. Обичам да си представям и да размишлявам върху славата на бъдещия град, където истинският аромат на месо на скара и ароматът на божествено съставен тамян непрекъснато ще изпълват въздуха около храма, всичко това смесено с песните на поклонение на масови хорове, пеещи мелодиите на небето, непрестанно прославяйки Господ. *Всички тези неща трябва да радват сърцата ни!* В пасажи като тези не само имаме описание на предстоящото царство, за което всички можем да се вълнуваме и бъдем благоадрни, но също така намираме и недвусмилено описание и на едно напълно еврейско царство. Когато Исус проповядваше *Благовестието на царството*, това беше основна част от онова, което Той провъзгласяваше.

РЕКА ЙЕРУСАЛИМ

В Езекиил 47 отново намираме описание на нещо, за което мнозина може да мислят много рядко, но което намирам за дълбоко вълнуващо на лично ниво. Необходима е малко предистория. Израснах на около двадесет и пет мили южно от Бостън, само на четиринадесет мили от Атлантическия океан. През целия ми живот баща ми е бил професионален рибар с въдица и макара. Откакто се помня, винаги съм бил по вода с баща ми. Заедно сме ловили риба из целия залив Кейп Код, Бъзърдс Бей, Нантъкет Саунд и чак до Стелуагън Банк.

Както споменах по-рано, аз бях изключително труден тийнейджър. Когато дойдох във вярата на деветнадесет години, драматичната и внезапна трансформация в живота ми беше един от по-значимите фактори, които допринесоха за това баща ми да дойде при Господа на петдесет и две годишна възраст. Господ до сега е бил толкова милостив и благосклонен към семейството ми. Година и половина след като повярвах, се преместих в Средния Запад, за да посещавам библейско училище. Но това, за което имах намерение да бъде временно преместване, сега вече наброява над двадесет години. Въпреки че съм се връщал няколко пъти да

го посещавам, откакто заминах за първи път, никога не съм успявал да отида на риболов с баща ми отново.

Преди няколко години баща ми обяви, че е в напреднал стадий на макулна дегенерация и губи зрението си. Риболовните му дни бързо наближават своя край. С голямо семейство (съпругата ми и аз имаме пет деца) и изключително натоварен график, аз се съмнявам, че някога ще мога да изляза отново по вода с баща си. Само мисълта за това разбива сърцето ми. Но взимайки предвид казаното, когато чета следната част от пророчеството на Езекиил, която говори за предстоящото месианско царство, в което река ще тече на юг от Йерусалим, превръщайки Мъртво море в сладководно езеро, пълно с риба, сърцето ми подскача. Бях благословен от възможността да споделя с баща си, че в бъдещия век *ще има риболов*!

По време на скорошно пътуване до Йордания, на гости на приятели мисионери, предприехме пътуване до източните брегове на Мъртво море. Докато стоях там в тази гореща, солена и мазна саламура, гледайки към това огромно езеро, в което няма нито една риба, размишлявах върху пророчеството на Езекиил. Помислих си: *Един ден с баща ми ще ходим заедно на риболов там.* Призовавам всеки, който обича риболова, да се опита да прочете следния пасаж, без да се развълнува силно от естеството на бъдещето месианско царство:

"Тая вода изтича откъм източната страна, слиза към полето (*Араба,* англ. превод, бел. пр.), и се влива в морето; и когато се излее в морето, водата му ще се освежава. И всяко одушевено, с което морето изобилва, ще живее на всичките места дето би отишла тая пълна река*; и там ще има твърде голямо множество риба по причина, че тая вода е дошла там и че водите на морето са се освежили; понеже дето отиде реката, всичко ще живее. И рибари ще стоят край нея от Енгади до Енеглаим, там ще простират мрежите си; рибите им ще бъдат твърде много по видовете си, като рибите на голямото море. (Езек. 47:8–10)

Излишно е да казвам, че тази добра новина въздейства на сърцето ми по мощен начин, изграждайки духа ми, изграждайки надеждата ми в бъдещия век. Когато мисля за *Благовестието – добрата новина* – на царството, този пасаж винаги е на преден план в съзнанието ми. Това беше Благовестието на царството, което Исус проповядваше.

МЕСИАНСКОТО ЦАРСТВО В НОВИЯ ЗАВЕТ

Въпреки че суперсесионистите твърдят, че Новият завет „тълкува наново“ (разбирайте: *променя*) обичайни понятия, намиращи се в Стария завет, истината е, че всеки път, когато бъдещето Божие царство се споменава в Новия завет, то напълно отразява и продължава темата от Стария завет.

В самото начало на евангелския разказ в Лука намираме ангел Гавраил, който съобщава на Мария за сина, който тя ще носи и роди. И при това той използва изключително еврейски термини и описания: „И ето, ти ще заченеш в утробата, ще родиш Син и ще Го наречеш с името Исус. Той ще бъде велик и ще се нарече Син на Всевишния; и ще Му даде Господ Бог престола на отца Му Давида; и ще царува над дома Яковов довека, и царството Му не ще има край.”(Лука 1:31–33). Обърнете внимание, че Гавриил казва на младата Мария, че нейният син ще получи „трона на баща си Давид“ и ще „царува над дома на Яков довека“.

Много по-късно, когато Исус говори на учениците Си за времето на Своето завръщане и ръкополагането Му като Цар, Той също използва изключително еврейски описания. В Матей 19 виждаме съвършен пример за това как Исус прогласява *Благовестието на царството*:

“А Исус им каза: Истина ви казвам, че във време на обновлението *на всичко*, когато Човешкият Син ще седне на славния Си престол, вие, които Ме последвахте, също ще седнете на дванадесетте престола да съдите дванадесетте Израилеви племена. И всеки, който е оставил къщи или братя, или сестри, или баща, или майка, или жена, или деца, или ниви заради Моето име, ще получи стократно и ще наследи вечен живот. (ст. 28–29)”

Този пасаж предполага факта, че всеки от дванадесетте ученика ще представлява едно от дванадесетте племена. Колко по-еврейско от това може да бъде? Фактът, че Исус говори за възстановяването на всичките дванадесет племена в бъдещата епоха, показва, че Той наистина е очаквал с радост едно напълно възстановено еврейско царство.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ЦАРСТВОТО НА ИЗРАЕЛ

И накрая, стигаме до още един пасаж, който наистина доказва, че благовестието на Исус е съсредоточено около предстоящото еврейско царство. След като Исус възкръсна от мъртвите и живееше сред учениците Си в Своето безсмъртно, възкресено тяло, учениците Му Го попитаха: „Господи, сега ли ще възстановиш царството на Израел?“ Той им каза: „Не е за вас да знаете години или времена, които Отец е положил в собствената Си власт.” (Деяния 1:6-7).

Забележете, че Исус не смъмри учениците Си за техния въпрос (нещо, което Той беше правил няколко пъти, когато задаваха лоши въпроси). Вместо това, докато отказваше да говори за времето, Той увери учениците Си, че в подходящото време, определено от Отец, Той самият ще се върне и ще възстанови царството на Израел. Исус не нарисува нова картина на царството. Не даде ново тълкувание на царството. Той дойде, за да осъществи бъдещото му възстановяване.

Малко по-късно, след Петдесятница, когато Петър проповядва Евангелието на еврейския народ, той умишлено се връща към думите на Исус и говори за „периода на възстановяване на всички неща, за които Бог говори чрез устата на Своите свети пророци от древни времена” (Деяния 3:21). Думата „възстановяване“ на гръцки е *apokatastasis*, което според *гръцкия лексикон на Тайер* означава „възстановяване не само на истинската теокрация, но и на по-съвършеното състояние, съществувало преди грехопадението.“7 Самата дума „възстановявам“ предполага връщане към нещо, което е съществувало преди. Бъдещо царство, което би било напълно лишено от всякакви еврейски характеристики, не е възстановяване. Всъщност никъде разликата между реставрационизма и теологията на заместването не е по-ясно изразена както в тълкуването на тези пасажи в Деяния. Ако четем коментарите на Деяния 1:6-7, написани от теолози на заместването, откриваме многократно осмиване на учениците за това, че били толкова „невежи“, „забравящи“ и „не в час“, понеже имали такава фундаментално погрешна перспектива. Както казва Гари Бърдж, „[учениците] разбират нещата съвсем погрешно.”8 Дори Джон Калвин, в коментара си върху този пасаж, внушава, че Исус трябва да е погледнал учениците и да си е помислил, “Как може да сте толкова глупави?!” 9 Защо тогава Петър, само две глави по-късно, под помазанието на Светия Дух, продължава да проповядва за възстановяване на теокрацията на Давид? Ако просто подходите към тези пасажи от гледната точка на човек, който е информиран относно многбройните ясни Божии обещания, дадени в Стария завет, каквито наистина били учениците на Исус, тогава пасажът става доста недвусмислен и лесен за разбиране.

Когато Исус се завърне, във времето, определено от Отец, Той ще възстанови Давидовото царство на Израел в съответствие с непроменимите и вечно надеждни обещания на Бог. Когато Исус обикаляше Галилея и провъзгласяваше добрата новина относно бъдещето царство, възстановяването на еврейското царство беше точно това, което Той проповядваше! „*Осанна! Благословен, Който идва в Господнето име, Израилевият Цар!*“ (Йоан 12:13 NKJV)

ЧАСТ 2

ДВЕ ХИЛЯДИ ГОДИНИ

СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ И ОМРАЗА КЪМ ЕВРЕИТЕ

9

ХРИСТИЯНСКА ОМРАЗА КЪМ ЕВРЕИТЕ:

ОТ НАЧАЛОТО ДО ЧЕТВЪРТИ ВЕК

Всеки християнин, изучаващ историята на Църквата, бързо осъзнава, че още от самото начало нещо сериозно се е объркало. Това, което започнало като еврейска секта, която приветствала езичниците, скоро се превърнало в група, доминирана от езичници, които гледали отвисоко с огромно презрение на всички евреи, които не се обръщали към християнската вяра, забравяйки напълно своята еврейска идентичност. Целта на тази глава е да демонстрира ясната съгласуемост и връзка на суперсесионизма с дългия исторически континуум на омраза, преследване и страдание на Израел, Божия заветен народ.

АНТИСЕМИТИЗЪМ ИЛИ ОМРАЗА КЪМ ЕВРЕИТЕ?

Днес, когато хората говорят за омраза към еврейския народ, те използват термина „антисемитизъм“, като някой, който мрази евреите, се описва като „антисемит“. Този термин е популяризиран за първи път през 1881 г. от Вилхелм Мар, немски радикал, националист и самоопределящ се като евреомразец. Оттогава до сега този термин почти е заменил немската дума *Judenhass*, която просто означава „омраза към евреите“. Въпреки че *антисемитизмът* може да включва в себи си едно по-научно значение, технически, той може също така да предполага омраза към всички семитски народи, сред които арабите по необходимост биха били

включени. Ставал съм свидетел няколко пъти на арабски мюсюлмани, твърдящи, че е невъзможно да бъдат антисемити, защото самите те са семити. За да избегна всякакви подобни нелепости и да използвам термини, които са много по-недвусмислени, избрах да използвам термините „омраза към евреите“, „антиеврейски“ или нещо подобно.

НАСЪРЧАВА ЛИ НОВИЯТ ЗАВЕТ ОМРАЗАТА КЪМ ЕВРЕИТЕ?

Когато изучаваме темата за християнската омраза към еврейския народ, ще открием общото твърдение сред нехристиянските писатели, че тази омраза намира своите корени в Новия завет. В рамките на светската литература е едва ли не предрешено, че Новият завет всъщност насърчава омразата към евреите. Има обаче очеваден проблем с това твърдение. Това, което имаме в рамките на Новия завет, представлява по същество вътрешносемеен спор. Без съмнение има някои пасажи, които съдържат много силни обвинения и остри думи. Но всички подобни случаи са примери за един еврейски индивид, секта, училище или група, повдигащи обвинения срещу или укоряващи други евреи. Човек може също толкова лесно да намери подобни обвинения, повдигнати от еврейските пророци в Стария завет, но те никога не се тълкуват като насърчаване на омраза към евреите. Семейните спорове са точно това, семейни спорове. Но съвсем друго нещо е, когато християните езичници по-късно започнали да използват тези пасажи или много подобен език за своите собствени про-християнски, антиеврейски програми. Писанията на ранните християни използват не само Новия, но и Стария завет за целите на антиеврейската полемика и обвинения. И в двата случая това трябва да се признае като фундаментална злоупотреба с Писанията от страна на езичниците за насърчаване на антиеврейски дневен ред. Проблемът не е в Новия завет (или в Стария), а в погрешната употреба и злоупотреба с него от онези, които са изпаднали в арогантност от най-лошия вид, напълно пропускайки да обърнат внимание на предупрежденията, съдържащи се в самите тези стихове (Рим. 11:20–25).

СУПЕРСЕСИОНИЗМЪТ КАТО ОСНОВА ЗА ОМРАЗАТА КЪМ ЕВРЕИТЕ

Нито една от историческите злоупотреби с евреите не би била възможна, ако Църквата не беше отхвърлила предупрежденията на Павел. Както ще видим, суперсесионизмът е самата основа и движещата идея зад по-голямата част от омразата и преследването на еврейския народ по цялата земя през последните две хиляди години. Тук следват основните

идеи, които определят християнския теологичен суперсесионизъм. Въпреки че различните учители често се стремят да изразят тези идеи по различни начини, тези основни концепции по същество се споделят от всички суперсесионисти:

• Църквата е новият и истински Израел.

• Израел вече не е Божият народ.

• Разрушаването на Храма и Ерусалим през 70 г. сл. Хр. е Божията публична демонстариця за Неговото отхвърляне на Израел като Негов народ.

• Националното отхвърляне на Израел е за постоянно.

• Израел с право е страдал и продължава да страда от проклятията на неподчинение.

• Страданието на евреите от 70 г. сл. Хр. е резултат от Божия праведен съд поради тяхната колективна вина за неверието им, проявено в отхвърлянето и убийството на Исус.

• Евреите са под Божиите вечни проклятия поради тяхното непокорство.

• По този начин страданието на евреите е причинено от самите тях.

• Хората, които днес наричат себе си евреи, са врагове на Благовестието и Църквата.

След като човек започне веднъж с тези теологични идеи, опасната логика на суперсесионизма става доста ясна. Въпреки че не всеки суперсесионист непременно проследява тези вярвания до техните логични заключения, както ще видим, огромен брой изповядващи се за християни в историята, веднъж приели безусловно свръхсесионизма, след това демонстрират спрямо еврейския народ най-дълбоко нехристиянското поведение, което можете да си представите. Докато разглеждаме множеството коментари, изказани от видни лидери и теолози през историята на Църквата, ще видим всички тези идеи, изразени съвсем директно, многократно, често по най-презрителния и антагонистичен начин. Реалността е, че стъпката от твърдението, че цял народ е бил

завинаги отхвърлен и прокълнат от Бог до това действително да мразиш и извършваш актове на омраза или насилие, е малка. Най-често всичко, което е необходимо това да се случи, е известна степен на политическа власт в ръцете на онези, които вярват или подкрепят тези неща, и скоро следват най-отвратителните възможни действия. Нека разгледаме следния частичен, но напълно изобличаващ списък от доказателства.

ХРОНИКА НА ХРИСТИЯНСКИЯ СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ И ОМРАЗА ЕВРЕИТЕ

115 г. сл. Хр. – В своето Послание до магнезианците Игнатий, епископ на Антиохия, твърди, че всяка форма на юдаизъм е несъвместима с вярата в Исус като Месия. „Защото ако и до днес живеем според юдаизма, ние признаваме, че не сме получили благодат.“1

Човек може да си представи колко шокиран и наскърбен би се почувствал апостол Павел, който продължава открито да практикува фарисейски юдаизъм през целия си живот и служение (срв. Деяния 18:18; 21:26; 23:6; Фил. 3:6), при четенето на подобни осъждания на всяка форма на еврейско изразяване.

Павел казва съвсем ясно, че преди езичниците да се покаят за греховете си и да повярват в Бог и Исус, неговия Месия, те са били „отделени от Христос, отстранени от Израилевото гражданство и чужди на заветите на обещанието, без надежда и без Бог в света” (Еф. 2:12). Той също така представи началото на Църквата като история за покаяли се езичници, бивши езичници, които идват в общността на Израел и биват присадени към едно много еврейско маслиново дърво (Римляни 11:17-19). Използвайки тази аналогия с маслиновото дърво, Павел напомня на езичниците, че „не вие крепите корена, а коренът *крепи* вас“ (Римляни 11:18; курсивът е добавен). И въпреки това според Игнатий евреите са тези, които са дошли в християнската църква. Игнатий фундаментално преобръща уравнението: „Чудовищно е да се говори за Исус Христос и да се практикува юдаизъм. Защото не християнството повярва в юдаизма, а юдаизмът в християнството.”2

„НАШИЯТ ЗАВЕТ”

120 г. сл. Хр. – В Посланието на Варнава вече откриваме изразени силни суперсесионистки настроения. Християните многократно се обозначават като „новите“ хора, а евреите като онези, които са били отхвърлени завинаги. Един пасаж всъщност заявява, че новият завет е „нашият завет“, който дори не е бил даден на евреите. Както видяхме в предишната глава

обаче, Бог казва чрез пророк Йеремия: „Ще сключа нов завет с *дома на Израел и с дома на Юда*“ (Еремия 31:31; курсивът е добавен). Но Варнава твърди, че новият завет не само не е сключен с Израел, но и че в момента, когато Моисей слязъл от планината Синай и счупил двете плочи, евреите „го загубили. . . завинаги”:

“(Н)якои хора, които трупат грях върху грях, казвайки, че нашият завет важи и за тях. Той наистина е наш; но те го загубиха по този начин завинаги, когато Моисей току-що го беше получил. Защото така казва писанието; И Моисей беше в планината и постеше четиридесет дни и четиридесет нощи и получи завета от Господа, дори каменни плочи, написани с пръста на ръката Господна. Но те го загубиха, като се обърнаха към идолите. Защото така казва Господ; Моисей, Моисей, слез бързо; защото Твоят народ, който си извел от Египетската земя, постъпи беззаконно. И Моисей разбра и хвърли двете плочи от ръцете си; и техният завет беше разбит на парчета, за да може заветът на възлюбения Исус да бъде запечатан в сърцата ни в надеждата, която произтича от вярата в Него.”3

„НИЕ СМЕ ИСТИНСКАТА ИЗРАЕЛСКА РАСА“

150 г. сл. Хр. – В „Диалог с евреина Трифон“ на Юстин Мартир започваме да откриваме много по-добре развита суперсесионистка теология. Говорейки на Трифон, Юстин казва: „След като Бог благославя този народ [Църквата] и ги нарича Израил, и ги обявява за Свое наследство, как така не се разкайвате за измамата, с която се самозаблуждавате, сякаш вие самите сте Израел и говорите лошо за хората, които Бог е благословил?”4

Слисан от намека на Юстин, Трифон след това пита: „Какво тогава? Вие ли сте Израил? И Той говори такива неща за вас?” на което Юстин по-късно отговаря: „Христос е върховният Израил и Яков, така че и ние, които сме произлезли от недрата на Христос, сме истинската израелска раса.“5

Малко повече от сто години след служението на Исус, християните-езичници вече са започнали да гледат на себе си като на „истинската израелска раса“. Това е извънредно опасно мислене. Моля, помислете добре върху това с мен. Ако Църквата е „истинската израелска раса“, тогава евреите фалшива израелска раса ли са? Или те просто не са никаква раса? Ако евреите вече не са Израел, тогава кои са те? Веднъж

след като която и да е група бъде лишена от своята идентичност и съществуване *на теория*, само въпрос на време е някой да се опита да ги лиши *буквално* от самото им съществуване. Колкото и трагично да е, през следващите две хиляди години вярването, че християнската църква, съставена от мнозинство от езичници е новият или истински Израел, е доминирала мисленето на голяма част от Църквата, дори до наши дни. В продължение на повече от хиляда и осемстотин години последствията от доктрината на суперсесионизма системно са произвеждали най-лошата форма на омраза и злоупотреба, която можете да си представите.

„ВИЕ СЕГА СТРАДАТЕ СПРАВЕДЛИВО“

Не само, че Юстин твърди, че евреите са били заменени от Църквата; той също предлага радикално нова интерпретация на знака на Авраамовия завет. Обрязването, разбира се, беше знак, който Бог беше дал на синовете на Израел, за да покаже, че са били отделени от другите народи чрез Неговия завет с тях. Юстин дава ново, негативно тълкувание на този знак, както и на съботата, виждайки ги не като знаци на Божиите обещания към Израел, а като начин да бъдат завинаги белязани да „страдат справедливо“:

“Защото обрязването по плът, което е от Авраам, беше дадено за знамение; за да бъдете отделени от другите народи и от нас; и че само вие можете да страдате от това, което сега справедливо страдате; и за да бъде земята ви пуста и градовете ви изгорени с огън; и чужденци да ядат плодовете ви пред вас и никой от вас да не се изкачи в Ерусалим. Защото вие не се разпознавате сред останалите човеци по друг белег освен по вашето плътско обрязване. . . Както казах преди, поради вашите грехове и греховете на вашите бащи, наред с други предписания, Бог ви е наложил спазването на съботата като белег.”6

Тук се проявява опасната логика на суперсесионизма. След като на евреите се гледа като на отхвърлени от Бог и справедливо наказани, тогава практически всяка форма на злоупотреба става приемлива. В крайна сметка насилниците просто установяват самата Божия воля. Много бързо подобна злоупотреба става наистина нормална част от отношението на християните към еврейския народ.

НАРОДЪТ ИЗПРАЗНЕН ОТ ЗНАЧЕНИЕ

165 г. сл. Хр. – Мелитон от Сарди, епископът на Сарди близо до Смирна в района на съвременна Турция, написва проповед, озаглавена „За Пасхата“ (Великден). В тази проповед Мелитон формулира съвършено теологията за божественото отхвърляне на еврейския народ: „Народът Израел беше скъпоценен преди възникването на Църквата и законът беше прекрасен, преди да бъде хвърлена светлина върху Благовестието. Но когато Църквата се появи и евангелието взе превес, моделът беше обезсилен, отстъпвайки силата си на реалността. . . народът загуби своето значение, когато църквата се появи.”7

Изключително важно е да се отбележи начина, по който Мелито формулира суперсесионизма си. Ако сам Бог е превърнал Храма на Израел, закона и нацията на Израел в неща от миналото, тогава логично следва, че сам Бог е направил този народ, който се определя точно от тези неща, „празен“ – нищо, празно място. Скоро след това идеята, че Израел вече не е народ, и още по-лошо, *усилието да се реализира тази идея* се превърща в нормален компонент от мисията на Църквата.

ЗАВИНАГИ ОТХВЪРЛЕНИ ОТ БОГА

210 г. сл. Хр – Иполит от Рим, често наричан най-важният богослов от трети век, написва полемичния си Разяснителен трактат срещу евреите“. Иполит развива темата, че тъй като евреите са колективно виновни за убийството на Исус (богоубийство), те са били колективно и завинаги отрязани от Бога, както в тази епоха, така и в следващата:

“И така, сега приклони ухото си към мен и чуй моите думи и внимавай, евреино. Много пъти сам се хвалиш, че си осъдил Исус от Назарет на смърт и си Му дал да пие оцет и жлъчка; и ти се превъзнасяш поради това. Ела, прочее, и нека помислим заедно дали може би не се хвалиш несправедливо, о, Израилю, (и) дали тази малка порция оцет и жлъчка не ти е навлякла тази страшна беда, (и) дали това не е причината за сегашното ти състояние, свързано с тези безброй проблеми. . . И тогава чуй какво следва: „Нека се помрачат очите им, за да не могат да видят.“ И със сигурност си

бил помрачен в очите на душата си с тъмнина абсолютна и вечна. . . . Представям сега пророчеството на Соломон, което говори за Христос и обявява недвусмислено и пределно ясно неща отнасящи се до евреите; и то тези, които не само ги сполетяват в настоящето, но също така и онези, които ще ги сполетят в бъдещия век, поради опърничавостта и дързостта, които проявиха към Принца на живота.”8

Иполит не само описва Предполагаемото отхвърляне на евреите от Бог като „вечно“, но той също така твърди, че тяхното страдание и колективно наказание са вечни.

Колко скоро Църквата била забравила думите на Павел, който казва, че въпреки че, да, те са отхвърлили своя Месия и са се „препънали“, тяхното паднало състояние изобщо не е за постоянно: „И така, казвам: Отхвърлил ли е Бог Своя народ? Да не бъде! . . . Не е отхвърлил Бог народа Си, които е предузнал . . . Тогава казвам: Спънаха ли се, за да паднат [за постоянно]? Да не бъде! (Римляни 11:1, 2, 11).

Според Павел, евреите са били частично и временно закоравени, но в подходящото време всички те ще бъдат напълно възстановени при своя Бог (ст. 25-26). Резултатът от тяхното възстановяване ще бъде „богатство за света“ и „живот от мъртвите“ (ст. 12, 15). И все пак Църквата бързо започва да твърди, че евреите са завинаги отхвърлени от Бог. И ако човек прегледа писанията на суперсесионистите днес, е лесно да открие, че тази грешка се повтаря хиляди пъти.

„ТЕ УБИХА СИНА“

Какъв ужасяващ грях би могла да извърши една цяла раса, който да ги осъди на вечни страдания? Отговорът, разбира се, бил, че такова голямо страдание можело да бъде причинено само от върховния и непростим грях на убийството на Исус. Иполит го изразява по следния начин:

“Но защо, о пророче (пророко), кажи ни по каква причина бе запустен храмът? Дали беше заради онази древна изработка на телето? Заради идолопоклонството на хората ли? За кръвта на пророците ли беше? Дали беше заради прелюбодеянието и блудството на Израел? В никакъв случай, казва той; тъй като във всички тези прегрешения те винаги намираха приготвена за тях прошка и благост; но това се случи, защото те убиха Сина.”9

Идеята, че всички евреи са колективно виновни за престъплението на убийството на Исус и че вината се предава генетично, бива широко разпространена в Църквата през по-голямата част от нейната история. Множество примери за различни лидери, теолози и „светци“ на Църквата следват в тази времева линия. Идеята може частично да се корени в погрешното приложение на пасаж, открит в Евангелието на Матей, където четем за евреите от времето на Исус, призоваващи кръвта на Исус върху себе си и върху децата си:

“И така Пилат, като видя, че никак не помага, а, напротив, че се повдига размирие, взе вода, уми си ръцете пред множеството и каза: Аз съм невинен за кръвта на Този праведник; вие му мислете. А целият народ отговори: Кръвта Му *да бъде* върху нас и върху децата ни. Тогава им пусна Варава; а Исус бичува и Го предаде на разпятие.” (Мат. 27:24–26)

Проблемът, разбира се, с опитите да се прехвърли вината за смъртта на Исус върху която и да е конкретна раса е двоен. Първо, Исус каза за собствения Си живот: „Никой не Ми го отнема, но Аз от Себе Си го давам. Имам право да го дам и имам право пак да го взема.” (Йоан 10:18). С други думи, въпреки че беше съвместно усилие от страна на евреите *и римляните* да извършат Неговото разпятие, в крайна сметка всичко това беше Негово решение и Негов собствен план. Вторият очевиден проблем при обвиняването на еврейския народ за смъртта на Исус се крие в колективната вина на цялото човечество.

КОЙ НАИСТИНА УБИ ИСУС?

Според пророк Исаия, греховете не само на еврейския народ, но и на всички нас са тези, които изрично изискват Исус да даде живота Си: „Всички ние се заблудихме като овце, отбихме се всеки в своя път; и Господ възложи на Него беззаконието на всички ни.” (Ис. 53:6). Дългата история на християнските обвинения и осъждане на еврейския народ за тяхната предполагаема колективна вина за смъртта на Исус е демонстрация на фундаменталната липса на осъзнаване от Църквата на собствените й грехове и собствената й вина. Тя издава пълна липса на представа за милостта, от която тя отчаяно се нуждае. Във върховната пророческа ирония, преследвайки Божия заветен народ, Църквата в

действителност е разпънала евреина и е натоварила вината за кръвта от неизмерима степен на страдание и смърт върху себе си. Без съмнение, в Божиите очи, християните са сочили с пръст обвинения срещу себе си през цялото време. Днес Църквата трябва да падне на колене и да вика за милост поради миналите си грехове. Дори самите ние да не сме участвали в тези грехове, всички трябва да се молим да избегнем това да ходим по срамния път на нашите предци.

„НАШИЯТ ИСУС“

220 г. сл. н. Хр. – Следващият срамен пример за суперсесионизъм, предизвикващ презрение към евреите, може да бъде открит в писанията на Ориген, който през трети век пише за своята „пълна увереност“, че евреите са били отхвърлени завинаги от Бог: „Така можем да твърдим в пълна увереност, че евреите няма да се върнат към предишното си положение, тъй като те са извършили възможно най-отвратителното престъпление, създавайки този заговор срещу Спасителя на човешката раса.”10 Ориген продължава: „Това е причината, че градът, в който Исус страдаше, трябваше да бъде унищожен, еврейската нация беше прогонена от страната си и друг народ [Църквата] беше призован от Бог за благословения избор.”11

Многократно ще срещаме темата за това, че Бог е унищожил Йерусалим, еврейския храм и цялата нация като доказателство за постоянното Си отхвърляне на евреите като Негов народ. Толкова често ще откриете, че се твърди, че подобни обстоятелства ще продължават завинаги. Но ако унищожаването на нацията и храма бяха доказателство за Божието отхвърляне на еврейския народ, тогава не би ли било доказателство прераждането на държавата Израел за това, че Бог не е приключил с еврейския народ? Точно това е причината, поради която привържениците на суперсесионизма в днешно време или се опитват и до сега да омаловажат многобройните доказателства за чудотворното и суверенно възстановяване на държавата Израел, или стигат толкова далеч, че да работят усърдно с цел да ги делегитимират.

Ориген продължава, използвайки своята суперсесионистка рамка като основа, от която произлизат оскърбителени и осъдителни забележки относно евреите като колективен народ, всички от които са резултат от техните грехове не срещу техния Исус, а *нашия*: „И тези нечестиви бедствия, те са пострадали, защото били изключително нечестив народ, който, макар и виновен за много други грехове, все пак не е бил наказан

толкова сурово за нито един от тях, както за тези, извършени срещу *нашия Исус.*"12

Отново можем само да си представим скръбта на апостол Павел поради подобни коментари. Да не говорим за скръбта на самия Исус, тъй като Ориген се стремял да лиши евреите от всякакви претенции към техния собствен Месия, въпреки че Исус се самоопредели като „Царят на евреите" (Мат. 27:11).

ПРАВНИ ОГРАНИЧЕНИЯ

До началото на четвърти век разделението между Църквата и еврейската общност вече е станало толкова голямо, че Църквата започва да издава ограничения върху различни форми на социално взаимодействие между двете групи. След време ограниченията и указите щели да станат много по-рестриктивни.

306 г. сл. н. Хр. – Църковният синод на Елвира поставя ограничения върху различни форми на социално и обществено взаимодействие между християни и евреи. При заплаха от загуба на причастие канон 16 забранява на християните да се женят за евреи. Канон 48 определя като грешен акт благославянето на посевите на евреи, а канон 50 забранява на християните да ядат с евреи.13 Сега вече е станало забранено от църковния закон дори да се седи и яде с евреин!

Веднага след издаването на тези църковни ограничения, били добавени и действителни законови ограничения. Веднъж след като християните започнали да поемат политическата власт, станало нещо обичайно законните власти да издават укази, вкоренени в техните суперсесионистки предразсъдъци към евреите.

315 г. сл. Хр. – Император Константин публикува Миланския едикт и евреите вече не могат да живеят в Йерусалим. Въпреки че сам Господ беше дал град Йерусалим на еврейския народ (вижте Второзаконие 1:8), сега Църквата им забранявала дори да живеят там. На евреите също било забранено да правят опити да разубеждават който и да било напуснал юдаизма, под заплахата, че ще бъде изгорен жив. Всеки християнин, който се обръщал към юдаизма, бил заплашван със сурово наказание:

"Ние искаме да съобщим на евреите и техните старейшини и патриарси, че ако след въвеждането в действие на този закон някой от тях се осмели да

атакува с камъни или някаква друга проява на гняв към някого другиго, който е избягал от опасната им секта и се е присъединил към поклонението на Бог [християнството], той трябва бързо да бъде предаден на пламъците и изгорен заедно с всичките му съучастници. Освен това, ако някой от населението се присъедини към тяхната отвратителна секта и присъства на събранията им, той ще понесе заслужените наказания."14

325 г. сл. Хр. – Съветът в Никея решава завинаги да отдели християнското празнуване на Великден от еврейските му корени в Пасхата. Привидно забравяйки, че и Исус и учениците Му празнуваха Пасхата, Съветът заявява:

"Неизмерно неподобаващо е на най-свещения от празниците да следваме обичаите на евреите. Нека оттук нататък нямаме нищо общо с този ненавистен народ. . . Следователно не бива да имаме нищо общо с евреите. . . Нашето поклонение следва . . . по-подобващ курс. . . Ние желаем, най-скъпи братя, да се отделим от противната компания на евреите. . . Как тогава бихме могли да следваме тези евреи, които несъмнено са заслепени."15

330 г. сл. Хр. – През тази година Тертулиан, ранен църковен богослов, написва своя трактат *Adversus Judaeos* ("Срещу евреите"), който е добре развит аргумент от Библията за отхвърлянето на евреите и тяхното заместване от Църквата. Сред общите си твърдения той надълго и нашироко аргументира, че Църквата сега е наследник на обещанията, дадени на еврейския народ в Авраамовия, Давидовия и Новия завет. Използвайки Данаил 9 като своя основа, Тертулиан твърди, че унищожаването на Храма и Ерусалим през 70 г. сл. Хр. е Божият пророкуван печат за отхвърляне на еврейския народ. Днес това е основополагащо вярване сред суперсесионистите. Вместо да разглеждат 70 г. сл. Хр. като поредното *временно прокуждане* на евреите от земята и *краткотрайно наказание* от Господ на Неговия заветен народ, в пряко съответствие с проклятията, намиращи се в завета на Моисей, на практика всички суперсесионисти виждат това като определящо събитие, при което евреите биват окончателно отхвърлени от Бог, губейки всяка претенция за бъдещо възстановяване на обещанията на завета.

РАЯТ Е ЗА НАС, А НЕ ЗА ВАС!

320 г. сл. Хр. – Киприан, епископът на Картаген, написва "*Три книги със свидетелства срещу евреите*". В тези книги се повтарят всички аргументи, които сега вече са станали широко приети в рамките на Църквата. По-конкретно Киприан заявява, че езичниците, а не евреите, ще наследят „небесното царство":

"Евреите са паднали под тежкия Божи гняв, защото са изоставили Господа и са последвали идолите. . . По-рано било предсказано, че те нито ще познаят Господа, нито ще разберат, нито ще Го приемат. . . Евреите нямало да разберат Светите писания, но те щели да стант разбираеми в последните времена, след като дойде Христос. . . Евреите трябвало да загубят Йерусалим и да напуснат земята, която били получили. Също така, трябвало да загубят светлината на Господ. Били предсказани два народа, по-големият и по-малкият; тоест старият народ на евреите и новият, който трябва да се състои от нас. Езичниците, а не евреите достигат до небесното царство."16

341 г. сл. Хр. – Съборът в Антиохия забранява на християните да празнуват Пасха с евреите. Дори съществуващите бракове трябвало да бъдат разтрогнати. Мъжете християни, които се били оженили за еврейски жени, всъщност били заплашвани със смъртно наказание.18

343–381 г. сл. Хр. – Лаодикийският синод одобрява канон 38, който гласи: „Не е законно (за християните) да получават безквасен хляб от евреите, нито да бъдат участници в тяхното безчестие."19

„ГОЛЯМОТО СМЕТИЩЕ ОТ БЛУДНИЦИ"

380 г. сл. н. Хр. – Най-гнусната, най-подстрекателската и отровна антиеврейска полемика от ранните векове била поредица от беседи, известни като "Проповеди срещу евреите" от Йоан Златоуст (Хризостом). Златоуст, може би по-добре от повечето други християнски лидери, схванал

логиката на суперсесионизма, твърдейки, че тъй като Бог толкова мрази евреите, за християните е редно „да ги мразят и да копнеят за кръвта им.”20 Въпреки че е писано много за изпълнената с омраза реторика на Златоуст спрямо Божия заветен народ, аз само ще цитирам малка извадка от нея тук:

“Евреите са злокобна сбирщина от женчовци и огромно сметище от блудници.”21

“Те [евреите] живеят за корема си, те ламтят за нещата от този свят, тяхното състояние не е по-добро от това на прасетата или козите поради разврата и прекомерната им лакомия. Те знаят само едно: да напълнят коремите си и да се напият.”22

“Каква е тази болест? Празниците на жалките и нещастни евреи скоро ще тръгнат към нас един след друг и то в бърза последователност: празникът на тръбите, празникът на шатрите, постите. Има много в нашите редици, които казват, че и те мислят като нас. И въпреки това някои от тях ще гледат празниците, а други ще се присъединят към евреите в празнуването им и спазването на техните пости. Искам да прогоня този порочен обичай от Църквата незабавно.”23

“Но не се учудвайте, че нарекох евреите жалки. Наистина са жалки и мизерни . . . Въпреки че тези евреи бяха призовани към осиновението със статут на синове, те изпаднаха в родство с кучетата.”24

“Евреите са по-свирепи от всеки разбойник и нанасят по-голяма вреда на онези, които са попаднали сред тях. Те не просто събличат дрехите на жертвата си или нанасят рани по тялото й, както направили онези разбойници по пътя за Йерихон. По-скоро евреите нараняват смъртоносно душата на жертвата си, нанасяйки десет хиляди рани и я оставят да лежи в яма на безбожие.”25

И накрая, важно е да се отбележи, че този човек, станал известен като „светец“ сред традиционните църкви буквално демонизира еврейския народ:

“Синагогата не е само публичен дом и театър; тя също е леговище на разбойници и жилище на диви зверове. . . Но когато Бог изостави един народ, каква надежда за спасение остава? Когато Бог напусне едно място, това място става обиталище на демони.”26

“Всъщност синагогата заслужава по-малко почит от който и да било хан. Това е не само място за настаняване на разбойници и измамници, но и на демони. Това е вярно не само за синагогите, но и за душите на евреите, както ще се опитам да докажа в края на моята проповед.”27

Малко е нужно да се каже какво се случва, когато човек дехуманизира цяла раса, представяйки всички заедно като демонизирани зверове. Докато Йоан Златоуст нарича евреите блудници, кози, прасета и демонизирани кучета, Хитлер ги нарича паразити. Единият човек бил коронясан от християнската църква за светец, докато името на другия с право ще живее завинаги в позор. Авторът Стивън Кац нарича полемиката на Йоан Златоуст срещу евреите „решителния обрат в историята на християнския антиюдаизъм, обрат, чието върховно обезобразяващо последствие бе постигнато в политическия антисемитизъм на Адолф Хитлер“28.

ЗАПОЧВА ХРИСТИЯНСКИ ДЪРЖАВЕН ТЕРОР

379–395 г. сл. Хр. – В историята на християнската омраза към евреите този период е изключително важен повратен момент, тъй като император Теодосий прави християнството официална държавна религия на Римската империя. Бракът между Църквата и държавата бил завършен и пълната власт на държавата сега принадлежала на суперсесионистите.

388 г. сл. Хр. – През тази година християни изгарят синагога в град Калинкум на река Ефрат близо до съвременния град Ар-Рака в северна централна Сирия. Местният епископ насърчава изгарянето. Когато местният граждански владетел изпраща писмо до император Теодосий I, за да го помоли да издаде указ епископът да направи реституция и да възстанови синагогата, архиепископ Амвросий от Милано, често известен като Свети Амвросий, се намесва и изпраща свое писмо до императора, настоявайки, че заповедта за реституцията трябва да бъде отменена. Той твърдял, че ако епископът решал да се подчини на императора и да даде на евреите справедливостта, която те търсели, той щял да стане вероотстъпник. Той също така твърдял, че ако синагогата бъдела възстановена, това би означавало, че евреите са триумфирали над

местните християни, което било напълно неприемливо. Писмото на Амвросий гласи следното:

“Амвросий, епископ, до пресветлия принц и благословен император Теодосий Август. Направен е доклад от военния Управител на Изтока, че синагога е била опожарена и че това е било упълномощено от епископа. Вие сте заповядал виновниците да бъдат наказани и синагогата да бъде възстановена от самия епископ. . . . Не се ли страхувате, о, императоре, че той може да се подчини на вашата присъда; не се ли страхувате, че той може да отпадне от вярата си? . . . Тогава кое е по-важно, проявата на правна дисциплина или каузата на религията? Необходимо е правното порицание да отстъпи пред религията. Следователно няма адекватна причина за такава суматоха, хората да бъдат наказани толкова строго за опожаряването на една сграда; и още по-малко, при положение, че това е опожаряването на синагога, дом на неверие, дом на нечестие, вместилище на безумие, което сам Бог е осъдил. . . . Ще дадете ли този триумф над Божията църква на евреите? Тази победа над Христовия народ? Това задоволство, о, императоре, на невярващите? Тази радост за синагогата, тази скръб за църквата?

Амвросий завършва своята декларация, като заявява, че „Бог забранява да се ходатайства за онези [евреи].“29

Както беше посочено по-рано, веднага щом влиянието на Църквата бива смесено с властта на държавата, откритото оскверняване и злоупотреба с евреите се нормализират. Омразата и грубото отношение, които преди това били изразявани предимно чрез теологични декларации и обиди, бързо станали осезаемо насилствени и войнствени. Поне през следващите хиляда години християнството било спонсор на държавния терор и най-големият източник на глобално преследване за еврейския народ.

410 г. сл. Хр. – Теодосий II прокарва Третия нов закон, който забранява на евреите да заемат каквато и да е почетна служба или длъжност в римската държава. Евреите обаче биват принудени да поемат или да останат на тези обществени длъжности, които биха довели до финансови загуби за тях. Третият нов закон също забранява строежа на нови синагоги. Тази забрана по-късно ще бъде имитирана и осъществявана от мюсюлманските правителства и, по ирония на съдбата, често ще важи и за християнските църкви. Днес останките от тези закони все още се виждат в нации като

Саудитска Арабия, която забранява строежа на каквито и да било църкви. Ето част от Третия нов закон на Теодосий:

“. . . ние нареждаме с този закон следното да бъде валидно за всички времена: Никой евреин. . . няма право да получава длъжности и звания; на никого не се разрешава управлението на градска служба; нито е позволено някой да изпълнява длъжността защитник на града. Наистина, ние вярваме, че е греховно, враговете на небесното величие и на римските закони да стават изпълнители на нашите закони - с чието управление те хитро са се сдобили - и укрепени от влиянието на придобития ранг да имат властта да съдят или решават както желаят срещу християните, да, често дори и над самите епископи на нашата свята религия, и по този начин, така да се каже, оскърбяват нашата вяра. Нещо повече, по същата причина ние забраняваме синагога да се издига като нова сграда. Позволено е обаче укрепването на стари синагоги, които сега са застрашени от неизбежна разруха.”30

415 г. сл. Хр. – Кирил, патриархът на Александрия, веднага след като встъпва в длъжност, предприема поредица от мерки, водещи до експулсирането на всеки евреин от Александрия. Всички синагоги в града биват съборени, а еврейските домове и занаятчийници биват изгорени до основи. Едуард Гибън, автор на “Упадъкът и падането на Римската империя”, го описва по следния начин:

“Без никаква законова присъда, без никакъв царски мандат, патриархът, при зазоряване, повежда бунтовно множество към атаката на синагогите. Невъоръжени и неподготвени, евреите били неспособни на съпротива; техните молитвени домове биват изравнени със земята и епископският воин, след като възнаграждава войските си с плячката на техните блага, изгонва от града остатъка от невярващия народ. . . В това безразборно безчинство невинните биват взети за виновните и Александрия обеднява поради загубата на една богата и работлива колония.”31

415 г. сл. Хр. – Августин от Хипон, може би най-важният теолог в цялата история на Църквата, дава силен израз на суперсесионизма, хвърляйки обиди върху еврейския народ: „Тогава християнският народ по-скоро е

Израел . . . Но тази тълпа от евреи, която беше заслужено отхвърлена поради своето коварство, за удоволствията на плътта продаде своето първородство, така че те принадлежат не на Яков, а по-скоро на Исав. Защото вие знаете, че беше казано с този скрит смисъл: „По-големият ще служи на по-малкия."32

Важно е да се отбележи, че когато Августин казва, че евреите са били „отхвърлени", той има предвид своята доктрина за безусловен избор, която твърди, че някои хора (избраните) са предопределени от Бог за спасение, докато други са избрани за проклятие. Очевидният проблем, разбира се, с позицията на Августин е, че той прилага това осъждане не към конкретен индивид, а към цялата раса. Още по-лошо, той прилага термина *отхвърлени* конкретно към еврейския народ, за който апостол Павел заявява съвсем ясно, че въпреки че някои ще бъдат отрязани поради неверието си, техният колективен избор за спасение остава завинаги (виж Рим. 9-11).

Подхващайки тази тема, в коментара си върху Псалмите, Августин многократно сравнява еврейския народ с Юда Искариотски, който остава завинаги виновен за смъртта на Исус:

"Юда представлява онези евреи, които били врагове на Христос, които тогава мразели Христос, и сега, в тяхната наследствена линия, този вид нечестие продължава - да Го мразят. За тези хора и за този народ може лесно да бъде разбрано не само това, което четем по-ясно изразено в този псалм, но също и онези неща, които са по-категорично посочени относно самия Юда.

След това Псалм [109] продължава: „Да! Той обичаше да проклина и *проклятието* го стигна;" (стих 17). Въпреки че Юда обичаше да проклина, в кражбата си от торбата с пари, така и в продажбата и предателството на Господа: въпреки това, тези хора обичаха проклинането по-открито, казвайки: „Кръвта Му да бъде върху нас и върху децата ни . . . не му беше драго да благославя и *благословението* се отдалечи от него." Такъв наистина беше Юда, тъй като не обичаше Христос, в Когото е вечното благословение; но еврейският народ още по-категорично отказа благословението".33

Августин конкретно говори за деня на Страшния съд като времето, когато за еврейския народ ще бъде отмерено вечно проклятие: „Когато

Човешкият Син дойде в славата Си и всички свети ангели с Него, пред Него ще се съберат всички народи'; и останалото, което е предсказано за бъдещия съд на това място дори до последното изречение. И евреите, понеже ще бъдат наказани в този съд за това, че са упорствали в нечестието си, както е писано на друго място, „ще погледнат на Този, Когото прободоха.34""

Проблемът отново е, че Августин фундаментално изкривява думите на Захария, за да подкрепи точно обратното на това, което пророкът всъщност казва. Августин цитира само част от Захария 12:10, използвайки я, за да я приведе като довод за това, че еврейският народ като цяло ще бъде проклет в деня на Страшния съд. Пълният стих всъщност казва, че когато еврейският народ погледне този, когото е пронизал, ще се покае и ще получи „Духа на благодат". Августин също игнорира, че Павел изрично споменава факта, че когато Христос се завърне, „целият Израел ще бъде спасен" (Римляни 11:26). Ясно е, че суперсесионизмът и предразсъдъците на Августин към еврейския народ са го заслепили в способността му да излага отговорно и честно тези текстове. Колко много други иначе отлични учители и теолози днес се намират под същото обаяние на свръхсесионизма, осакатени в способността си да тълкуват правилно толкова много критически важни части от Писанието?

СИНАГОГАТА Е „УБЕЖИЩЕТО НА ДЯВОЛА, КРЕПОСТТА НА САТАНА"

418 г. сл. н. Хр. – Йероним, бащата на латинската църква, когато говори за еврейските синагоги, използва най-възпламенителните описания, които можете да си представите: „Ако я наречете публичен дом, леговище на порока, убежище на дявола, крепост на Сатана, място за разврат на душата, бездна от всяко възможно бедствие или каквото друго щете, вие все още казвате по-малко от това, което заслужава."34 На друго място той възхвалява собствената си дълбока омраза към евреите: „Ако е целесъобразно да мразиш хора и да ненавиждаш която и да е раса, аз изпитвам странна неприязън към тези от обрязаването. Защото до ден днешен те преследват нашия Господ Исус Христос в синагогите на Сатана."35

В очите на Църквата евреите вече са станали напълно демонизирани като народ и техните синагоги са се превърнали в сборни зали за дейността на Сатана на земята. Колко далеч от думите на Йероним бил изпълненият с болка вик на апостол Павел за спасението на евреите, когато

той заявява: „Защото бих желал сам аз да съм отлъчен от Христос заради моите братя, моите роднини по плът," (Римляни 9:3).

489–519 г. Сл. Хр. – През този период християнските тълпи унищожават множество синагоги в градовете Антиохия, Дафне и Равена.37

531 г. сл. Хр. – Император Юстиниан издава Кодекса на Юстиниан, забраняващ на евреите да строят синагоги, да четат Библията на иврит, да се събират публично, празнувайки Пасха преди Великден или да свидетелстват срещу християни в съда: „Ние . . . заявяваме, че нито един еретик, нито дори тези, които питаят топли чувстава към еврейското суеверие, нямат право да предлагат свидетелства срещу православни християни, които участват в съдебни спорове, независимо дали едната или другата от страните е православен християнин. Евреите не могат да заемат обществени длъжности или да имат каквато и да е форма на власт над християните."39

538 г. сл. Хр. – Третият и Четвъртият събор в Орлеан забраняват на евреите да се появяват публично по време на Великденския сезон. Канон 30 постановява, че „от четвъртъка преди Великден в продължение на четири дни евреите не могат да се появяват в компанията на християни". Браковете между християни и евреи биват забранени и на християните се забранява да приемат юдаизма.40

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От началото на втори век до края на четвърти век ние проследихме развитието на суперсесионистката мисъл и твърдото й установяване в Църквата. След това, когато влиянието на Църквата се слива с властта на държавата, еврейският народ бива редовно подлаган на непрекъсната поредица от злоупотреби, преследвания и понякога масово изселване на цели общности. Лесно е суперсесионизмът да бъде директно свързан с действителните усилия еврейският народ да бъде лишен от тяхната собственост, поминък, щастие, мир, достойнство и в крайна сметка самата им идентичност и право на живот.

О, Господи, нека ние, които се стремим да те следваме, се поучим от греховете на онези, които са били преди нас. Нека се покаем за всяка

форма на предразсъдъци, било то като нагласа, или теология, спрямо синовете на Израел. Провъзгласявайки Твоето благовестие, нека наистина изразяваме любовта на Исус Месията към твоя заветен народ.

10

ХРИСТИЯНСКА ОМРАЗА КЪМ ЕВРЕИТЕ: ОТ ЧЕТВЪРТИ ВЕК ДО ХОЛОКОСТА

В предишната глава проследихме началото на суперсесионизма в ранната църква до широко разпространената омраза, малтретиране и преследване на еврейския народ, като всички те се увеличават прогресивно, след като влиянието на Църквата се слива с властта на държавата. След този момент в целия християнски свят еврейският народ бива подложен на почти триста години системно преследване. След пети век антисемитизмът става фундаментално вкоренен в самата тъкан на европейската християнска култура. Този период е белязан от спорадични преследвания, отвличания на еврейски деца, насилствени покръствания и приемане на християнската вяра, тежък икономически натиск, изземване на имущество, изселване, принудително поробване и дори многобройни кланета на цели общности от евреи.

Преди да продължа с разглеждането на изобличаващите сведения, искам да предупредя срещу механичното четене на този материал. Разбирам, че поради неговото изобилие е лесно да загубите чувствителност към тежестта на това, което се предава. Епизод след епизод, разказ след разказ за християни, които преследват, малтретират, предават, поробват, убиват и избиват евреи, не са лесени за четене. Изключително важно е не просто да се оттеглим емоционално и закоравим към този материал. Насърчавам ви да отделите момент, за да спрете и да помолите Господ да сподели сърцето Си с вас относно тези ужаси и да позволи на страстта Му към Неговия народ да избликне във вашето сърце. Насърчавам читателя позволи зараждането на неподправено и дълбоко сърдечно отвращение и покаяние за ужаса на това, което изповядващи християни през последните две хиляди години доброволно са позволили да процъфтява в името на

Исус. Само чрез такова покаяние Църквата ще може да избегне извършването на точно същите грешки, ако отново ни сполетят такива зли дни.

558 г. сл. Хр. – Фереол, епископът на Юзес, във Франция, събира всички евреи в своята епархия в църквата „Свети Теодорих“, за да чуят проповед за кръщението. Всички евреи, които не се обръщат към вярата, биват изгонени от неговия район.1

613 г. сл. Хр. – В Испания избухва много сериозно преследване. Евреите получават възможността или да приемат християнството или да бъдат изгонени от страната. Много еврейски деца на възраст над шест години биват отнети от родителите им и превъзпитани като християни.2

692 сл. Хр. – Църковен събор, проведен през 692 г. под управлението на Юстиниан II в Константинопол, известен като събора Куинисекст или събора в Труло, се стреми да прекъсне всяко социално взаимодействие между християни и евреи: „Не позволяваме на никого . . . да яде безквасния хляб на евреите, или да общува с тях, нито да ги извиква при болест, нито да приема лекарства от тях, нито да се къпе с тях. . . Всеки, който дори извиква евреи като лекари или се къпе с тях, трябва да бъде свален от длъжност.“3 Според Католическата Енциклопедия, „на събора присъствали стотици епископи както от изтока, така и от запада.“4

694 г. сл. Хр. – Седемнадесетият църковен събор от Толедо, издаден от испанския крал Егика, в своя осми канон казва отчасти: „Евреите . . . ще бъдат лишени от имуществото си в полза на хазната и ще бъдат превърнати в роби завинаги. Онези, при които ги изпраща кралят като роби, трябва да следят за това те да не практикуват повече еврейските обичаи, а децата им трябва да бъдат отделени от тях, когато навършат седем години, и впоследствие да се оженят за християни.”5

Разбира се, това поробване на еврейския народ без съмнение намерило своята подкрепа в писанията на различни бележити християни, като Златоуст, Ориген и Йероним, всички от които твърдели, че Бог е изпратил Евреите в живот на вечно робство поради тяхната колективна вина за убийството на Исус.

722 г. сл. Хр. – Лъв III забранява юдаизма. Много евреи в цяла Европа биват насилствено покръстени против волята си.6

1078 г. сл. Хр. – Папа Григорий VII постановява, че евреите не могат да заемат длъжност или да са висшестоящи спрямо християните.7

ПЪРВИЯТ ХОЛОКОСТ

1096 г. сл. Хр. – През тази година стартира Първият кръстоносен поход. Това бил първият от осемте кръстоносни похода, продължили повече от двеста години. Въпреки че основната цел на кръстоносните походи била да освободят Йерусалим от мюсюлманския контрол, евреите също се превърнали във важна вторична цел. Докато войниците преминавали през Европа на път за Светите земи, голям брой евреи в Германия, Франция и Англия биват убити, което кара някои историци да наричат този период „първият Холокост".8 В Първия кръстоносен поход дванадесет хиляди евреи биват избити само в долината на река Рейн.

1099 г. сл. Хр. – В Йерусалим кръстоносците принуждават всички евреи от града да влязат в централната синагога и я подпалват. Онези, които се опитват да избягат, биват принудени да се върнат в горящата сграда. 9

НЕСМИСЛЕНИ, ДИВИ ЗВЕРОВЕ

1120 г. сл. Хр. – Петър Достопочтени, могъщ френски абат, в своя трактат *"Срещу непоколебимата опърничавост на евреите"*, създава един от най-крайните примери за християнска хула срещу еврейския народ в историята на Църквата. Прологът към неговата доста дълга суперсесионистка диатриба започва така: "Обръщам се към вас, о, евреи, към вас. О вие, които и до днес се отричате от Божия Син. Докога, мизерници, няма да вярвате в истината?"10

Петър представя евреите като несмислени зверове, чиято единствена цел на съществуване е да бъдат изтъквани пред света като примери за духовно изобличение: „. . . ако все пак сте хора. Всъщност не смея да твърдя, че сте хора, за да не излъжа, защото признавам, че оназ

способност, наречена разсъдък, която отделя човека от другите животни или дивите зверове. . . . е изчезнала или по-скоро погребана във вас. . . . След това извеждам уродливия звяр от леговището му и го избутвам смеещ се на сцената пред целия свят, пред очите на всички народи. . . О, евреи, о, диви зверове. . .”11

1121 г. сл. Хр. – Евреите биват изгонени от Фландрия, регион, който сега е част от Белгия. Бива им заповядано да не се връщат, нито да бъдат толерирани, докато не се покаят за това, че са убили Исус Христос.12

1146 г. сл. Хр. – Започва Вторият кръстоносен поход. Радулф, френски монах, чрез своето проповядване и осъждане на евреите, вдъхновява няколко кланета в Рейнланд, Кьолн, Майнц, Вормс и Шпайер. Той открито призовава за избиването на евреите, заявявайки: „Евреите трябва да бъдат избити като врагове на християнската религия.“13 От Германия идеята на Радулф за „започване на кръстоносните походи у дома“ достига до Франция, което води до избиване на евреи в Карентан, Рамеру, Съли и Бохемия.14

1180–1181 г. сл. Хр. – Френският крал Филип Август конфискува всички еврейски собствености и изгонва евреите от страната. Всичките им домове се превръщат в собственост на краля.15 Един монах на име Ригор ни е оставил следното описание:

“[Филип чул], че евреите, които живеят в Париж, обикновено се срещали всяка година на Великден или по време на свещената седмица на нашия празник Страсти Господни, за да слязат тайно в подземни трезори и да убият християнин като вид жертвоприношение в знак на презрение към християнската религия. Те били упорствали дълго време в това нечестие, вдъхновено от дявола, а по времето на бащата на Филип много от тях били хванати и изгорени с огън. . . . през същата година в Реймс, когато френското кралство му било поверено за свещено управление, в една събота, шестнадесети февруари [1180], по негова заповед евреите в цяла Франция били хванати в синагогите си и след това ограбени от тяхното злато, сребро и дрехи. . . Това било предвестник на изселването им, което по Божията воля последвало скоро след това.”16

1182 г. сл. Хр. – Крал Филип публикува следния едикт за изселване: „Недвижимо имущество обаче, като къщи, ниви, лозя, хамбари и преси за вино, той конфискувал . . . През юли те били принудени да напуснат Франция и всичките им синагоги да бъдат превърнати в църкви.”17

1189 г. сл. Хр. – На коронацията на крал Ричард Лъвското сърце, въпреки че евреите не били допуснати до церемонията, някои еврейски лидери пристигнали, за да поднесат подаръци на новия крал. Придворните на Ричард ги съблекли и бичували. Това довело до разпространяването на слух, че Ричард бил наредил всички евреи да бъдат убити, което довело до клане на евреи из цял Лондон. Много евреи били бити до смърт, ограбени и изгорени живи. Много еврейски домове били опожарени и имало евреи, които били покръстени насилствено.”18

РОБИ, ОТХВЪРЛЕНИ ОТ БОГА

1205 г. сл. Хр. – „По тяхна собствена вина“, пише папа Инокентий III на двама от своите архиепископи, „евреите са изпратени във вечно робство, защото разпнаха Господа . . . Като роби, отхвърлени от Бога, в чиято смърт те нечестиво заговорничат, поради точно това тяхно действие те ще се окажат роби на тези, които Христовата смърт освободи.”19

Важно е наистина да спрем и да обмислим ефекта, който подобни изявления вероятно са имали върху общата култура на Европа. Самият папа, най-влиятелният духовен водач в целия християнски свят, така нареченият викарий на Христос, заявява, че всички евреи, поради собствената си вина, са безвъзвратно нечестиви и от Бога им е отредена завинаги ролята на роби на християните. Предупрежденията на Павел не само били отдавна забравени до този момент, но те били и напълно потъпкани, тъй като самото християнство почти се било превърнало в синоним на омраза и унижение, лишения и подчинение на еврейския народ. *Колко низко била паднала Църквата. стр.*

ЗНАЧКАТА

Малцина знаят, че прословутата еврейска значка на нацистка Германия е била отдавна установена практика в цяла християнска Европа. Според *Еврейската Енциклопедия,* „идеята за подобна дискриминация изглежда е извлечена от исляма, в който облеклото на евреите се отличава с цвят, различен от този на истинския вярващ още по времето на Пакта на Омар

(640 г.) , с който било наредено на евреите да носят жълт шев на горните си дрехи. Това било явно предвестие на значката.“20

Според Бърнард Луис, учен по ислямска история, и християни, и евреи под ислямско управление са били принуждавани да носят различни емблеми върху дрехите си. Жълтата значка, конкретно, изглежда е била въведена за първи път от един халиф в Багдад през девети век и се е разпространила на Запад през средновековието.21

Въпреки че тази практика започнала по времето на исляма, тя била използвана ту от мюсюлмани, ту от християни и скоро се превърнала в обичайна практика из цяла Европа. През 1269 г. Луи IX от Франция налага глоба на всеки евреин, заловен на публично място, който не носел значката. Прокарването на закона било повторено от различни местни събори във френските градове Арл през 1234 и 1260 г., Безие през 1246 г., Алби през 1254 г., Ним през 1284 и 1365 г., Авиньон през 1326 и 1337 г., Родез през 1336 г. и Ванв през 1368 г.22 Била използвана в Англия (под формата на две плочици), във Франция (под формата на пръстен от плат), както и в Испания, Италия и цяла Европа. Този опозоряващ знак бил използван периодично на различни места в продължение на шест века, излагайки евреите на обществено презрение навсякъде, където отидели в цяла Европа. Когато Хитлер идва на власт, той просто усвоява една дългогодишна християнска практика, заменяйки жълтата овална значка със звездата на Давид.

1215 г. сл. Хр. – Четвъртият латерански събор одобрява канонични закони, изискващи „[евреите], независимо от това дали били мъже или жени, във всички християнски страни да се отличават от останалата част от населението на обществени места със специален вид облекло.“ Те също трябвало да носят значка или специално облекло, които да ги отличават от християните.23

1218 г. сл. н. Хр. – Папа Хонорий III издава папска була, изискваща прилагането на Четвъртия латерански събор, според който евреите трябвало да носят дрехи, с които да се отличават, и да бъдат принудени да плащат десятък от всички техни приходи на местните църкви.24 И двете точки биват повтаряни често от следващи папи.

1227 г. сл. н. Хр. – Синодът на Нарбон, канон 3, постановява: „За да могат евреите да се отличават от другите, ние постановяваме и категорично заповядваме, че в центъра на гърдите (върху дрехите си) те

трябва да носят овална значка, имаща размери един пръст ширина и половин длан височина.“25

1239 г. сл. Хр. – Папа Григорий IX заповядва църковните водачи в Англия, Франция, Португалия и Испания да конфискуват еврейски книги в първата събота на Великия пост. Талмудът и всички други еврейски книги, заподозрени в богохулство срещу Исус и християнството, били изгаряни. Изгарянето на еврейски книги бива заповядвано няколко пъти от тринадесети до шестнадесети век.26

1259 г. сл. Хр. – Синодът на архиепископията в Майнц, Германия, нарежда на всички евреи в нейните граници да носят жълти значки. 27

1285 г. сл. Хр. – Цялата еврейска общност от Мюнхен, около 180 души били изгорени живи поради кръвна клевета (фалшивото обвинение, че евреите убиват християнски деца, за да използват кръвта им за своите религиозни ритуали и празници, *бел. пр.*).28

1288–1293 г. сл. Хр. – По-голямата част от еврейските общности в Кралство Неапол, люлката на европейската еврейска култура по онова време, биват унищожени. На други места в Италия евреите биват прогонени или принудени да приемат християнството.29

1290 г. сл. Хр. – На 18 юли крал Едуард I издава заповеди на управителите на всички английски графства, нареждайки им да премахнат насилствено всички евреи, които не са напуснали Англия по свое желание преди Деня на всички светии през същата година. Било им позволено да носят своите преносими вещи; останалата част станала собственост на краля. Шестнадесет хиляди евреи били изселени. Много от тях биват ограбени от местните власти, а други се удавят на път за Франция. Евреите не се завръщат официално в Англия до 1655 г. – почти четиристотин години по-късно.30

1298 г. сл. Хр. – Евреите биват преследвани в Австрия, Бавария и Франкония. Сто и четиридесет еврейски общности биват унищожени, като повече от сто хиляди евреи биват избити за период от шест месеца.31

1306 г. сл. Хр. – Сто хиляди евреи биват изгонени от Франция, само с дрехите на гърба си. 32

1337 г. сл. н. Хр. – Евреи в Белгия биват избити в поредица от кланета. Според *Еврейската енциклопедия:*

"Евреите от Белгия по това време били, подобно на своите братя в цяла Европа, преследвани по обвинения, че се отнасяли безобразно с домакина, че убивали бебета и че отравяли кладенци. Бурята, която връхлетяла белгийските евреи, ги заличила от лицето на земята; а работата по унищожението била извършена така цялостно, че едва ли е останала следа от тяхното съществуване. Поредица от кланета изглежда са били извършвани в продължение на двадесет години, които накрая кулминират с клането в Брюксел от 1370 г.33

1338 г. сл. Хр. – Съветниците на Фрайбург забраняват представянето на антиеврейски сцени от градската пиеса на страстите поради кървавите и смъртоносни реакции на християни срещу евреи, които често следват представленията.34

1347 г. сл. Хр. – След като биват обвинени за Черната смърт, Евреите биват избивани масово. В Бавария са избити 12 000; в малкото градче Ерфурт, 3000; близо до Тур е изкопан огромен окоп, пълен с горящи дърва, и 160 евреи са изгорени живи. В Щраусберг са изгорени 2000 евреи. В Майнц - 6000; във Вормс, 400.35

1366 г. сл. Хр. – Голямо преследване избухва в Испания: „Когато Хенри де Трастамара се възкачил на трона като Хенри II, за кастилските евреи започнала ера на страдание и нетолерантност, кулминираща с тяхното изселване." Хенри „изисквал . . . да не се позволява на евреите да заемат обществени длъжности, да живеят отделно от християните, да не носят скъпи дрехи, нито да яздят на мулета, да носят значка и да нямат право да използват християнски имена."36

1394 г. сл. Хр. – Евреите биват заточени от Франция за втори път.

1431 г. сл. Хр. – Съборът в Базел забранява на евреите да ходят в университети, забранява им да действат като законни агенти в договори, включващи християни, и изисква от тях да посещават църква, за да слушат християнски проповеди.37

1434 г. сл. Хр. – Мъжете евреи в Аугсбург трябва да шият жълти копчета на дрехите си. В цяла Европа евреите биват принудени да носят дълга долна дреха, палто с жълти петна, звънци и високи островърхи жълти шапки с голямо копче на тях.

1453 г. сл. Хр. – Францисканският монах Капистрано убеждава краля на Полша да прекрати всички граждански права на евреите.

1478 г. сл. Хр. – Испанските евреи били силно преследвани от четиринадесети век нататък. Мнозина вече били приели външно християнството. Испанската инквизиция била създадена от Църквата, за да открива неискрените обръщания към вярата. Били приети закони, които забранявали на потомците на евреи или мюсюлмани да посещават университет, да се присъединяват към религиозни ордени, да заемат обществени длъжности или да участват в която и да е от изредените в дългъг списък професии.

1490 г. сл. Хр. – В средата на зимата всички евреи в град Женева биват принудени да напуснат града и околностите.38

1492 г. сл. Хр. – В Испания Фердинанд и Изабела издават Едикта за изселване. Той нарежда на всички евреи на каквато и да е възраст да напуснат кралството до последния ден на юли (един ден преди Тиша Б'Ав). На евреите им бива даден избор или да бъдат кръстени като християни, или да бъдат прогонени от Испания. Приблизителните оценки на броя евреи, изпратени в изгнание през това време, варират между 165 000 до 800 000.39

1497 г. сл. Хр. – В Португалия Мануел Велики „издава нечовешкия указ, че на определен ден всички еврейски деца, независимо от пола, които били навършили четвъртата си година и не надхвърляли двайсет годишна възраст, трябвало да бъдат откъснати от родителите си и възпитани в християнската вяра за сметка на краля.”40

След като чуват за този план, приблизително двадесет хиляди евреи вместо да бъдат кръстени като християни избират да напуснат страната. Много други се самоубиват или претърпяват мъченическа смърт заради вярата си:

“Много родители удушили децата си в последна прощална прегръдка или ги хвърлили в кладенци и реки и след това се самоубили. „Видях със собствените си очи“, пише благородният Коутиньо, „как един баща, с покрита глава, с болка и скръб придружи сина си до купела и призова Всезнаещия като свидетел, че те, баща и син, пожелаха да умрат заедно като изповедници на Моисеевата вяра. Виждал съм много по-ужасни неща, които им бяха сторени.” Исак ибн Захин, син на Авраам ибн Захин, убил себе си и децата си, защото искал да ги види да умрат като евреи.”41

РАЖДАНЕТО НА ЕВРЕЙСКОТО ГЕТО

1516 г. сл. Хр. – Губернаторът на Република Венеция решава, че на евреите ще бъде разрешено да живеят само в една част от града. Това е първото гето в Европа.

Римското гето бива създадено по-късно от папа Павел IV. Евреите биват насилствено изпратени да живеят там на 26 юли 1556 г. Римското гето се състои от няколко тесни, мръсни улички, които бързо стават напълно пренаселени. Тази част от града била ежегодно наводнявана от река Тибър. Всяка година евреите трябвало да преминават през унизителна церемония, която включвала това да умоляват публично за правото да продължат да живеят там през следващата година. След това те плащали извънмерно висок данък. Тази церемония бива практикувана чак до 1850 г. Цялото унизително събитие е поразително подобно на ислямската практика за налагане на *джизиа* (данък) върху евреи и християни, живеещи под мюсюлманско управление, известни като *Димис*, или подчинени народи. Наистина тъжно е, че такова целенасочено унижение и опозоряване се извършва от изповядващи християни. По-късно употребата на еврейското гето бива усвоена от Адолф Хитлер.42

1540–50 г. сл. Хр. – Евреите биват прогонени от Неапол, Генуа и Венеция.43

МАРТИН ЛУТЕР

1543 г. сл. Хр. – Именно от тази атмосфера на хилядолетна широко разпространена, културно вкоренена омраза и редовно преследване на евреите, на световната сцена се появява Мартин Лутер, великият протестантски реформатор. Първоначално, след трансформацията си от

католически монах в протестантски реформатор, той полага усилия да обърне евреите към християнството. Когато усилията му се провалят, отношението му бързо се променя и той се изпълва с ярост към еврейския народ, съставяйки един от най-лошите примери за антиеврейска литература в цялата история.

През тази година Лутер написва трактат, озаглавен „Евреите и техните лъжи“. В тази книга, наред с много други обиди, Лутер описва евреите като „долен, блудстващ народ, т.е. никакъв народ на Бог, и тяхното хвалене с родословие, обрязване и закон трябва да се счита за мръсотия“. Той също пише, че „слепите евреи са наистина несмислени глупаци“, „мързеливи мошеници“, „нищо друго освен крадци и разбойници“, „нещастни и проклети“ и „отхвърлени и осъдени хора“. Техните синагоги, казва той, са „бърлога на дяволи, в която [се случват] явно самохвалство, тщеславие, лъжи, богохулство и оклеветяване на Бог.“44

Лутер продължава нататък, свеждайки еврейския народ до нивото на пандемия: „Такава отчаяна, абсолютно зла, отровна и дяволска тълпа са тези евреи, които през тези хиляда и четиристотин години са били и все още са нашата напаст, нашата чума и нашата беда.”45

Помислете за дълбините, в които Лутер си позволил да потъне, дехуманизирайки и демонизирайки Божиите възлюбени и избрани хора: „Те са отровни, горчиви, отмъстителни, хитри змии, убийци и деца на дявола, които жилят и скришно нанасят вреда навсякъде, където не могат да го направят открито. . . Тези отровни змии и млади дяволи. . . след дявола, християнинът няма по-горчив и язвителен враг от евреина.”

Освен че напълно принизява цялата еврейска раса, Лутер продължава, завършвайки своя трактат със собствената си версия на „окончателното решение“. Докато четете следващите откъси, обърнете внимание на добре развития теологичен суперсесионизъм, който минава през неговите коментари. Всеки жив християнин днес трябва да се запознае с това огромно петно върху свидетелството на християнската църква:

“Какво тогава ще правим ние християните с тази *проклета, отхвърлена раса* на евреите? Тъй като те живеят сред нас и ние знаем за техните лъжи, богохулства и ругатни, ние не можем да ги толерираме, ако същевременно не желаем да участваме в техните лъжи, проклятия и богохулства. По този начин ние *не можем нито да угасим неугасимия огън на божествения гняв*, нито да обърнем евреите към вярата. Трябва с молитва и благоговение да практикуваме милостива строгост. Може би можем да спасим няколко от огъня и пламъците [на ада]. Не трябва да търсим отмъщение. *Те със*

сигурност са наказани хиляди пъти повече, отколкото бихме искали. Нека ви дам искрения си съвет.

Първо синагогите им трябва да бъдат подпалени и всичко, което не изгори, да бъде покрито или намазано с пръст, така че никой никога да не може да види сгурия или камък от него. И това трябва да бъде направено в чест на Бог и на християнството, за да може Бог да види, че сме християни и че не сме толерирали или одобрявали съзнателно такива публични лъжи, ругатни и хули относно Неговия Син и Неговите християни.

Второ, домовете им също трябва да бъдат разбити и унищожени. Защото те вършат там същите неща, които вършат в синагогите си. Поради тази причина те трябва да бъдат поставени под един и същи покрив или в обор като циганите, за да разберат, че не са господари в нашата земя, както се хвалят, а нещастни пленници, както се оплакват непрестанно пред Бога с горчив плач.

Трето, те трябва да бъдат лишени от своите молитвени книги и талмуди, в които се преподава такова идолопоклонство, лъжи, проклятия и богохулство.

Четвърто, на техните равини трябва да бъде забранено под заплаха от смърт да продължават да поучават. . .

Пето, паспортът и привилегиите за пътуване трябва да бъдат абсолютно забранени за евреите. Защото те нямат работа в селските райони, тъй като не са нито благородници, нито чиновници, нито търговци, нито други подобни. Нека си стоят в къщи. . . Ако вие, принцове и благородници, не затворите законно пътя за такива експлоататори, тогава някой отряд, ще се събере, яздейки срещу тях, защото те ще научат от този памфлет какво представляват евреите и как да се справят с тях и че те не трябва да бъдат защитавани. Не трябва, не можете да ги защитавате, освен ако в очите на Бог не искате да споделите цялата им мерзост. . .

За да обобщим, скъпи принцове и благородници, които имате евреи във вашите владения, ако този мой съвет не ви устройва, тогава намерете по-добър, така че и вие и всички ние да се освободим от това непоносимо дяволско бреме – евреите.”46

Плановете на Лутер били повече от обикновени заплахи. На няколко пъти той успява да изгони евреите от различни региони. Това се случва по негова инициатива в Саксония през 1537 г., а през 1540-те години неговите последователи прогонват евреите от няколко германски града. След неуспешен опит да причини изгонването на евреите от Бранденбург,

неговите последователи разграбват синагогата в Берлин през 1572 г. На следващата година евреите биват отлъчени от цялата страна.47

ЖАН КАЛВИН

1560 г. сл. Хр. Джон Калвин, единственият реформатор, чието влияние е сравнимо с това на Лутер, често бива описван като много по-толерантен и дори приятелски настроен към еврейския народ. В интерес на истината обаче Калвин пише много малко за своите еврейски съвременници, понеже вероятно не е познавал евреи. Той живеел в Женева, която днес се намира в рамките на Швейцария, близо до границите на Франция и Италия, и всички евреи били принудени да напуснат града му седемдесет години по-рано. Въпреки това, подобно на толкова много свои предшественици и съвременници, Калвин наистина пише за евреите по типично злостен, ненавистен и срамен начин. В своя труд „Отговор на въпросите и възраженията на някой си евреин“ той пише: „Поради тяхното гнило и непреклонно твърдоглавство (на евреите) те заслужават да бъдат потискани безкрайно и без мярка или край и да умрат в мизерията си без ничия жалост към тях.”48

След Реформацията същият общ модел продължава в много кръгове. Колкото и протестантите да искат да кажат, че с отхвърлянето на властта на католическата църква настава внезпно и незабавно нарастване на любовта към евреите сред християните в Европа, това е вярно само в ограничен смисъл. Въпреки че имало различни групи, които се събудили, разпознавайки продължаващото призвание и избор на еврейския народ в Писанията (групи като моравците, пуританите и различни лутернски пиетисти), за съжаление щяло да отнеме няколко стотин години, преди подобни идеи да започнат наистина да преобладават в цялата Църква. Това признаване на продължаващото призвание и избиране става най-ясно изразено през деветнадесети век в Англия, в движение, известно като Плимутските братя. Тази група повече от всички други преди тях се връща към есхатологията на най-ранната Църква – възстановяване, футуризъм и премилениализъм. В това движение не само съществувало по-правилно разбиране на последните дни, но също така възникнала и широко разпространена нежност и смирение към еврейския народ. В глава 13 ще обсъдим няколко от личностите, произлезли от това движение, и как тяхната теология променила начина, по който Църквата започнала да се отнася към еврейския народ.

ЕВРЕЙСКИЯТ ВЪПРОС

1750 г. сл. Хр. – След хиляда и петстотин години упорито европейско преследване на евреите, бушувал спорът за това кой е правилният отговор или „решение“ на еврейското присъствие в европейското християнско общество. През 1750 г. за първи път откриваме термина „еврейският въпрос“ да се обсъжда във Великобритания. Скоро след това той бива обсъждан във Франция („*la question juive*“) и Германия („*die Judenfrage*“). Разбира се, въпросът не бил нов. Както видяхме, Лутер вече бил предложил своето собствено „решение“ на еврейския въпрос. След като идеята за еврейския въпрос бива официално въведена в европейското християнско общество, били написани стотици брошури, статии във вестници и книги по темата, като всеки претеглял и предлагал своите „решения“. Най-често това включвало депортиране на еврейската общност. От друга страна, много стотици брошури и статии били написани срещу тези „решения“. Те предлагали идеи като просто приемане и интегриране. За съжаление, по-хуманният отговор не надделял и до средата на деветнадесети век в Германия няколко учени и философи настоявали за и дори изисквали „дееврeизиране“ на всичко в пресата, образованието, държавата, икономиката и културата. Осъждането на смесените бракове между евреи и нееврeи също било важна тема през този период.

Както Герхард Фалк, автор на „Евреинът в християнската теология“, толкова точно заявява: „Разбира се, няма еврейски въпрос. Твърдението, че еврейското съществуване трябва да бъде поставено под съмнение, е фактически проблемът, чието решение може да бъде единствено отношението на промяна от страна на християните.”49

РУСКИТЕ ПОГРОМИ

След такава дълга история на насилствена омраза към евреите из цяла Европа много евреи се заселват в Русия. Но историята показва, че омразата ще ги търси и там. Започвайки от края на деветнадесети век, евреите, живеещи в Русия, все повече биват подлагани на това, което историята нарича „погроми“, които не били нищо повече от антиеврейски бунтове, които често водели до принудително изселване или избиване на еврейски общности в целия регион. През 1905 г. погромът срещу евреите в Одеса, в днешна Украйна, е най-сериозният за този период, като се съобщава за до две хиляди и петстотин убити евреи.50 Ню Йорк Таймс описва един погром, извършен на Великден през 1903г.:

“Антиеврейските бунтове. . . са в действителност по-ужасни, отколкото цензурата ще позволи да се публикува. Имало добре разработен план за общото избиване на евреите в деня след православния Великден. Тълпата била водена от свещеници и общият вик „Убийте евреите“ се разнасял из целия град. Евреите били похитени напълно неочаквано и изклани като овце. Броят на загиналите е 120, а ранените около 500. Сцените на ужас, съпътстващи това клане, са неописуеми. Бебетата били буквално разкъсани на парчета от обезумялата и кръвожадна тълпа. Местната полиция не направила опит да спре терора. При залез слънце улиците били отрупани с трупове и ранени. Тези, които успели да избягат, избягали в ужас и градът им сега е практически обезлюден от евреи.”51

Подобни „погроми“ се повтарят в множество руски градове в период от няколко години.

ХОЛОКОСТЪТ

След като разгледахме това, което в действителност беше само един много частичен преглед на историята и развитието на християнската омраза и преследване на еврейския народ, сега можем да разберем по-добре как Хитлер успял да извърши това, което извършил. През по-голямата част от църковната история, поради ранното възприемане от Църквата на теологията за отхвърляне на еврейския народ, омразата към евреите и християнството били станали практически синоними. Хитлер не изскача ненадейно на световната сцена с нова или уникална омраза към еврейския народ. Това, което много малко християни днес наистина разбират е, че омразата на Хитлер към евреите всъщност е много типично християнско отношение. Има много дебати за това какво всъщност е представлявала нацистката философия или вдъхновение. Християнин или езичник е бил Хитлер? Има многобройни твърдения, които човек може да представи в подкрепа на която и да е от двете позиции. Но за един християнин да представя действията на Хитлер като напълно чужди на историческата християнска вяра, независимо дали римокатолическа, източноправославна или протестантска, означава да игнорира нашата колективна история и неспособност да признае напълно „християнските“ идеи, които са вдъхновили Хитлер да осъществи своя план с охотната помощ на една напълно християнска нация.

Въпреки че Хайнрих Химлер е главният архитект на плана, самият Хитлер го нарича „окончателното решение на еврейския въпрос“ (*die endlösung der Judenfrage*). Християнската омраза към европейските евреи, която в продължение на хиляда и петстотин години неизменно била давала ужасяващо лоши плодове, сега завинаги разкрила окончателните резултати от суперсесионистката теология на лишаването. След всичко казано и сторено, плодът на хиляда и седемстотин години постоянна, широкомащабна християнска омраза към еврейския народ довел до смъртта на шест милиона евреи в цяла окупирана от нацистите Европа – две трети от общото европейско еврейско население по онова време. Към момента на писане, ние се намираме само на около седемдесет години след Холокоста. Днес все още има много живи, които са преживели онези зли дни. Броят им, разбира се, бързо намалява. За средностатистическия Милениал, който е в своите двадесет или началото на тридесетте години, случилото се преди седемдесет години може да изглежда като древна история, но поглеждайки по-голямата картина всичко това се е случило едва вчера.

Църковен закон или указ	Нацистки закон или мярка
Забранява бракове между християни и евреи (синод в Елвира, канон 15, 306)	Браковете между евреи и граждани с немска или родствена кръв са забранени. Браковете, сключени в нарушение на този закон, са недействителни." (Закон за защита на немската кръв и чест, раздел 1, 15ти септември 1935 г.)
На евреи и християни се забранява да се хранят заедно. (Синод на Елвира, канон 50, 306 г.)	На евреите се забранява да влизат във вагон-ресторанти. (30ти декември 1935 г.)
На евреите бива забранено да заемат публични длъжности (Клермонтски съвет, 535 г.)	Всички евреи отстранени от държавните служби. (Закон за възстановяване на професионалната държавна служба, 17 април 1933 г.)

На евреите бива забранено да наемат християнски слуги или да притежават християнски роби. (Трети Орлеански събор, 538 г.)	„На евреите не се позволява да наемат гражданки от немска или родствена кръв като домашна прислуга.“ (Закон за защита на немската кръв и чест, 15ти септември 1935 г.)
От Велики четвъртък до четири дни нататък (Великденската седмица) на евреите не се позволява да се появяват сред християните. (Трети Орлеански събор, 538 г.)	Укази, разрешаващи на местните власти да забраняват на евреите да излизат по улиците в определени дни. (т.е. нацистки празници) (3ти декември 1933 г.)
Издава се заповед „еретическите“ еврейски книги да бъдат изгорени. (Дванадесети събор в Толедо, 681 г.) Папа Григорий IX убеждава френския крал да нареди изгарянето на всички талмуди и еврейски книги в Париж. Около дванадесет хиляди копия биват изгорени. (1242) Следващи папи нареждат изгарянето на Талмуда. Те включват Инокентий IV (1243-1254), Климент IV (1256-1268), Йоан XXII (1316-1334), Павел IV (1555 -1559), Пий V (1566-1572) и Климент VIII. (1592-1605) Мартин Лутер пише: „Те трябва да бъдат лишени от своите молитвени книги и талмуди, в които се поучава такова идолопоклонство, лъжи, проклятия и богохулство“. (1543)	Нацистите се заемат с широкомащабно изгаряне на книги. (1933) „Ерата на екстремния еврейски интелектуализъм вече е към своя край.” (Йозеф Гьобелс)
На християните бива забранено да покровителстват еврейски лекари (Синод на Труланс, 692 г.)	На еврейските лекари бива забранено да лекуват неевреи. (Нюрнбергски расови закони 1935 г., Указ от 25 юли 1938 г.)

На християните не се разрешава даживеят под един покрив с евреи. (Синод от Нарбон, 1050 г.)	Директива на Херман Вилхелм Гьоринг, предвиждаща концентрация на евреите в собствените им къщи. (28 декември 1938 г.)
Евреите се задължават да плащат десятък, за да подкрепят Църквата толкова, колкото и християните. (Синод от Герона, 1078 г.)	„Sozialausgleichsabgabe“, който предвижда евреите да плащат специален данък върху доходите вместо дарения за партийни цели, наложен на нацистите (24ти декември 1940 г.)
На евреите бива забранено да бъдат ищци или свидетели срещу християни в съдилищата. (Трети Латерански събор, канон 26, 1179 г.)	Предложение от Канцлерството да не се разрешава на евреите да завеждат граждански дела. (9ти септември 1942)
На евреите бива забранено да задържат наследство от потомци, които са приели християнството. (Трети Латерански събор, канон 26, 1179 г.)	Министерството на правосъдието анулира всички завещания, които нарушават "здравата преценка на хората". (31 юли 1938 г.)
Еврейската значка бива въведена. (Четвърти Латерански събор, канон 68, 1215 г.)	Евреите трябва да носят жълтата звезда на Давид. (Указ от 1ви септември 1941.)
Строежът на нови синагоги бива забранен. (Съвет на Оксфорд 1222)	Унищожаване на синагоги в окупираните от нацистите територии. (10ти ноември 1938 г.)
На християните бива забранено да посещават каквито и да е еврейски церемонии. (Синод във Виена, 1267 г.)	Приятелските отношения с евреите се забраняват. (24ти октомври 1941г.)
„Безопасното преминаване по магистралите (би трябвало) да бъде напълно премахнато за евреите. “(Синод на Офен, 1279 г.)	Нацистите забраняват на евреите да имат шофьорска книжка, но изискват от тях да имат еврейска лична карта. (Judenkennkarte) (1935)
Евреите боват принудени да живеят в гето. (Синод в Бреслау, 1267 г.)	Евреите биват принудени да живеят в гето. (21ри септември 1939)

На християните бива забранено да продават или дават под наем каквито и да било недвижими имоти на евреи. (Синод от Офен, 1279 г.)	Указ за принудителна продажба на еврейски недвижими имоти. (3ти декември 1938.)
Приемането от християнин на еврейската религия или връщането от покръстен евреин към еврейската религия се определя като ерес. (Синод в Майнц, 1310 г.)	Приемането от християнин на еврейската религия го поставя в опасност да бъде третиран като евреин. Решение на Oberlandsdesgericht Konigsberg, Четвърти Zivilsenat. (26ти юни 1942 г.)
На евреите се забранява да действат като агенти при сключването на договори между християни, особено на брачните договори. (Базелски съвет, сесия 19, 1434 г.)	Ликвидация на еврейски агенции за недвижими имоти, брокерски агенции и брачни агенции, обслужващи неевреи. (Постановление от 6 юли 1938 г.)
На евреите бива забранено да получават академични декрети. (Базелски съвет, сесия 19, 1434 г.)	Закони срещу пренаселеността на немските училища и университети. (25 април 1933 г.)
„Техните синагоги трябва да бъдат подпалени… домовете им също трябва да бъдат разбити и унищожени.“ (Мартин Лутер, 1543)	Синагогите в Рига, Латвия, биват изгорени. Много евреи, затворени в синагогите, загиват в пожарите. (1941)
„Нека бъдат изгонени като бесни кучета от земята. (Мартин Лутер, 1543)	Когато една еврейска майка, транспортирана с фургон, хвърля малкото си дете, увито във възглавница и малко пари, на близък зяпач, мъж от СС незабавно „разопакова възглавницата, сграбчи детето за краката, разби главата му в колелото на фургона“ пред очите на майката.53

„Те трябва да бъдат поставени под един и същи покрив или в обор като циганите, за да разберат, че не са господари в нашата земя, както се хвалят, а нещастни пленници . . . ако някой можеше да хвърли адски огън върху тях, толкова по-добре. . . И това трябва да бъде направено в чест на Бог и на християнството, за да може Бог да види, че сме християни." (Мартин Лутер 1543г.)	Нацистите създават повече от триста концентрационни лагера, от които евреите били сред най-високия процент затворници. От 9 милиона евреи, които тогава живеели в Европа, повече от 6 милиона биват систематично избити. (1938-1945)

През 1961 г. историкът Раул Хилберг написва "*Унищожаването на европейските евреи*", което е признато като първото цялостно историческо изследване на Холокоста. В този масивен труд Хилберг създава диаграма, която сравнява различни църковни закони или укази с подобни нацистки закони или укази. Оттогава тази диаграма е препубликувана широко в различни трудове и в Интернет. Осланяйки се на оригиналната работа на Хилбърг, аз значително модифицирах и добавих към диаграмата, за да включа „решенията" на Мартин Лутер. Насърчавам читателя внимателно да обърне внимание на това колко близки са нацистките закони и действия с многобройните закони и действия на християните в Европа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Това изследване на християнската омраза и преследване на евреите представлява само частичен запис на всичко, което се е случило в действителност през последните две хиляди години. Ако всички примери за явна юдейска омраза и преследване, извършени от християните или църквата, бяха включени тук, цялата тази книга не би могла да ги побере. Това, което се опитах да направя обаче, е да покажа колко широко разпространено и обичайно е било в целия християнски свят, в почти цялата история на Църквата, еврейският народ да бъде третиран много по-зле отколкото която и да е друга група хора. Това е ключов момент. Това не бил случай на равностойна злоупотреба. Еврейският народ бил основната цел на *най-фокусираната омраза, упражнявана някога от християни.* Колкото и да е болезнено да се признае това, през по-голямата част от историята на Църквата „омразата и малтретирането на евреите" и

„християнството“ са били почти синоними. В продължение на почти хиляда и осемстотин години омразата към евреите била също толкова неделима част от християнската доктрина и култура, колкото и доктрината за Троицата или въплъщението на Бог в Христос. В следващата глава ще обясним по-подробно защо вината за дългата и срамна история на омразата към евреите пада директно върху гърба на доктрината на суперсесионизма или теологията на заместването.

11

СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ И ОМРАЗА КЪМ ЕВРЕИТЕ

Въпреки че не всеки суперсесионист в историята е изпитвал дълбока омраза към еврейския народ, огромна част от мразещите евреите са били суперсесионисти. Всъщност аз ви предизвиквам да се върнете назад и да се поровите из писанията на всички велики християнски теолози от църковната история и да видите какъв недостиг на примери за християнска любов към еврейския народ съществува в тях. Докато християнската омраза към евреите е често срещана, любовта към евреите е доста рядка. Най-често най-доброто, което ще намерим, са призивите да се избягва насилието и да се отнасяме хуманно към евреите. Това обаче е далеч от дълбоката емоционална любов, изразена от апостол Павел — несъмнено като продължение на самото Божие сърце. Докато малцина, приемащи или подкрепящи суперсесионизма, ще го признаят, безспорно е, че това, което започва като поредица от теологични изказвания относно божественото отхвърляне на еврейския народ, директно довежда до тяхното отхвърляне и малтретиране от християните. Отговорността за хиляда и осемстотинте години на християнска омраза и издевателства над еврейския народ в крайна сметка пада директно върху доктрината на суперсесионизма. В тази глава бих искал да доразвия причинно-следствената връзка на суперсесионизма с омразата и преследването на еврейския народ.

ТЕОЛОГИЯТА НА ЛИШАВАНЕТО

Докато историята на Църквата изобилства с един вид по-ясно изразена омраза към евреите, то повечето съвременни суперсесионисти се стремят да прикрият истинската природа на своите вярвания. Поради това, вместо да назовават своята позиция „теология на заместването“, те често

използват термини като „теология на включването“ или „теология на изпълнението“. Това обаче до голяма степен е симулация. За обикновения християнин, който не е инвестирал години в тази тема, използването на обилно наситен с Исус език като: „Обещанията, дадени от Бог на еврейския народ, вече са духовно изпълнени в Христос“ само обърква въпроса допълнително. Подобни коментари имат приличие на християнско благочестие, но прикриват тъмната страна на суперсесионизма. За съжаление език като „теология на включването“, лозунги като „социална справедливост“ и дори името на Исус, заедно са се превърнали в аромата на дъвка, правещ небиблейското, расистко и горчиво лекарство на суперсесионизма и анти-израелската теология по-поносимо на вкус.

В моето интервю с израелския учен Авнер Боски в Йерусалим нашият разговор в крайна сметка стигна до този въпрос. „Теология на заместването“, започна Авнер. „Знаете ли, някои хора не харесват този термин и затова вместо него използват термините „теология на включването“, „осъществена теология“ или „теология на изпълнението“. И след това той продължи, улучвайки право в целта: „Но това е малко като все едно да вляза в къщата ти и открадна масата ти и кажа: „Е, това *осъществява* мечтите ми; това *изпълнява* надеждите ми за красива всекидневна.“ Това е кражба независимо от това как го наричаш. Защото какво казва Павел? Обещанията дадени ли са на евреите? Е, Римляни 11:28-29 казва, че даровете, които Бог даде на еврейския народ, и призванието, което той дава на еврейския народ, са *неотменими*.“

Авнер не би могъл да бъде по-прав. Всяко вярване, което претендира за лишаване на Израел от неговото продължаващо колективно призвание и избор или което отхвърля идеята за бъдещо възстановяване на самото еврейско царство Израел, представлява в действителност теологична кражба. Независимо от това как го нарича човек, дали теология на „заместване“, „изпълнение“ или „включване“, стига уравнението да включва премахване на едно от тези две неща и замяната му с нещо различно, това е чисто и просто теология на заместването.

За да може една теология наистина да бъде наречена „теология на включването“, тя трябва да вижда бъдещо еврейско царство, което приветства и включва всеки, който би казал „да“ на Бога на Израел. Истинската „теология на изпълнението“ би твърдяла, че Бог ще *изпълни* обещанията Си към еврейския народ. Но зад всички димни завеси, „теологията на включването“ и „теологията на изпълнението“ на днешните суперсесионисти е просто пренаписване на същата стара теология на заместването.

Мисионерът и автор Далтън Томас също предлага полезен термин за описване на суперсесионизма или заместващата теология: „В опит да заобиколя заемането с този дългогодишен спор относно семантиката, който има потенциала да ни отклони от сърцето на въпроса, избирам да използвам термина *Теология на лишаването* и насърчавам и други да правят същото. Когато всички дефиниции се сведат до тяхната същност, имаме работа с основен аргумент по въпроса за лишаването.“ По-нататък Томас цитира дефиницията на Мериам Уебстър за „лишаване“:

• да лишя от или отнема особено собственост, власт или титла

• да съблека или лишя особено от дрехи, украшения или оборудване

• да премахна или освободя

• да отнема от лице . . .

Той заключава:

“В основата на [суперсесионистката перспектива] стои идеята, че отдавна установената национална надежда на еврейския народ е била отменена и „предефинирана“, така че да представлява „различно изпълнение“. Какъв вид изпълнение? Изпълнение, при което от една страна „цялото творение“ е включено и Израел е лишен от националната си съдба и надежда от друга.” 1

Коментарите на Томас попадат точно в целта. Дори ако някой включи „цялото творение“ в тяхното уравнение за това кой е добре дошъл в „Божия народ“, ако твърди, че Бог е отхвърлил Израел на колективно и национално равнище и всъщност няма да изпълни обещанията Си да възстанови Давидовото Еврейско царство, то това продължава да бъде лишаване от еврейска надежда. Всъщност, докато Томас подчертава лишаването от националната съдба и надежда на Израел, всъщност тук става въпрос за нещо много повече от това. Това, което суперсесионизмът всъщност прави, е че отнема или лишава еврейския народ от самата им идентичност, от самото им право да съществуват като народ. Нека разгледаме много внимателно опасната логика на суперсесионизма. Според

суперсесионистите Гари Демар и Питър Лейтхарт, една от основните цели на първото идване на Христос е била да унищожи самата държава Израел: „Ясен пример за Неговата църква относно управлението на Христос над народите беше унищожаването на еврейската държава, която преследваше ранната църква (Матей 24; Лука 21; срв. Деяния 6:8–15). *Унищожавайки* Израел, Христос прехвърли благословенията на царството от Израел на нов народ, църквата. Това е важна тема в евангелията."

Перспективата на Демар и Лейтхарт не е маргинално убеждение, а всъщност е стандартен суперсесионизъм. Имайте предвид, че не говорим само за временно унищожение, а за постоянно. Както обяснява немският учен Мартин Нот, до 70 г. сл. Хр. „Йерусалим вече е престанал да бъде символ на родината, Израел е престанал да съществува и историята на Израел е приключила."2

И така, нека сега разгледаме последиците от това. Ако постоянното унищожение на Израел е било самата Божия воля и ако историята на Израел вече е приключила, тогава какво трябва да мисли християнинът за държавата Израел днес? Ако историята на естествения Израел е приключила през 70 г. Сл. Хр. и Църквата е станала новият Израел (или както казва Юстин Мартир, „истинската израелска раса"), тогава кои са хората, които наричат себе си Израел днес? Нима тези хора и държавата им са несъществуващ субект? Тогава какво трябва да правим с хиляда и осемстотин години еврейска история между тогава и сега? И най-важното, какво да правим с тяхното бъдеще? Ако някой продължи по логиката на суперсесионизма, то излиза, че чрез трайно унищожаване на храма и държавата, около която еврейският народ намира самата си идентичност, Господ в действителност унищожава еврейския народ. Защото именно тези неща - или най-малкото надеждата за бъдещото им възстановяване - придават на еврейския народ тяхната идентичност. Това е заключението на суперсесиониста Албертус Питърс:

"Бог е пожелал след установяването на Новия завет да няма повече еврейски народ в света – въпреки това, ето ги! Това е факт – много тъжен факт, предизвикан от техния нечестив бунт срещу Бог; но не е ли чудовищно да се твърди, че поради това нечестие споменатата нежелана и нежелателна група сега са наследници на многото и изключително скъпоценни обещания на Бог? Ще бъдем ли обвинени в антисемитизъм, понеже говорим така за евреите? . . . Как е възможно да се вярва, че все още има пророчества за божествена благодат, които трябва да се изпълнят за група, върху която Божият гняв е достигнал „до краен предел"?3

Въпреки че суперсесионистите рядко са толкова нетактично директни като Питерс, неговите коментари всъщност наистина доста точно представят доста естествената, но смъртоносна логика на суперсесионизма. Простата истина е, че теологията, доктрините и вярванията влияят върху нагласите и действията на човека. Връзката между вярата и действието, що се отнася до суперсесионизма и лишаването на еврейския народ от тяхната нация, тяхната история, надежда и самата им идентичност, е нещо, което много съвременни суперсесионисти не обичат да признават. И все пак всеки честен преглед на историята на Църквата разкрива, че дългата историческа прегръдка на суперсесионизма твърде често е водила до безочливо расистки нагласи и много пъти е избухвала в насилствени и убийствени действия. Точно поради тази причина намирам употребата на термина „теология на лишаването“ от Далтън за толкова точна. Защото суперсесионизмът не само лишава Израел от неговата „национална съдба и надежда“, но го лишава от самата им идентичност, от самото им право да съществуват. Ако еврейският народ вече няма национална надежда, призвание или бъдеще, той се превръща в просто призрак на народ, който някога е съществувал и който сега е в процес на постепенно изчезване. По този начин непреклонната решимост на еврейския народ не само да продължи да съществува, но още по-лошо, да възстанови собствената си държава в действителната обетована земя – това може да се разглежда само като волята на безбожни хора, или както Питерс го описва, като нечестив и бунтовнически акт, намиращ се напълно извън Божията воля.

Разбира се, искам съвсем недвусмислено да уточня, че по никакъв начин не се опитвам да кажа, че всеки християнин, който подкрепя суперсесионизма, мрази евреите. Без съмнение, малцина от учителите, които днес подкрепят тези идеи, всъщност притежават някакъв вид емоционална омраза към еврейския народ. Преобладаващото мнозинство от тези учители са доста добронамерени; те обичат Исус, искрено вярват, че представят истината и е възможно дори да изпитват истинска любов към еврейския народ. Въпреки това подобни добри намерения по никакъв начин не отнемат от силата на реалния закон на непреднамерените последици. Безжалостната геноцидна омраза на радикалния ислям или нацизма и по-фините, но по своята същност подкопаващи ефекти на суперсесионизма наистина съществуват в един и същи спектър. Всички те работят към или подкрепят точно една и съща цел, която е подкопаването, отнемането и в крайна сметка унищожаването на еврейската държава и еврейския народ.

Помислете отново за предишните коментари на Питърс. Първо той казва, че е „много тъжен факт“, че „съществува еврейски народ по света“. След това той казва, че е „чудовищно“ да се твърди, че евреите „сега са наследници на многото и изключително скъпоценни обещания на Бог“. Така, помислете сега за факта, че всичко това е написано през 1950 г., само няколко години след Холокоста! Каква слепота и безчувственост са нужни за изказването на подобни коментари? Моля, чуйте ме, когато казвам, че идеите имат последствия, независимо дали са преднамерени или не, особено когато се занимаваме с въпроси, отнасящи се до раса и идентичност и особено в контекста на тази най-древна духовна битка. Кой ще отрече, че убеждението, че е Божията воля да унищожи завинаги Израел като държава и като народ, до действителното желание това да беше така и накрая, до действителното съдействане на Бог да превърне това в реалност, не представляват драматични скокове от една идея на следващата? Ако трябва да сме честни като християни, трябва да признаем, че съществува много пряка връзка между историческото възприемане на тези доктрини от Църквата и нейната дълга история на омразни, враждебни, оскърбителни нагласи или чисто насилствени и убийствени действия спрямо еврейския народ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Зад фасадата на всички теологични приказки, в крайна сметка се оказва, че суперсесионизмът е небиблейска теология, създадена от вярващи езичници, които, вместо да се задоволят с това, че са били благосклонно приети в Божия народ, получавайки щедро незаслужената от Бога благодат, чувстват необходимостта да се обърнат и да лишят и отнемат от еврейския народ всичко, което им е обещано от Бога на Израел. Отново, без значение как някой го нарича или в каква опаковка го представя, ако крайният резултат е отнемането на легални права и привилегии и лишаването на еврейския народ от бъдещото им призвание, избор, идентичност и обещания, тогава това е теологичен расизъм. Както казахме в началото на тази глава, въпреки че със сигурност е вярно да се каже, че въпреки че не всеки суперсесионист в историята е мразел еврейския народ дълбоко в себе си, също така е съвсем справедливо да се каже, че огромното мнозинство от тези, които открито са мразели или преследвали евреите, са били суперсесионисти. Въпреки че без съмнение повечето, които приемат или подкрепят суперсесионизма, ще откажат да признаят очевидното, последните две хиляди години на християнска омраза и преследване на еврейския народ стоят като огромен свидетел срещу

доктрината на суперсесионизма. Лошият плод на суперсесионизма включва Холокоста. Както римокатолическият теолог Ханс Кюнг много точно каза веднъж, „нацисткият антиюдаизъм беше дело на безбожни, антихристиянски престъпници. Но това не би било възможно без почти две хиляди години предистория на „християнския“ антиюдаизъм.”4

Светските историци ясно виждат това, еврейските историци ясно виждат това и днес множество християни ясно виждат това. Единствените, които отказват да го видят или да го признаят, са тези, които упорито го приветстват или подкрепят. Нека се молим очите на християните навсякъде да бъдат отворени за този извор от зло, който е наводнявал Църквата за твърде дълго.

12

ИСЛЯМСКИ СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ

Обсъждайки ясната връзка между суперсесионизма и омразата към евреите, е важно да осъзнаем факта, че не само християнството, но също и ислямът приема своя собствена форма на суперсесионизъм. Както при християнството, присъствието на суперсесионизъм в исляма също е довело до честата злоупотреба и омраза към еврейския народ през последните хиляда и четиристотин години. Толкова жестоко е било малтретирането на евреите от страна на мюсюлманите, че през 1172 г. Моисей Маймонид, великият еврейски мъдрец, много красноречиво заявява: „Народът на Исмаил. . . ни преследват жестоко и измислят начини да ни напакостяват и опозоряват. . . Никой до сега не може да се сравни с тях по степента, в която ни опозоряват и унижават. Никой не е успявал да урони достойнството ни така, както направиха те.”1

КАК ИСЛЯМЪТ УСВОЯВА СУПЕРСЕСИОНИЗМА ОТ ХРИСТИЯНИТЕ

Историята за това как ислямът усвоява суперсесионизма всъщност е доста проста. Когато Мохамед се появява като млад „пророк“ в Арабия през седми век, всички християни, които среща, са суперсесионисти. С развитието на ислямската религия Мохамед просто поема ръководството на единствените християни, които познавал, възприемайки техния суперсесионизъм и превръщайки го в свой собствен. В трагичен, но неизненадващ обрат, християните от Арабия скоро се оказват жертви на суперсесионизма. Ислямският суперсесионизъм обаче бил по-силна, мутирала форма на християнския суперсесионизъм. Ислямският суперсесионизъм е много повече от теологично заместване; той също така е дълбоко войнствен, в стремежа си да изкорени всички немюсюлмани. Не само че ислямът като религия е предназначен да замсти християнството,

юдаизма и всяка друга религия, но мюсюлманите също са предназначени да заместят християните, евреите и всички други хора. Така много скоро християните били или подчинени, или просто унищожени заедно с евреите от Арабия. По време на кариерата на Мохамед, едно от най-прочутите му постижения (сред мюсюлманите) е буквалното елиминиране на абсолютно всеки евреин от Арабския полуостров. Християните нямали много по-добра съдба.

Почти веднага след смъртта на Мохамед през 632 г. започват мюсюлманските завоевания. Под ръководството на халифа Абу Бакр и неговия генерал Халед Ибн Уалид, ислямският суперсесионизъм бил в настъпление. Изминали само четири години преди да бъдат избити приблизително една трета от един милион християни в целия Близък изток – древното сърце на Църквата. Най-ранните ислямски записи за тези събития показват, че мюсюлманите обикновено обсаждали някой град, убивали всички съпротивиляващи се, разпределяли плячката и отвеждали средно от тридесет до петдесет хиляди жени обратно в Мека, за да се омъжат за мюсюлмани или да бъдат използвани като секс робини. Само за десет години били убити повече от един милион християни. За по-малко от едно поколение ислямът вече бил съкрушил древното сърце на християнския свят. В рамките на сто години 50 процента от глобалното християнство попада под ислямско подчинение и управление.2 В трагичен, но удивителен обрат, суперсесионистките пилета на християнството се върнали за да нощуват у дома.

ИСЛЯМСКИЯТ КУЛТУРЕН СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ

Разбира се, ислямското проявление на суперсесионизма се наблюдава за първи път в най-ранните дни на исляма, когато Мохамед отива в езическото светилище Кааба в Мека и го дезинфекцира от всичките му идоли, превръщайки го в центъра на мюсюлманското поклонение. Ислямският суперсесионизъм продължава да се разиграва през цялата си история, служейки като катализатор за буквалното изтриване на предишни култури и религии, където и да се разпространявал. С надигането на ислямската вълна огромен брой религиозни обекти били превърнати в джамии като символи на ислямския триумф. Някогашната славна църква Света София в Константинопол (днешен Истанбул), първоначално построена през 360 г. сл. Хр. и някога най-голямата църква в света, бива превърната в джамия от Мехмет Завоевателя през 1453 г. Кръстът на купола, който отдавна бил премахнат, бива заменен от полумесец. Извисяващи се минарета обграждат структурата. В целия интериор

масивни, пищни плочи с имената на Аллах, Мохамед и първите четирима халифи (приемници) на исляма са хаотично окачени надписани с арабски шрифт. Днес това е музей, в който мюсюлманите се събират за молитва, но на християните е забранено дори да се молят индивидуално.

Суперсесионистката програма също се наблюдава добре на Храмовия хълм в Йерусалим, където мюсюлманите са издигнали Купола на скалата и джамията Ал-Акса и където мюсюлманският вакъф се стреми да заличи всички доказателства за предишно еврейско присъствие там. Ислямският суперсесионизъм се наблюдава при унищожаването на древните статуи на Буда в Бамиян в Афганистан и на стотици църкви и манастири в Близкия изток, на Балканите, а сега дори и в цяла Европа. Могат да се цитират хиляди подобни примери. Суперсесионисткият възглед, че ислямът е последната, истинска религия, божествено определена да измести всички останали, е движел ислямския империализъм през последните хиляда и четиристотин години и ще продължи да го прави, докато Христос не се завърне.

ТЕОЛОГИЧЕСКАТА ОСНОВА НА ИСЛЯМСКИЯ СУПЕРСЕСИОНИЗЪМ

Теологичната обосновка на ислямския суперсесионизъм води началото си както от Корана, така и от самия Мохамед, тъй като именно в Корана Мохамед бива обявен за „Печатът на пророците“ или „последният пророк“ (Арабски: *Хатам ан-Набиим* (*Khātam an-Nabiyyīn))* (Коран 33:40). Заглавието „Печатът на пророците“ означава, че Мохамед е последният в дълга поредица от пророци, избрани от Бог да предадат посланието на исляма. Мюсюлманите са съгласни, че Мохамед е получил последното откровение от Бог под формата на Корана и че то е било предназначено за цялото човечество, за всички времена, така че никога да не бъде заменено или подобрено. Идеята, че Коранът е по същество последният и окончателен „Завет“, също се извежда в стих 5:3 от Корана: „Този ден усъвършенствах вашата религия за вас, завърших благоволението Си към вас и избрах за вас исляма като ваша религия.” Предполага се също, че това са последните стихове, разкрити на Мохамед преди смъртта му през 632 г. В други ислямски свещени предания е записано, че Мохамед е казал: „Наистина Аллах ме направи Печат на пророците, докато Адам все още беше между вода и глина,“ 3 и „Аз съм последният в редицата на пророците на Аллах и моето събрание от вярващи е последното събрание,”4 и „И така, аз дойдох и родът на пророците приключи в мен .”5 Всичко това се разглежда като доказателство за окончателността и върховенството на исляма над всички други религии. Сред мюсюлманските учени има пълен

консенсус, че Мохамед е последният от пророците, който е дал на човечеството нов, окончателен и съвършен закон (шериат). Според мюсюлманския мироглед юдаизмът и християнството, включително техните писания, са били покварени. Ислямът се разглежда като възстановяване на единствената истинска религия. Неотдавнашна мюсюлманска кампания из цяла Австралия включваше билбордове със слогана, който гласеше: „Свещеният Коран: последният завет“. Днес суперсесионисткият, манталитет на превъзходство прониква във всеки аспект на ислямската теология и мюсюлманската идентичност. Мюсюлманите биват учени, че тяхната е последната религия, по-висша от всички останали, предназначена в крайна сметка да замени всички останали, поглъщайки и доминирайки целия свят. Нещо повече, те се учат, че самите мюсюлмани ще заменят всички други народи и че ще дойде денят, когато всички по цялата земя ще кажат: „Никой друг няма право да бъде почитан освен Аллах.”

ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ В ИСЛЯМА: ТРИУМФЪТ НА ИСЛЯМА

Суперсесионизмът се забелязва дори в мюсюлманските предания за последните дни. Според ислямската есхатология – това, което ислямът учи относно последните времена – когато Исус се завръща, Той се връща като мюсюлманин, за да съди според ислямския закон. Както гласи преданието, Исус ще се завърне и нарочно ще чупи кръстове и ще насърчава другите да го правят, с цел да покаже Своето неодобрение към този символ на християнска заблуда. Според Корана християните погрешно вярват, че Исус е умрял на кръста. Твърди се също, че Исус ще премахне данъка джизия, което означава, че опцията християните, живеещи под ислямски закон, да плащат „данък за защита“ и да живеят като „Димис“, или подчинени народи, вече няма да бъде опция. С други думи, според ислямската традиция Исус се завръща, за да премахне християнството.

ХАДИСЪТ ЗА ДЪРВОТО ГАРКАД

Още по-зле от възгледа на ислямо по отношение на завръщането на Исус обаче е скандалният хадис за дървото Гаркад, който предвижда окончателен холокост в последните дни, извършен от мюсюлманите срещу еврейския народ в земята на Израел: „Съдният ден няма да дойде, преди мюсюлманите да се бият с евреите и евреите ще се скрият зад скалите и дърветата, но скалите и дърветата ще кажат: О, мюсюлманино, о, слуго на

Аллах, зад мен има евреин, ела и го убий – с изключение на дървото гаркад, което е едно от дърветата на евреите.”7

Съответно този хадис е централната част на официалния устав на Хамас, той дори дава насока на движението. Този възглед, а именно, че божествената съдба на мюсюлманите е да унищожат еврейския народ и държавата Израел, е тема, която е била повтаряна хиляди пъти сред палестинските политици и религиозни водачи. През май 2011 г. Юнис Ал Астал, духовник и депутат от Хамас заяви по телевизия Ал-Акса:

“Евреите биват докарвани на тумби в Палестина, така че палестинците – и обединените ислямски нации в тяхна подкрепа – да имат честта да унищожат злото на тази тайфа. . . Само след няколко години всички ционисти и заселници ще осъзнаят, че пристигането им в Палестина е било с цел голямото клане. . . Когато Палестина бъде освободена и нейният народ се завърне в нея и в целия регион, с благодатта на Аллах, тя ще се превърне в Съединените щати на исляма, земята на Палестина ще стане столица на ислямския халифат.”8

По този начин не само че мюсюлманската версия за последното време предвижда Исус да се завърне като мюсюлмански пророк, за да премахне християнството, но също така предвижда мюсюлманите да извършат окончателен геноцид срещу еврейския народ. В рамките на ислямската версия за последното време, последните дни бележат времето, когато ислямският суперсесионизъм ще бъде приложен най-пълно, по-победоносен от който и да било друг път в историята. Излишно е да казваме, че не трябва да приемаме лекомислено такава представа за бъдещето, тъй като точно това е мисията, която Библията казва, че Антихристът и неговите последователи ще се стремят да изпълнят.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Нищо от това не би трябвало да ни изненадва. В края на краищата, когато човек се отдръпне назад и погледне цялата картина, вижда, че всъщност сам Сатана беше първият и последен суперсесионист, желаещ да заеме мястото дори на самия Бог: „Но ти каза в сърцето си: „Ще се възкача на небето; Ще издигна трона си над Божиите звезди. . . ще възляза в облачните висини, ще бъда подобен на Всевишния.” (Исая 14:13-14).

13

НОВИЯТ ХРИСТИЯНСКИ АНТИСЕМИТИЗЪМ

Има две събития, които през двадесети век преобразиха дълбоко християнския израз на антиеврейските идеи и действия. Първото събитие, разбира се, беше Холокостът - систематичното убийство на две трети от общото население на европейските евреи. Второто събитие е възраждането на държавата Израел през 1948 г. И двете събития завинаги променят начина, по който се изразява християнската суперсесионистка вяра. Както вече видяхме, през цялата история на Църквата многобройни християнски лидери и теолози са отстоявали с увереност идеята, че нацията на Израел и еврейският храм ще останат в миналото завинаги. По думите на Ориген: „По този начин можем да твърдим с пълна увереност, че евреите няма да се върнат към предишното си положение, тъй като те са извършили възможно най-отвратителното престъпление, създавайки този заговор срещу Спасителя на човешката раса.“1 От суперсесионистката перспектива, след 70 г. сл. Хр., всичко приключва; Сам Бог бил разпуснал завинги тази нация и бил унищожил еврейския храм, изпъждайки евреите в състояние на вечно изгнание. Чрез всичко това, казвали те, Бог изпращал посланието, че Християнската църква е новият храм и обещаната земя е нещо много по-голямо от малко парче земя в Близкия изток. Такова било свидетелството на християнските суперсесионистки теолози в продължение на хиляда и осемстотин години.

Но после, сякаш за една нощ, всичко това се променя. Държавата Израел - въпреки всичко, чудо на чудесата - бива възстановена. Това било както дълбоко смущение, така и огромно предизвикателство за онези, които твърдели, че Бог бил постановил това никога да не се случи. Ако суперсесионизмът е верен, тогава прераждането на държавата Израел би могло да се случи само като някаква случайност, в действителност извън суверенната воля на Бог. Днешният Израел, казват те, е по същество

аномалия, съвпадение, което няма никакво отношение към библейските пророчества или Божиите обещания. През историята, по време на еврейското страдание, суперсесионистите твърдели, че те били наказвани, вярвайки, че евреите от тяхното време изпитвали справедливото наказание за греховете на предците. Тъй като еврейският народ сега е успешен — триумфален дори — в собствената си нация, теологията на асоциирането бива внезапно преобърната. Вече не съществува опит днешните евреи да се свързват с евреите от времето на Исус. В крайна сметка, как може Бог да благослови виновните за убийството на сина Му? Днешният Израел не е Израел от библейските времена, категорично заявяват те. Но защо тази внезапна промяна на тона? За да бъда честен, днес съществува дълбока теологическа и дори психологическа нужда сред суперсесионистите да се борят срещу легитимността на Израел и самото му съществуване. Човек може да улови в коментарите на Н. Т. Райт психологическия страх сред суперсесионистите, който възниква при самата възможност, настоящата държава Израел наистина да е изпълнението на Божиите суверенни планове: „Да навеждаме на мисълта, следователно, че като християни трябва да подкрепим държавата Израел, защото това е изпълнението на пророчеството, означава да отсечем по доста радикален начин клона, на който седим."2 *Именно*. За Райт подкрепата на Израел се равнява на признание, че суперсесионизмът като теологична система е погрешен. Да подкрепяш Израел означава да потвърждаваш идеята, че Божията ръка е участвала в неговото установяване и да отрежеш клона на суперсесионизма, който е опората на Райт според собствените му думи. Проблемът обаче е, че както видяхме, самият клон е пълен с термити и гниене и скоро ще падне сам. Точно затова е най-добре човек да се отдръпне от клона, докато все още има време, и да стъпи здраво на неизменните Божии обещания.

От друга страна, съвременните християни след Холокоста сега също са изправени пред крещящата реалност, че хиляда и осемстотин години християнски суперсесионизъм и произтичащата от него омраза към евреите са кулминирали в неописуемия ужас от смъртта на шест милиона евреи. Поради ужасите на Холокоста, християнските суперсесионисти днес имат тенденцията да бъдат много по-предпазливи и тактични в начина, по който изразяват своята теология за отхвърляне на евреите, като рядко я изразяват по открито расисткия и изпълнен с омраза начин на толкова много от техните теологични предци. Но това не означава, че той не е напълно жив и здрав. Британският социален и политически коментатор Мелани Филипс улавя много точно тази настояща реалност: „След Аушвиц

тази порочна теология неочаквано изчезна от полезрението. Но се оказва, че тя само е минала в нелегалност.“3 Така че, от една страна, поради големия успех на държавата Израел, съществува много по-голяма нужда, вътрешен стремеж, да се прокарва теологията на отхвърлянето на евреите, но от друга страна, това трябва да се прави по много по-политически коректен начин, с по-малко открито расистки термини. Разбирайки тогава предизвикателствата, пред които са изправени суперсесионистите сега, можем да разберем защо терминът *антиционизъм* се превърна в толкова удобен и полезен термин. Днес суперсесионисткият активизъм почти винаги се изразява зад смокиновото листо на „антиционисткия“ политически активизъм. Докато истинската основна мотивация на суперсесионизма е да докаже на света (и може би още повече на самите суперсесионисти), че Бог е приключил с евреите и че те нямат абсолютно никакво *божествено заветно* право върху земята, основният начин, по който те водят тази война е твърдейки, че евреите нямат *законово, морално или политическо право върху земята.* По този начин днес изобщо не е необичайно да се намерят млади евангелски християни повтарящи пропагандата на „палестинския наратив“ или подкрепящи различни движения, които се стремят да подкопаят държавата Израел, както чрез насилствени, така и чрез ненасилствени средства. В свят, в който явният християнски фанатизъм спрямо еврейския народ е неприемлив, радикалните мюсюлмани са се превърнали в съвършеното християнско прокси (пълномощник, бел.пр.). В епоха, когато свободният поток от информация е всепроникваща реалност, тръбенето на идеята, че Бог е лишил евреите от наследство или че държавата Израел се противопоставя на Божията воля, безспорно упълномощава онези, които мразят или искат да убиват евреи. Не може да има никакво съмнение, че комбинацията от християнски теологичен суперсесионизъм и политически анти-израелизъм днес неоспоримо служи за упълномощаване на активната и насилствена омраза към евреите от страна на радикалния ислям и неонацистките групи, чийто брой бързо нараства.

КЛОНЕНЕ КЪМ СУПЕРСЕСИОНИЗМА

Днес доста тъжната реалност е, че анти-израелският активизъм и дори откровената омраза към Израел проникват стабилно в някои от по-големите традиционни евангелски деноминации и също така стават много популярни сред по-широк кръг млади евангелисти. Това, което някога беше уникална сфера на действие на левите активисти, сега става доста модерно сред множество иначе консервативни евангелисти. В статия

за “*Тримесечното Издание за Средния Изток”* авторът Дейвид Брог, изпълнителен директор на “Християни, обединени за Израел”, адресира проблема с анти-израелизма, който бързо се разпространява сред евангелските Милениали: „Дните, в които евангелската подкрепа за Израел се приемаше за даденост, отминаха. Тъй като все повече се сблъскват с анти-израелски наратив с насоченост към еванглеските християни, все повече и повече от тези християни се обръщат срещу еврейската държава. . . Поставянето под въпрос на християнската подкрепа за еврейската държава бързо се превръща за Милениалите в главен начин да демонстрират християнско състрадание и добросъвестност.”4

Наистина тъжното в случая е, че много млади евангелски християни днес отхвърлят ционизма не толкова защото са изследвали въпроса и от двете страни и се чувстват принудени от съвестта си да се противопоставят на Израел, или пък защото са изследвали Писанията и са заключили, че Авраамовият завет вече няма никаква връзка с въпроса, но често просто поради стереотипите, които се свързват с ционизма и ционистите. Суперсесионистите са свършили много добра работа, представяйки своите колеги реставрационисти като по-малко образовани, фундаменталисти, груби, безсъстрадателни, хипер-буквалистки селяндури, които не са в състояние да разпознаят нито по-фините и нюансирани значения на Писанието, нито сложността на конфликта в Близкия изток. Докато ни се иска да се надяваме, че в пределите на Църквата различни идеи или доктрини ще се издигат или падат въз основа единствено на съответствието им с Писанието, за съжаление възприемането на това кое е хип и кое не винаги ще има по-голямо влияние сред младите хора.

Резултатът е, че днес, в някои кръгове на евангелската култура, е модерно да се приема топло палестинския наратив, който представя Израел като най-гротескна карикатура, в същността си незаконна, апартейдска, хищническа нация, която съществува само за да тъпче безсърдечно бедните, потиснати палестински жертви. Разбира се, поглъщайки тази наративна кука, въдица и плувка, те несъзнателно са си позволили да станат пионки в една добре финансирана пропагандна война, чиито средства са снабдени от ислямски групи на омраза. Тъжната ирония е, че вярвайки, че отстояват каузите на състраданието и справедливостта, много християни несъзнателно са пуснали канутата си в река от омраза, която според Библията в крайна сметка ще наводни нацията на Израел, което ще доведе до още една несравнима катастрофа. Ще обсъдим този въпрос много по-подробно, продължавайки напред.

Цар Соломон веднъж казва известното: „Каквото е било, пак ще бъде, и каквото се е правило, пак ще се прави – няма нищо ново под слънцето.”

(Екл. 1:9). Въпреки че голяма част от християнската църква през цялата история се оказва функционираща като инструмент на сатанинската омраза към евреите, изглежда, че тази трагична ирония ще се повтори в последния час на историята. Разбира се, въпреки че се молим това да не е така, настоящата тенденция на някои евангелски християни да заемат толкова сурова позиция срещу Израел не предвещава нищо добро за този сегмент от нововъзникващата църква. Нека обсъдим накратко някои от основните участници в нарастващото антиизраелско движение.

ОБЕДИНЕНАТА МЕТОДИСТКА ЦЪРКВА НА ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

За жалост на многобройни еврейски лидери и организации, Методистката църква на Обединеното кралство, на годишната си конференция през 2010 г., даде ясно да се разбере, че те са врагове на държавата Израел. На конференцията беше проведено и прието гласуване първо за бойкот на еврейски стоки и услуги, произведени в Юдея и Самария, и второ, за одобряване на безочливо антисемитски документ, известен като "*Палестински документ Кайрос*".

Бойкотът, приет от Методистката църква на Великобритания, представлява първият път, когато тази църква бойкотира някаква страна. И това е Израел - единствено. Бойкотът напомни за бойкота на Хитлер на еврейските предприятия в Германия, който започнва през 1933 г., както и бойкота на мюсюлманските араби на всички израелски продукти от 1922 г. до наши дни. Шест години след първоначалния бойкот Хитлер обявява крайните си цели: „Днес аз отново ще бъда пророк: Ако международните еврейски финансисти в и извън Европа успеят още веднъж да вкарат нациите в световна война, тогава резултатът ще бъде . . . унищожението на еврейската раса в Европа!"5

Документът "Кайрос Палестина" гласи: „В този исторически документ ние, палестинските християни, заявяваме, че военната окупация на нашата земя е грях срещу Бога и човечеството и че всяка теология, която легитимира окупацията е далеч от християнските учения."6 Ето моят въпрос: Когато християните подкрепят документ, който нарича еврейското присъствие в Юдея и Самария като „грях срещу Бога и човечеството", това ще насърчи ли, или ще обезсърчи насилието сред радикалните елементи на палестинското общество? Не е изненадващо, че документът никъде не осъжда или призовава за прекратяване на тероризма, а вместо това го одобрява, като говори за безочливи терористични актове, представяйки ги в най-благоприятна светлина. Според документа "Кайрос Палестина", палестинският народ „се е ангажирал само с мирна борба, особено по

време на първата интифада“. Документът наистина е подигравка с истината, оневинявайки палестинската съпротива срещу държавата Израел като напълно оправдана самоотбрана. Такава била логиката, разбира се, на Адолф Хитлер, който пише в книгата си “*Моята Борба”* (*Mein Kampf*), „Следователно днес вярвам, че действам в съответствие с волята на Всемогъщия Създател: *защитавайки се от евреите, аз се боря за Божието дело.*”7

Парадоксално, но документът “Кайрос Палестина” осъжда вярванията на Джон и Чарлз Уесли, духовните бащи на методистката църква, които пламенно вярвали, че Писанието се явява в защита на възстановяването на еврейския народ в тяхната древна земя. За съжаление, Обединената методистка църква на Великобритания не е единствената историческа християнска деноминация, която изоставя библейското свидетелство и възприема теологията на отхвърлянето.

ПРЕЗВИТЕРИАНСКАТА ЦЪРКВА (САЩ)

През последното десетилетие Презвитерианската църква (САЩ) или ПЦ (САЩ) — да не се бърка с Презвитерианската църква в Америка (ПЦА) — също все повече заема остра анти-израелска позиция. През 2012 г. на годишното си Общо събрание тя проведе избори относно подкрепа на кампанията за “Бойкот, лишаване и санкции срещу Израел”, което обаче беше отхвърлено само с малка преднина. Целта на това движение, както ще обсъдим след малко, е да води икономическа и идеологическа война срещу държавата Израел. Въпреки че гласуването беше провалено, то разкри нарастващото малцинство от екстремисти в ПЦ (САЩ).

През 2013 г. друго събитие разкри нивото на нарастваща враждебност към еврейската общност в пределите на деноминацията. Това е историята на преподобния Албърт Бъдзър, презвитериански пастор, който беше принуден да напусне ролята си на модератор на Комитета по въпросите на Близкия изток на годишното Общо събрание на деноминацията. Голямото му престъпление било пътуването му до Израел на два пъти, спонсорирано от еврейска, а не от палестинска група. Въпреки че Бътзър също бил обикалял страната с пропалестински групи и дори симпатизирал на тяхната кауза, простият факт, че бил изложен на алтернативния еврейски наратив, го превърща в *персона нон грата* (нежелана личност, *бел.пр.*) и довежда до принудителното му оттегляне от всякакво участие в дискусията.

Но най-явната атака на ПЦ (САЩ) срещу държавата Израел дойде през февруари 2014 г., когато Презвитарианската мисионска мрежа в Израел и

Палестина (IPMN) издаде илюстрирана брошура от седемдесет и четири страници и придружаващо DVD, озаглавени *"Подриване на ционизма: църковно учебно ръководство"* (*Zionism Unsettled: A Congregational Study Guide)*. Според Джонатан С. Тобин, старши онлайн редактор на списание *Commentary*, брошурата е сто процентова атака срещу самата концепция за ционизма и се стреми да сравнява ционизма с християнския антисемитизъм, довел до Холокоста и други исторически зверства. Нейната цел е да заклейми Израел като нелегитимен субект и да третира неговите американски поддръжници на евреите като отклонили се от ценностите на своята религия. . . Това не е нищо друго освен обявяване на война на Израел и американското еврейство. . . В „*Пориване на ционизма*" евреите нямат право на Израел и нямат право да се защитават. От друга страна, брушурата рационализира и дори оправдава насилието срещу Израел.8

Накрая, през юни 2014 г. ПЦ (САЩ) прие резолюция за бойкот на няколко предприятия, развиващи бизнес с Израел. В светлината на другите извънредно либерални позиции, които тази деноминация зае през последните години по отношение на абортите и хомосексуалните бракове, нищо от това не може да бъде голяма изненада за някои, но без съмнение ще има дълбоко въздействие върху 2.4те милиони членове на тази някога непоколебима в убежденията си деноминация.

ОБЕДИНЕНАТА ЦЪРКВА НА ХРИСТОС

През юни 2014 г. Обединената църква на Христос, друга основна християнска деноминация, издаде доклад, призоваващ за бойкот на стоките, произведени в израелските селища, включително източен Йерусалим, озаглавен „*Доклад на работната група за политиката на Израел/Палестина.*" Иронията е, че това се случи в момент от историята, когато нарушенията на човешките права в нации като Судан включваха окованe на бременна християнка в килия и принуждаването й да роди на пода, докато чакаше смъртна присъда за приемане на християнството. Но тогава нямаше призиви за бойкот срещу Судан. Само срещу Израел. Единствено Израел, сред всички нации по света, беше избран за бойкот. Докладът обозначава доктрината на реставрацията (възстановяването) като „фалшива доктрина" и описва християнската подкрепа на Израел като съвременна форма на вероотстъпничество и отхвърляне на Бог.

Обединената църква на Христос е най-голямата деноминация в цяла Канада. Една от видните конгрегации в рамките на деноминацията е Тринити Обединена църква на Христос в Чикаго, където президентът

Барак Обама се покланяше повече от двадесет години и където той и децата му бяха кръстени.

ЦЪРКВАТА НА ШОТЛАНДИЯ

Друга църква, която някога е била блестяща светлина на истината, но сега си е позволила да се превърне в убежище за антиеврейска пропаганда, е Църквата на Шотландия. През май 2013 г. църквата издаде „Наследството на Авраам? Доклад за „Обетованата земя“”. Този документ е комбинация от типичния християнски теологичен суперсесионизъм и сурови обвинения срещу държавата Израел.

От теологична гледна точка, докладът иронично отрича, че все още съществува нещо такова като „обетованата земя“, поради което „обетованата земя“ е включена в кавички в заглавието на доклада. За голяма изненада на Авраам, без съмнение, докладът прави нелепото твърдение, че „обещанията за земята на Израел никога не са били предназначени да бъдат приемани буквално или като приложими към определена географска територия“. Документът продължава с думите: „„Обетованата земя“ в Библията не е толкова място, колкото метафора за това как трябва да бъдат нещата сред Божия народ. Тази „обетована земя“ може да бъде намерена или построена навсякъде.“9 Моля, спрете и помислете върху това, което се казва тук. Сам Бог даде обет на смърт да даде на потомците на Авраам земята, която Той посочи. Той повтори обещанието Си стотици пъти с много буквални думи. И все пак Църквата на Шотландия ни казва, че тези обещания са просто метафори за което и да било парче земя където и да се намира то. Човек се чуди колко време ще мине преди да ни бъде казано, че сам Бог е просто метафора, която не трябва да се приема буквално. Този доклад е наистина акт на теологичен вандализъм – правейки пълна подигравка с Библията като разбираем документ. Относно подобни твърдения, синдикираният американски евреин и журналист Денис Прагер прави следното много точно наблюдение: „Това би било все едно голямо постхристиянско религиозно тяло да беше обявило, че „Исус“, „Христос“, „разпятие“ и „възкресение“ никога не са означавали това, което християните и Новият завет винаги са разбирали. Представете си, ако голяма мюсюлманска организация заяви, че Исус означава Мохамед; Христос означава Коран; разпятието означава ислямофобия; и възкресението означава хадж.”10

След това докладът продължава, представяйки Израел като несправедлива, потиснническа, расистка, военна държава, която не може

да бъде подкрепяна от християните. Въпреки че отправя многобройни конкретни обвинения срещу Израел и макар само бегло да осъжда всеки вид насилие, без значение кой го извършва, той никога не споменава нито един акт на палестинска милитаристична агресия, расизъм или омраза. Нито веднъж. Целият документ е абсолютна антиизраелска диатриба от най-лошия вид. След огромна международна критика Църквата на Шотландия ревизира документа, за да включи споменаване на факта, че Израел има право да съществува. Спрете и помислете за това. Ние живеем сега в свят, в който една християнска група трябва да бъде притисната просто да признае, че една нация има право да съществува. За коя друга нация в света изобщо се задава въпроса дали има правото да съществува или не? Само Израел. В обобщение, установявам, че съм напълно съгласен със заключенията на Денис Прагер:

"Докладът на Шотландската църква не представлява критика на Израел; неговата цел е анулиране на еврейския народ и анулиране на исторически неопровержимите права на евреите относно земята. . . Шотландската църква даде глас на най-грозното описание на евреите от средновековието насам. . . Докладът е комбинация от средновековен християнски антиюдаизъм и съвременен ляв антиционизъм. За евреите и Израел това е смъртоносна комбинация."11

БОЙКОТИ, ЛИШАВАНЕ, САНКЦИИ

През 1933 г. Адолф Хитлер и нацистката партия официално бойкотират еврейския бизнес. Това било само началото на десетилетие на най-лошата форма на омраза към евреите в историята на света. Днес е в ход ново движение за бойкот на еврейската държава. Тази кампания за бойкот на Израел се нарича "Бойкоти, лишаване от права и санкции" или BDS. BDS е глобална кампания, която използва икономически и политически натиск, за да подкопае фундаментално сигурността, легитимността и бъдещето на Израел. Организацията, въпреки че е основана от палестинци, е много активна в колежите по целия свят. В това движение ние също намираме пряка връзка между ангажирани леви организации, насилствени радикални ислямски групи и общоприети форми на християнство.

Ас'ад АбуХалил е ливанско-американски професор по политически науки в Калифорнийския държавен университет – Станислав. Той също е яростен поддръжник на BDS. Според Халил „истинската цел на BDS е да

свали държавата Израел. . . Това трябва да се посочи като недвусмислена цел. Не трябва да има двусмислие по темата. Справедливостта и свободата за палестинците са несъвместими със съществуването на държавата Израел."12

Ахмед Мур, друг изявен поддръжник и активист на BDS в Съединените щати, е сътрудничил значително с *Guardian, Huffington Post, Daily Beast, Mondoweiss, Electronic Intifada и Al Jazeera.* Според Мур „BDS не е поредната стъпка по пътя към окончателния сблъсък; BDS е Окончателният Сблъсък . . . Прекратяването на окупацията не означава нищо, освен ако не означава анулиране на самата еврейска държава.13"

Въпреки че малко членове на или посещаващи Презвитерианската църква (САЩ), Обединената църква на Христос или Обединената методистка църква на Великобритания днес биха се идентифицирали с всички ожесточени нагласи и тенденции на радикалната ислямска група Хамас, антиизраелската позиция, заемана от всички тях води до бързо затваряне на пропастта между Църквата и терористичните организации. Мнозина смятат, че BDS е просто масово движение, чиято цел е да окаже натиск върху Израел така че да отсъпи, разрешавайки признаването на палестинска държава. Това обаче е напълно погрешна презентация на това какво всъщност представлява движението. Докато много от християните, присъединили се към движението BDS, често вярват, че подкрепят местно колежанско движение, което се застъпва за равенство, справедливост и общи християнски ценности, те всъщност подкрепят радикално и насилствено движение, което в крайна сметка търси изтребването на еврейската раса. Движението BDS в Европа и Съединените щати в по-голямата си част е водено от и пряко свързано с радикални ислямски терористични организации като Хамас. Както Хамас, така и Мюсюлманското братство, най-често чрез Асоциацията на мюсюлманските студенти, която ФБР са свързали директно с Мюсюлманското братство, осигуряват основните активисти, оперативни работници и ръководители за международната BDS и антиизраелска политическа дейност в множество университетски кампуси в Съединените щати и Европа. Документирано е, че други пропалестински групи, свързани с движението BDS, като "Американски мюсюлмани в подкрепа на Палестина" или "Студентите за справедливост в Палестина", са канализирали стотици хиляди долари към Хамас.14

През 2014 г., по време на Седмицата на апартейда в Израел, BDS групи в кампуси на САЩ бяха записани да скандират „От реката до морето Палестина ще бъде свободна". Една от водещите фигури на движението BDS е Азам Тамими, професор по политическа мисъл и лидер на

Кампанията за солидарност към Палестина в Лондон. В протест пред израелското посолство в Лондон, говорейки за държавата Израел и еврейския народ, Тамими казва: „Всеки в света, с вяра или без вяра, трябва да се обедини, за да изкорени този рак от тялото на човечеството.“15 В интервю за BBC Тамими твърди, че ако можеше, би извършил самоубийствен атентат в Израел, заявявайки недвусмислено: „Разбирате ли, да се жертвам за Палестина е благородна кауза. Това е правилният начин да угодя на моя бог и бих го направил, ако имах възможност.”16

Имайте предвид, това е каузата, която изповядващи християни сега подкрепят. Следователно изобщо не сме изненадани да открием, че в литературата, публикувана както от Презвитерианската църква (САЩ), така и от Обединената методистка църква на Великобритания, техният *обвинителен* език срещу Израел е практически идентичен с *подстрекателския* език на Хамас.

Антиизраелският активизъм на BDS в множество колежански и университетски кампуси в много случаи е създал атмосфера на толкова силен натиск и заплахи, че много еврейски студенти сега започват да изразяват, че не се чувстват в безопасност. През март и април 2014 г. еврейски студенти в Североизточния университет и Нюйоркския университет получили фалшиви известия за изгонване, които били поставени под вратите на общежитието им. Според Брет Коен, програмен директор на националния кампус на произраелската група StandWithUs (Стойте заедно с нас), „Откритият тормоз и сплашване на произраелски студенти е нещо обичайно навсякъде, където BDS надигне зложелателната си глава.“ Коен изброява такива актове на сплашване като про-BDS студенти, които „ожесточено надвикват опонентите си и публикуват действителни неонацистки антисемитски пропагандни изображения в техните акаунти в социалните медии“, както и „враждебно завладяване на дневния ред на студентското правителство [с] BDS поддръжници, крещящи расови епитети към студентски сенатори.”17

БЕН УАЙТ

Един от най-активните и открикти антиизраелски активисти е Бен Уайт. Уайт е възпитаник на Оксфорд, дългогодишен анти-израелски блогър и търсен оратор в анти-израелския кръг на оратори. В статия за онлайн политическото списание CounterPunch Уайт казва: „Не се смятам за антисемит, но мога да разбера защо някои са такива. Всъщност има

редица причини.”18 Имайте предвид, че антисемит е просто някой, който мрази евреите. Уайт изразява пълна симпатия към онези, които мразят евреите. Важно е да се отбележи, че той не защитава конкретно антиционизма, а антисемитизма. С други думи, омразата, която той изпитва, не е срещу Израел като държава, а срещу евреите като народ. Уайт продължава да изброява многобройни причини, които според него узаконяват такава омраза. Това е отличен пример за това, което имам предвид, когато казвам, че съвременната християнска омраза към евреите служи като подкрепа за доста вулканичната омраза към радикалните мюсюлмани или неонацистките групи. Дали този вид език по някакъв начин дори бегло прилича на сърцето на Бог? Лично аз все още не съм виждал някой от тези съвременни анти-израелски активисти да изразява любов към еврейския народ.

СТИВЪН САЙЗЪР

Друг представител на най-подстрекаващите анти-израелски активисти е Стивън Сайзър, англикански викарий. Сайзър е съвършен пример за новия вид антисемити. През 2005 г. той публикува книгата *“Християнски ционизъм: Пътна карта към Армагедон?”* и през 2008 г., опростена версия, озаглавена “*Християнските войници на Сион? Библията, Израел и Църквата”*. И в двете книги Сайзър твърди, че тези християни, които не са суперсесионисти, само чрез самата си подкрепа на Израел подклаждат омраза, расизъм и несправедливост и са отговорни за създаването на атмосфера, готова за война, може би дори на апокалиптично ниво. Сайзър е добре приет не само в тези църкви, които приемат анти-израелския наратив, но и в светските и мюсюлманските анти-израелски кръгове. Въпреки че по принцип той има мек начин на изразяване, Сайзър е идеологически хвърляч на бомби от най-лошия вид, като често се изпуска, правейки доста възпламенителни изявления относно Израел и всеки един от този сегмент на Църквата, който го подкрепя. В този смисъл, макар и далеч не толкова остроумен, Сайзър по същество се е превърнал в Ан Коултър на антиизраелското движение. През август 2013 г. например, седнал пред препълнена църква, той направи следното изявление: „Със сигурност има църкви в Израел и Палестина, които са на страната на окупацията, на страната на ционизма. Едно от бремената ми е да ги предизвикам теологично и да покажа, че те са се отрекли от Исус, те са се отрекли от Библията и са мерзост.“19

С този коментар Сайзер представя цялата месианска еврейска общност в Израел, както и голямо евангелско арабско-израелско население като

„мерзост“, които са „се отрекли от Исус“. Всичко това беше казано с много широка и самодоволна усмивка на лицето, предизвиквайки смях у мнозина в публиката. Странно, но по-късно Сайзър се извини за думите си, но още по-късно върна извинението си, като изрази, че е напълно доволен от думите си. Друг път Сайзър също така нарича всички християнски или месиански вярващи, подкрепящи Израел, „еретици“.20 И още веднъж Сайзър отново се опитва да осъди всяка християнска подкрепа за Израел, пишейки в tweet, че „християнският ционизъм проституира Библията. Това е оксиморон.”21 Нека проницателната Църква се запита кой дух наистина кара Сайзър да отправя такива пресилени осъждания и обвинения към събратята си християни и да прибягва до такъв подстрекателски, причиняващ разделение и изпълнен с омраза език?

Въпреки това суперсесионизмът на Сайзър го е довел до това да използва много повече от просто подстрекателска реторика. Той също го е довел до въвличането в дълбоко антиизраелски дейности. През 2012 г. Сайзър пътува до Багдад за „Международната конференция в знак на солидарност с палестински и арабски затворници и задържани в затворите на израелската окупация“. Като представител на Христос отива ли Сайзър да сключи мир и да търси помирение между араби и евреи? Точно обратното. Вместо това той застава пред предимно арабска група, за да направи разширена и графична презентация за изтезанията на палестински деца от Израел. Това въобще не е преувеличение. Въпреки че Сайзър наистина не стига толкова далеч да твърди, че са източвали кръвта им, за да правят мацо (безквасен хляб, който се яде предимно по време на Пасха, *бел.пр.*), в това може да се долови неоспоримо ехо от историческия мит за кървна клевета, използван от истеричните еврейски ненавистници от миналото, за да разбунтват масите срещу еврейския народ, което често водело до кланета. Нека честно се запитаме, има ли нужда мюсюлманският свят от още насърчение да мрази еврейския народ и държавата Израел? Защо антиционистите като Сайзър смятат за необходимо умишлено да наливат масло в огъня на мюсюлманската омраза, която вече бушува безпроблемно от самосебе си? Когато наблюдаваме подобно нещо, трябва да се запитаме каква е истинската цел, какво се стреми да се постигне? И от какъв дух са движени те и движението, което искат да създадат? Не осъзнават ли, че в толкова много отношения те са съвременният еквивалент на антиеврейските теолози и подстрекатели на расово преследване от миналото? Най-вече, това наистина ли са хората и движенията, с които дълбокомислещите и съвестни християни наистина да имат вземане-даване?

КОЙ ДАВА НА КЪСО, ЗА ДА ЗАПАЛИ ДВИГАТЕЛЯ НА АПОКАЛИПСИСА?

От моя гледна точка, когато наблюдавам как Стивън Сайзър пътува по света, за да разпалва омразата към Израел сред мюсюлманите, или когато чувам за суперсесионисти, които твърдят, че отхвърлянето на суперсесионизма е виновно за кръвопролитието, мога само да поклатя глава. Като учител, известен с това, че говори по темата за първостепенната роля на исляма през последните дни, аз съм бил обвиняван многократно в това, че по същество съм провокирал битката при Армагедон. Всъщност, според много суперсесионисти, всички християни, които подкрепят Израел (християнски ционисти), не само се надяват, но и насърчават възможността да се случи истински *Армагедон*. Брайън Макларън, добре известен поддръжник на антиционисткото движение, всъщност казва, че всеки, който приема сериозно пророчествата за Израел от последното време, „използва фалшив сценарий за края на света, за да създаде нещо като копнеж за смърт, говорейки за Трета световна война, което, освен ако не бъде конфронтирано по-твърдо от останалите от нас, може твърде лесно да създаде самоизпълняващо се пророчество."22 Заглавия на книги като *"Християнски ционизъм: Пътна карта към Армагедон?"* на Сайзър, *"Фитилът на Армагедон"* на Ханк Ханеграаф или *"Съюзници за Армагедон Възходът на християнския ционизъм"* на Виктория Кларк: са посветени изцяло на аргумента, че ционизмът е опасна идея, която увеличава потенциала за мащабна регионална или дори глобална апокалиптична война. Но помислете за слоевете ирония и лицемерие тук. Първо, онези, които твърдят, че ционистите предизвикват Битката при Армагедон, най-често отричат, че библейските пророчества относно Битката при Армагедон трябва да се приемат буквално или дори да се прилагат към наши дни. Въпреки това те обвиняват всеки християнин, който подкрепя държавата Израел, че я причинява да се случи. *Какво?!* Но още по-странен е фактът, че много от същите тези критици на ционизма, в своята опозиция срещу ционизма, всъщност насърчават, подкрепят и дори подхранват точно този вид расова и религиозна омраза – „вечна омраза" (Езек 35:5) – за която Библията казва, че именно тя ще разпали Битката при Армагедон.

В „Отворено писмо до евангелските християни и други заинтересовани страни", създадено от представители на Теологичната семинария в Нокс, суперсесионистките автори всъщност хвърлят цялата вина за кръвопролитието на кръстоносните походи изцяло на гърба на онези, които вярвали, че земята на Израел всъщност е обещаната земя. Документът

жалее: „Лошата християнска теология по отношение на „Светата земя“ допринесла за трагичната жестокост на кръстоносните походи през Средновековието.“23 Очевидният проблем с това твърдение обаче е, че теологията, довела до кръстоносните походи, не било вярването, че земята на Израел е обетованата земя; по-скоро това бил суперсесионисткият възглед, че *земята принадлежи конкретно на християнската църква.* Документът дори нито веднъж не признава факта на масовото избиване на евреи, извършено не само в земята на Израел, но и в цяла Европа. Отговорността за това също пада директно върху суперсесионистката омраза към евреите. Кръстоносците били просто суперсесионисти-доминионисти с мечове. Такова е естеството на слепотата и прехвърлянето на вина, от които суперсесионистите продължават да страдат до ден днешен. Лицемерието просто е извън всяка граница.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Равин Амиел Хирш описва съвършено нарастващото анти-израелско движение в християнската църква, казвайки: „Светът е пълен с хора, които проповядват любов, но са изпълнени с омраза. Те показват смирение външно, но са пълни с арогантност. Те са завладени от ревностна жар passionate - но за грешните неща. Проституират думи и извращават ценности. Казват, че са за мир, но действията им насърчават война.”24

Нарастващото движение за делегитимиране или подкопаване на Държавата Израел в действителност не се стреми към ценностите на мира, справедливостта и състраданието, както мнозина, които подкрепят движението, твърдят. Под тънката маска, че е движение за политическа или социална справедливост, това не е нищо друго освен усилие да се свали Израел. Самуел Клъф, ясно изразен библейски учител и приятел, съвършено обобщава голямата опасност от зараждащото се анти-израелско движение в Църквата: „Тези аргументи срещу Израел в крайна сметка не са просто интелектуални или политически аргументи. Имаме работа с цялостна мисловна система. В крайна сметка логическото заключение на тази система на мислене е, че хората умират. Ако Втората световна война не ни научи на нищо друго, тя ни научи, че теологията, която лишава евреите от граждански права, в крайна сметка завършва в концентрационен лагер.”25

Моята проста молитва е нововъзникващото поколение християнски вярващи да се събуди и да види анти-израелското движение такова, каквото наистина е, а именно съвременна проява в християнската църква на дългия исторически континуум на омраза, насочен към евреите, Божия

заветен народ. Това е просто продължение на историческите усилия на християнството да върне евреите на мястото им като народ, отхвърлен от Бог и обречен да остане изгнаник и роб. Въпреки външния блясък на социална справедливост, с който поддръжниците се стремят да защитят своето движение, криещият се в основата расизъм става все по-явен и безсрамен. След като се събуди за тази фрапантна реалност, аз се моля по-младото поколение от мислещи и информирани вярващи да отхвърли това движение не само заради лошата теология, която стои зад него, но и поради фундаментално расисткия му дневен ред. Моля се, след като отхвърли новата омраза към евреите, новото поколение християни да се надигне, за да възвърне обнадеждаващата визия за бъдещо възстановяване, която Исус и всички апостоли прокламираха – бъдеща реалност, в която Исус, еврейският цар, ще царува както над евреи, така и над езичници, над израелци и араби, които всички заедно ще служат на своя Създател като един разнообразен, но напълно обединен Божи народ.

ЧАСТ 3

ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ

И СЪДЪТ НА НАРОДИТЕ

14

ПРОРОКОКУВАНОТО ЗАВРЪЩАНЕ

НА ЕВРЕИТЕ В ТЯХНАТА ЗЕМЯ

Брайън Пъртъл е пастор, с когото станахме добри приятели през последните няколко години. Той е пожарникар, който идва от семейство на пожарникари. Брайън е от моя любим вид пастори; той има ум на учен и съвсем загрубели ръце. Тези дни той прекарва голяма част от дните си в сутеренен магазин, превръщайки кожа във великолепно изработени щитове за противопожарни шлемове. Той прави това в допълнение към отглеждането на пет деца заедно със съпругата си и съ-пасторство на общност от вярващи. Брайън също е и един от най-начетените братя, които познавам, с една от най-завидните лични теологични библиотеки, които някога съм виждал. Той е специалист по класически произведения, книги, които често са трудни за намиране или вече не са налични. Стените на неговата библиотека са облицовани с рамкирани снимки на някои от неговите герои – многоуважаеми пастори, теолози и мисионери – мъже като Чарлз Спърджън, Р.К. Чапман, Адолф Сафир, Хорациус Бонар, А. У. Тозер и от по-скорошни времена Леонард Рейвънхил.

Семейство Пъртъл също са служили като мисионери в ислямска нация, която няма да споменаваме тук. По време на престоя им в чужбина, аз ги посетих и имах шанса да проведа и запиша обширно интервю с Брайън, което според мен беше чисто злато. Седейки във всекидневна, с вече сгорещен до преди обяд близкоизточен въздух, обсъждахме една от любимите ни теми: продължаващото централно място на Израел в Божиите

планове. Брайън бързо се насочи към една от своите области на специализиране, въпрос от решаващо значение, с който много малко вярващи днес са наясно:
„Тази идея, че Израел е важен според пророците и според свидетелството на Писанието по отношение на последните дни не е нещо ново“, каза ми той. „Не само че това е простият прочит на самото Писание, но от средата до края на 1800те г. хора провъзгласявали, че маси от евреи ще дойдат в Палестина и че дори щели да стигнат до формулирането на държава. Мнозина велики исторически проповедници и теолози са очаквали това, такива като Чарлз Спърджън, Адолф Сафир, Дейвид Барон, Дж. С. Райл [и] Хораций Бонар, велики проповедници, мисионери и теолози.”

Това твърдение, че мнозина велики учители на Писанията са предсказали възстановяването на държавата Израел от еврейския народ в последните дни, е извънредно мощна подкрепа за буквалистичното и футуристично тълкуване на Писанието. Много от тях били направили това стотици, или в един случай, повече от *хиляда* години преди факта. Когато човек прегледа много от книгите, написани от онези, които поддържат теологията на заместването, тези от тях, отхвърлящи и често дори осмиващи идеята, че библейските пророчества важат за днес или че националният Израел има някакво място в текущите планове на Бог, те изобилстват с примери за различни неуспешни пророчества и заблудили се предсказатели на дати в историята на Църквата. Те обичат да посочват фалшиви пророци като Едгар С. Уизенант (автор на *“88 причини защо Грабването ще се случи през 1988 г.”*) или Харолд Кемпинг (който казал, че Съдният ден ще се състои на 12 май 2011 г.), но никога не отдават значение на доста уверените и точни предсказания на тези многобройни учители, които обявявали, че идвал ден, когато евреите щели се върнат в земята си, за да възстановят държава. Нека тогава се върнем, за да извлечем и да хвърлим светлина върху някои от тези твърде често забравяни съкровища.

ДЕЙВИД БАРОН (1855–1926)

Дейвид Барон е месиански вярващ евреин, който служи в края на 1800 г. и началото на 1900 г. След като става вярващ, той написва няколко отлични книги и съосновава мисионерската организация Еврейско християнско свидетелство за Израел в Лондон. Най-известната му работа е неговият класически коментар от 1918 г. върху пророчеството на Захария, *“Виденията и пророчествата на Захария”*, който все още бива широко публикуван и използван днес. Обръщайки се към Захария 14, Барон пише:

“Преди всичко трябва да допуснем идеята за възстановяване на евреите в състояние на неверие - не пълно възстановяване на цялата нация, което няма да се случи преди тяхното обръщане, но на един влиятелен и олицетворяващ нацията остатък . . . От Писанието изглежда, че що се отнася до Израел и земята ще има възстановяване, преди Второто пришествие на нашия Господ, на почти същото състояние на нещата от времето на Неговото Първо пришествие, когато нишките на Божиите отношения с тях като нация най-накрая били хвърлени на земята, и няма да бъдат подхванати отново, „докато не се изпълнят времената на езичниците.”1

Това предсказание за еврейско завръщане в тяхната земя, главно в състояние на неверие, било направено тридесет години преди действителното му изпълнение. Но това не било първото предсказание на Барон. Двадесет и седем години по-рано, през 1891 г., Барон публикува книга, озаглавена *„Еврейският проблем: неговото минало, настояще и бъдеще“*. Имам оригинално копие, вече на повече от 120 години. Доста малката книжка представлява експозиционен аргумент в полза на предстоящото възстановяване на евреите в тяхната земя. Помислете за коментарите на Барон относно Еремия 30:3:

“Тук имаме пълно възстановяване: „ще върна от плен людете Си Израел и Юда” и броят на завърналите се ще бъде „голямо множество“, така че дори цялата обетована земя няма да е достатъчно голяма за тях. Същото се появява в онова забележително пророчество на Исая [11], което . . . несъмнено е бъдещо в своето приложение, където „изгнаниците на Израел“ и „разпръснатите от Юда“ трябва да бъдат събрани заедно. . . Могат да бъдат цитирани още много пасажи, които говорят за пълно възстановяване на цялата нация по най-недвусмислен и щателен начин; за които със сигурност не може да се каже, че са получили своето изпълнение в — сравнително — незначителната шепа хора, завърнали се от Вавилон.”2

Барон продължава, заявявайки, че „след Възстановяването, предсказано в това и други пророчества, Израел ще се радва поне на национална независимост, ако не и на надмощие.“3 Предсказанията на Барон, разбира

се, са направени петдесет и седем години преди държавата Израел да бъде официално основана.

НАТАНИЪЛ УЕСТ (1826–1906)

Пренасяйки се малко назад във времето, Натаниел Уест е роден в Сундърланд, Англия, през 1826 г., но се премества в Съединените щати, за да посещава семинария. Той след това продължава като пастор в няколко църкви в Синсинати, Питсбърг и Бруклин. По-късно става професор в Теологическата семинария в Данвил. Той също е автор на няколко книги, включително класическата "*Изследвания по есхатология: Хиляда-годишния период в двата завета*", написана през 1890 г. Въпреки че Уест вярвал, че пълното възстановяване ще се случи по време на хилядолетното управление на Исус, в този труд той ясно предсказа бъдещо възстановяване на Израел като нация:

"Решението на големия проблем за бъдещето на Израел, произлязъл от разкъсването в Царството на Давид, е решението на Хилядолетното царство и идва с бъдещото приемане от Израел на Давидовия Син като техен Господ, затварянето на древния пролом в Царството на Давид, обединението на Израел и Юда в една нация, в планините на отечеството завинаги; - накратко, Израел като обърнал се към вярата народ и нация, призната лично от Христос, с приветсващато одобрение на нациите.4

Това предсказание, публикувано през 1890 г., е направено петдесет и осем години преди Израел действително да стане нация."

Дж. Ч. Райл (1816–1900)

Прескачайки още двадесет и три години назад, сега се обръщаме към писанията на Дж. Ч. Райл. Райл бил реформиран проповедник, който се придържал към буквално, футуристично и предмилениално тълкуване на Писанието. Няколко от коментарите на Райл относно бъдещото събиране на еврейския народ в тяхната земя са наистина поразителни в своята яснота. Например: „Вярвам, че евреите в крайна сметка ще бъдат събрани отново като отделна нация, възстановени в собствената им земя и обърнати към

вярата на Христос, след като първо преминат през голямо бедствие (Йер. 30:10–11; 31:10; Римляни 11:25–26; Дан. 12:1; Зах. 13:8–9).“5 Или помислете за доста директните твърдения на Райл на друго място:

“Но времето не ще ми стигне, ако се опитам да цитирам всички пасажи от Писанието, в които е разкрита бъдещата история на Израел. Исаия, Йеремия, Йезекиил, Осия, Йоил, Амос, Авдий, Михей, Софония, Захария всички декларират едно и също нещо. Всички предричат, с повече или по-малко подробности, че в края на тази диспенсация евреите ще бъдат възстановени в собствената им земя и в Божието благоволение. Не претендирам за безпогрешност в тълкуването на Писанието по този въпрос. Добре осъзнавам, че много отлични християни не могат да видят темата като мен. Мога само да кажа, че в моите очи бъдещото спасение на Израел като народ, тяхното завръщане в Палестина и тяхното национално обръщане към Бог, са толкова ясно и просто разкрити, колкото всяко друго пророчество в Божието Слово.”6

Отново, предсказанията на Райл относно възстановяването на еврейската държава са направени през 1867 г., осемдесет и една години преди Израел официално да стане държава.

СЕПТИМУС СИЪРС (1819–1877)

Още един реформиран проповедник, Септимус Сиърс, е известен в Англия като един от най-изтъкнатите пастори и проповедници в страната. Той започва служението си на двадесет годишна възраст, преди да стане пастор на Стриктната баптистка църква в Клифтън, която ръководи до смъртта си през 1877 г. В книгата си *„Нещата, които ще се случат оттук нататък или Божието свидетелство за бъдещето, събрано от Светите писания“,* Сиърс ясно предсказва бъдещото възстановяване на държавата Израел. Под главата, озаглавена „Възстановяването на евреите“, Сиърс започва, заявявайки:

“Евреите ще се върнат в Йерусалим неповярвали в Христос. Защото едва след като се завърнат в собствената си земя, ще се изпълни следното Писание:—„Защото ще ви взема изсред народите, и ще ви събера от всичките страни, и ще ви доведа в земята ви. Тогава ще поръся върху вас

чиста вода, и ще се очистите; от всичките ви нечистоти и от всичките ви идоли ще ви очистя. Ще ви дам и ново сърце, и нов дух ще вложа вътре във вас, и, като отнема каменното сърце от плътта ви, ще ви дам меко сърце. И ще вложа Духа Си вътре във вас, и ще ви направя да ходите в повеленията Ми, да пазите съдбите Ми, и да ги вършите." (Йезекиил 36:24–27)7

Сиърс цитира няколко други пророчества, сочещи, че евреите ще се върнат в собствената си земя. След тези неща, според Сиърс, ще дойде времето на „Утеснението на Яков" – ужасно национално бедствие, последвано от националното обръщане на евреите и накрая окончателното им и трайно възстановяване в земята. Нека отбележим, че прогнозите на Сиърс, както и тези на Райл, са публикувани през 1867 г., осемдесет и една години преди Израел официално да стане държава.

ЧАРЛЗ СПЪРДЖЪН (1834–1892)

Чарлз Хадън Спърджън, понякога наричан „Принцът на проповедниците", е британски баптист. Той остава силно влиятелна фигура сред широк кръг от християни днес. Спърджън бил плодовит по много начини. Въпреки че той не коментирал често по въпроса за последните времена, от онези случаи, когато обсъждал тези въпроси, става ясно, че той е бил класически премилениалист, който пламенно вярвал, че всеки прост прочит на Писанията би накарал човек да очаква евреите да се завръщат в земята на Израел според обещанията на Бог. Помислете за следното много директно изявление от легендарния Спърджън, когато той коментира последните глави от пророчеството на Езекиил:

"Сега Израел е страна, заличена от картата на нациите; синовете й са пръснати надлъж и нашир; дъщерите й жалеят край всички реки на земята. Нейната свещена песен е заглушена; няма цар, който да царува в Ерусалим; тя не ражда управители сред своите племена. Но предстои да бъде възстановена; предстои да бъде възстановена „като от мъртвите". Когато нейните собствени синове вече са се отказали от всяка надежда за нея, тогава Бог ще се яви за нея. Тя трябва да бъде реорганизирана; нейните разпръснати кости трябва да бъдат събрани. Пак ще има родно правителство; отново ще има формата на политическо тяло; ще бъде учредена държава и в нея ще царува цар. Сега Израел се е отчуждила от собствената си земя. Нейните синове, въпреки че никога не могат да

забравят свещения прах на Палестина, умират на безнадеждно разстояние от нейните осветени брегове. Но това няма да бъде така завинаги, защото нейните синове ще й се радват отново.”8

Забележете, че Спърджън вижда бъдещо „местно правителство“, „политическо тяло“, когато „държавата ще бъде учредена“. На друго място Спърджън правилно ни увещава: “Мисля, че не придаваме достатъчно значение на възстановяването на евреите. Ние не мислим достатъчно за това. Но със сигурност, ако има нещо обещано в Библията, то е точно това. Предполагам, че не можете да четете Библията, без да видите ясно, че трябва да има действително възстановяване на Децата на Израел. . . Защото, когато евреите бъдат възстановени, ще влезе пълнотата на езичниците; и веднага щом те се завърнат, тогава Исус ще дойде славно на хълма Сион със своите старши военоначалници и тогава ще изгреят светлите дни на хилядолетието; тогава ще познаем всеки човек като брат и приятел; Христос ще управлява с всеобща власт.”9

Не само че твърде много християни днес не „отдават достатъчно значение на възстановяването на евреите“, но те всъщност се стремят да отрекат, че такова възстановяване изобщо ще се случи някога. И все пак според Спърджън, ако просто „четем правилно Писанията“, тогава ще разберем напълно факта,

“че евреите имат много общо с историята на този свят. Те ще бъдат събрани; Месията ще дойде, Месията, когото търсят – същият Месия, който дойде веднъж, ще дойде отново – ще дойде, както очакваха да дойде първия път. Тогава те мислеха, че той ще дойде като принц, който да управлява над тях, и така ще стане, когато дойде отново. Той ще дойде, за да стане цар на евреите и ще царува най-славно над своя народ; защото, когато дойде Той, евреите и езичниците ще имат равни привилегии, въпреки че все пак ще има известно разграничение, дадено на онова кралско семейство, от чиито чресла идва Исус; защото той ще седне на престола на баща си Давид и при него ще се съберат всички народи.”10

Предсказанията на Спърджън за възстановена еврейска държава са направени през 1864 г., осемдесет и четири години преди това действително да се случи.

АДОЛФ САФИР (1831–1891)

Адолф Сафир бил унгарски евреин, който по-късно приема Исус като Месия, когато Шотландската свободна църква изпраща мисионери при унгарските евреи. Сафир бива ръкоположен в Ирландската презвитерианска църква и се изявява като човек, известен със своите изяснения на Словото и вълнуващи лекции. В своя велик труд *"Христос и Израел"*, Сафир прекарва много време в разяснения на Писанията, за да определи какво казват те относно повторното събиране на Израел. Сафир вижда повторното събиране на Израел като бъдеща реалност, която не подлежи на обсъждане. Разделът, който разглежда тази тема, е озаглавен „Фазите на възстановяването, кулминиращи с идването на Великия цар". Коментирайки Исая 66:19, 20, Сафир казва:

"Тук се заявява, че ще има второ и по-всеобщо събиране на Израел от всички народи и това ще стане след като дойде светлината на Израел и славата Господна изгрее върху него, и след великите присъди над нечестивите. Така има две възстановявания – едното преди, другото след голямата криза; едното е частично, другото пълно; едното е такова, което провокира враждата на нациите, другото е такова, на което нациите се радват и дори си сътрудничат."11

Сафир бил доста изричен относно това, че евреите ще се върнат в Израел до голяма степен в невярващо състояние, без да са се обърнали към своя истински Месия. Ето неговите коментари относно Езекиил 22:17-22:

"Евреите се завръщат невярващи в Хрисос. Те трябва да бъдат доведени в Ерусалим, за да бъдат съдени. „И Господнето слово дойде към мен и каза: Сине човешки, Израилевият дом стана шлака пред Мене; те всички са мед и калай, желязо и олово сред пещта; те са шлака от сребро. Затова така казва Господ Йехова: Понеже вие всички станахте шлака, ето, затова ще ви събера сред Йерусалим. Както събират сред пещта среброто и медта, желязото, оловото и калая, за да раздухат огъня върху тях, за да ги стопят, така в гнева Си и яростта Си ще ви събера и ще ви сложа там, и *ще* ви разтопя. Да! Ще ви събера и с огнения Си гняв ще духна върху вас, и ще се разтопите сред него. Както се топи среброто в пещта, така ще се разтопите вие сред него и ще познаете, че Аз, Господ, излях яростта Си върху вас."12

Предсказанията на Сафир са направени през 1864 г., същата година, когато Чарлз Спърджън стига до точно същото заключение, осемдесет и четири години преди Израел да стане държава.13

ХОРАЦИЙ БОНАР (1808–1889)

Хораций Бонар, още един велик реформаторски проповедник, също бил посветен съживленец (ривайвълист), автор и писател на химни от Свободната църква на Шотландия. В следния обширен цитат от неговия труд "*Пророчески ориентировачни знаци (повратни точки), съдържащи данни, способстващи определянето на въпроса за Христовото пришествие преди хилядолетието*", виждаме, че Бонар е бил силно вярващ във факта, че бъдещето ще осъществи завръщането на евреите в израелската земя. Насърчавам ви да разгледате внимателно богатото съдържание на безсмъртните думи на Бонар:

"Аз съм един от онези, които вярват във възстановяването и обръщането на Израел; които приемат като бъдеща неминуемост това, че целият Израел ще бъде събран и че целият Израел ще бъде спасен. Както вярвам в сегашния позор на Израел, така вярвам и в бъдещата слава и превъзходство на Израел. Вярвам, че Божията цел относно нашия свят може да бъде разбрана само чрез разбиране на Божията цел относно Израел. Вярвам, че всички човешки прогнози относно бъдещето на земята, независимо дали са политически или научни, или философски, или религиозни, трябва да са неуспешни, ако не взимат за свои факти или основа великото намерение на Бог относно положението на Израел в последните дни. Вярвам, че не е възможно да разберем Божието намерение относно съдбата на човека, без да вземем за наш ключ или наш водач Неговото намерение относно древната нация – тази нация, чиято история, толкова далеч от това да е приключила или дори от това да е близко до приключване, едва се кани да започне. И ако някой може да попита надменно, "Какво общо могат да имат евреите със световната история? - може ли с право да не философстваме върху тази предстояща история и да си изясним посоката на световния курс, оставяйки Израел напълно извън обсега на нашето внимание?" Ние казваме, не; но о, човече, кой си ти, че отговаряш против Бога? Ти ли си създател на странните летописи (хроники) на земята, било то минали или бъдещи? Ти ли си създателят на онези събития, които съставляват тези летописи, или създателят на онези

скрити извори или семена, от които те възникват? Само онзи, на когото принадлежи бъдещето, може да разкрие това. Той само може да обяви принципите, върху които трябва да се развива това бъдеще. И ако Той е определил Израел като великата нация на бъдещето и Йерусалим като великия метрополис на земята, кои сме ние, че с нашата философия на науката трябва да оставим настрана божествените разпоредби и да ги заменим с човешка теория? Човешките предположения за бъдещето са най-несигурните от всички несигурности; и човешките надежди, изградени върху тези предположения, със сигурност ще се окажат най-разочароващите, ако не и най-пагубните, от всички провали. *Вярвам, че синовете на Авраам ще наследят отново Палестина и че изгубеното плодородие ще се възвърне в тази земя; че пустощта и уединените места ще се радват за тях, а пустинята ще ликуеа и ще цъфти като роза.* Вярвам, че междувременно Израел не само ще бъдат странници, но че и навсякъде по света само остатък, малък остатък ще бъде спасен; и че именно за събирането на този остатък нашите мисионери тръгват напред. Вярвам, че тези наши времена (както и всички времена на четирите монархии [Дан. 2]) са времената на езичниците; и че Йерусалим и Израел ще бъдат тъпкани от езичниците, докато се изпълнят времената на езичниците. Вярвам, че изпълването на тези времена на преимуществото на езичниците и завършването на това, което апостолът нарича пълнотата на езичниците, ще бъде сигналът за присъдите, които трябва да въведат кризата в земната история, освобождението на Израел, и дългоочакваното царство."14

Предсказанията на Бонар са публикувани през 1847 г., 101 години преди възстановяването на държавата Израел.

САМЮЕЛ ПРИДО ТРЕГЕЛ (1813–1875)

Самюел Придо Трегел е брилянтен библейски екзегет, учен и теолог от движението на Плимутските братя. Трегел, работещ като железар, докато учел гръцки, иврит, арамейски и уелски, подобно на моя приятел пастор Брайън Пъртъл, наистина бил учен с доста загрубели ръце. Той е и един от любимите ми екзегети от този период.

Много преди да било възможно това да бъде предвидено, Трегел уверено заявява, както и тези преди него, че земята на Израел някой ден щяла да

бъде заселена от еврейския народ. Говорейки за пророчествата на Даниил, Трегел предсказва: „От споменаването на „ежедневната жертва“ и „светилището“ . . . е ясно, че по [това време] тези неща ще съществуват – част от евреите ще са се върнали в състояние на неверие в собствената си земя.”15

Преди който и да е от предишните екзегети от деветнадесети век, Трегел прави своите предсказания през 1846 г., 102 години преди Израел да бъде възстановен.

ДЖОНАТАН ЕДУАРДС (1703–1758)

Малцина знаят, че преди деветнадесети век огромен брой реформирани теолози, пиетисти-лутерани и пуритани също вярвали в бъдещото възстановяване на Израел. Сред тези различни групи обаче имало много различия в мненията. Някои вярвали, че евреите ще се върнат в земята само при завръщането на Исус. Други вярвали, че те ще се върнат и ще повярват в Исус като Месия много преди Той да се завърне. Много от тях били постмилениалисти, дълбоко оптимистична версия на амилениализма.

Джонатан Едуардс, един от най-известните реставратори, е вероятно най-важният и оригинален философски теолог на Америка и един от най-големите и важни интелектуалци и съживители. Той бил напълно реформиран теолог с пуританско наследство. Изиграл толкова важна роля в Първото голямо съживление, Едуардс, подобно на толкова много теолози от неговото време, имал дълбоко оптимистичен постмилениалистки възглед за бъдещето, вярвайки, че евреите не само ще бъдат възстановени в земята си, но и че ще приемат Исус като свой Месия преди завръщането на Исус. В своята “*История на делата на изкуплението”* Едуардс говори надълго и нашироко за бъдещото възстановяване на евреите в тяхната земя и във вярата в Исус:

“Тогава еврейската изневяра ще бъде премахната. Колкото и упорити да са били в своето отхвърляне на Христос вече в продължение на повече от хиляда и седемстотин години и случаите на обръщане към вярата на който и да било от тази нация са били толкова изключително редки от разрушаването на Ерусалим до сега, и те противно на ясните учения на собствените си пророци продължават и до сега да одобряват жестокостта на своите предци при разпъването на [Христос]; когато дойде този ден, дебелото покривало, което заслепява очите им, ще бъде премахнато (II Коринтяни 3:16) и божествената благодат ще разтопи и обнови коравите

им сърца, „и те ще погледнат към Онзи, Когото [прободоха; и ще плачат за Него, както някой плаче за едничкия си син, и ще скърбят горчиво за Него, както някой скърби за първородния си].” (Зах. 12:10 и др.) И тогава целият Израел ще бъде спасен [Рим. 11:26]. Евреите във всичките си разпръсквания ще захвърлят старата си изневяра и ще позволят сърцата им да бъдат удивително променени и ще се ужасяват от предишното си неверие и упоритост; и ще се стекат заедно към благословения Исус каещи се, признавайки го, смирено и радостно за техен славен цар и единствен спасител, и с цялото си сърце, като с едно сърце и глас, ще Му отдават слава сред другите народи [Исая. 66:20; Джер. 50:4]. Нищо не е предсказано с по-голяма сигурност от това национално обръщане на евреите, описано в единадесета глава на Римляни. И също така има много пасажи от Стария завет, които не могат да бъдат тълкувани в никакъв друг смисъл, но които нямам възможност да спомена сега.”16

Едуардс продължава, признавайки, че макар да не знаел точното време кога щели да се случат тези неща, той бил уверен, че Писанията говорят за тяхното бъдещо възстановяване, което щяло да доведе до „живот от мъртвите“ сред езическите нации на земята. Предсказанията на Едуардс са направени през 1739 г., 209 години преди Израел да бъде официално обявен за нация. Половината от видението на Едуард е изпълнено, но кога точно пълнотата на тази нация ще бъде изцяло възстановена чрез вярата в Исус, все още не е ясно.

СЪР ИСАК НЮТОН (1642–1727)

Сър Исак Нютон едва ли се нуждае от представяне. Нютон е физик и математик, починал през 1727 г. Той също е бил предан ученик на Библията. Въпреки че Нютон до голяма степен се придържа към историцисткото тълкуване на Библията, той се стреми да я тълкува буквално. В своя коментар върху книгата Откровение Нютон говори за идното време, когато ще видим „унищожението на нечестивите народи, края на плача и на всички беди, завръщането на евреите [от] плен и тяхното установяване на процъфтяващо и вечно царство. . . По това време също е предсказан краят на северния цар, отпадането от вярата на великото вероотстъпничество, завръщането на евреите от плен и голямата скръб.”17

Въпреки че Нютон погрешно вярвал, че завръщането на Израел в тяхната земя ще съвпадне със завръщането на Исус, той бил категоричен в мнението си, че едно бъдещо възстановяване на еврейския народ в тяхната

земя е предсказано в Писанието. Този дебат, дали евреите ще бъдат обърнати към вярата преди или по време на завръщането на Исус, бил широко обсъждан сред многобройни християнски лидери и коментатори в продължение на приблизително сто години преди Нютон. Въпреки че завръщането на евреите в тяхната земя очевидно не съвпадна със завръщането на Исус, Нютон наиситна предсказва бъдещо възстановяване на еврейския народ в тяхната земя около двеста и петдесет години преди това да се случи.

ВИЛХЕЛМУС А БРАКЕЛ (1635–1711)

Вилхемус à Бракел е водеща фигура в така нареченото Холандско реформирано движение (*De Nadere Reformatie*), който служел в Ротердам, Холандия през края на седемнадесети и началото на осемнадесети век. Това движение било пиетистично движение, силно повлияно от английския пуританизъм. В своя влиятелен многотомен magnum opus (велика творба, *бел. пр.*) „Разумното служение на християнина“, написан през 1700 г., Бракел казва следното относно бъдещото събиране на евреите в родината им:

“Остава да се отговори на още един въпрос: Ще бъде ли еврейската нация отново събрана от всички региони на света и от всички народи на земята, сред които са били разпръснати? Ще дойдат ли да живеят в Ханаан и всички земи, обещани на Авраам, и ще бъде ли възстановен Ерусалим?

Вярваме, че тези събития ще се случат. Ние обаче отричаме, че храмът ще бъде възстановен и че ще бъде спазван предишният начин на богослужение, който преди Христовото идване е бил от типизиращ характер, а тогава ще бъде от отразяващ характер. . . . Те ще бъдат независима република, управлявана от много мъдро, добронамерено и блоагородно правителство. Освен това, Ханаан ще бъде изключително плодотворна земя, жителите ще бъдат изключително благочестиви и ще представляват част от славното състояние на църквата през хилядата години, пророкувани в Откровение 20.”18

Въпреки че Бракел бил постмилениалист и следователно имал много по-оптимистичен възглед от повечето премилениалисти днес, неговите прогнози не бива да се пренебрегват. Въпреки че той дава да се разбере, че не очаквал възстановен еврейски храм и също така вярвал, че гражданите

на Израел до голяма степен щели вече да са повярвали в Исус Месията, общото му убеждение относно бъдещо завръщане в земята било точно. Бракел прави тази прогноза през 1700 г., близо 250 години преди тя да се сбъдне.

ТОМАС БРАЙТМАН (1562–1607)

Сред пуританите съществувала силна вяра в еврейския реставрационизъм. Томас Брайтман е английски духовник, който пише обстойно по тази тема в книгите си *„Откровение на Откровението (или Апокалипсис)“* (написана през 1611 г.) и *„Ще се върнат ли отново в Йерусалим?“* (написано през 1615 г.). Размишлявайки върху въпроса дали евреите ще се върнат в земята си или не, Брайтман казва: „Какво тогава, ще се върнат ли отново в Йерусалим? Няма нищо по-сигурно от това; пророците навсякъде го потвърждават и изтъкват.”19

Творбите на Брайтман били силно влиятелни сред неговите събратя пуритани. Мнозина други от този период споделят реставраторската му гледна точка. Неговите уверени твърдения са направени през 1611 г., 337 г. преди Израел да бъде официално възстановен като нация.

ИШОДАД ОТ МЕРВ (FL. 850)

Ако всички предишни предсказания не са задоволително убедителни, за да докажат, че тези мъже не са били повлияни от естествени тенденции или идеи, популярни в техния ден, тогава помислете за това последно предсказание, което датира още от деветия век. Ишодад от Мерв бил християнски епископ в град Хадата близо до днешен Тиберий. В коментара си към Михей 5:3 той пише: „Затова Той ще ги остави до време, докле роди онази, която има да роди.“ Това е, което пророкът нарича Ерусалим. Това означава, че Той ще ги изостави на мъките на пленничеството до времето на завръщането. Това означава, че тези предсказания няма да се сбъднат, преди те да се върнат от пленничеството си.”20

Кога Ишодад обявява това? Написано е през 850 г. сл. Хр., *хиляда и сто години преди раждането на модерната еврейска държава!*

БИЛО Е ПРЕДВИДЕНО

Много други, които не са споменати тук, също са правили подобни уверени прогнози. Важно е да се посочи, че това не са били прогнози, базирани на

международните тенденции за завръщане на евреите в земята. Това е важен момент, тъй като някои от по-непоколебимите скептици сред тези, които подкрепят теологията на заместването, твърдят, че тези хора просто отразяват стремежите на ранното ционистко движение от края на деветнадесети и началото на двадесети век. Но този аргумент се смята за доста отчаян, тъй като датите просто не съвпадат! Теодор Херцл, който до голяма степен се смята за съвременния баща на ционисткото движение, дори не е роден до преди 1860 г. Основаването на Световната ционистка организация на Херцл на Първия ционистки конгрес в Базел, Швейцария, се състоя едва през 1897 г. Най-ранните признаци на някакво забележимо ционистко движение изглежда са *Ховевей Цион* или "Любителите на Сион", които създават около двадесет еврейски селища в земята между 1870 и 1897 г. Но много от току-що цитираните прогнози били направени далеч преди 1870 г., когато това малко раздвижване на евреи, завръщащи се в Израел едва започва. И всяко едно от цитираните тук предсказания е направено преди Първия ционистки конгрес, когато ционизмът наистина започва да оказва влияние върху популярната теологична мисъл. Просто казано, тези тълкуватели *знаели за ционизма дори преди ранните ционисти да знаели за него!* Всъщност може с право да се каже, че християнският (или библейският) ционизъм се появява много преди секуларния или еврейския ционизъм. Суперсесионистите изглеждат решени да отрекат този факт. Карл Медеарис, когото цитирахме няколко пъти в тази книга, изразява общоприетото твърдение на суперсесионистите, когато каза за християнския ционизъм „[е] съвсем скорошна ерес, която се е появила едва през приблизително последните 100 години". Въпреки очевидно далеч от истината, това твърдение е често повтаряно сред полемистите-суперсесионисти, които се стремят да подкопаят богатата традиция на реставрацията сред християните, включително много от недиспенсационалистката, реформирана традиция. Колко често може да се чуе твърдението, че реставрацията и християнската подкрепа за Израел са сравнително нови явления, за които се твърди, че са започнали с Джон Нелсън Дарби и движението на диспенсационалистите. Вместо това, както видяхме, скоро след като множество протестантски вярващи се обръщат към усърдно изучаване на Библията, много велики мъже на Църквата започват да разпознават продължаващия призив и избиране на Израел в писанията на пророците. Тези очаквания за израелска държава не били резултат от сензации, политически тенденции или свръхестествени срещи с Исус. Те просто били резултат от просто и ясно четене на свидетелството на библейските пророци.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Завършвайки тази глава, бих искал да се върна към някои коментари, направени от месианския еврейски учен Дейвид Барон, първият теолог от деветнадесети век, цитиран в тази глава. Коментирайки как трябва да тълкуваме Писанието, независимо дали по номиналния начин на премилениализма (възгледът, възприет в тази книга), или по алегоричния начин на заместващата теология, Барон казва:

"Подобно на хиляди други, писателят беше изведен чрез безкрайната Божия благодат от мрака на равинския юдаизъм в чудесната светлина и свобода на славното евангелие на Христос. Той прие Исус от Назарет като Месия на Израел и Спасител на света въз основа на буквално тълкуване на пророчествата за Него; и той не може последователно, без да наруши убежденията си, да приеме един принцип на тълкуване за един набор от пророчества, които вече са изпълнени, и друг принцип на тълкуване за друг набор от пророчества, които все още не са изпълнени. По-скоро той искрено вярва, че начинът на изпълнение на тези пророчества, които вече са история, предоставя единствената стабилна основа за тълкуване по отношение на Израел и царството, които все още очакват своето изпълнение."21

Нека също така цитираме д-р Уолтър С. Кайзер младши, който прави много подобен, и въпреки това изключително прост коментар относно онези, които подкрепят теологията на заместването и които продължават да твърдят, че Бог вече не е ангажиран с изпълнението на земните Си обещания към еврейския народ: „Вижте, твърде късно е да спорим за това, защото вече има шест милиона евреи обратно в земята. Така че, ако ще спориш, трябва да изтриеш шест милиона души, които са обратно в земята, което нещо не можеш да направиш. Така че е време да вкараме теологията си в правия път според това, което показва реалността."22

Писанията са го предсказали, много Божии мъже, използвайки само Писанията като свое ръководство, са го разбрали и предсказали, и сега това чудо вече се е случило пред очите на целия свят. Пастор Пъртъл, обобщавайки как бдителната Църква трябва да се отнася към тази дълбока

реалност, го казва най-добре: „Така че трябва да обърнем внимание на това. То е една от големите гръмотевици на Господ. Това е почти като че ли сам Той пророкува на народите и казва: „Не съм изоставил, нито съм забравил завета си с този народ или с тази земя, така че обърнете внимание на това.“

Държавата Израел стои пред нас, напълно установена пред целия свят. Когато онези, които подкрепят теологията на заместването, отричат Господната ръка във всичко това, когато решително отричат, че е било пророкувано предварително и изпълнено пред очите ни , те участват в умишлено закоравяване на сърцето и затваряне на ушите за тези изключително ясни знаци. И ако простото изучаване на Писанията е направило възможно за тези мъже да узнаят бъдещето, тогава какво друго може да разкрие директното изучаване на пророците? Какво познание за бъдещето може да придобие Църквата, ако се върне към простото четене на думите на пророците? И какъв вид информация се игнорира от онези сегменти на Църквата, които гледат с пренебрежение на изучаването на библейските пророчества? Защото в действителност целта на звукът на тръбите от небето не е основно да ни напомня какво се е случило, а да ни напомнят за това, което предстои да се случи. *О, да можеше да чуе Църквата какво казва Духът на Неговия народ в този час!* Приключвайки с тази глава, бихте ли се помолили със следната молитва заедно с мен?

Господи, нека не бъдем сред онези, които затварят учшите си за това, което правиш в момента сред народите. Нека Църквата се пробуди не само за това, което Ти вършиш сега на земята, но и за това, което Писанията казват, че се каниш да извършиш. Покажи ни какво предстои за Твоя заветен народ, Израел, и за всички народи. Събуди ни, Господи! Събуди народа Си. И след като сме разбрали всички тези неща предварително, нека и ние да се подготвим за всичко, което предстои да се случи. Нека наистина бъдем подготвен народ. Амин.

15

ЯРОСТТА НА САТАНА СРЕЩУ ЕВРЕЙСКОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

За всеки, който се стреми да придобие разбиране за историята на християнската омраза и преследване на еврейския народ, съществуват дузини книги, посветени на тази тема. Наистина вярвам, че всеки християнин трябва да вземе присърце това да се информира за и да се пребори с реалността на покъртителните и срамни заключения. Нито едно от тези произведения обаче – поне нито едно, което ми е известно – не засяга бъдещето на Израел. Повечето от тези книги са академични произведения, които изследват проблема само от историческа, теологическа или социологическа гледна точка. За нашите цели обаче е важно да обърнем внимание и на това, което Библията казва по отношение на бъдещето на Израел. Разбирането на бъдещето всъщност може да бъде дори по-важно от миналото. В края на краищата бъдещето е мястото, където ще бъде написана нашата част от историята.

За да разберем напълно разгръщащата се библейска история за изкуплението, е изключително важно да разпознаем задаващата се кулминация на яростта на Сатана срещу еврейския народ и неговото изпълнение. Не само, че Сатана е буйствал срещу еврейския народ през цялата история, но Писанието също е недвусмислено, че в последните дни, точно преди Исус да се завърне, Сатана ще използва влиянието си върху нациите, за да събере всичките си налични войски и да излее яростта си срещу Господния заветен народ. В книгата Откровение четем: „Горко вам, които населявате земята и морето, защото дяволът е слязъл при вас с голям гняв, като знае, че му остава малко време.“ (Откр. 12:12). Това наистина ще бъде последната лебедова песен на дявола. Причината за това, разбира се, е много проста. Тъй като Господните планове за установяване на

Неговото царство на земята са толкова фундаментално фокусирани върху Израел, основният напор на последната съпротива на Сатана ще бъде фокусиран върху Ерусалим и Израел като цяло. От решаващо значение е да вземем предвид и да се запознаем с огромния акцент, който Библията поставя върху земята на Израел като епицентър на последния сблъсък между Сатана и плановете на Бог да изпълни всички Свои изкупителни цели за цялата земя.

ИНВАЗИЯТА НА ИЗРАЕЛ ОТ ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ В МИХЕЙ

Това, че Ерусалим ще бъде географският център на ключовите събития, които ще се разгърнат в последните дни, е често повтаряна тема в пророците. Пророк Михей, например, говори по много ясен начин за деня, когато Антихристът ще нахлуе в земята на Израел. В известното месианско пророчество относно рожденното място на Месия, Михей пише: „А ти, Витлеем Ефратов, Макар и да си малък, за да бъдеш между Юдовите родове, От тебе ще излезе за Мене Един, Който ще бъде владетел в Израиля, Чийто произход е от начало, от вечността.” (5:2). Евангелията записват, че първосвещениците и книжниците се позовават на този стих, когато цар Ирод ги пита къде трябва да се роди Месията. Отговорът им бил недвусмислен; Той щял да се роди във Витлеем Юдейски (Мат. 2:4-5). Това идване на Месия трябвало да бъде знак за израилтяните за края на една епоха и от този момент нататък те щели да живеят безопасно под Неговото ръководство: „И той ще стои и ще пасе стадото си чрез силата Господна, Чрез великото име на Господа своя Бог; И те ще се настанят; Защото сега той ще бъде велик до краищата на земята.” (Мих. 5:4). Нямало вече да се налага за Израел да се страхува от враговете си, а величието на властта на този Месия щяло достигне до целия свят. Но това е следващият стих, в който ни се казва, че точно този Месия ще избави Израел от нашествието на „асирийците“: „И той ще бъде нашият Мир. Когато дойде Асириеца в земята ни, И когато стъпи в палатите ни. . . И той ще ни избави от асириеца, Когато дойде в земята ни И когато стъпи вътре в границата ни.“ Не може да има съмнение, че географският напън на Сатана в последното време ще бъде срещу държавата Израел.

НАШЕСТВЕНИЕТО НА ИЗРАЕЛ ОТ ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ В ЙЕЗЕКИИЛ

Използвайки термини, които съвършено отразяват възстановената нация на Израел така, както тя съществува днес, пророк Езекиил, в един от най-драматичните есхатологични пасажи в Стария завет, също пророкува

относно събирането на народите срещу „планините на Израел“ в последните дни:

“И Господното слово дойде към мене и рече: Сине човешки, насочи лицето си към Гога, в земята на Магога. . . След много дни ще бъдеш наказан; в послешните години ще дойдеш *в земята, която е била отървана от ножа, и е била събрана от много племена, върху Израилевите планини, които са били непрекъснато пусти; но Израил биде пренесен изсред племената, и те всички ще живеят в нея в безопасност.* И ти като възлезеш, ще дойдеш като вихрушка; ще бъдеш като облак, за да покриеш земята, ти и всичките твои пълчища, и много племена с тебе.” (Йезек. 38:1–2, 8–9; курсивът е добавен)

Гог и всичките му армии ще нападнат Израел и ще покрият земята като облак. В една от предишните ми книги, “*Звяр от Средния Изток Библейската аргументация за Ислямски Антихрист”*, демонстрирам, че Гог е Антихристът. Една част от пророчеството, която силно загатва за това, е Йезекиил 38:17, където Господ заявява, че Гог е същият нашественик, за когото се говори от предишните пророци: „Така казва Господ Иеова: Ти ли си оня, за когото говорих в древно време чрез слугите Си Израилевите пророци, които в ония дни пророкуваха през много години, че щях да те доведа против тях?“ (Йезек. 38:17).1 Различни пророци, дошли преди Йезекиил, са заявявали „през много години“, че в края на епохата Господ ще поведе езически нашественик и неговите армии срещу Израел. Излишно е да казвам, че пророците, дошли преди Йезекиил, ясно сочейки към нашествието на Израел в последните дни, са Йеремия, Софония, Авакум, Исая, Михей и Амос. Докато тези пророци много често говорели за заплахите в тяхното непосредствено или близко бъдеще, то крайната тема на тези събития била окончателното нахлуване на Израел от Антихриста и Неговото поражение от Исус Месията.

УСПЕШНА ИНВАЗИЯ ЛИ Е ИЛИ ПРОВАЛ БИТКАТА НА ГОГ ОТ МАГОГ?

Съществува общоприето вярване сред много изследователи на пророчества, че битката при Гог от Магог е пълен провал на нашествие и че нахлуващите орди са свръхестествено опустошени почти веднага щом навлизат в земята на Израел. Веднага щом влизат, те биват напълно победени — дори напълно унищожени — или поне така са ни казвали често различни учители на пророчества. В продължение на години аз също вярвах в това, тъй като описанията на унищожаването на армиите може да изглеждат на пръв поглед като отразяващи подобен сценарий. Но когато човек разгледа какво в действителност казва текстът относно държавата Израел в началото на инвазията спрямо това, което се казва относно държавата Израел в края на инвазията, тогава става пределно ясно, че инвазията всъщност е напълно успешна, довеждайки до значително поражение за Израел.

В началото на оракула Господ се обръща директно към Антихриста Гог и описва народа на Израел като нищо неподозиращ и живеещ в състояние на относителна охота. Те са били събрани там от измежду народите, за да заселят някогашните руини и сега живеят богато, с добитък и изобилие от блага. По същество това е съвършено описание на Израел така, както той съществува днес:

„Така казва Господ Иеова: В оня ден ще дойдат мисли в ума ти, и ще скроиш лоши намерения, като речеш: Ще вляза в земята на неукрепени села! ще отида при ония, които са в спокойствие и живеят безгрижно, всички които живеят в неукрепени места, без лостове и порти, за да ги обереш и да вземеш корист, за да обърнеш ръката си против запустелите места сега населени, и против събраните изсред народите люде, които са придобили добитък и имот, и живеят в най-отбраната страна на света.“ (Йезек. 38:10–12 niv)

Така че това е състоянието на Израел, когато Антихристът Гог започва да планира своето нападение. По-късно обаче, след унищожаването на армиите на Гог, Езекиил описва голяма част от народа на Израел като държан в плен, като затворници сред околните народи, които са описани като „земите на техните врагове“. Именно от тези земи Господ ще освободи затворниците и ще върне абсолютно всеки един безопасно обратно в Израел. Йезекиил ясно контрастира тяхното бъдещо състояние на поробване сред народите с предишното им състояние в земята, живеещи необезпокоявани и в невярност към Господа:

“Затова, така казва Господ Иеова: Сега ще върна Якова от плен, ще се смиля за целия Израилев дом, и ще бъда ревнив за светото Си име. И те ще носят срама си и всичките престъпления, чрез които станаха непокорни на Мене, когато живееха безопасно в земята си, без да има кой да ги плаши. Когато ги доведа пак от племената, и ги събера от страните на неприятелите им, тогава ще се осветя у тях пред очите на много народи; и те ще познаят, че Аз съм Господ техният Бог, понеже ги направих да бъдат закарани в плен между народите, а после ги събрах в земята им; и няма да оставя в плен вече никого от тях.“ (Йезек. 39:25–28 nkjv)

Очевидно нашествието на Гог от Магог е успешно, което води до пленяване на голям брой израилтяни. В най-мрачния час на Израел обаче Божията ръка ще се намеси и армиите на Гог от Магог ще бъдат напълно унищожени. Това ще се случи, когато Исус се завърне, за което, за шок на някои, Езекиил всъщност говори.

ЕЗЕКИЛ 38–39: ПАРУСИЯТА В СТАРИЯ ЗАВЕТ

Езекиил всъщност разкрива, че в края на унищожението на Гог, Исус Месията ще присъства физически в земята: „Защото в ревнивостта Си и в пламенния Си гняв казах: Непременно в оня ден ще има голям трепет в Израилевата земя, така щото морските риби и небесните птици, полските зверове и всички гадини, които пълзят по света, и всичките човеци, които са по лицето на света, ще се разтреперят от присъствието Ми” (38:19–20 esv). Думата, използвана за *присъствие*, е еврейската дума *паним*, отнасяща се до действителното лице на човек. Когато Бог казва, че хората на земята ще се разтреперят от Неговия *паним*, Той казва, че те ще бъдат ужасени поради Неговото действително, видимо, проявление лице в лице пред тях. Относно думата *паним*, *Новият библейски речник на Унгър* казва: „Присъствието (лицето) на Йехова е Йехова в собственото му лично присъствие.“2 *Новата международна енциклопедия на библейските думи* казва: „В СЗ, да бъдеш в Божие или чуждо присъствие се обозначава с предлог (l), добавен като наставка към еврейската дума *паним* („лице“). Смисълът е да бъдеш „пред лицето“ на човека.“3

Описанието на Йезекиил на хората, които се крият от действителното лице на Бог, разкрива, че в края на битката при Гог и Магог, Исус Месията, въплътеният Бог, ще присъства физически на земята, в земята на Израел.

Допълнително доказателство за физическото присъствие на Исус в края на тази битка се вижда в Езекиил 39:7: „Ще направя светото Си име познато всред людете Си Израиля, и не ще оставя да се омърси вече светото Ми име; и народите ще познаят, че Аз съм Господ, Светият в Израил." (esv).

Това е единственият случай, когато изразът „Светият в Израил" се използва в Библията. Това на иврит е *кадош кадош баИзра'ел*. Подобен израз, „Светият на Израел" (*кадош кадош Изра'ел*), е използван тридесет и един пъти в Писанието (напр. Исаия 12:6; 43:3; 55:5; 60:9). Но тук, Господ не е представен просто като Светия на Израел; Той всъщност е представен като присъстващ физически в земята! Докато в миналото мнозина са твърдели, че този пасаж завършва няколко години преди завръщането на Исус, този стих прави това абсолютно невъзможно.

В заключение тогава, няма начин пророчеството на Йезекиил да говори за нещо различно от нападението на Сатана в последните дни срещу държавата Израел и еврейския народ.

НАШЕСТВИЕТО НА ЙЕРУСАЛИМ ОТ ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ В ЗАХАРИЯ

Пророк Захария също съвсем недвусмислено говори за събирането на народите в последните дни, и по-специално за превземането на Йерусалим: „Ето, Аз правя Ерусалим омайна чаша На всичките околни племена; И това ще бъде и за Юда В обсадата против Ерусалим. В оня ден ще направя Ерусалим тежък камък на всичките племена; Всички, които се натоварят с него, ще се смажат; И против него ще се съберат всичките народи на света." (Зах. 12:2-3). И отново в глава 14:

"Ето, ден от Господа иде, Когато богатството ти ще се раздели всред тебе като обир. *Защото ще събера всичките народи На бой против Ерусалим*; Градът ще бъде превзет, Къщите ще бъдат обрани, И жените обезчестени, И половината от града ще отиде в плен; А останалите люде не ще бъдат изтребени от града. Тогава Господ ще излезе И ще воюва против ония народи, Както когато воюва в ден на бой. *В оня ден нозете Му ще застанат На Елеонския хълм, който е срещу Ерусалим на изток.*" (стихове 1–4; курсивът е добавен)

Важно е да вземем под внимание факта, че Самият Господ казва, че Той всъщност лично ще влезе в битка с тези множество народи, които нахлуват в Израел и идват в Йерусалим. „В онзи ден“ краката Му действително ще стъпят на Елеонския хълм. Това не може да бъде никой друг освен Исус Христос, Бог Синът, изявен на земята, физически присъстващ по време на Неговото завръщане. Това, което е описано в Езекиил, е описано и от пророк Захария. Много от пророците всъщност сочат в писанията си към този конкретен период от време. Всички те изтъкват и посочват неоспоримата реалност. Това е момент, който не може да бъде наблегнат достатъчно: Исус ще се върне в Йерусалим.

НАШЕСТВИЕТО НА ЙЕРУСАЛИМ ОТ ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ В ЙОИЛ

Подобно на пророците преди него, Йоил също пророкува относно есхатологичното нашествие на Израел от околните народи:

“Защото ето, в ония дни и в онова същото време, когато върна пленничеството на Юда и Иерусалим, ще събера всички народи и ще ги доведа в долината на Иосафата, и там ще вляза в съд с тях за Моя народ и за Моето наследство – Израиля, когото те разпиляха между народите, и разделиха земята Ми. . . Нека станат народите и слязат в долината на Иосафата; защото там Аз ще седна, за да съдя всички околни народи.” (Йоил 3:1–2, 12)

Докато мотивацията на нахлуващите народи ще бъде да завладеят Израел за своя собствена изгода, целта, с която Господ ще ги привлече там ще бъде да изпълни Своите присъди срещу тях. Контекстът на това пророчество за последното време е „Юда и Йерусалим“. Но конкретно „долината на Йосафат“ е препратка към долината Кедрон, която минава покрай източния край на Йерусалим. Името Йосафат, вариант на Йехосафат, всъщност означава „Яхве съди“. В Евангелието на Матей, докато Исус седеше на Елеонския хълм и гледаше надолу към тази долина, той се върна към това пророчество на Йоил и говори за времето, когато Той ще съди всичките народи: „А кога дойде Човешйият Син в славата Си, и всички свети Ангели с Него, тогава ще седне на престола на славата Си, и ще се съберат пред Него всички народи; и ще отдели едни от други, както пастир отлъчва овци от кози” (Мат. 25:31-32).

Както вече видяхме при обсъждането на Давидовия завет, „славният трон“, на който ще седне Исус, няма да бъде нищо друго освен тронът на Давид в Йерусалим, за който сам Бог многократно е обещавал един ден да бъде зает от Неговия Месия, Исус, Давидовия син.

ПРЕТЕРИЧНИЯТ ПРОБЛЕМ

Фактът, че в края на епохата, точно преди завръщането на Исус и възкресението на мъртвите, яростта на Сатана е фокусирана основно върху държавата Израел, еврейския народ и Ерусалим, е напълно непреодолим проблем за претеризъма. Не забравяйте, че претеристите вярват, че повечето пророчества вече са се изпълнили в събитията, които се развиват през 70 г. сл. Хр. Ако обаче разпадането на нацията Израел, разрушаването на Храма и разпръскването на много от еврейските жители на земята всички заедно бяха Божият начин да обяви по един много публичен начин Своя *постоянен* развод с Израел, тогава нямаше да има никакъв смисъл Сатана да продължава да насочва целия си гняв срещу този конкретен народ и тази конкретна земя в края на епохата, две хиляди години напред в бъдещето. Или казано с други думи, явният проблем на претеризма е следният: ако Израел сега е като всяка друга нация и ако евреите не се различават от който и да било друг народ, тогава нещо трябва да не е наред, *защото Сатана очевидно нещо не е разбрал как стоят нещата в действителност.* Ако Господ е отхвърлил и отлъчил Израел от неговото колективно призвание като Негов специален народ, тогава не би имало причина в края на епохата Сатана да се фокусира толкова много върху и да изразходва толкова много енергия за атакуването на Йерусалим и еврейския народ. В това просто не би имало никаква логика.

Претеризмът има трима изключително важни свидетели срещу своята аргументация. Първо, яростта на Сатана се е изливала срещу еврейския народ в продължение на две хиляди години. Всъщност напълно справедливо е да се каже, че никой друг народ не е бил преследван от толкова голямо разнообразие от народи, в толкова широк диапазон от места, за толкова дълъг период от време, толкова последователно, толкова упорито и толкова яростно. Второ, Сатана продължава да вилнее срещу Израел и в наши дни, чрез надигащата се вълна от антисемитизъм, разпространяващ се по цялата земя. Примерите са твърде много за да бъдат изброени. По време на писането на тази книга, в самото сърце на Америка, в Овърланд Парк, Канзас, мъж уби трима души в еврейски обществен център и извика „Хайл Хитлер“, докато го арестуваха. Във Франция стотици маршируваха и крещяха лозунги, изискващи всички евреи да напуснат страната. В Париж един швейцарски имам застана на общоприета ислямска конференция и заяви: „Цялото зло в света

произхожда от евреите.“4 Утре, без съмнение, нови истории ще заменят тези. И трето – и най-важно – Писанията подробно свидетелстват за това, че когато настоящата епоха достигне своята кулминация, яростта на Сатана ще бъде специално съсредоточена върху земята и народа на Израел. Тук е в действие принцип, който суперсесионистите и претеристите изглежда са решени да пренебрегват, но относно който трябва да бъдат честни. Когато интервюирах равина Джонатан Кан за моя документален филм *„Очевидец от края на времето“*, той го обясни по следния начин: „Врагът заедно с целия ад се опитва да унищожи еврейския народ от две хиляди години насам, имам предвид лудо, свръхестествено. Хитлер - позиция, в която няма никаква логика, освен обяснена чрез свръхестественото. Но това само доказва Бог, защото ако врагът се опитва да унищожи този конкретен народ, ако се опитва да се бие за тази конкретна земя, това, което ви казва, е, че Бог има нещо за този конкретен народ и Бог има нещо за тази конкретна земя, и маркира мястото и казва: „Ето, ехо хора, това ще се случи тук.“ Така че по подразбиране се оказва, че Сатана свидетелства за Бог и целите на Бог.“

Ако можеха само църквата като цяло, и по-специално суперсесионистите и претеристите, да говореха с такъв здрав разум. В яростта на Сатана срещу Израел и еврейския народ всички ние трябва да видим доказателство за дълбоката и постоянна любов на Господ и техния призив. И разбира се, ние също виждаме, че теологията на заместването и претеризмът са просто несъстоятелни и трябва да изхвърлят тези методи на тълкуване в купчината боклук на погрешните теологични идеи.

Тъй като претеризмът се стреми да измести преобладаващия акцент на библейските пророчества върху събитията, които заобикалят 70 г. сл. Хр., той взема много пасажи, които говорят за реабилитацията на Израел и изпълнението на Авраамовия, Давидовия и новия завет, и ги прилага към една от най-великите катастрофи, които Израел някога е преживявал. В това се състои дълбоката разлика между теологията на възстановяването (реставрационизма) и теологията на заместването.

Реставрационизмът-футуризъм е напълно центриран върху парусията - неговият преобладаващ акцент е завръщането на Исус и събитията, които непосредствено заобикалят Неговото завръщане. Той основно се отнася до Господното избавление на Израел от най-мрачния му час, присъдата над враговете му и последващото му възстановяване. Претеризмът, от друга страна, е изцяло съсредоточен върху предполагаемия развод на Бог с Израел, унищожаването на земята и съпътстващата загуба на приблизително 1,5 милиона евреи. Основният му интерес е реабилитацията и триумфа на враговете на Израел. Именно поради тази причина казвам,

че претеризмът като система за тълкуване е не само непримирим с Писанията, но и напълно антисемитски. Той трябва да бъде отхвърлен от всички християни с чиста съвест и трезва прозорливост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Писанията щателно свидетелстват, че географското сърце на яростта и съпротивата на Сатана срещу разгръщащите се планове и цели на Бог ще бъде земята на Израел и по-специално Йерусалим. Фактът, че всичко това се случва там, е доказателство, че Господ не е приключил със Своя народ Израел и все още е верен на Своите заветни обещания. Много простата причина, поради която всички народи на земята ще се съберат срещу Ерусалим, е, че Сатана е твърдо решен да се противопостави на Божиите планове да възстанови едно прославено еврейско царство, чрез което Той ще оправдае и прослави собственото Си име и ще благослови целия свят. Сатана иска да унищожи същите хора, чрез които Бог ще оправдае Себе Си сред народите. Сатана знае, че голямото кресчендо, черешката на тортата, черешката на върха на Господния великолепен план за изкупление е спасението на еврейския народ. Затова той ще излее пълния Си гняв срещу същите хора, които Господ е избрал, и града, който Той ще установи като глобална столица на Своето идващо царство. Този последен период от време, през който Сатана ще направи последно усилие да осуети славния Божи план, е известен на повечето християни като „голямата скръб“. На други места този кратък период се нарича „времето на утеснението на Яков“. Това ще бъде последният и най-голям час на изпитание за цялото човечество. Ще посветим следващата глава на тази тема, а в последната глава ще обсъдим какъв трябва да бъде нашият отклик като последователи на Исус.

16

УТЕСНЕНИЕТО НА ЯКОВ

В предишната глава прегледахме свидетелството на четирима от старозаветните пророци, всички от които говорят за Израел и Йерусалим като основната насока на сатанинската съпротива срещу Божиите планове през последния период непосредствено преди завръщането на Исус. В тази глава ще разгледаме проповедта на Исус, известна като „Беседата на Елеона“, за да придобием солидно разбиране за това, което Исус е поучавал относно изключително трудната тема за „утеснението на Яков“ или „бедата на Яков“ (kjv). Както ще видим, Исус ни показа, че трагедия от разтърсващо глобално значение тепърва предстои да се случи в нашето бъдеще.

За да разберем какво точно е утеснението или бедата на Яков, първо трябва да се обърнем към Йеремия 30, тъй като именно в този пасаж за първи път се среща терминът „утеснението на Яков“. Пророчеството започва със словото, идващо към Йеремия, което го информира, че след време Бог ще възстанови еврейския народ в родината им: „Защото, ето, идат дни, казва Господ, когато ще върна от плен людете Си Израил и Юда. . . и ще ги върна в земята, която дадох на бащите им, и ще я владеят.“ (ст. 1-3).

Веднага след това обаче пророчеството приема изключително болезнен обрат. В Израел се случва нещо толкова ужасно, че може да се видят мъже, държещи се за коремите си, сякаш раждат: „Защото така казва Господ: Чухме шум на треперене; Страх има, а не мир. Попитайте сега и вижте, Мъж ражда ли? Тогава защо гледам аз всеки мъж С ръцете си на кръста, като жена, която ражда, И лицата на всичките пребледнели?” (ст. 5–6). След това идва критичната фраза: казва ни се, че за Израел предстоят несравними дни на беда: *„Горко ни, защото оня ден е велик! Няма подобен*

на него. Това е време на утеснение за Яков" (ст. 7a). И все пак, въпреки ненадминатия характер на това време на бедствие за еврейския народ, Израел е уверен, че те „ще бъдат избзвени от него" (ст. 7b). Господ ще унищожи в онзи ден всички народи, които причиняват потисничество на Израел: „ще строша хомота на противника от врата ти, ще счупя оковите ти. Чужденци няма вече да те поробват" (ст. 8). Стих 9 ясно показва, че Бог говори за времето на завръщането на Исус, когато Той възстановява еврейското царство: „Но те ще служат на Господа, своя Бог, и на своя цар Давид, когото ще им възстановя."

„ВРЕМЕ НА СКРЪБ, КАКВОТО НИКОГА НЕ Е ИМАЛО ДОСЕГА. . ."

Имайки предвид пророчеството на Йеремия като предистория, в Даниил 12:1 виждаме ангелския пратеник, който информира Даниил относно точно същото време. Според пратеника, по това време ангел Михаил, „който пази" еврейския народ, „ще се надигне" и точно както виждаме в Йеремия, ще има „време на скръб, каквото никога не е бивало откак народ съществува до онова време." Но след това, отново както в Йеремия, ангелът продължава, казвайки че праведните на Израел ще бъдат избавени от това време на скръб: „и в онова време твоите люде ще се отърват, - всеки, който се намери записан в книгата. И множеството от спящите в пръстта на земята ще се събудят, едни за вечен живот, а едни за срам и вечно презрение." Тъй като това време на несравнима скръб е толкова тясно свързано с възкресението на мъртвите, отново става очевидно, че тази голяма „скръб" ще се случи непосредствено преди завръщането на Исус.

ЕЛЕОНСКАТА БЕСЕДА НА ИСУС

След като установихме контекста на Стария завет относно „скръбта на Яков", сега се обръщаме към думите на Исус. Малко преди арестуването и разпъването на кръста, докато седеше на Елеонския хълм с Неговите ученици, Исус изнесе Своята най-дълга и подробна проповед по темата за последните времена. Проповедта се повтаря в трите синоптични евангелия, в Матей 24-25, Марко 13 и Лука 21. Излишно е да казвам, че тези пасажи са обект на огромен дебат сред библейските специалисти. Мнозина се опитват да взимат големи сегменти или дори цялата проповед и да я прилагат към събитията от 70 г. сл. Хр. Както ще видим обаче, внимателно четене на текста с правилно разбиране на различните алюзии към пророците, които Исус използва в Своята проповед, покава, че Той изобщо

не е говорел за събитията от 70 г. сл. Хр. По-скоро изцяло е говорел за последните дни. В проповедта на Исус има няколко фрази, които без съмнение доказват това. В изявлението на Исус са споменати „началото на родилни болки“, „мерзостта, която причинява запустение“, „утеснението на Яков“: „Тогава ще се яви на небето знамението на Човешкия Син; и тогава ще заплачат всички земни племена като видят Човешкия син идещ на небесните облаци със сила и голяма слава.” Излишно е да споменавам, че едва ли може да се каже по-ясно от това. Но нека разгледаме внимателно първите три фрази, като започнем с това, което Исус нарича „началото на родилни болки“ (Мат. 24:8).

НАЧАЛОТО НА РОДИЛНИ БОЛКИ

Трудно е да се изрази величината на това, което Исус казва на учениците Си, когато заявява, че Храмът ще бъде разрушен. За един американец това би било като да обиколи Белия дом и различните национални паметници във Вашингтон, а след това да види как екскурзоводът се обръща и казва: „Със сигурност ви казвам, всички тези неща ще бъдат напълно унищожени; те ще се превърнат в абсолютни развалини.” Това би било пълен шок за всеки американец. За всеки евреин Храмът бил центърът, самото сърце на Израел. Така, след като Исус прави наистина шокиращото изявление пред учениците, че Храмът ще бъде разрушен, несъмнено с леко панически тон на неотложност те Го питат: „Кога ще се случат тези неща и какъв ще бъде знакът на Твоето пришествие и свършека на века?“ (Мат. 24:3). И така, Исус седна и започна да ги превежда из различните знаци на края на епохата и на Неговото завръщане. Той започна с дълъг списък от донякъде общи за целия свят събития: „защото мнозина ще дойдат в Мое име казвайки: Аз съм Христос, и ще заблудят мнозина. И ще чуете за войни и за военни слухове; но внимавайте да се не смущавате; понеже <тия неща> трябва да станат; но това още не е свършекът. Защото ще се повдигне народ против народ, и царство против царство; и на разни места ще има глад и трусове.” (ст. 5-7). След това Исус завърши изявлението Си, казвайки: „Но всичко това ще бъде само началото на родилни мъки” (ст. 8).

Както видяхме в последната глава, споменаването на родилните мъки е очевидно алюзия към Исая 26 и учениците веднага трябва да са я разпознали като такава. В тази част от пророчеството на Исая Израел оплаква факта, че въпреки голямото си страдание като нация, страдание толкова тежко, че е оприличено на болките при раждане, те *не* са родили, така да се каже, изкуплението на света: „Станахме *като* непразни, бяхме в мъка, Но като че ли вятър родихме; Никакво избавление не извършихме на

земята, Нито паднаха пред нас жителите на света.” (ст. 18). Но Господ увери Израел, че ще дойде денят, когато тяхното огромно страдание всъщност ще доведе до възкресението на мъртвите: „Твоите умрели ще оживеят;” им каза Той. Техните мъртви тела ще възкръснат. Събудете се и запейте радостно вие, които обитавате в пръстта, Защото росата Ти е кат росата по тревите. И земята ще предаде* мъртвите.” (ст. 19). Тъй като аналогията с раждането се използва, за да посочи възкресението, когато телата ще се издигнат от земята, ясно е, че Исая говори за края на настоящата епоха. Това също прави кристално ясен факта, че когато Исус каза, че „всички тези неща са само *началото на родилни болки*“ (ст. 8; курсивът е добавен), Той уточни, че събитията, за които току-що беше говорил, ще се случат малко преди, но не съвсем през времето на края. Терминът „начало на родилни болки“, казано със съвременни научни термини, е това, което наричаме контракции на *Бракстън Хикс.* Те могат да се появят седмици преди действителното раждане. Контракциите на Бракстън Хикс обаче не са действителните, напълно развити контракции, които се случват в последните часове на раждането. Исус използва много естествени аналогии от човешкия опит, за да опише събитията, водещи до Неговото завръщане и възкресението на мъртвите.

След като описва тези предшестващи събития от типа на Бракстън Хикс, Исус сменя темата и започва да говори за действителните контракции, последните събития, които ще доведат до Неговото завръщане. Повратната точка от предварителните контракции към последните родилни мъки започва с това, което Исус нарича просто „мъки“: „Тогава ще ви предадат на мъки и ще ви убият; и ще бъдете мразени от всичките народи поради Моето име. И тогава мнозина ще се съблазнят, и един друг ще се предадат, и един друг ще се намразят. И много лъжепророци ще се появят и ще заблудят мнозина. Но понеже ще се умножи беззаконието, любовта на мнозинството ще охладнее. Но който устои до край, той ще бъде спасен. И това благовестие на царството ще бъде проповядвано по цялата вселена за свидетелство на всичките народи; и тогава ще дойде свършекът.” (Мат. 24:9-14)

МЕРЗОСТТА, КОЯТО ДОКАРВА ЗАПУСТЕНИЕ

След това Исус прави много ясна алюзия към пророчествата от Стария завет, по-специално „мерзостта, която причинява опустошение, както е описано от пророк Даниил” (Мат. 24:15; срв. Дан. 9:27; 11:31; 12:11) , и го поставя в бъдещето. По ирония на съдбата много християнски коментатори се опитват да приложат думите на Исус към император Тит и

събитията от 70 г. сл. Хр. Но това е невъзможно. Внимателното разглеждане на ангелското тълкувание, намерено в Даниил, глава 12, прави напълно яснен факта, че мерзостта на запустението и прекратяването на приносите ще се случат в контекста на последните три години и половина преди завръщането на Христос, когато еврейският народ ще премине през време на несравнимо страдание, което ще бъде последвано от възкресението на мъртвите. Освен това, то също е изрично споменато пет пъти като *последните времена* (Дан. 8:17, 19, 26; 12:9, 13). Веднъж установили, че „мерзостта на запустението“, за която Исус говори, не се случва през 70 г. сл. Хр., а в бъдещето, през последните дни, тогава разбираме, че останалата част от Беседата на Елеонския хълм също се отнася до последните дни. Смущаващите изводи обаче стават ясни, когато видим, че заедно с опустошителната мерзост в еврейския храм се явява необходимостта всички в Юдея незабавно да бягат за живота си: „Затова, когато видите мерзостта, която докарва запустение, за която говори пророк Даниил, стояща на святото място, (който чете нека разбира), тогава ония които са в Юдея, нека бягат по планините; който се намери на къщния покрив да не слиза да вземе нещата от къщата си; и който се намери на нива да се не връща назад да вземе дрехата си. А горко на непразните и на кърмещите в ония дни! При това, молете се да се не случи бягането ви зиме или в съботен ден” (Мат. 24:15-20)

УТЕСНЕНИЕТО НА ЯКОВ: ГОЛЯМАТА СКРЪБ

Ако това, че Исус споменава “мерзостта, която докарва запустение”, не беше достатъчно, за да установи факта, че последните времена са цялостният контекст на Неговата проповед, тогава следващата фраза, която Той използва, слага край на въпроса. Още веднъж Исус се обръща назад към книгата на Даниил и разширява думите на ангела, които извлича от там: *„Защото тогава ще има голяма скръб, небивала от началото на света до сега, и каквато не ще има.* И ако да не се съкратеха ония дни, не би се избавила ни една твар; но заради избраните, ония дни ще се съкратят.” (Мат. 24:21-22; курсивът е добавен; срв. Дан. 12:1).

Това е наистина удивително. Първо, имахме пророк Йеремия, който описва време на несравнимо бедствие за Израел (на което *Яков* е просто синоним). След това ангелът разширява думите на Йеремия, отново повтаряйки исторически несравнимия характер на предстоящото бедствие. И накрая, Исус перифразира думите на ангела и след това ги разширява още повече, като отново подчертава, че тази „скръб“ ще бъде не само несравнима в исторически план, но дори и в бъдещето. Това щяло да

бъде най-лошото изпитание, което светът някога е познавал или някога ще познава. Помислете за прогресията:

1. Йеремия: „Уви! Защото велик е онзи ден, няма подобен на него; и това е времето на утеснението Яковово. (Йер. 30:7)

2. Ангел: „и ще настане време тежко, каквото никога не е бивало, откакто народ съществува до онова време;“ (Дан. 12:1)

3. Исус: „защото тогава ще бъде голяма скръб, каквато не е била от началото на света, и няма да бъде.“ (Мат. 24:21)

Това, което трябва да се отбележи, е, че „голямата скръб“, както най-често се нарича в християнските кръгове, всъщност намира своя оригинален контекст в текстове, които са изцяло съсредоточени върху Израел. Това не означава, че последните три години и половина преди завръщането на Исус също няма да бъдат време на огромна скръб за християните като цяло по лицето на земята, тъй като Исус също говори за скръб за всички онези, които носят името Му. Те ще бъдат мразени от всички народи, казва Той (Мат. 24:9-10; вж. Откр. 13:15). Но остава фактът, че много християни са взели доста израелоцентричните изявления на Исус относно Голямата скръб и до голяма степен са ги изтръгнали от техния контекст. Предупреждението да бягат в планините изрично се отнася за тези в Йерусалим и Юда (Лука 21:21), които бягат от нахлуващите армии. Това не е директива отнасяща се за абсолютно всички хора *по света* да бягат към най-близката планинска верига в момента, в който чуят, че мерзостта на запустението е издигната в еврейския храм.

ТУК ВЪЗНИКВА ЕДНО ПРОТИВОРЕЧИЕ

Когато Исус стига до края на тази част от Своята проповед на Елеонския хълм, Той започва да описва действителното време на Своето завръщане:

„А веднага след скръбта на ония дни, слънцето ще потъмнее, луната няма да даде светлината си, звездите ще паднат от небето и небесните сили ще се разклатят. Тогава ще се яви на небето знамението на Човешкия Син; и тогава ще заплачат всички земни племена като видят Човешкия син идещ

на небесните облаци със сила и голяма слава. Ще изпрати Своите ангели със силен тръбен глас; и те ще съберат избраните Му от четирите ветрища, от единия край на небето до другия.” (Мат. 24:29-31)

Веднъж разгледали различните текстове, към които Исус прави алюзия в Своята проповед, трябва да стане ясно, че основният акцент в проповедта на Исус бил последният период от време непосредствено преди Неговото завръщане, а не събитията от 70г. сл. Хр. Докато много тълкуватели са съгласни с това твърдение, един текст, който мнозинството приписва на 70 г. сл. Хр., е част от Елеонската беседа на Исус, която се намира в евангелието на Лука. Нека разгледаме този пасаж, за да разберем защо той продължава да бъде толкова спорен.

ВЕРСИЯТА НА ЛУКА НА ЕЛЕОНОВАТА БЕСЕДА

За разлика от разказите в Матей и Марко, в Лука 21 Исус говори за Ерусалим, който е заобиколен от езическите народи във военна обсада: „Но когато видите Ерусалим обкръжен от войски, тогава познайте, че запустението му е близо“ (ст. 20). Въпреки че тази подробност не се споменава в разказите на Матей или Марко, както видяхме в последната глава, това е точно това, което пророците Захария, Йоил, Йезекиил и Михей са видели да се случва през дните точно преди завръщането на Исус. Следващото твърдение обаче е точно това, което се намира в другите евангелски разкази. Исус предупреждава: “ония, които са в Юдея, нека бягат в планините, и които са всред града нека да излязат вън, а които са в околностите да не влизат в него. Защото *това са дни на въздаяние*, за да се изпълни всичко което е писано.” (ст. 21–22).

За разлика от другите синоптични разкази, тук в Лука, Исус също изрично описва много от жителите на Израел, или като паднали от меч при нашествието, или като военнопленници, отведени в околни нации: „Горко на непразните и на кърмачките, през ония дни! Защото ще има голямо бедствие в страната, и гняв върху тия люде. Те ще паднат под острието на ножа, и ще бъдат откарани в плен по всичките народи; и Ерусалим ще бъде тъпкан от народите, докле се изпълнят времената на езичниците.” (ст. 23-24). Ето къде се крие противоречието. Първо, никой не иска да мисли, че това може да се случи отново в Израел в бъдещето. Това, разбира се, е напълно разбираемо. Второ, тъй като този пасаж извиква във въображението толкова силни образи, които изглежда наподобяват историческата обсада на Йерусалим от римските легиони при Тит през 70

г. сл. Хр., много тълкуватели са решени да поддържат мнението, че Лука има предвид тази отдавна отминала катастрофа. Но има поне четири непреодолими проблема с този възглед.

ЩЕ ВИДЯТ ЧОВЕШКИЯ СИН ИДЕЩ НА ОБЛАЦИТЕ. . .

Първият и най-очевиден проблем с тълкуването на този раздел от Лука като изпълнил се в историята е простият факт, че без никакви прекъсвания, пасажът директно продължава, описвайки космическите знамения, които многократно биват използвани за обозначаване на непосредствената близост на Деня Господен (напр. Исая 13:10; Йоил 2:10, 31; Матей 24:29; Марк 13:24; Откр. 6:12). Например, веднага след него намираме текст, който се отнася много пряко до завръщането на Исус на небесните облаци:

„И ще станат знамения в слънцето, в луната и в звездите, а по земята бедствие на народите, <като ще бъдат> в недоумение поради бученето на морето и вълните. Човеците ще примират от страх и от очакване онова, което ще постигне вселената, защото небесните сили ще се разклатят. И тогава ще видят Човешкия Син идещ на облаците със сила и голяма слава. А когато почне да става това, изправете се и подигнете главите си, защото изкуплението ви наближава.” (Лука 21:25-28)

ДНИТЕ НА ВЪЗДАЯНИЕ

Втората причина да разбираме разказа на Лука като отнасящ се до последните дни, а не до 70 г. сл. Хр., е фразата „ Защото това са дните на въздаяние, за да се изпълни всичко от Писанието.“ (ст. 21). Тази специфична фраза, използвана предимно от пророк Исаия, винаги се отнася до окончателното избавление на Израел от техните врагове в последните времена. Всеки евреин от времето на Исус, който познава Стария завет, би разбрал това. Помислете за многократната употреба на тази фраза в пророчеството на Исаия, с цел обозначаването на последните времена, Деня на Господа, възстановяването на Израел и унищожаването на неговите врагове:

“Защото е ден на възмездие от Господа, година на въздаяния за Сионова отплата.” (Иса. 34:8)

“Кажете на онези, които са с уплашено сърце: Бъдете твърди! Не бойте се! Ето вашия Бог! Възмездието ще дойде с Божия отплата;” (Исая 35:4)

“Той се облече с правда като с броня и сложи на главата си спасение за шлем; облече и одеждите на възмездието за дреха и се загърна с ревността като с мантия.” (Исая 59:17)

“да проглася благоприятната Господня година и деня на отплатата от нашия Бог; да утеша всички наскърбени. . .” (Исая 61:2)

„Аз сам изтъпках лина и от племената не беше с Мене нито един човек. Да! Стъпках ги в гнева Си и ги смазах в яростта Си, така че кръвта им изпръска дрехите Ми и изцапах цялото Си облекло. Защото денят за въздаянието беше в сърцето Ми и годината Ми за изкупване настана.” (Исая 63:3-4)

Трябва да осъзнаем факта, че фразата „денят на въздаяние” не е просто общо название, отнасящо се към последните времена; по-скоро това е много конкретна фраза, която говори за Господното възмездие срещу враговете на Израел и крайния триумф на Израел. Въпреки че Писанията са недвусмилени, че Израел ще претърпи много голямо пречистване непосредствено преди това време, „денят на отмъщението“ е посветен на „Сионовата отплата“ (Исая 34:8). Този израз винаги сочи към момента, в който Господ, идва за отмъщение, *за да спаси Израел от враговете му в най-мрачния му час и да изпълни решителна и окончателна присъда срещу тях*. Няма абсолютно никакъв начин някой да каже, че това описва събитията от 70 г. сл. Хр. Тази година бележи катастрофа от колосални размери за Израел. Но тя не бива последвана от никакво избавление. Йерусалим и храмът са разрушени, голяма част от нацията е опустошена и около 1,5 милиона евреи биват избити. В никакъв случай това не било време за отмъщение срещу враговете на Израел; нямало оправдание или спасение за Израел. Било точно обратното. Това бил един голям триумф за враговете на Израел. Събитията от 70 г. сл. Хр. просто не отговарят на библейските критерии и не може да се каже, че са изпълнението на това, за което Исус говори. Исус със сигурност сочеше обратно към Исаия и говореше за последните дни, които все още предстоят в нашето бъдеще.

СИНОПТИЧЕН ГАФ?

Трето, трябва да се осъзнае факта, че тази проповед е същата, записана в Матей 24 и Марк 13 и известна като Елеонската беседа. Твърдението, че Исус говори главно за далечните последни дни само в два от синоптическите пасажи и говори за 70 г. сл. Хр. в третия, е просто логически непоследователно. За да разберете колко сходно е това пророчество с паралелните пасажи в Матей и Марк, разгледайте следната таблица:

Матей 24	Марк 13	Лука 21
“Затова, когато видите мерзостта, която докарва запустение, за която говори пророк Даниил, стояща на святото място, (който чете нека разбира). . .” “Затова, когато видите мерзостта, която докарва запустение там, дето не трябва (който чете нека разбира). . .”	“А кога видите „мерзостта на запустението“, за която е казал пророк Даниил, да стои, дето не трябва (който чете, нека разбира). . .”	“А кога видите Иерусалим обсаден от войски, тогава знайте, че е наближило запустяването му;”
“тогава ония, които се намират в Юдея, да бягат в планините;”	“тогава ония, които се намират в Юдея, да бягат в планините;”	“тогава ония, които се намират в Юдея, да бягат в планините;”
“Но горко на непразните и на кърмачките през ония дни!”	“Но горко на непразните и на кърмачките през ония дни!”	“Но горко на непразните и на кърмачките през ония дни!”

"защото тогава ще бъде голяма скръб, каквато не е била открай свят досега, и няма да бъде. И ако не се съкратяха ония дни, не би се спасила никоя плът; но заради избраните ще се скратят ония дни."	"Защото през ония дни ще има такава скръб, каквато досега не е имало от начало на създанието, що е създал Бог, и няма да бъде. И ако Господ не съкратеше ония дни, не би се спасил никой човек; но заради избраните, които Той избра, е скратил дните."	"защото голяма неволя ще бъде на земята, и гняв върху тоя народ; и ще паднат под острието на меча, и ще бъдат откарани в плен по всички народи; а Иерусалим ще бъде тъпкан от езичници, докле се свършат времената на езичниците."

Въпреки че Лука заменя фразата „когато видите мерзостта на запустението" с „когато видите Ерусалим, заобиколен от армии", е ясно, че Матей, Марк и Лука изнасят една и съща проповед. Въпреки че Лука ни предоставя някои елементи, които Матей и Марк пропускат, това все пак е една и съща проповед и Исус очевидно говори за същите събития от последното време.

КАК ВСЪЩНОСТ СЕ СЛУЧВА ОБСАДАТА ОТ 70 Г. СЛ. ХР

Четвърто, кратък преглед на начина, по който се развива обсадата на Тит, ще покаже, че Исус не може да е говорил за тези събития. Историческите записи показват, че огромната група от римски легиони и спомагателни войски, водени първо от Веспасиан, римският генерал, отговарящ за кампанията срещу Йерусалим, а след това от неговия син Тит, си проправят път към Йерусалим доста бавно и постепенно в продължение на години. Но Исус описа нападението на Йерусалим като събитие, което трябва да се развие доста внезапно, не оставяйки време на човек да вземе със себе си дори вещи от първа необходимост. Съветниците на Веспасиан всъщност го били упътили да атакува града през 66 г. сл. Хр. Но тъй като градът вече бил в разгара на сурова вътрешна гражданска война, Веспасиан решил просто да остави евреите да се унищожат едни други,

тъй като изглеждало, че те вършели много по-бърза работа, отколкото той самият би могъл да свърши. Веспасиан също не искал нашествие, което да доведе до единство срещу общ враг в дълбоко разделения град. Така че в продължение на почти три години Веспасиан превзема различни градове в северна Галилея, но избягва директно да обсажда Йерусалим. По това време вече било доста лесно доловимо, че гъсти буреносни облаци от нашествие се събирали на хоризонта. И през 67 г., и през 68 г. сл. Хр. биват започнати две значителни римски кампании от Кесария на север, които довеждат до падането на няколко града в цялата страна. През юни 68 г. сл. Хр. император Нерон умира, Веспасиан се завръща в Рим и синът му Тит поема кампанията.

Едва през май 70 г. сл. Хр. най-накрая започва нападението на Йерусалим. Тит установява лагер на планината Скопус, североизточно от града. Първоначално, за да изпробва решимостта на евреите, той повежда към града малък отряд от едва шестстотин войници. Но защитниците се втурват към тях от градските стени, разделят войските на Тит и почти залавят самия Тит. След това Тит, използвайки максималната сила на всички свои легиони и помощни войски, издига три лагера около града и поставя обсадна линия. Ерусалим бива обкръжен от войски. По това време бягството от града към планините не било опция. Всъщност мнозина, които се опитали да избягат в този момент, били заловени или заклани в процеса. Капитулация или победа били единствените възможности.

Мисълта ми е следната: ако Исус е предупреждавал за обсадата от 70 г. сл. Хр. в Елеонската беседа, то тогава Той всъщност е дал някои наистина ужасни съвети. Забележете, че Исус не казва, че когато армиите започнат да маршируват към Йерусалим, тогава е време да бягаме. Той не казва, че когато римляните дойдат за първото предварително нападение, тогава е време за бягство. Не казва, че когато войските влязат в земята на Израел, тогава е време да се подготви бягство. Не, Исус изрично предупреждава „когато видите Йерусалим обкръжен от армии“, това е моментът да бягате. Той дори изрази съжаление към онези, „които са непразни и към тези, които кърмят бебета в онези дни! Защото ще има голямо бедствие на земята и гняв на този народ” (Лука 21:23). С други думи, след като човек види армиите, спешната нужда от бягство в този момент би била огромна. И така повтарям, ако предупреждението на Исус в Лука 21:20-21 се отнася до унищожаването на Ерусалим от Тит, както твърдят много коментатори, тогава Той е дал някои наистина лоши съвети. Всеки в Ерусалим, който би чакал градът да бъде обграден, за да се опита да избяга, щял да бъде пленен или убит.

Някои са предлагали като обяснение това, че предупреждението на Исус за бягство от Ерусалим било изпълнено през 66 г. сл. Хр., когато Цестий Гал обкръжава града за кратко време, преди да се оттегли. Проблемът с това твърдение обаче е, че когато вземем предвид думите на Исус, Той предупреждава хората в града да бягат с изключителна спешност. Предупреждението е толкова спешно, че Той заповядва на тези, които биха се вслушали в думите Му, да не се обръщат дори, за да грабнат нещо със себе си. Просто бягайте. И въпреки това изминали цели четири години от кратката обсада на Цестий, преди Ерусалим наистина да падне. Едва ли може да се каже, че това е изпълнението на предупреждението на Исус. Предупреждението на Исус говори за минути за бягство, а не за месеци или години.

Други посочват, че много от християните в града, след като видели войските на Цестий, избрали да избягат в град Пела през същата година. Според *Юлюстрираната Библейска Енциклопедия на Зондерван* „Градът спечелил името си в църковната история през 66 г. сл. Хр., когато Пела става убежище за християни, които бягали от Йерусалим, понежа римската армия идвала да успокои еврейската революция.“1 Има два проблема с твърдението, че тези събития са изпълнили пророчеството на Исус. Първо, както току-що беше споменато, това се случило четири години преди действителното падане на Ерусалим и следователно изобщо не може да се свърже с неотложния характер на предупрежденията на Исус. Второ, според историческите записи, християните не са избягали, понеже били видели римските войски, а поради някакъв вид божествено откровение. Според Евсевий, християните действително избягали още преди войната дори да започне:

“Цялото тяло, на църквата в Йерусалим, обаче, след като било заповядано чрез божествено откровение, дадено на хора с одобрено благочестие там преди войната, се оттеглило от града и живеело в град отвъд Йордан, наречен Пела. Ето, тези, които вярвали в Христос, след като били напуснали Ерусалим, сякаш светите мъже били изоставили напълно самия царски град и цялата земя на Юдея; (евреите, *бел.пр.*) поради техните престъпления срещу Христос и Неговите апостоли най-накрая били застигнати от божественото правосъдие, което унищожило напълно цялото поколение на тези злодеи от земята.”2

В крайна сметка няма нищо относно събитията от падането на Йерусалим, което да можем с право да посочим, твърдейки, че „това е

онова“, за което Исус предупреди. Историческите събития просто не съответстват на естеството на Неговите предупреждения. Ако, от друга страна, предупреждението на Исус се отнасяше до нападението срещу Йерусалим от Антихриста в последните дни, тогава е много по-реалистично да си представим вълна от войски, мобилизирана доста внезапно около Йерусалим. Няколко възможни сценария биха могли да обяснят това.

Може би това ще се случи във време, когато градът ще бъде разделен (вижте Йоил 3:2) и ще бъде споделен от израелци и палестинци и може би дори ще бъде контролиран от някаква форма на международни „мироопазващи“ сили. В такъв случай би било напълно възможно внезапен прилив на войски да се събере срещу Йерусалим по доста ненадеен и неочакван начин, точно както Исус го описва. Въпреки че е трудно да се разбере как точно ще се развият събитията, изглежда, че ще настъпи момент в средата на последните седем години преди завръщането на Исус, когато Антихристът ще свали маската си на толерантност и, използвайки своите войски, много от които вече ще са били разположени в страната, за да извършат това, той ще изиска пълен контрол над град Йерусалим, включително Храма. Това е гореспоменатата мерзост, която причинява запустение, в която Антихристът ще седне и ще опустоши Божия храм (вижте 2 Солунци 2:4). И разбира се, всичко това ще бъде придружено от ужасии за жителите на Израел, много от които „ще паднат от острието на меча и ще бъдат отведени в плен по всичките народи“ (Лука 21:24) време на скръб толкова тежко, че Исус го описа като несравнимо в цялата световна история – и отвъд нея.

НЕСРАВНИМА СКЪРБ И ХОЛОКОСТ

Взимайки предвид информацията, която току-що прегледахме, веднага се сблъскваме с фрапантната и наистина ужасяваща реалност, че ако Йеремия, ангелски пратеник (вероятно Гавриил), и самият Исус са говорели за време на несравнимо бедствие точно преди завръщането на Исус, това би означавало, че това, което предстои в Израел, може да бъде дори по-лошо от Холокоста. Въпреки че това със сигурност изглежда така, бих посъветвал да не се опитваме да определяме количествено предстоящите страдания или да изчисляваме животите, които ще бъдат изгубени. Виждам малка плоза от ангажирането с подобни начинания. Ако трябва да бъда честен, аз самият просто не съм в състояние да изследвам истински събитие от такъв мащаб и ужас. Това е яма твърде дълбока и ужасяваща. Не мога да заставя себе си да надникна над ръба. Въпросът е, че предстои нещо ужасно и трябва да се подготвим.

Бих искал също така да предупредя най-вече онези, които обикновено се интересуват много от темата за библейските пророчества. Понякога апокалиптичните въпроси се разглеждат по фактически, но дълбоко откъснат и лишен от емоции начин. Въпреки че е невъзможно да усетим цялата тежест на тези неща, докато ги обсъждаме, важно е да действаме толкова внимателно, като никога не пропускаме да осъзнаем, че не говорим за шахматни фигури или точки на пророческа карта. Говорим за истински семейства, истински хора, реални животи. Ако обсъждането на тези неща не изпълва сърцата ни със скръб и не ни кара да коленичим в молитва, тогава е ясно, че не ги виждаме през очите на Отец или Неговия Син, Исус.

Ще завърша тази глава просто казвайки, че тези от нас, които желаят да следват Исус, осъзнавайки магнитуда на това, което се задава, трябва да започнем да подготвяме сърцата си наистина и да прегърнем кръста напълно. Само часове преди Исус да избере да издържи мъченията на Своето тяло и душа, Той много съзнателно наблегна на тази тема, за да отправи едно от най-ясните и сериозни предупреждения в цялото Писание. Начинът, по който ние като тялото на Месията, както индивидуално, така и корпоративно, реагираме на тази информация, може да бъде най-големият изпит, пред който някога ще се изправим. Това не е преувеличение. В следващата глава ще започнем да обсъждаме как може да изглежда правилният отклик за Църквата, която се стреми да живее според думите на Исус в последните дни.

17

ДИТРИК БОНХЬОФЕР, КОРИ ТЕН БУМ И СЪДЪТ НА НАЦИИТЕ

В предишната глава разгледахме части от Елеоновата беседа на Исус, Неговата най-дълга и последна проповед относно последните времена. Ние обаче всъщност не приключихме с разглеждането на цялата проповед.

Докато Матей 24 подробно описва събитията, водещи до завръщането на Исус, проповедта всъщност продължава в глава 25. В края на проповедта Си Исус продължава да описва какво ще се случи след Неговото завръщане, когато Той ще събере народите за съд. Този пасаж е един от най-важните, но въпреки това често погрешно разбирани пасажи във всички евангелия. Нека започнем с внимателно прочитане на думите на Исус:

„Господарят му каза: Хубаво, добри и верени слуго! Над малкото си бил верен, над многото ще те поставя. Влез в радостта на господаря си. Приближи се и този, който *беше получил* двата таланта, и каза: Господарю, ти ми даде два таланта, ето, спечелих още два таланта. Господарят му каза: Хубаво, добри и верни слуго! Над малкото си бил верен, над многото ще те поставя. Влез в радостта на господаря си. Тогава се приближи този, който беше получил един талант, и каза: Господарю, аз те знаех, че си строг човек; жънеш, където не си сял, и събираш, където не си пръскал; и като се убоях, отидох и скрих таланта ти в земята; ето, имаш своето. А господарят отговори: Лукави и лениви слуго! Знаел си, че жъна, където не съм сял, и събирам, където не съм пръскал. Ти, прочее, трябваше да внесеш парите ми на банкерите, и когато си дойдех, щях да взема своето с лихва. Затова вземете от него таланта и го дайте на този, който има десет таланта. Защото на всеки, който има, ще се даде и той ще има *в* изобилие; а от този, който няма, от него ще се отнеме и това, което има. А този безполезен слуга хвърлете в тъмнината отвън; там ще бъде плач и скърцане със зъби. А когато дойде Човешкият Син в славата Си и всички святи ангели с Него, тогава ще седне на славния Си престол. И ще се съберат пред Него всички народи; и ще ги отлъчи един от друг, както овчарят отлъчва овцете от козите; и ще постави овцете от дясната Си страна, а козите от лявата. Тогава Царят ще каже на тези, които са от дясната Му страна: Елате, вие, благословени от Моя Отец, наследете царството, приготвено за вас от създанието на света. Защото огладнях и Ме нахранихте; ожаднях и Ме напоихте; странник бях и Ме прибрахте; гол бях и Ме облякохте; болен бях и Ме посетихте; в тъмница бях и Ме споходихте. Тогава праведните в отговор ще Му кажат: Господи, кога Те видяхме гладен и Те нахранихме; или жаден и Те напоихме? И кога Те видяхме странник и Те прибрахме; или гол и Те облякохме? И кога Те видяхме болен или в тъмница и Те посетихме? А Царят ще им отговори: Истина ви казвам: Понеже сте направили това на един от тези най-малки Мои братя, на Мене сте го направили. Тогава ще каже и на тези, които са от лявата Му страна: Идете

си от Мене, вие, проклети, във вечния огън, приготвен за дявола и неговите ангели. Защото огладнях и не Ме нахранихте; ожаднях и не Ме напоихте; странник *бях* и не Ме прибрахте; гол бях и не Ме облякохте; болен и в тъмница *бях* и не Ме посетихте. Тогава и те ще отговорят: Господи, кога Те видяхме гладен или жаден, или странник, или гол, или болен, или в тъмница и не Ти послужихме? Тогава *Той* в отговор ще им каже: Истина ви казвам: Понеже не сте направили това на нито един от тези, най-малките, то и на Мене не сте го направили. И тези ще отидат във вечно наказание, а праведните – във вечен живот." (Мат. 25:31-46).

КОИ СА СЪБРАТЯТА НА ИСУС?

Най-критичната и същевременно най-често погрешно тълкувана част от пророчеството е фразата „Мои братя" – или "мои събратя" във версията на крал Джеймс – използвана два пъти от Исус, в стихове 40 и 45. Според Исус, съдбата на нациите в Деня на Страшния съд, независимо дали ще бъдат отхвърлени или приети в Божието царство, до голяма степен зависи от отношението им към Неговите братя. Исус дори отива толкова далеч, заявявайки, че начина, по който народите се отнасяли към Неговите братя, *е начина, по който те са се отнасяли и към Него.* Той се отъждествява на дълбоко ниво с тази група хора, приемайки злоупотребата с тях като злоупотреба със Самия Него. Със сигурност определянето на самоличността на хората, които Исус е имал предвид е от абсолютно решаващо значение.

Тълкуватели са предагали три различни начина за разбиране на този термин. Някои са твърдели, че Исус е говорел за еврейския народ, Неговите истински кръвни „братя". Други твърдят, че Исус е говорел за Своите ученици или всеки, който от свободна воля следва Исус. Други пък казват, че Исус просто има предвид бедните, страдащите и потиснатите като цяло. Докато християнската грижа за бедните и потиснатите със сигурност е централна характеристика на християнската вяра, тук не става въпрос за това. Самуел Клъф, библейски учител, писал и преподавал подробно върху този текст, отбелязва: „Тези събратя не са събратята на Исус, поради това, че страдат; вместо това те страдат, защото са събратя на Исус."1 Когато разглеждаме Матей 25 в действителния му пълен контекст, става ясно, че когато Исус говори за Своите „събратя", Той има предвид жителите на Ерусалим и Юдея, които ще страдат по времето на „скръбта на Яков", което Той току-що бил описал в глава 24. Помислете за следния по-голям контекст на проповедта на Исус:

МАТЕЙ 23: Завладян от емоции, сълзи, плач и тъга, Исус извика: „О, Йерусалиме, Йерусалиме! ” (ст. 37 nkjv)

МАТЕЙ 24: Исус предупреждава за потресаващо време на несравнимо бедствие и загуба на живот в Йерусалим и Юдея през последните дни.

МАТЕЙ 25: Исус учи, че народите всъщност ще бъдат съдени въз основа на това как са се отнесли към Неговите събратя по време на голямото им бедствие.

Има много ясен и логичен ход на мисълта, който пропускаме, ако не вземем предвид по-пълния контекст на думите на Исус.

ДОЛИНАТА НА ЙОСАФАТ

Дебатът относно това за кого точно говореше Исус напълно приключва, след като разберем, че Исус просто разширява пророчеството на Йоил 3. Нека разгледаме внимателно пророчеството на Йоил:

„Защото, ето, в онези дни и в онова време, когато върна Юдовите и йерусалимските пленници, ще събера всички народи и ще ги преведа в Йосафатовата[a] долина, и *там ще се съдя с тях поради народа Си и наследството Си Израил,* когото разпръснаха между народите. Те си разделиха земята Ми и хвърлиха жребий за народа Ми. . . Нека станат народите и *да* дойдат в Йосафатовата долина; защото там ще седна да съдя всичките околни народи. (ст. 1–3, 12; ударението е добавено)

Долината на Йосафат се простира от север на юг между Храмовия хълм и Елеонския хълм. Това е точно долината, към която Исус гледал от високо, изнасяйки Елеоновата беседа. Разберете, че докато пророчеството на Йоил говори за Бог ЯХВЕ като съдия, Исус говори за Себе Си като съдия, като по този начин директно Се обявява за Бог ЯХВЕ. Със сигурност учениците са разбрали това изключително драматичното значение на думите на Исус, особено след като Исус седял на точното място, където Йоил казва, че ще се извърши съдът над народите. Съответно, докато Исус седеше на Елеонския хълм, гледайки надолу към долината на Йосафат, когато каза, че ще събере козите отляво, той имаше предвид долината на Геена, което е същият термин на гръцки, който Исус няколко пъти бил използвал по същия начин

на други места, посочвайки мястото на вечното наказание (Мат. 5:22, 29, 30; 10:28; 23:15, 33; Марк 9:43, 45, 47; Лука 12:5; Яков 3:6). Нещо повече, както Исус, така и Йоил са недвусмислени относно това, че народите ще бъдат съдени заради лошото им отношение към еврейския народ, който Господ нарича „Моят народ и Моето наследство“ (Йоил 3:2). Така че, когато Исус използва израза „мои събратя“, Той ясно сочи директно обратно към тази препратка.

ГОСПОД СЪДИ ОТ ИМЕТО НА ИЗРАЕЛ

Ние също трябва да придадем значение на факта, че когато Исус поучава, че нациите ще бъдат съдени въз основа на лошото им отношение към Израел, по никакъв начин Той не казва нещо ново. Божият яростен гняв, излят върху враговете на Израел в Деня на Страшния съд, е тема, която се повтаря многократно в Пророците. Нека разгледаме само няколко от най-очевидните примери.

В Исая 34 пророкът говори за Деня Господен като деня, когато Господният гняв и отмъщение ще бъдат изразени към враговете на Израел: „Защото Господ негодува спрямо всички народи и пламенно се гневи на всичките им множества; обрекъл ги е *на изтребление,* предал ги е на клане. . . Защото е ден на възмездие от Господа, година на въздаяния за Сионова отплата.” (ст. 2, 8). Други преводи (*английски) използват фразата „диспутът за Сион“. Със сигурност днес по цялата земя съществува диспут относно Сион. Дори в Църквата има дълбоко разделение между ционистите (тези, които подкрепят Израел) и антиционистите. Според Исаия, след завръщането на Исус, в деня на Страшния съд, Исус ще разреши този диспут веднъж завинаги и категорично ще отсъди в полза на Израел относно „каузата на Сион“.

По-късно, в Исая 63, виждаме Исус да марширува триумфално от Едом, пустинята на юг от Израел, насочвайки се към Йерусалим. Дрехите Му са описани като напоени с кръвта на Неговите врагове, които Той е тъпкал като грозде. Това е един от най-драматичните и графични пасажи в цялото Писание, описващи Исус след завръщането Му:

“Кой е този, що иде от Едом, С очервени дрехи от Восора, Този славен в облеклото си, Който ходи във величието на силата си? Аз съм, Който говори с правда, Мощен да спасявам. Защо е червено облеклото Ти. И дрехите Ти подобни на ония на човек , който тъпче в лин? Аз сам изтъпках лина, И от

племената не бе с Мене ни един човек; Да! стъпках ги в гнева Си, И смазах ги в яростта Си, Тъй че кръвта ми попръска дрехите Ми, И изцапах цялото Си облекло. Защото денят за въздаянието бе в сърцето Ми, И годината Ми за изкупване настана. Аз стъпках племената в гнева Си, Опитах ги с яростта Си, И излях кръвта им на земята.” (Исая 63:1–4, 6)

Излишно е да казвам, че това със сигурност е далеч от стереотипната картина на нежния пастир, люлеещ малко агне на раменете Си. Това е Исус на съда и отмъщението. Трябва обаче да разберем, че причината за Неговия гняв е поради огромната любов на Господ към Неговия народ Израил:

“Ще спомена милосърдията Господни, <Причините> за хвалене Господа За всичко, що ни е подарил Господ, И за голямата благост към Израилевия дом, Която им показа според щедростта Си, И според премногото Си милости. Защото рече: Наистина те са Мои люде, Чада, които не ще постъпят невярно; Така им стана Спасител. Във всичките им скърби Той скърбеше, И ангелът на присъствието Му ги избави; Поради любовта Си и поради милосърдието Си Той сам ги изкупи, Дигна ги и носи ги през всичките древни дни.” (Исая 63:7-9).

Още един от най-важните пасажи, описващи отмъщението на Бог срещу нациите именно заради начина, по който са се отнасяли към Израил, е цялата глава на Йезекил 35. Всъщност Исус също се позовава на този текст в Своята Елеонова беседа. В тази глава Господ говори чрез Йезекиил още веднъж срещу Едом, който също е наречен планината Сеир (най-известната планина в Едом). Тъй като Едом е обладан от „вечна вражда” или „вечна омраза” (kjv) към Израил и ще се радва, когато Израил изпита Господната дисциплина в последните дни, Той обещава да съди Едом и да го направи вечно пустошение.

„Ето, хълме Сиир, Аз съм против тебе; ще простра ръката Си против тебе, и ще те обърна в опустошение и ще бъдеш за учудване. Ще разоря градовете ти, и ти ще запустееш; и ще познаеш, че Аз съм Господ. *Понеже си хранил*

непрекъсната омраза, и си предал израилтяните в силата на меча във времето на бедствието им, когато беззаконието <им е стигнало> до края си; затова, <заклевам се> в живота Си, казва Господ Иеова, ще те предам на кръв, и кръв ще те преследва; понеже не си намразил кръвта, то кръв ще те преследва. Така ще направя хълма Сиир да бъде за учудване и да запустее. . . Ще напълня планините му с убитите му; по хълмовете ти, по долините ти и по всичките ти реки ще паднат убитите от нож. Ще те обърна на вечно опустошение, и градовете ти няма да се населят; и ще познаете, че Аз съм Господ. (Езек. 35:3–9; курсивът е добавен) 24

Това, което прави този пасаж различен от тези в Исаия е, че тук конкретно се говори за Едом, който злоупотребява с Израел по време на неговото наказание и страдание в последните дни. По този начин този пасаж съдържа препратки както към наказанието на Израел в последното време (което Исус току-що беше описал в Матей 24), така и предупреждения относно осъждането на народите за това как се отнасят към Израел през това време (което Исус след това описа в Матей 25). Също така е удивително осъзнаването на факта, че предишната глава, Езекил 34, е пророчество, което описва народа на Израел като Господните овце и идващия Месия като верния пастир: „Тогава ще поставя над тях един пастир, слугата Ми Давид, и той ще ги храни; сам ще ги пасе и ще им бъде пастир” (ст. 23). Без съмнение, изображението на Исус, действащ като справедлив пастир, разделящ праведните овце от неправедните козли, беше алюзия към Езекиил 34. Така че Исус се връща към Йоил 3 и Йезекиил 34-35 и ги използва и двете в Своята проповед. Има няколко други пасажа в Писанията, които също говорят за завръщането на Господ, за да извърши отмъщение срещу враговете на Неговия народ Израел (вж. Числа 24:14-20; Псалми 102:13-20; Исая 25:8-11; Езекил 25 :12–17; 30:1–5; 36:2–7; Авдий 1:8–20; Михей 4:10–12; Софония 2:2–11; Захария 1:14–17; 14:2–14). Въпреки че това е добре установена и основополагаща истина, проповядвана в целия Стар завет и ясно повторена и поставена начело и в центъра от Исус, това е концепция, която почти напълно отсъства в по-голямата част от Църквата днес. Без съмнение, реалността на този идващ ден трябва да бъде призната от проницателните вярващи.

ДВА БЛЕСТЯЩИ ПРИМЕРА ЗА НАШЕТО ВРЕМЕ

Докато разглеждаме наистина дълбокото значение на факта, че все още предстои време на несравнима скръб за Израел, има двама християни, чиито свидетелства са били добре документирани за нас, на които смятам, че това поколение трябва да гледа като на блестящи примери. Повечето християни поне са чували за Дитрих Бонхьофер и Кори Тен Бум. Въпреки че има доста книги, които разказват за живота им като верни и смели свидетели на Исус по време на Втората световна война под нацистко потисничество, ако не сте чели нищо за нито един от тях, тогава горещо ви насърчавам поне да вземете следните две книги: "Бонхьофер: *Пастор, мъченик, пророк, шпионин"* от Ерик Метаксас и *"Скривалището"* от Кори Тен Бум. Въпреки че без съмнение е имало много други верни свидетели по време на Втората световна война, които са умрели, без историите им да бъдат разказани, смятам, че не е случайно, че историите на Дитрих Бонхьофер и Кори Тен Бум са запазени за нас. Техните истории съдържат изключително важни уроци за нас днес и особено за онези, които доживеят да видят събитията, които обсъдихме в предишните две глави. Нека започнем с Дитрих Бонхьофер.

ДИТРИХ БОНХЬОФЕР

Дитрих Бонхьофер бил едновременно много неща: немски поет, музикант, автор, пастор, теолог, философ, антинацистки дисидент и накрая мъченик, починал през 1945 г. Освен своите теологични писания, Бонхьофер също е известен най-вече поради откритото си противопоставяне на компромиса на германската църква с нацизма и преследването на евреите.

През 1933 г., още през първите дни на нацисткото превземане на властта в Германия, Бонхьофер вече бива открит в своята съпротива. Два дни след като Хитлер бива назначен за канцлер, Бонхьофер изнася радио обръщение, в което напада Хитлер и предупреждава германците да не се подхлъзват към идолизиране на Фюрера (лидера), който според него можело да се окаже *Verführer* (погрешен лидер или прелъстител). Бива изключен от ефир по средата на изречението. Той също започнал публично да издига гласа си за активна християнска съпротива срещу преследването на евреите от Хитлер, заявявайки, че Църквата не трябва просто да „превързва жертвите под колелото, но да засече спицата на самото колело."2

През същата година германската Лутеранската църква провежда избори, при които преобладаващата част от ключовите позиции биват дадени на нацистки поддръжници в църквата, известни като Германското

християнско (*Deutsche Christen*) движение. Малко след това Бонхьофер бива назначен за представител от опозиционни лидери в църквата, за да изготви така нареченото „Бетелско изповедание“, изявление на вярата, което едновременно се противопоставя на германското християнско движение и утвърждава продължаващото призвание и избор на еврейския народ. Въпреки че документът частично потвърждава един суперсесионистки възглед, заявявайки: „Мястото на старозаветния народ на Завета не е заето от друга нация, а по-скоро от християнската църква, призована от и във всички нации“, той също така прави много силна и рядка отстъпка по отношение на евреите като избрания народ, чието изпълнение все още предстои:

“Въпреки цялата израелска невярност, Бог е засвидетелствал дори и след разпятието преливащата си вярност, оставайки верен към нацията на Израел, според плътта, от която Христос се роди в плът. Бог все още иска да завърши с евреите плана за изкуплението на света, който започна с призоваването на Израел (Римляни 9-11). Ето защо Бог е запазил, според плътта, свещен остатък от Израел. . . Този свещен остатък има характера indelebilis на избрания народ.”3

Ревизиите на Изповедта по-късно били толкова разводнени, че самият Бонхьофер отказва да го подпише. Като отговор на буквалното превземане на Църквата от симпатизанти на нацистите, Бонхьофер и неговият приятел и колега Мартин Нимьолер скоро сформират *Pfarrernotbund*, християнско движение, което ще се развие в това, което става известно като „Изповядващата църква“. Изповядващата църква била отцепническо, схизматично църковно движение, което се противопоставя на нацификацията на немската протестантска църква в по-общ план. Изповядващата църква приема Декларацията на Бармен, документ, който настоява, че Христос, а не Фюрерът, е главата на германската църква и че германските християни са покварили църковното управление, като са го подчинили на държавата, и са компрометирали Евангелието, заемайки страната на нацизма.

През 1935 г. Бонхьофер основава и ръководи нелегална семинария за обучение на пастори на Изповядващи църкви. Две години по-късно, през юли 1937 г., когато нацисткият натиск върху Изповядващата църква се засилва, Нимьолер, близък съратник и приятел на Бонхьофер, бива арестуван. През 1937 г. Гестапо затваря семинарията и арестува двадесет

и седем пастори и бивши ученици. По това време Бонхьофер публикува най-известната си книга, *“Цената на ученичеството: Изучаване върху Планинската проповед”*, в която той не само атакува „евтината благодат“ като извинение за етична разпуснатост, но също така проповядва „скъпа благодат”.

Бонхьофер прекарва следващите две години, тайно пътувайки от едно село до друго, за да обучава пастори в това, което се нарича „семинария под прикритие“. Повечето от учениците на Бонхьофер служели нелегално в малки енории. През април 1943 г., след десет години активно служение и съпротива срещу нацистите, Бонхьофер бива арестуван. В продължение на година и половина той е държан във военния затвор Тегел в очакване на съдебен процес. През февруари 1945 г. той бива тайно преместен в концентрационния лагер Бухенвалд и накрая в концентрационния лагер Флосенбюрг. Бонхьофер е екзекутиран чрез обесване на разсъмване на 9 април 1945 г. Той умира само две седмици преди американските войници да освободят лагера, три седмици преди самоубийството на Хитлер, когато Съветците превземат Берлин, и месец преди окончателната капитулация на нацистка Германия. Според разказа на лекар, който е бил свидетел на екзекуцията на Бонхьофер:

“Видях пастор Бонхьофер. . . коленичил на пода и молейки се горещо на Бог. Бях дълбоко трогнат от начина, по който този мил мъж се молеше, толкова предан и толкова сигурен, че Бог чуваше молитвата му. На мястото на екзекуцията той отново каза кратка молитва и след това изкачи няколкото стъпала до бесилката, смел и спокоен. Смъртта му настъпи след няколко секунди. През почти петдесетте години, в които съм работил като лекар, почти никога не съм виждал човек да умира така изцяло покорен на Божията воля.”4

КОРИ ТЕН БУМ

Наблизо, в окупираната от нацистите Холандия, друг свидетел за Христос, Кори Тен Бум и нейното семейството търсели начини да помагат на евреите да бягат от нацисткия Холокост по време на Втората световна война. През 1940 г. нацистите нахлуват в Холандия и скоро започват да арестуват евреи и да изпращат много от тях в концентрационни лагери. Домът на Тен Бум бил винаги отворен дом за всеки нуждаещ се. И така, през май 1942 г., когато една еврейка, чийто съпруг бил арестуван и чийто син се укривал, идва от страх в дома на Тен Бум, търсейки място за

престой, бащата на Кори, Каспър, веднага се съгласява. Каспър бил пламенен ученик на старозаветните пророци, който напълно отхвърлял всички форми на суперсесионизъм. „В това домакинство“, заявил Каспър, „Божиите хора са винаги добре дошли.“

Когато хватката на нацистката окупация се затяга, домът на Тен Бум скоро се превръща в убежище както за евреи, така и за холандски нелегални съпротивители. През 1943 г. и през 1944 г. обикновено имало от шест до седем души, живеещи нелегално в дома им. Освен тях други бежанци оставали при Кори Бум понякога за няколко часа или дни, докато се намирила друга сигурна къща. Кори и нейната сестра Бетси стават активни лидери в нелегалната съпротива в Харлем, откривайки други смели холандски семейства, готови да приемат бежанци. Кори и Бетси прекарват много време през тези години, грижейки се за нуждите на бежанците, веднъж след като те намирали убежище. За да отговорят на нуждите и желанията на своите еврейски гости, семейство Тери Бум осигурявали храна кошер и почитали еврейския шабат. Били построили тайна стая, дълбока само тридесет инча, но широка няколко фута, където няколко души можели да стоят тихо, ако имало проверка или нахлуване в къщата. Те нарекли това малко пространство „скривалището“.

През февруари 1944 г. холандски информатор разказал на нацистите за работата на семейство Тен Бум. Цялото семейство Тен Бум бива арестувано. Когато нацистите нападат дома на Тен Бум, в скривалището имало шестима души. Те остават там близо два дни. Когато го попитали дали знаел, че можело да умре, защото помагал на евреи, Каспър отговорил: „Ще бъде чест да дам живота си за Божия древен народ.“ Каспър, който бил на осемдесет и четири по време на ареста си, почива само десет дни по-късно в затвора в Шевенинген. Кори и Бетси прекарват общо десет месеца в три различни затвора, последният от които е позорния концентрационен лагер Равенсбрюк, разположен близо до Берлин. Дори в концентрационния лагер Кори и Бетси продължават да прекарват времето си, свидетелствайки за Исус и споделяйки Благовестието, като водят много жени при Христос по време на затворничеството си там. Бетси умира в Равенсбрюк на 16ти декември 1944 г. Преди смъртта си тя казва на Кори: „Няма толкова дълбока яма, от която Той (Бог) да не е още по-дълбок.“ Кори бива освободена на 28 декември 1944 г., единствената от най-близкото й семейство, която оцелява, за да разкаже историята си. Евреите, които семейство Тен Бум укривали по време на арестите си, остават неразкрити и всички освен една възрастна жена, оцеляват. Изчислено е, че семейство Тен Бум и мрежата, за чието създаване благоприятствали, са спасили повече от осемстотин живота.

МОДЕЛИ ЗА ПОДРАЖАНИЕ ЗА ЦЪРКВАТА ОТ ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ

И Дитрих Бонхьофер, и Кори Тен Бум са пророчески модели за подражание за днешната Църква – която е доста вероятно да бъде Църквата от последните дни. Не може да има съмнение, че поглеждайки към християнската църква днес, голяма част от това, което виждаме, е само слаба сянка на това, което Църквата наистина е призвана да бъде. Толкова малка част от нея е истинско отражение на Църквата от апостолския век. Когато слушам толкова много от проповедите, които излизат от амвоните на най-големите и популярни църкви в моята нация, това, което виждам, няма почти никаква прилика с вярата, описана на страниците на Новия завет. Малцина проповядват призива да поемем кръстовете си. Още по-малко дори проповядват необходимостта от покаяние от грях. Малцина се придържат твърдо към абсолютните твърдения на Исус като единственото средство за постигане на спасение. И още по-малко проповядват призива на Исус да умрем, за да живеем с Него в бъдещия век. Когато се замислим кой поучава относно предстоящото възстановяване на еврейското царство, не намираме почти никого. Дори сред тези църкви и служения, които се смятат за по-консервативни и ортодоксални в изразяването си, аз все още виждам огромна доза компромис с духа на тази епоха. Именно тук животите на Бонхьофер и семейство Тен Бум се открояват като такива блестящи примери. Както Бонхьофер, така и Тен Бум се съпротивили на популярните тенденции в Църквата по онова време. Въпреки широкото приемане на суперсесионизма, Тен Бум били непреклонни реставрационисти, които били толкова твърди в своите убеждения, че били готови да нарушат всеки закон на страната, за да се подчинят на Божието Слово. Също така Бонхьофер бил пророчески глас, който не само стоял твърдо срещу тенденциите в Църквата по негово време, но виждайки ясно какво се задавало години преди то да се случи, той също успява да поведе движение от съпротивители, които се придържали твърдо към призива на Благовестието. Нека разгледаме само някои от начините, по които Бонхьофер е бил пример за нашето време.

ПРИМЕРЪТ НА ДИТРИХ БОНХЬОФЕР

Пророческите гласове винаги биват осмивани и маргинализирани, дори в Църквата, само за да бъдат признати и почетени по-късно, най-често дълго след смъртта им. Това, което е толкова завладяващо в живота на Дитрих Бонхьофер е, че неговата явна опозиция срещу нацизма започва много години преди мнозина от неговите съвременници дори да започнат наистина да виждат злото в това, което застига Германия. Днес много християни не са в състояние да различат множеството начини, по които духът на тази епоха е проникнал в Църквата. Разбира се, един от най-значимите знаци, сочещи, че това се случва, е, че Църквата все повече толерира и дори възхвалява онези, които се стремят не просто да гледат обективно на Израел, но всъщност да го демонизират. Сатана вече използва водачи, изповядващи се за християни, като свои рупори във войната си срещу Божия заветен народ. Но дори както измамникът има свои собствени гласове в Църквата, така и Господ призовава за Своите собствени гласове, да бъдат ученици като Дитрих Бонхьофер, които безстрашно ще се противопоставят на вълните от лъжи и измама, които продължават да ломят стените на Неговата църква. Така че един от най-важните начини, по които Бонхьофер е бил пример за Църквата от последните дни, на който трябва да се стремим да подражаваме дори и сега, се състоял в неговата нотстъпчива решимост да се застъпва за истината и чистотата в Божиите църкви и да бие тревога когато виждал ясна и непосредствена опасност на хоризонта. Без съмнение Бонхьофер е бил обвинен в подклаждане на страх в началото на 30-те години на миналия век, но за по-малко от десетилетие предупрежденията му биват напълно оправдани. Днес той се смята за пророк. Колкото и обезпокоително да звучи това, буреносните облаци на глобалния хоризонт днес са далеч по-тъмни и по-зловещи, отколкото през 1930 г. Време е мъже и жени с характер да надигнат глас и да бият тревога. Задава се силна буря. Сега е моментът да се подготвим.

Друг съществен начин, по който Бонхьофер бил пример за Църквата от последните дни, се състои в работата му по формирането на тайна Църква, включително и тайна семинария. Когато компромисът с нацизма достига точката, в която почти напълно превзема неговата деноминация, Бонхьофер преминава в нелегалност и започва да създава и обучава ученици и става баща на истинската Църква на остатъка, издигайки други млади водачи. Така и в наши дни, когато антихристиянското законодателство и покварата на църквата се разпространяват, все повече и повече ще се изисква армия от зрели учители, пастори и духовни бащи, които да излязат извън лагера и да водят Църквата на остатъка. Във времена на мир Църквата просперира, но във времена на хаос истинската

Църква винаги преминава в нелегалност. Това вече е така в много нации по света, но в идните дни вярвам, че ще се превърне по-скоро в норма, отколкото изключение. Сега е времето да се издигнат истинските апостолски водачи.

ПРИМЕРЪТ НА КОРИ БУМ

В живота на Кори Бум обаче намираме пример, на който може да погледне всеки обикновен християнин. Въпреки че не всеки християнин е призван да върви в нивото на лидерство, в което е ходил Бонхьофер, всички християни могат да се стремят да станат слуги, подобни на семейство Тен Бум. Докато Бонхьофер бил в много отношения пример за християнското лидерство днес, семейство Тен Бум е едно от тези, за които съм убеден, че всички християни ще трябва да вземат за пример в идните дни. Малцина днес биха помислили някога да подготвят домовете и сърцата си да укриват или да се грижат за бежанците в предстоящите дни, но когато вземем предвид сливането на множество тенденции и световни събития с ясните предупреждения на Писанието, това всъщност е много естествено заключение.

Днес мнозина в Християнската църква и много дори извън Църквата са се присъединили към движението, известно като „подготовка“ (prepping). Идеята е проста; в светлината на срива на световната икономика, непрекъснато нарастващото разпространение на тероризма и увеличаването на природните бедствия, е мъдро да бъдете подготвени. Не може да има съмнение, че има огромна мъдрост в това да разполагаш с необходимите ресурси, за да гледаш към бъдещето със спокойствие. От християнска гледна точка, обаче, има опасност в подготовката, ако нечий основен фокус е върху самосъхранението, с малък или никакъв акцент върху подготовката да служиш на другите и да демонстрираш Благовестието по много реален начин по време на криза. Вярвам, че Господ ще призове хората Си по целия свят да отворят домовете си като места за убежище по време на голямата буря, която предстои. Но готовността да направим това изисква да подготвим сърцата си сега. Идват дни, когато много от събратята на Исус, еврейският народ, отново ще бъдат гладни и жадни. Готови ли сте да им дадете нещо за ядене и пиене? Мнозина няма да имат друго място, където да останат. Ще ги поканите ли вътре? Исус каза, че правейки това, ние ще поканим вътре самия Него.

Удивително е да видим, че Откровение 12:6 говори за Израел, който в последните дни бяга в „пустинята“, където ни се казва, че „той ще бъде

хранен“. Ако жената бива хранена в пустинята, трябва да се запитаме кой ще я храни? Някои може да се опитат да тълкуват това на свръх духовно ниво и просто да кажат, че сам Бог ще я храни. Разбира се, в краен смисъл това е вярно, но Господ почти винаги използва народа Си, за да изпълни целите Си. Исус каза това ясно. Вярвам, че Господ дори сега събужда Своите хора по цялата земя относно тяхното призвание да бъдат Негово снабдяване за еврейския народ в идните дни.

За повечето християни свързването с практическата реалност на всичко това може да изглежда много трудно. Когато човек действително се замисли по въпроса обаче, когато вземем предвид глобалната тенденция на омраза към еврейския народ и държавата Израел, радикализацията на големи части от ислямския свят и оттеглянето на американското влияние в Близкия изток, бързо става ясно за всички, които имат очи да видят, че това всъщност е много разумен въпрос от неотложно значение.

В хода на проучване на тази тема интервюирах Самуел Клъф. Клъф, както споменах по-рано, е доста ясно изразяващ се библейски учител, който е разсъждавал много по този конкретен въпрос и, според мен, подхожда към темата по много балансиран и трезвен начин. Клъф обсъжда проблема с двойния стандарт на мнозина в Църквата днес, които от една страна съдят немската църква за това, че не успяла да разпознае отрано истината относно Хитлер и нацистката партия, а от друга страна осмиват идеята, че нещо много подобно, ако не много по-лошо, може да се задава на нашия собствен хоризонт:

„Връщаме се назад и казваме: „Уау, германците са били толкова слепи в края на 30-те. Как не са могли да видят какво се задава?“ Но точно сега, това, което се казва открито, особено в Близкия изток, но дори и по цялата земя, е много по-злостно, много по-агресивно от това, което някога е било казано публично в нацистка Германия,” каза ми той. И един от големите укори, според мен, към това поколение е, че ние изучаваме, празнуваме и дори възхваляваме Бонхьофер и хора като него и ценим тяхната пророческа проницателност, но живеем в поколение, в което нещата далеч надминават това, на което Бонхьофер е бил свидетел по отношение на езика, реториката, дори мащаба. Ние нямаме работа с локализирана нация в Европа; имаме работа с глобална надигаща се вълна от радикализъм, отправяща агресивни, открити, геноцидни заплахи.

„Ние възхваляваме Бонхьофер“, продължи Клъф, „и въпреки това идеята да служим на евреите практически или дори да се подготвим за това в нашето поколение, е дори немислима; тя бива напълно отхвърляна като нещо несъществено. На нея се гледа като на един вид второстепенен въпрос, който не е важен. Фактът, че дори не обръщаме внимание на този

въпрос, сам по себе си е криза в Църквата. Германската църква като цяло не реагира правилно на кризата на своето време. И ние осъждаме германската църква строго за това и с право, защото пасивността пред лицето на този вид нечестие и този вид зло – пасивността е същата като съгласието. Но в нашето поколение отново се сблъскваме с яростен антисемитизъм, отново с радикален ислям, който заплашва да унищожи евреите. „С оглед на (взимайки предвид) нашата собствена пасивност“, попита той, „как очакваме да избягаме от Божия праведен съд?“5

Клъф е прав в толкова много отношения. Днес ние живеем в първото поколение в човешката история, което е свидетел на изпълнението на няколко от пътепоказателите на края на епохата, като Благовестието, което достига всяко племе и език, еврейската политическа държава, сега възстановена в библейската земя Израел и нарастващата заплаха срещу нея от всички страни, не само от радикалния ислям, но и от глобалната нарастваща вълна от антисемитизъм. Имаме множество признаци, но мнозина изглеждат решени да отричат, че краят на тази епоха изобщо ще дойде някога.

„Как ще ни съди германската църква?“ — попита ме Клъф. „Осъдихме ги строго, но правим ли ние самите нещо различно? Имаме повече доказателства, повече реторика, по-открито е, ние сме по-наясно и преди всичко имаме техния пример. Холокостът бил планиран най-вече тайно зад затворени врати. Сред върховете на СС се кроели планове за окончателно унищожение и т.н. В нашето поколение обаче надигащата се вълна от антисемитизъм не намира израз зад затворени врати сред няколко представителя на елита. За нея се заговорничи открито в социалните медии, открито в интернет. Този заговор се крещи от джамиите и други места. Тръби се открито. И въпреки това — тъжно заключи той — повечето си затварят очите. Когато Църквата от това поколение застане пред Исус в деня на Страшния съд, ще може ли някой честно да каже, че не сме имали предупредителни знаци?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Започнахме тази книга, цитирайки предупрежденията на апостол Павел относно арогантността на езичниците към Израел. Това предупреждение не беше като другите предупреждения. Павел не каза, че ако езичниците са арогантни към евреите, рискуват да пропуснат важна истина или благословение. Павел беше много ясен, че погрешното отношение на вярващите езичници към еврейския народ, включително невярващите евреи, би довело до това вярващите езичници да бъдат „отсечени“, термин,

който предполага това да бъдат завинаги осъдени и отделени от Бог. Изявлението на Павел представляваше предупреждение от най-сериозен вид. Изследвайки дългата и брутална история на християнското отношение към еврейския народ, открихме, че предупреждението на Павел не било взето под внимание, а вместо това било направо потъпкано. Вместо да избягва арогантността към еврейския народ, Църквата защитавала, възхвалявала и се наслаждавала на това да ги унижава. Дългата история на християнския антисемитизъм е наистина огромният срам за християнския свят. Въпреки това, докато християните днес не могат да променят миналото, ние можем да обърнем внимание на предупрежденията на Павел днес, покайваки се и отхвърляйки всички форми на суперсесионизъм. Можем да се отнасяме към евреите по начина, очакван от Господа: проявявайки милост, любов и почит. Въпреки че миналото не може да бъде променено, все още има надежда за бъдещето.

Ние също така изучихме много от пасажите, които демонстрират, че в края на епохата най-голямата енергия, съпротива и ярост на Сатана ще бъдат насочени конкретно срещу народа и земята на Израел. Въпреки че християните сега са и ще продължат да бъдат мишени на сатанински гняв по целия свят (Откр. 12:17), когато се замислим за преобладаващия библейски акцент, виждаме, че той е поставен почти изцяло върху Израел. Днес онези, които имат проницателни очи, могат да видят, че последните дни, описани от древните еврейски пророци, наближават, може би дори ще ни застигнат.

Въпросът, който най-много би трябвало да вълнува християните в момента обаче, е следният: Къде ще се окаже по-голямата част от Църквата в края на века и в Деня на Страшния съд? Дали християните-езичници, които са призовани да живеят живот на проницателност и да подкрепят еврейския народ, ще видят вместо това мнозина от собствените си редици да се борят срещу Израел и да дават подкрепа на тези, които работят за неговото унищожение? Въпреки че е трудно да си представим по-голяма трагедия, ако вземем като индикатор историята на Църквата и няколко настоящи тенденции, тогава за съжаление това в действителност ще бъде така. Сатана днес е насочил енергията си към духовната битка за сърцето на Църквата както към малко други неща, особено, когато става въпрос за това как тя се отнася към еврейския народ и държавата Израел. Където и да намери Сатана дори и най-малката отворена врата, той ще я използва за собствените си демонични цели. Именно този демоничен гняв срещу Авраамовия завет – всъщност, срещу самия Божи план за изкупление – е основният духовен катализатор, който движи толкова голяма част от конфликта по цялата земя днес.

Далтън Томас, приятел и автор на *“Диспутът за Сион и Времето на Утеснението на Яков” (Controversy of Zion and the Time of Jacob’s Trouble)*, красноречиво обобщава какво точно се случва не само по цялата земя днес, но дори и в рамките на Църквата, и обяснява защо то ще продължи да се разраства:

„Днес диспутът се засилва по безпрецедентен начин“, каза той пред мен в лично интервю. „Можем да го обясним от геополитическа или историческа гледна точка и пак да пропуснем основната причина. Основната причина, поради която има толкова много полемика относно град Йерусалим днес, е, че Бог сключи завет за това, че Неговият Син ще управлява и царува от определено парче земя в определено време. И докато се приближаваме към това определено време, началствата, властите и духовните сили ще стават все по-безкомпромисни в яростта си, съпротивата си, опозицията и враждата си и ще използват хора като марионетки, за да въздействат и да дирижират своите планове и цели.”6

Проницателните християни трябва да направят всичко по силите си, за да се погрижат изобилните провали на Църквата да не се повторят в бъдеще. Трябва да направим всичко възможно да се уверим, че няма отворена врата, която врагът да използва. Това може да се случи само ако Църквата първо напълно отхвърли специфичните идеи и доктрини, които са позволявали, подкрепяли и упълномощявали огромната омраза към евреите, която е доминирала твърде голяма част от Църквата за твърде дълго време. Ако Църквата иска да изпълни призванието си в последните дни и да ходи в истината, ако иска да избегне партньорство с врага, тогава тя трябва да се освободи от фалшивите и разрушителни доктрини на суперсесионизма, претеризма и амилениализма и да възвърне библейските доктрини на реставрационизма, футуризма и премилениализма.

Най-висшето призвание на християните-езичници в предстоящите дни е да дадат на Израел едно последно блестящо свидетелство на кръста – самото въплъщение на любовта на Отец към Неговия народ. Това може да стане само като се идентифицираме с тях и дадем живота си за тях. Ако Исус Месията дойде и положи живота Си за нас, оставяйки ни пример за подражание (1 Петрово 2:21), тогава колко повече трябва ние да направим същото за онези, които Той нарича Свои събратя? Последното поколение ще бъде съдено до голяма степен въз основа на техния отказ или съгласие да поемат своите кръстове и да дадат живота си за опазването на еврейския народ. Много християни днес желаят да бъдат присадени към славата и наследството на Израел, но не искат да имат нищо общо с това да бъдат присадени към неговото страдание. Самият Исус напълно се отъждествява с еврейския народ в тяхното страдание: „Във всичките им

страдания Той страдаше” (Исая 63:9). Как тогава толкова много християни днес вярват, че са над своя Учител (виж Йоан 15:20)? Християните днес, които искат да следват Исус в идните дни, трябва да се идентифицират с еврейския народ в неговото преследване, маргинализиране и страдание. В крайна сметка всички, които наистина са се присъединили към еврейския цар, трябва да приемат факта, че ще страдат с еврейския народ.

Разбирам, че идеята за страдание не е нещо, което някой очаква с радост. Толкова голяма част от живота ни е посветена на избягването на болката. Днес толкова много от популярните идеи, проповядвани в западната църква, предават идеята, че като християни ние дори не сме призовани да страдаме. Но бих припомнил на всеки, който има уши да чуе, че „Защото и на това сте призовани; понеже и Христос пострада за вас, и ви остави пример да последвате по Неговите стъпки;“ (1 Петрово 2:21). Всички сме призовани да подражаваме на Исус. Но когато вземем предвид славата и красотата на бъдещия век, тогава можем да издържим временните страдания, които изпитваме сега. Както Павел ни напомни, нашето „Защото нашата привременна лека скръб произвежда все повече и повече една вечна тежина на слава за нас“ (2 Кор. 4:17). Страданието и болката, които понасяме в тази епоха, докато полагаме всякакви усилия да живеем като Негов народ, ще бъдат повече от заслужаващи си. Колко бързо ще бъде забравена болката от тази епоха, когато пристъпим в красотата и славата на бъдещата епоха. В онзи ден няма да има повече съмнение, страх, болести, аборти, трафик на хора и война. Кой от нас не копнее за края на тази настояща зла система, за края на всички неща, които ни карат да охкаме и въздишаме? Цялото творение стене за този ден. Да, идва денят, може би много по-рано, отколкото повечето си мислят, когато самият Исус ще се върне от небето в пламтящ огън, с всичките Си свети ангели с него, за да установи Своето славно царство тук на земята. О, колко много копнея за този ден! Колко копнея за деня, когато познанието за Бога ще покрие земята, както водите покриват морето, когато най-накрая видим Исус лице в лице! Колко копнея за това време — деня, *когато евреин ще управлява света!*